

ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

**Liability Condition of Elementary School Teachers
in Hat Yai District, Songkhla Province**

นันทรัตน์ จิโรภาส

Nantarat Jiropas

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Arts in Human and Social Development**

Prince of Songkla University

2552

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

(1)

ชื่อวิทยานิพนธ์

ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา

ผู้เขียน

นางสาวนันทรัตน์ จิโรภาส

สาขาวิชา

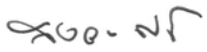
พัฒนามนุษย์และสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

(ดร.กานดา จันทร์เยี่ยม)

.....ประธานกรรมการ

(นายสงวน ศรีสุข)

.....กรรมการ

(ดร.กานดา จันทร์เยี่ยม)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา จรจิตรา)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา จรจิตรา)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์นิรันดร์ จุลทรัพย์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุพร ช่วงสกุล)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์
และสังคม

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เกริกชัย ทองหนู)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อวิทยานิพนธ์	ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดสกลนคร
ผู้เขียน	นันทรัตน์ จิโรภาส
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ภาวะหนี้สิน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน และผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดสกลนคร จำนวน 247 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่า ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูมีหนี้สินมากกว่า 1,000,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 34.8 โดยกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ร้อยละ 39.1 และผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 42.5 แต่ข้าราชการครูส่วนใหญ่ยังคงมีรายรับเพียงพอกับรายจ่าย ร้อยละ 66 ด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน พบว่า การเล่นเกมพนันในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การผ่อนชำระบ้านพัก จำนวนเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะ การศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้น มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่ารายจ่ายในการรักษาพยาบาลของครอบครัวต่อเดือน การสูบบุหรี่ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา การซื้อสินค้าเงินผ่อนในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การผ่อนชำระยานพาหนะ จำนวนเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะ มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้พบว่าภาวะหนี้สินส่งผลกระทบต่อข้าราชการอยู่ในระดับน้อย แต่อย่างไรก็ตามภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระ

หนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และจากการสัมภาษณ์ข้าราชการครูที่ได้รับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินในระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด จำนวน 11 คน พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล การทำประกันชีวิต ยานพาหนะ การมีรายได้เสริม การศึกษาเพิ่มเติม ค่านิยมทางเศรษฐกิจ การเล่นเกมพนัน และการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน ล้วนเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน และพบว่าภาวะหนี้สินได้ส่งผลกระทบต่อข้าราชการครู 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ข้าราชการครูจะมีอาการนอนไม่หลับ ด้านจิตใจ ข้าราชการครูมีอาการเครียดและเหนื่อยใจ ด้านสังคม ประสิทธิภาพและความสามารถในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูลดลง นอกจากนี้ด้านเศรษฐกิจพบว่า หลังจากชำระหนี้สินแล้ว ข้าราชการครูส่วนใหญ่จะมีเงินเดือนเหลือไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน หรือมีเหลือพอใช้แต่ไม่มีเหลือเก็บ

Thesis Title	Liability Condition of Elementary School Teachers in Hat Yai District, Songkhla Province
Author	Miss Nantarat Jiropas
Major Program	Human and Social Development
Academic Year	2008

Abstract

This study aims to investigate the state of being in debt, factors relating to the state of being in debt and impact of the state of being in debt by elementary school teachers. The sample people were 247 elementary school teachers in Hat Yai District, Songkhla Province. Data were collected through questionnaires and analyzed by the uses of percent, mean, standard deviation and chi-square.

The results from this study show the following details. The elementary school teachers had debts of more than 1,000,000 baht most at 34.8%. They loaned from Teacher Saving and Credit Cooperative Ltd. at 39.1%, and pay by installments for debts per month approximately more than 15,000 baht at 42.5%. In spite of that, the majority of the elementary school teachers still had sufficient income for their expenses at 66%. With regard to the factors relating to the state of being in debt, gambling in the last 6 months relates to the state of being in debt at present on the amount of debts significantly at the 0.05 level. Paying by installments for residences, the amount of money to pay by installments for vehicles and furthering studies all relate to the state of being in debt at present on the amount of debts significantly at the 0.01 level.

In addition, the expense of family healthcare per month, smoking in the last 6 months and purchasing products to pay by installments in the last 6 months all relate to the state of being in debt on the amount of money to pay by installments for debts per month significantly at the 0.05 level. Paying by installments for vehicles and the amount of money to pay by installments for vehicles relate to the state of being in debt on the amount of money to pay by installments for debts per month significantly at the 0.01 level. Additionally, it was found that the state of being in debt affected the elementary school teachers in a small degree. However, the state of being in debt on the amount of money to pay by installments for debts per month relates

psychologically to the impact of the state of being in debt significantly at the 0.05 level. The state of being in debt on the amount of debts at present relates economically to the impact of the state of being in debt significantly at the 0.05 level. The state of being in debt on the amount of money to pay by installments for debts per month relates economically to the impact of the state of being in debt significantly at the 0.001 level. From the interviews with 11 elementary school teachers who were impacted most by the state of being in debt with the highest scores, the factors relating to the state of being in debt were residences, healthcare, life insurance, vehicles, having extra income, furthering studies, economical values, gambling and purchasing products to pay by installments. These were all the factors creating the state of being in debt. The state of being in debt impacts the elementary school teachers in 4 ways. Physically, the elementary school teachers had insomnia. Psychologically, the elementary school teachers had stress and worries. Socially, the working efficiency and capabilities of the elementary school teachers decreased. Economically, after paying off the debts most of the elementary school teachers did not have enough money left for the living. Or, they had enough money left for the living, but they could not save any.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความกรุณาจาก ดร.กานดา จันทร์แย้ม อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา จรจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คุณสงวน ศรีสุข ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์นิรันดร์ จุลทรัพย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุพร ช่วงสกุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำปรึกษา ข้อชี้แนะและความช่วยเหลือ ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ จรยุทธศาสตร์ รองศาสตราจารย์ นิรันดร์ จุลทรัพย์ คุณสงวน ศรีสุข ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือวิจัย คณาจารย์ บุคลากร ภาควิชาสารพัดศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำและกำลังใจตลอด การศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 2 และผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ที่ให้ความอนุเคราะห์และอนุญาตในการ เก็บข้อมูล ขอขอบพระคุณข้าราชการครูทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยอย่างตั้งใจ

ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวที่อบอุ่น บิดา มารดา คุณตา คุณยาย คุณย่า คุณลุง คุณป้า คุณน้า คุณอา น้องสาว ที่ให้การสนับสนุนความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมา โดยตลอด ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ ร่วมชั้นเรียนที่ให้กำลังใจ

คุณูปการที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่ บิดา มารดา คุณตา คุณยาย คุณย่า คุณลุง คุณป้า คุณน้า คุณอา คณาจารย์ทุกท่าน และแผ่นดินเกิด สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ คณะศิลปศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่กรุณาให้การสนับสนุนเงินทุนส่วนหนึ่งในการทำวิทยานิพนธ์

นันทรัตน์ จิโรภาส

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(3)
Abstract.....	(5)
กิตติกรรมประกาศ.....	(7)
สารบัญ.....	(8)
รายการตาราง.....	(11)
รายการภาพประกอบ.....	(13)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	5
คำถามในการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิด.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ความเป็นครู.....	11
ความหมายของครู.....	11
คุณลักษณะของครู.....	13
บทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงาน.....	17
ค่าตอบแทน.....	20
ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู.....	23
ความหมายของภาวะหนี้สิน.....	24
ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู.....	24
ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน.....	28
	(8)

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน.....	31
	สถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับค่าครองชีพ.....	40
	แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมี ภาวะหนี้สิน.....	43
	ทฤษฎีความต้องการ.....	43
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม.....	46
	แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม.....	52
	แนวคิดเกี่ยวกับการบริโภคนิยม.....	56
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
3	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	77
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	77
	ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง.....	78
	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ.....	78
	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	83
	การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง.....	83
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	83
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ.....	84
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	86
	การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	86
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	88
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	89
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
	ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	91
	ตอนที่ 2 ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู.....	99
	ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน.....	101
	ตอนที่ 4 ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน.....	126

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลและภาวะหนี้สิน.....	131
ตอนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินกับภาวะหนี้สิน.....	138
ตอนที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน.....	154
ตอนที่ 8 ผลการทดสอบสมมติฐานจากการวิจัย.....	158
ตอนที่ 9 ข้อมูลคำถามปลายเปิดจากแบบสอบถาม.....	160
ตอนที่ 10 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง.....	162
5 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	192
สรุปผลการวิจัย.....	192
อภิปรายผล.....	204
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	215
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	215
บรรณานุกรม.....	216
ภาคผนวก.....	230
ภาคผนวก ก ขั้ราชการครูที่มีภาวะหนี้สินและไม่มีภาวะหนี้สิน.....	231
ภาคผนวก ข จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	232
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม.....	235
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง.....	252
ภาคผนวก จ รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	256
ภาคผนวก ฉ คัดนี้ความเที่ยงของแบบสอบถาม.....	257
ประวัติผู้เขียน.....	258

รายการตาราง

ตารางที่		หน้า
1	โครงการสวัสดิการการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยของข้าราชการของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาภาคใหญ่.....	26
2	โครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อที่อยู่อาศัยของข้าราชการของธนาคารกรุงไทย.....	26
3	ข้อมูลภาระหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา.....	27
4	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครูแบ่งตามโรงเรียน.....	79
5	จำนวนและร้อยละ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	91
6	จำนวนและร้อยละของภาวะหนี้สิน.....	99
7	จำนวน ร้อยละ ความต้องการทางด้านปัจจัยพื้นฐาน.....	101
8	จำนวน ร้อยละ ความต้องการทางด้านสวัสดิภาพ.....	105
9	จำนวน ร้อยละ ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง.....	109
10	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่านิยมในภาพรวม.....	112
11	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่านิยมทางวิชาการ จำแนกรายข้อ.....	113
12	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่านิยมทางเศรษฐกิจ จำแนกรายข้อ.....	114
13	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่านิยมทางสังคม จำแนกรายข้อ.....	115
14	จำนวน ร้อยละ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร.....	116
15	จำนวน ร้อยละ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข.....	118
16	จำนวน ร้อยละ พฤติกรรมการเที่ยวเตร่.....	122
17	จำนวน ร้อยละ พฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน.....	124
18	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ในภาพรวม.....	126
19	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านร่างกาย จำแนกรายข้อ.....	127
20	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านจิตใจ จำแนกรายข้อ.....	128

รายการตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
21	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านสังคม จำแนกรายชื่อ.....	129
22	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านเศรษฐกิจ จำแนกรายชื่อ.....	130
23	ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับภาวะหนี้สิน ด้าน จำนวนหนี้สินในปัจจุบัน.....	131
24	ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน.....	135
25	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบัน.....	138
26	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน กับภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน.....	146
27	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านร่างกาย.....	154
28	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านจิตใจ.....	155
29	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านสังคม.....	156
30	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านเศรษฐกิจ.....	157
31	จำนวนและร้อยละ ข้อมูลด้านสาเหตุของภาวะหนี้สินที่ข้าราชการครู ประสบอยู่.....	160
32	จำนวนและร้อยละ ข้อมูลการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข หรือให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาภาวะหนี้สินจากรัฐบาล.....	161

รายการภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
2	ความต้องการตามลำดับขั้นตามทฤษฎีของมาสโลว์.....	44
3	ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ.....	82

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งต่อความเจริญของสังคมและประเทศชาติ เพราะสังคมและประเทศชาติจะล้าหลังหรือก้าวหน้ามากเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ อุปนิสัย โดยส่วนรวมของคนในชาติ และสิ่งที่จะช่วยสร้างเอกลักษณ์ร่วมของคนในชาติได้ คือ “การศึกษา” การศึกษานั้นจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ทำให้คนมีความรู้ ความเข้าใจในวิทยาการใหม่ๆ กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ตลอดจนมีเหตุผลในการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งมีผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษา คือ “ครู” (สมนึก ปฎิทานนท์, 2547: 33)

อาชีพครูถือได้ว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติและได้รับการยกย่องนับถือจากบุคคลทั่วไป จนถือได้ว่าครูเป็นผู้นำทางสังคม ครูสมัยก่อนบางคนอาศัยอยู่ในโรงเรียน บางคนอยู่กับหลวงพ่อที่วัด หรือไม่ก็แต่งงานอยู่กับลูกชาวบ้านในชุมชนนั้น ครูจึงเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ครูบางคนอาจทำไร่นาไปด้วย แต่ครูส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างแนบแน่น จึงสามารถกล่าวได้ว่าในสมัยก่อนนั้นครูคือต้นแบบของคนในสังคม ครูไม่ได้เป็นครูเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น ครูเป็นครูของคนอื่นในสังคมด้วย ชาวบ้านมีปัญหามาปรึกษาครู ครูจึงต้องทำตัวเป็นแบบอย่างของชาวบ้าน ทั้งด้านความประพฤติส่วนตัวและความเป็นอยู่ (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2540: 9-10) ประกอบกับสังคมในอดีต เป็นสังคมที่เรียบง่าย ทำให้การดำรงชีวิตของครูนั้นมีความสมถะ การใช้จ่ายจะมีความประหยัด ออคอม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่กู้หนี้ยืมสินโดยไม่จำเป็น ทำให้ครูดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างสุขสบาย ครูจึงสามารถช่วยเหลือสังคมได้อย่างเต็มที่ ปัญหาส่วนตัวหรือปัญหาในครอบครัวของครูจึงมีน้อย ส่งผลให้ในอดีตครูจะทุ่มเทเวลาและอุทิศตนเองให้กับงานในหน้าที่หลักมากกว่าที่จะใช้เวลาไปกับการประกอบกิจการอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้พระราชทานแก่ครูอาวุโส ประจำปี 2522 ทรงกล่าวถึงครูที่แท้ต้องมีบุคลิกภาพที่เพียบพร้อมด้วยความดีอย่างไรบ้าง ดังนี้

“...ครูที่แท้นั้นเป็นผู้ทำแต่ความดี คือ ต้องหมั่นขยันและอดสาเห พากเพียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ ต้องหนักแน่น อดกลั้น อดทน รักษาวินัย ดำรงระวิงความพุดติ ปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงาม ต้องปลื้มตัวปลื้มใจจากความสะอาดสบาย และจริงใจ ต้อง

เมตตา หวังดี ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอคติ ต้องอบรมปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ขึ้นทั้งด้านวิชาการและความฉลาดรอบรู้ในเหตุและผล...” (สุรพล สุพวงค์, 2548: 34)

เมื่อประเทศไทยพัฒนาไปสู่ความทันสมัย ภายใต้กรอบของทุนนิยม มีผลทำให้สังคมไทยเป็นสังคมการเรียนรู้ มีการเปิดรับวัฒนธรรมอย่างเสรี และที่สำคัญสังคมได้ให้การยอมรับวัฒนธรรมบริโภคนิยม เกิดการบริโภคที่ฟุ้งเฟ้อ ผลของการที่ผู้คนในสังคมตกอยู่ภายใต้ลัทธิบริโภคนิยมเช่นนี้ ทำให้สังคมไทยและคนในสังคมพบกับปัญหาต่างๆ ตามมาหลายประการ คือ ทำให้ประเทศต้องนำเข้าสินค้าประเภทฟุ่มเฟือยมากขึ้น ผู้คนในสังคมถูกระแสวัตถุนิยมครอบงำ ตกเป็นทาสวัตถุและมีหนี้สิน เมื่อความต้องการมีมากขึ้น แต่ไม่มีเงินทองมากพอที่จะหาซื้อสิ่งที่ต้องการได้ ก็จะต้องตกเป็นหนี้ โดยการกู้ยืมเงินที่ตนเองจะต้องใช้คืนในอนาคตมาใช้ในปัจจุบัน และหากเมื่อระยะเวลาที่ใช้คืนมาถึงแต่ไม่มีเงินมาใช้หนี้ก็ต้องเดือดร้อนก่อนหนี้เพิ่มขึ้นเพื่อใช้หนี้ที่มีอยู่ก่อนแล้วอันเป็นการแก้ปัญหาด้วยการสร้างปัญหา (สามารถ มั่งสัง, 2544) และในขณะเดียวกันประเทศไทยกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่มีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นราคาน้ำมันที่มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นเรื่อยๆ รวมถึงราคาสินค้าทั้งอุปโภคและบริโภคที่ปรับตัวตามไปด้วย ส่งผลให้ค่าครองชีพและค่าใช้จ่ายสูงขึ้น แต่ในทางกลับกันเงินตอบแทนที่ได้รับจากการทำงานก็ได้ปรับตัวตามไปด้วย ทำให้คนจำนวนมากต้องหาทางออกให้กับตนเองและครอบครัว โดยการไปกู้หนี้ยืมสิน จะเห็นได้ว่าปัญหาหนี้สิน กำลังเป็นปัญหาใหญ่ที่คนไทยกำลังเผชิญหน้าอยู่ ข้าราชการครูในฐานะประชาชนกลุ่มหนึ่งของประเทศ และเป็นทรัพยากรบุคคลผู้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ การสร้างการเรียนรู้ ให้เยาวชนเพื่อให้เป็นบุคคลที่ต้องการของสังคมก็ประสบกับปัญหาหนี้สินอันเนื่องมาจากสาเหตุใดๆ ก็ตามเช่นเดียวกับคนทั่วไป เพราะข้าราชการครูเกือบร้อยละร้อย รายรับมีทางเดียว คือ เงินเดือน และมีเพียงเดือนละครั้ง แต่รายจ่ายมีหลายรายการ ค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าพาหนะ ค่าใช้จ่ายบุตร-ธิดา ค่าผ่อนส่งบ้าน ค่าผ่อนส่งรถ เครื่องแต่งกาย นันทนาการ ภาษี-สังคม และอื่นๆ อีกนับไม่ถ้วน และมีรายจ่ายทุกวัน ของก็แพงขึ้นทุกวัน รายจ่ายสูงขึ้น แต่รายได้คงเดิม (โสภณ นุ่มทอง, 2540: 7) ทำให้ข้าราชการครูต้องเอาชีวิตเข้าไปเกี่ยวพันกับการมีหนี้สินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูที่ผ่านมา ได้ส่งผลให้ขวัญและกำลังใจของข้าราชการครูที่จะมาพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพลดน้อยถอยลงไป ซึ่งเป็นผลให้ทั้งศักยภาพของข้าราชการครูในฐานะผู้สอน และนักเรียนไม่มีคุณภาพ ตามแนวนโยบายทางการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งหากปล่อยไปไม่รีบดำเนินการแก้ไข ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพทางการศึกษาในระยะยาว ด้วยเหตุนี้ปัญหาหนี้สินครู จึงถือเป็นปัญหาเร่งด่วนที่รัฐบาลตั้งเป้าหมายว่าจะต้องแก้ไขให้ได้เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ข้าราชการครูทั่วประเทศ (เจริญ ภูวิจิตร, 2550: 32) รัฐบาลได้ตระหนักในปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและได้มีนโยบายในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู

ได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงาน ก.ค.ศ.) เป็นผู้ดำเนินการ โดยจัดให้มีโครงการ “เงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู” เพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนให้ข้าราชการครูได้กู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ผ่อนชำระคืนระยะยาว โดยรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้ 500 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2540 เพิ่มเติมอีก 100 ล้านบาท ในปี 2541 ปีงบประมาณ 2544 จำนวน 200 ล้านบาท ปีงบประมาณ 2545 ได้งบประมาณ 200 ล้านบาท และปีงบประมาณ 2546 ได้งบประมาณสนับสนุนอีกจำนวน 200 ล้านบาท รวมทั้งสิ้น 1,200 ล้านบาท (ทิพพาศรี อินทะกุล, 2547: 2) ซึ่งการดำเนินงานแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู ได้จัดทำเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 เป็นการให้กู้ยืมเพื่อผ่อนชำระหนี้ลูกเงินที่ข้าราชการครูเป็นหนี้สหกรณ์ออมทรัพย์ครู กำหนดให้กู้ยืมรายละไม่เกิน 10,000 บาท ดอกเบี่ยร้อยละ 1 ชำระ 5 ปี 60 งวด

ระยะที่ 2 เป็นการให้กู้ยืมเพื่อไปชำระหนี้ตามความจำเป็นเร่งด่วน หนี้ตามคำพิพากษา หรือคำสั่งศาล (ต้องไม่เป็นบุคคลที่ศาลมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์หรือเป็นบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายหรือผู้ที่มีเงินเดือนติดลบ หรือผู้ที่ได้รับเงินน้อยกว่าร้อยละ 20 ของเงินเดือน) กำหนดให้กู้ไม่เกิน 200,000 บาท ดอกเบี่ยร้อยละ 6 ชำระคืน 8 ปี 96 งวด (ศิริพร กิจเกื้อกุล, 2544: 19-20)

ในปี พ.ศ. 2548 หลังจากให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มาลงทะเบียนแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู ระหว่างวันที่ 9 กันยายน–9 ตุลาคม พ.ศ. 2548 มีครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งประเทศ มาเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู จำนวนทั้งสิ้น 106,144 คน รวมมูลค่าหนี้สิน 24,780,826,231 ล้านบาท โดยจำแนกได้ ดังนี้

1. จำแนกเป็นรายภาค

- 1.1 ภาคกลาง มี 27 จังหวัด จำนวน 15,899 คน คิดเป็นร้อยละ 14.98
- 1.2 ภาคอีสาน มี 19 จังหวัด จำนวน 62,944 คน คิดเป็นร้อยละ 59.30
- 1.3 ภาคเหนือ มี 16 จังหวัด จำนวน 22,387 คน คิดเป็นร้อยละ 21.09
- 1.4 ภาคใต้ มี 14 จังหวัด จำนวน 4,914 คน คิดเป็นร้อยละ 4.63

2. จำแนกตามจำนวนหนี้

- 2.1 หนี้ต่ำกว่า 500,000 บาท จำนวน 5,396 คน คิดเป็นร้อยละ 23.83
- 2.2 500,001 – 1,000,000 บาท จำนวน 6,895 คน คิดเป็นร้อยละ 59.30
- 2.3 1,000,001 – 1,500,000 บาท จำนวน 5,268 คน คิดเป็นร้อยละ 23.27
- 2.4 1,500,001 – 2,000,000 บาท จำนวน 2,963 คน คิดเป็นร้อยละ 13.09
- 2.5 หนี้สูงกว่า 2,000,000 บาท จำนวน 2,119 คน คิดเป็นร้อยละ 9.36

3. จำแนกตามสถาบันการเงิน

3.1 หนี้ในระบบ

3.1.1	ธนาคารออมสิน	จำนวน	4,965,774,913	บาท
3.1.2	สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	จำนวน	12,039,803,985	บาท
3.1.3	บัตรเครดิต	จำนวน	480,633,451	บาท
3.1.4	อื่น ๆ	จำนวน	5,080,183,907	บาท
	รวมทั้งหมด		22,566,396,256	บาท

3.2	หนี้นอกระบบ ประมาณ		2,214,429,975	บาท
-----	--------------------	--	---------------	-----

(ข่าวปฏิรูปการศึกษา, 2551)

จากการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูของกระทรวงศึกษาธิการได้ทำให้ปัญหาหนี้สินของครูได้บรรเทาลงไปบ้าง แต่ยังมีข้าราชการครูอีกเป็นจำนวนมากที่มีปัญหาหนี้สินอยู่ ประกอบกับบทบาทหน้าที่โดยตรงของข้าราชการครู คือ อบรมสั่งสอนเยาวชนของชาติ ซึ่งข้าราชการครูนั้นมีบทบาทสำคัญรองลงมาจากบิดามารดา ดังนั้น หากข้าราชการครูยังขาดขวัญและกำลังใจด้วยสาเหตุจากการมีหนี้สิน เวลาและความรู้ ความสามารถที่ข้าราชการครูมีอยู่จะถูกนำไปใช้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและเรื่องส่วนตัว ย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเยาวชนในสังคมไทย เยาวชนขาดโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้จากครูผู้สอนที่มีคุณภาพ ศักยภาพและประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ทำให้เยาวชนมีความรู้ความสามารถน้อยลง และสภาพจิตใจมีความเสื่อมโทรมมากขึ้น เพราะเยาวชนได้แม่พิมพ์ที่บิดเบี้ยว นอกจากนี้ปัญหาเรื่องหนี้สิน ส่งผลให้ตัวของข้าราชการครูเองเกิดสภาพปัญหาทางด้านจิตใจที่ต้องมากังวลกับหนี้สินที่ก่อขึ้นมา เกิดความทุกข์ และความเครียด ขาดการสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ขาดการดูแลเอาใจใส่ต่อผู้เรียน ในที่สุดได้ส่งผลต่อผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดในหลักสูตรการเรียน การสอนที่ไม่มีคุณภาพและไม่บรรลุวัตถุประสงค์ จนส่งผลกระทบต่อคุณภาพทางการศึกษาได้ (เจริญ ภูวิจิตร, 2550: 31)

จากการสำรวจภาวะหนี้สินของข้าราชการครูตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-พ.ศ. 2550 โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ อำเภอรัตนภูมิ อำเภอกวนเนียง อำเภอบางกล่ำ อำเภอกลองหยอง และอำเภอหาดใหญ่ พบว่า ข้าราชการครูที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ประสบปัญหาเกี่ยวกับภาวะหนี้สินและมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้นทุกปี ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่เป็นพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ ด้วยเพราะอำเภอหาดใหญ่ มีโรงเรียนประถมศึกษาและมีข้าราชการครูเป็นจำนวนมากกว่าอำเภออื่นๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 และอำเภอหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางรวมทางการศึกษา อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางรวมทางด้านเศรษฐกิจของภาคใต้และมีลักษณะของความเป็นเมืองเช่นเดียวกับเมืองใหญ่ๆ

ทั่วไป เช่น กรุงเทพมหานคร หรือเชียงใหม่ ส่งผลให้ค่าครองชีพในบริเวณดังกล่าวมีอัตราสูง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะหนี้สินของข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

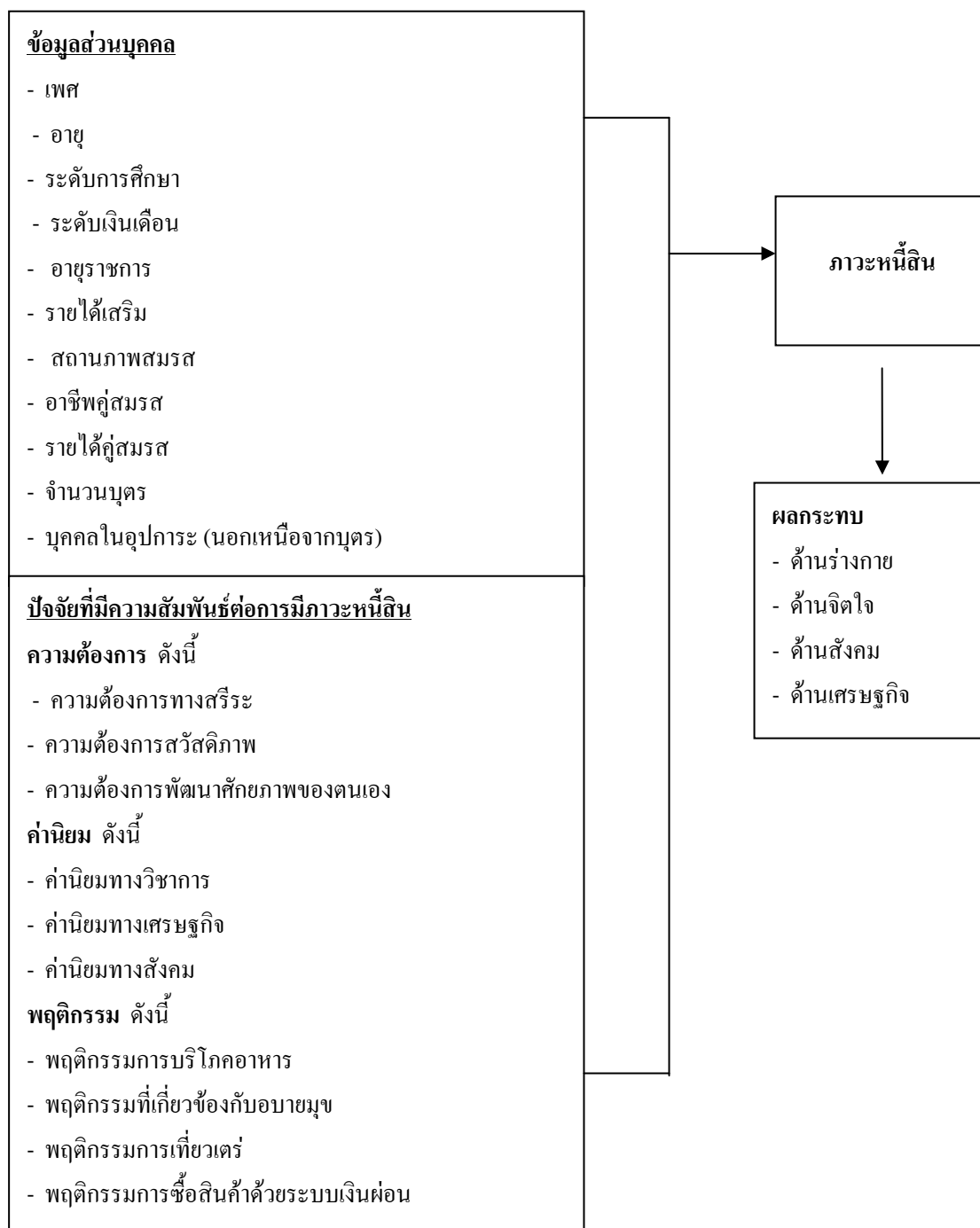
คำถามในการวิจัย

1. ข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีภาวะหนี้สินเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
3. ข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้รับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินอย่างไร

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ได้แก่ ความเป็นครู ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู และแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ได้แก่ ทฤษฎีความต้องการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและแนวคิดเกี่ยวกับการบริโภคนิยม ตลอดจนการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ซึ่งระบุว่า ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเงินเดือน อายุราชการ รายได้เสริม สถานภาพสมรส อาชีพคู่สมรส รายได้คู่สมรส

จำนวนบุตร บุคคลในอุปการะ (นอกเหนือจากบุตร) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน ได้แก่ ความต้องการ ค่านิยม และพฤติกรรม รวมถึงการมีภาวะหนี้สินได้ส่งผลกระทบต่อด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของข้าราชการครู โดยนำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน
3. ภาวะหนี้สินมีความสัมพันธ์กับผลกระทบต่อข้าราชการครู ด้านร่างกาย จิตใจ สังกม และเศรษฐกิจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาวะหนี้สิน หมายถึง สภาวะการณ์ที่ข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับหนี้สินอยู่ในปัจจุบัน

หนี้สิน หมายถึง พันธะผูกพันทางกฎหมายที่ข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทำไว้กับแหล่งเงินกู้ต่าง ๆ

แหล่งเงินกู้ หมายถึง สถาบันการเงินต่างๆ ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ สถาบันการเงินของเอกชน บุคคล ที่ข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กู้ยืมเงิน

ข้าราชการครู หมายถึง ข้าราชการครูสายงานการสอน ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาที่มีภาวะหนี้สิน

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาของรัฐ ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัย-ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน หมายถึง ผลที่สืบเนื่องมาจากการมีภาวะหนี้สินที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

- **ผลกระทบด้านร่างกาย** หมายถึง ภาวะที่สุขภาพร่างกายเสื่อม เจ็บป่วยบ่อย และมีปัญหาเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ รวมถึงความสามารถทางร่างกายในการทำกิจกรรมต่างๆ ลดลงของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

- **ผลกระทบด้านจิตใจ** หมายถึง ความเครียด ความวิตกกังวล ความว้าวุ่นใจ ความไม่สบายใจ และไม่มีความสุขของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

- **ผลกระทบด้านสังคม** หมายถึง การปฏิบัติงานในหน้าที่ ที่ขาดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และหมายรวมถึงการปรับตัวในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

- **ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ** หมายถึง ภาวะหนี้สินส่งผลให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ความต้องการ หมายถึง ภาวะที่ข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ขาดหรือยังไม่ได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ตนเองต้องการ และมีความต้องการที่จะมีหรือให้ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้น ดังนี้

- **ความต้องการทางสรีระ** หมายถึง ความต้องการของร่างกายเบื้องต้นเพื่อการอยู่รอด ได้แก่ อาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

- **ความต้องการสวัสดิภาพ** หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ได้แก่ ยานพาหนะ การประกอบอาชีพเสริมเพื่อหารายได้เพิ่ม

- **ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง** หมายถึง ความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองไปจนถึงจุดสุดยอดที่ตนเองมีอยู่ ได้แก่ การศึกษาต่อเนื่อง การพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เช่น การฝึกอบรม เป็นต้น

ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่ข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ยึดถือเป็นแนวคิด ความเชื่อ ความต้องการ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยในการตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่มีคุณค่าแก่ตนเองหรือสังคมและเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ดังนี้

- **ค่านิยมทางวิชาการ** หมายถึง เป็นค่านิยมที่จะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลต้องการแสวงหาความรู้ ความจริง และใช้สมองในการคิดพิจารณาหาข้อเหมือนหรือข้อแตกต่าง ไม่มมงายหาเหตุผลมาพิสูจน์ ไม่เชื่อโดยไม่มีเหตุผล และไตร่ตรองให้ลึกซึ้งก่อนทำการใดๆ

- **ค่านิยมทางเศรษฐกิจ** หมายถึง เป็นค่านิยมที่กระตุ้นให้บุคคลสนใจสิ่งที่มีประโยชน์ และกระตุ้นให้บุคคลเกิดความพึงพอใจที่จะได้รับความสะดวกสบายทางร่างกาย

- **ค่านิยมทางสังคม** หมายถึง เป็นค่านิยมที่เป็นแรงจูงใจให้บุคคลมีความรักให้กับผู้อื่น เห็นใจผู้อื่น มีความเมตตากรุณา ไม่เห็นแก่ตัว และเป็นแรงจูงใจให้บุคคลคบค้าสมาคมและติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก ตั้งแต่คนในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน และการเข้ามามีส่วนร่วมในสังคม มีความรักเพื่อนมนุษย์

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทั้งที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับ และเป็นกรกระทำที่ผู้อื่นสังเกตได้หรือซ่อนเร้นปิดบัง และแสดงออกเป็นประจักษ์ชัดเป็นบุคลิก อุปนิสัย ขึ้นอยู่กับภาวะทางจิตใจ อารมณ์

สถานการณ์ และสภาวะแวดล้อมที่บีบบังคับในขณะนั้น ที่กระตุ้น ผลักดัน ให้แสดงออกโดยตั้งใจ และไม่ตั้งใจ ดังนี้

- **พฤติกรรมกรบรีโภคาอาหาร** หมายถึง การปฏิบัติหรือการแสดงออกเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ข้าราชการครูกระทำเป็นประจำ ได้แก่ การเลือกรับประทานอาหารประเภทต่างๆ จำนวนที่รับประทาน ความถี่ในการรับประทาน เวลาที่ใช้ในการรับประทาน เป็นต้น
- **พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข** หมายถึง การที่ข้าราชการครูเข้าไปมีส่วนร่วม กับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข ได้แก่ การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การเล่นไพ่ เล่นไฮโล การเล่นหวย ลี้อตเตอร์ และพนันฟุตบอล
- **พฤติกรรมกรเที่ยวเตร่** หมายถึง การแสดงออกของข้าราชการครูเกี่ยวกับการเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน คือ ช่วงเวลาตั้งแต่ย่ำค่ำถึงย่ำรุ่ง เช่น การเดินไปตามถนน ตรอกหรือซอยต่างๆ ในเวลาค่ำคืน การเที่ยวในสถานเริงรมย์ต่างๆ ยามราตรี
- **พฤติกรรมกรซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน** หมายถึง การซื้อสินค้าโดยการผ่อนชำระเป็นรายวันหรือรายเดือน ขึ้นอยู่กับข้อตกลงที่ข้าราชการครูทำไว้กับผู้ขายสินค้า ซึ่งกรรมสิทธิ์ของสินค้านั้นจะยังคงเป็นของผู้ขายจนกว่าผู้ซื้อจะชำระค่าสินค้าจนครบถ้วน

ขอบเขตการวิจัย

เป็นการศึกษาในข้าราชการครูสายงานการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษาและเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551-มกราคม พ.ศ. 2552 และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ภายในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของปัญหาภาวะหนี้สินของข้าราชการครู และสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การวางแผน หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมของข้าราชการครูให้สอดคล้องกับความสามารถในการจ่าย จะทำให้ปัญหาภาวะหนี้สินของข้าราชการครูลดลง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นทิศทางในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

1. ความเป็นครู
 - 1.1 ความหมายของครู
 - 1.2 คุณลักษณะของครู
 - 1.3 บทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงาน
 - 1.4 ค่าตอบแทน
2. ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู
 - 2.1 ความหมายของภาวะหนี้สิน
 - 2.2 ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู
 - 2.3 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน
 - 2.4 ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน
 - 2.5 สถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับค่าครองชีพ
3. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน
 - 3.1 ทฤษฎีความต้องการ
 - 3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม
 - 3.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม
 - 3.4 แนวคิดเกี่ยวกับการบริโภคนิยม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นครู

ครู คือ บุคคลที่อยู่เคียงคู่กับการศึกษาทุกยุคทุกสมัยและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในโลกและกระบวนการของการจัดการศึกษาอบรม อาชีพครูจึงเป็นอาชีพที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อสังคม โดยผู้ที่ดำรงตำแหน่งครูต้องตระหนักในความเป็นมนุษย์ เป็นกัลยาณมิตร เป็นผู้ชี้ทางปัญญาและเป็นผู้ธำรงชาติ ดังนั้นความก้าวหน้าของชาติจึงฝากไว้กับผู้เป็นครู ในการที่จะผลิตทรัพยากรบุคคลเพื่อการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

ความหมายของครู

ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบันสังคมไทยให้การยอมรับว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ปีนที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ครูหมายถึงใคร เพราะคำว่า “ครู” ทุกคนย่อมได้ยินและเห็นมาตั้งแต่เด็ก ความหมายของครูนั้น มีการให้คำนิยามกันหลากหลายความคิด คำนิยามเหล่านี้ขึ้นอยู่กับมโนทัศน์และทัศนคติที่มีต่อความเป็นครู ซึ่งมีผู้รู้หลายท่านได้นิยามความหมายโดยทั่วไปของครูไว้หลากหลายทัศนะ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542: 4) ให้ความหมายของครูไว้ว่า ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

อำไพ สุจริตกุล (2534: 47-48) กล่าวว่า คำว่า “ครู” “ปู้ครู” “ตุ้ครู” และ “ครูบา” ในสมัยโบราณ หมายถึง พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่สอนกุลบุตรทุกระดับอายุ ตั้งแต่วัยเด็ก จนถึงวัยรุ่น สอนทั้งด้านอักษรวิธี ทั้งภาษาไทย และภาษาบาลี สอนให้เป็นคนดีมีวิชาชีพ ตลอดจนความรู้ทางพระพุทธศาสนา แม้เมื่อศิษย์มีอายุครบบวชแล้ว ก็ยังคงศึกษาในวัดหรือสำนักนั้นๆ ต่อไป จนมีความรู้ความชำนาญ สามารถถ่ายทอดวิชาที่ได้รับการสั่งสอนฝึกฝนจากครูบาของตนให้แก่ศิษย์รุ่นหลังของสำนักต่อไป หรืออาจลาไปแสวงหาความรู้ความชำนาญต่อจากพระสงฆ์หรือครูบา หรือตุ้ครู ณ สำนักอื่นเมื่อเชี่ยวชาญแล้วก็กลับมาช่วยสอนในสำนักเดิมของตน จนเป็นครูบาสืบทอดต่อไป

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 225) ได้ให้ความหมายของคำว่า ครู หมายถึง ผู้สั่งสอน ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์

ยนต์ ชุมจิต (2539: 71-78) ให้ความหมายของครู ตามภาษาอังกฤษว่า Teachers มีความหมายดังนี้

T (teaching) การสอน หมายถึง ครู คือ ผู้อบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ ความสามารถในการพึ่งพา

E (ethics) จริยธรรม หมายถึง ครู คือ ผู้อบรมส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียน

A (academic) วิชาการ หมายถึง ครู คือ ผู้รับผิดชอบในทางวิชาการทั้งของตนเอง และในด้านความเจริญงอกงามของศิษย์

C (culture heritage) การสืบทอดวัฒนธรรม หมายถึง ครู คือ ผู้สืบทอดมรดกทาง วัฒนธรรมจากรุ่นหนึ่งให้ตกทอดไปสู่คนรุ่นต่อ ๆ ไป

H (human relationship) มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ครู คือ ผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทั้ง ตัวครูและศิษย์

E (evaluation) การประเมินผล หมายถึง ครู คือ ผู้รับผิดชอบในการประเมินผล ผู้เรียน

R (research) การวิจัย หมายถึง ครู คือ ผู้ค้นหาเหตุผลและเป็นนักแก้ปัญหา

S (service) การบริการ หมายถึง ครู คือ ผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและบริการ สังคม

ประไพ สิทธิเลิศ (2542: 3) กล่าวถึง ความหมายของครูไว้ 3 ประการ คือ

1. ความหมายในแง่วาทศิลป์ ครู หมายถึง ผู้ถ่ายทอดความรู้ อบรมสั่งสอน คุณธรรม และจริยธรรม

2. ความหมายในแง่สภาพสังคมปัจจุบัน ครู หมายถึง ผู้จัดประสบการณ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ประพฤติตนเป็นผู้กำกับการ ชี้นำสาระที่ท้าทายและหลักความรู้ที่ผู้เรียน สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบ อย่างที่ดี ทั้งด้านวิทยาการสมัยใหม่และวิถีการดำเนินชีวิต

3. ความหมายในแง่วิชาชีพครู หมายถึง ผู้เปิดประตูทางวิญญาณของศิษย์ เพื่อให้ ได้พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่มีชีวิตจิตใจที่สูงกว่าสัตว์ทั้งหลาย

จากความหมายโดยทั่วไปของครูข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครู คือ ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ ในการสอน การอ่าน การเขียนเลขคณิตและวิชาพื้นฐานเบื้องต้น เตรียมโครงการสอนในชั้นที่จะต้องสอนตลอดปีการศึกษา สอนวิชาการต่างๆ ควบคุมการทำงานในชั้นเรียน เตรียมแบบฝึกหัดให้นักเรียนทำและตรวจสอบแบบฝึกหัดของนักเรียน ดำเนินการสอนและตรวจให้คะแนน ควบคุมนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ทำรายงานต่างๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก อาจสอนหลายวิชาในชั้นเดียวกัน และควบคุม กิจกรรมนอกหลักสูตร (วาริรัตน์ วากะมะ, 2551)

คุณลักษณะของครู

คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ได้มีผู้รู้และนักวิชาการเสนอแนวคิดไว้หลายประการ และจากเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ปีการศึกษา 2543 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดคุณลักษณะของครูผู้สอน 3 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านสมรรถภาพทางวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 อ้างถึงใน จินตนา ศิลปะรัตน์, 2545: 43 – 45) คือ

1. ด้านบุคลิกภาพ

- 1.1 มีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่พอใจหรือความยากลำบาก
- 1.2 สุขุม เยือกเย็น และแก้ไขปัญหาคด้วยเหตุผล
- 1.3 มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.4 ยอมรับและปรับตัวตามสภาพการที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม
- 1.5 กระตือรือร้น และตื่นตัวอยู่เสมอในการปฏิบัติงานต่าง ๆ
- 1.6 แต่งกายสุภาพ เรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ
- 1.7 ยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นกันเองกับผู้เรียน และผู้ร่วมงาน
- 1.8 ใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยนกับนักเรียน และผู้ร่วมงาน
- 1.9 เอาใจใส่ดูแลความประพฤติของนักเรียนทุกคนอยู่เสมอ
- 1.10 เอาใจใส่ดูแลเรื่องการเรียนของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนอยู่เสมอ

2. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

- 2.1 มีความซื่อสัตย์ สุจริตต่อหน้าที่และผู้อื่น
- 2.2 มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา
- 2.3 มีความสามัคคีในหมู่ผู้ร่วมงาน
- 2.4 ละเว้นจากอบายมุขทั้งปวง
- 2.5 ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและผู้อื่น
- 2.6 กล้าแสดงความคิดเห็นเมื่อเกิดปัญหาด้านคุณธรรมที่มีผลต่อส่วนรวม
- 2.7 เป็นผู้มีความเมตตา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และเสียสละแก่ผู้อื่น
- 2.8 ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
- 2.9 มีวินัยในตนเอง เคารพ และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
- 2.10 สอนเต็มหลักสูตร เต็มเวลา และเต็มความรู้ ความสามารถ

3. ด้านสมรรถภาพทางวิชาชีพครู

3.1 มีความรู้ ความสามารถในการในด้านเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา สื่อ และอุปกรณ์

3.2 ชอบศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

3.3 เอาใจใส่สอนเสริมและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอยู่เสมอ

3.4 มีทักษะในการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายประเภทและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

3.5 มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3.6 มีความสามารถในการจัดทำเอกสารและรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ

3.7 ชอบอาสาทำงานหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายในโรงเรียนอยู่เสมอ

3.8 มีความสามารถในการพัฒนา วางแผน จัดทำแผนการสอนให้สามารถใช้ได้จริง

3.9 นำความรู้ ความสามารถใหม่ๆ มาพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ

3.10 เป็นผู้ให้ความร่วมมือกับผู้ร่วมงานในโรงเรียนและชุมชนได้อย่างสร้างสรรค์ นักการศึกษาไทยได้ให้ทัศนะของลักษณะครูดี สรุปได้ดังนี้ (ลักษณะของครูดีตามที่ทัศนะของบุคคลต่าง ๆ, 2551)

1. คุณสมบัติส่วนตัว ครูที่ดีควรมีคุณสมบัตินี้ได้แก่

1.1 มีความประพฤติดี ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ใดก็ตาม เราต้องยอมรับว่าครูเป็นตัวอย่างแก่นักเรียน นักเรียนมีความโน้มเอียง ที่จะประพฤติและปฏิบัติตามแบบอย่างที่อยู่ใกล้ตัว โดยเฉพาะครูผู้ทำหน้าที่ สอนทั้งด้านวิชาความรู้ และจริยธรรม

1.2 มีสติปัญญาสูง ครูต้องเป็นผู้นำทางปัญญาให้แก่ นักเรียน จึงมีความจำเป็นที่ผู้เป็นครูจะต้องมีสติปัญญาสูงพอสมควร ทั้งนี้เพื่อจะได้ช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาทางการเรียนของนักเรียน

1.3 มีสุขภาพทางกายดี งานครูเป็นงานที่เหนื่อยยาก นอกจากจะต้องสอนในชั้นเรียนแล้ว ยังต้องเตรียมการสอน ตรวจงาน ควบคุมความประพฤติ ให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียนได้ สิ่งเหล่านี้ต้องการสุขภาพกายที่แข็งแรง จึงจะสามารถดำเนินงานไปได้โดยเรียบร้อย

1.4 มีสุขภาพจิตดี งานครูเป็นงานที่ต้องอดทนต่อการรบกวนของนักเรียนหากสุขภาพทางจิตของครูไม่ดีย่อมจะเกิดโทษแก่ทั้งตัวครูและอาจเป็นผลร้ายทางด้านจิตใจต่อศิษย์ของ

ตัวเองด้วย ครูจึงจำเป็นต้องมีสุขภาพทางจิตที่ดีไม่เป็นคน โกรธง่าย ลุแก่อำนาจ โทสะและใจเย็นที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างดี

1.5 มีบุคลิกภาพดี ครูที่มีบุคลิกภาพดีย่อมได้เปรียบในทางสร้างศรัทธาให้นักเรียนได้มาก บุคลิกภาพที่ไม่น่าพึงพอใจ อาจใช้การแต่งกายที่เหมาะสมเข้าช่วยได้บ้าง แม้ว่ารูปร่างหน้าตาของครูจะไม่มีผลต่อความสามารถทางการสอน แต่ก็มีผลอย่างมากต่อความเชื่อถือนักเรียนจะมีต่อครู

1.6 มีความตรงต่อเวลา เนื่องจากเวลาเรียนของโรงเรียนกำหนดไว้ตายตัว ครูจึงต้องเป็นคนตรงต่อเวลา รวมไปถึงการตรวจงานหรือข้อสอบให้เสร็จตามกำหนดการทำผลสอบการทำสมุดรายงาน เป็นต้น

1.7 มีเจตคติที่ดีต่อตัวนักเรียน กล่าวคือ ต้องเป็นผู้พยายามเข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของนักเรียนที่แตกต่างกัน รับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น โดยเปิดเผย

1.8 มีความสามารถในการพูด งานครูนั้นมีการที่จะต้องพูด อธิบายชี้แจงเหตุผลแก่นักเรียนอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือช่วยเกลี้ยกล่อมความประพฤติของนักเรียนและการกระทำให้เป็นไปในทางที่ปรารถนาได้อีกด้วย

2. คุณสมบัติทางด้านงานอาชีพ ครูที่ดีควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1 มีความรู้ในวิชาที่สอนดี งานหลักของครูคืองานสอน การสอนของครูเป็นการให้ความรู้ ประสบการณ์ อันจะก่อให้เกิดความเจริญงอกงามขึ้นในตัวผู้เรียน

2.2 มีความรู้ในวิธีสอนดี ครูที่มีความรู้ดี แต่ไม่สามารถสอนนักเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจนั้น นับเป็นความล้มเหลวในการประกอบอาชีพครู เพราะนักเรียนไม่สามารถรับความรู้และประสบการณ์ที่ครูหยิบยื่นให้ได้

2.3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ครูที่ดีจะต้องพยายามริเริ่มวิธีการใหม่ขึ้น เพื่อให้ได้ให้การศึกษแก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น หรือพยายามปรับปรุงที่เคยทำอยู่แล้วให้ได้ผลต่อการศึกษามากขึ้น ครูต้องพยายามหาความรู้เพิ่มเติมทั้งในด้านวิชาการและวิธีการสอน ตลอดจนความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ

2.4 มีความสนใจต่องานอาชีพ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีศรัทธาต่องานครู กล่าวคือสนใจที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะมาจากนักเรียน คณะครูด้วยกัน ผู้ปกครองหรือครูใหญ่ก็ตาม ให้สำเร็จลุล่วงไปเพื่อความสำเร็จในการศึกษาของนักเรียน ครูที่สนใจต่องานอาชีพ เมื่อตระหนักในความไม่สำเร็จในการเรียนของนักเรียนก็ต้องพยายามแก้ไข ไม่ใช่ปล่อยไปตามยถากรรมหรือถือว่าเป็นความไม่ฉลาดของเด็กเอง

3. ความสามารถในการดำเนินการสอน ครูที่ดีจะต้องมีความสามารถในการดำเนินการสอน ดังนี้

3.1 มีความสามารถในการปรับบทเรียนให้เข้ากับนักเรียน ทฤษฎีที่ว่าด้วยการสอนนั้นเรามักจะถือว่าผู้เรียนเป็นเด็ก แต่ในการปฏิบัติการสอนจริงนั้นเราจะต้องพบกับเด็กที่มีความแตกต่างกันไปในด้านต่างๆ ไม่เพียงแต่จะแตกต่างกันในลักษณะของเด็กที่จะสอนเท่านั้น โรงเรียนแต่ละโรงเรียนยังต่างกันไปตามสภาพของสิ่งแวดล้อมและความพร้อมเพรียงของอุปกรณ์การสอน ครูที่ดีจึงต้องสามารถปรับปรุงวิธีสอน ตลอดจนเนื้อหาให้สอดคล้องกับความแตกต่างเหล่านั้น

3.2 มีความสามารถในการเข้าใจนักเรียน ครูที่ดีจะต้องสามารถเข้าใจนักเรียนได้ตามสภาพเป็นจริงของเขา เพื่อให้การสอนและการปกครองเป็นไปได้ด้วยดี เด็กแต่ละคนย่อมจะมีปัญหาและพื้นฐานแตกต่างกันไป ยิ่งครูสามารถเข้าใจนักเรียนได้ดีเท่าไร ก็ย่อมจะสามารถช่วยเหลือนักเรียนในด้านการเรียนและความประพฤติได้ดีขึ้นเท่านั้น

3.3 มีความสามารถในการกลวิธีการสอน การสอนจะได้ผลดีเพียงไรนั้น นอกจากความรู้ของครูแล้ว ยังขึ้นอยู่กับวิธีการดำเนินการสอนในชั้นเรียน ซึ่งจะให้ผลเพียงไรย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของครู

4. ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ครูที่ดีจะต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ดังนี้

4.1 มีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน หน้าที่ของครูไม่ใช่มีเพียงแต่การสอนเท่านั้น ยังจะต้องอบรมกล่อมเกลานิรันดร์ใจคอ ความประพฤติของนักเรียน และจะต้องสามารถเป็นผู้นำและช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเหตุนี้ครูจึงต้องรู้จักสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์ กล่าวคือ นักเรียนเคารพนับถือด้วยความจริงใจไม่ใช่เพราะเกรงกลัวอำนาจอันไม่เป็นธรรมของครู

4.2 มีสัมพันธภาพอันดีกับคณะครูด้วยกัน ในโรงเรียนย่อมประกอบด้วย ครูหลายคน แบ่งงานกันทำตามความถนัดและความสามารถ แต่ด้วยจุดหมายเดียวกัน

4.3 มีสัมพันธภาพอันดีกับผู้ปกครอง จุดหมายของครูและผู้ปกครองที่เกี่ยวกับตัวเด็กนั้นเป็นอย่างดีเหมือนกัน คือ พยายาม ช่วยสร้างความเจริญให้แก่ตัวเด็ก

4.4 มีสัมพันธภาพอันดีกับสังคมภายนอก คำว่า บุคคลภายนอกในที่นี้หมายถึงบุคคลอื่นที่อยู่นอกโรงเรียนและไม่ใช่ผู้ปกครองนักเรียน บุคคลเหล่านี้มีหลายพวกหลายฝ่าย นับตั้งแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนทั่วไป และบุคคลที่เป็นผู้นำหรือคนที่ประชาชนให้ความนับถือ

บทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงาน

ยนต์ ชุมจิต (2539: 11) กล่าวว่า ครูมีบทบาทสำคัญที่สุดในบทบาทสังคม และประเทศชาติในทุกๆ ด้าน เพราะสังคม และประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้า มั่นคง หรือเป็นไปในรูปแบบใดย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพ และวิธีการที่บุคคลได้รับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญ และปัจจัยสำคัญในการให้การศึกษาของบุคคลในชาติ คือ ครู ดังนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมปรุงแต่งให้บุคคลมีคุณภาพ มีคุณธรรมตามความต้องการของสังคม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ครูได้รับรางวัลตอบแทนจากสังคม โดยได้รับการยกย่องให้เป็น “ปูชนียบุคคล”

ครูมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพของประชากร ดังเช่นบทบาทหน้าที่ของครูตามที่เสนอแนะของพระพุทธทาสภิกขุ (เสถียร ชาวไทย, 2551) ซึ่งท่านได้กล่าวถึงบทบาทของครูไว้ว่า

1. บทบาทของครู

ครู คือ ผู้นำทางวิญญาณ ทั้งแก่บุคคลและสังคม ใน 3 ประการ คือ

1.1 สอนให้รู้จักความอยู่รอดที่แท้จริง คือ การดับทุกข์

1.2 สอนให้รู้จักความสุขที่แท้จริง คือ ความสุขจากการทำหน้าที่ หน้าที่นั้นแยกได้ 2 ประการ ประการที่ 1 คือ การบริหารชีวิตให้เป็นสุข ประการที่ 2 คือ การใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

1.3 สอนให้รู้จักหน้าที่ที่แท้จริง คือ รู้จักหน้าที่ในฐานะที่เป็นสิ่งสูงสุด รักที่จะทำหน้าที่และมีความสุขในการทำหน้าที่

2. ครูเป็นผู้สร้างโลก

บุคคลในโลกจะดีหรือเลว ก็เพราะการศึกษาและผู้ที่ให้การศึกษา ก็คือครู ดังนั้นครูจึงเป็นผู้สร้างโลกในอนาคต โดยผ่านศิษย์ โลกที่พึงประสงค์ คือ โลกของคนดีอันเปรียบได้กับ

2.1 มนุษย์โลก คือ สร้างบุคคลที่มีจิตใจสูง

2.2 พรหมโลก คือ สร้างบุคคลที่ประเสริฐ รักเพื่อนมนุษย์ มีพรหมวิหาร 4 คือ

เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

2.3 เทวโลก คือ สร้างบุคคลให้มีหิริโอตตปปะ

3. หน้าที่ของครู

หน้าที่ของครู คือ การสร้างความอยู่รอดของสังคม โดยการให้การศึกษาที่สมบูรณ์แก่ศิษย์ การศึกษาที่สมบูรณ์ คือ การศึกษาที่ครบองค์ 3 ได้แก่

3.1 ให้ความรู้ทางโลก หมายถึง การเรียนหนังสือ เพื่อพัฒนาสติปัญญาและการเรียนวิชาชีพ เพื่อให้สามารถอยู่รอดทางกาย

3.2 ให้ความรู้ทางธรรม เพื่อให้ใจอยู่รอด คือ รอดพ้นจากความครอบงำของกิเลส มีความเป็นมนุษย์ คือ ใจสูง ใจสว่าง และใจสงบ

3.3 ให้รู้จักทำตนให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม

นอกจากบทบาทหน้าที่ของครูตามทัศนะของพระพุทธทาสภิกขุแล้ว คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (2518 อ้างถึงใน สุญารินทร์ สิทธิวงศ์, 2544: 16-17) ได้กำหนดบทบาทครูไว้ว่า ครูควรมีลักษณะและบทบาทที่พึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. บทบาทเฉพาะตัว

1.1 เป็นผู้ที่รักการอ่าน การค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัย มั่นใจและศรัทธาในอาชีพครู

1.2 เป็นผู้มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออก เพื่อเผยแพร่ความคิด ความอ่าน

1.3 เป็นผู้ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยาที่ยอมรับในชุมชน

1.4 เป็นผู้ประกอบอาชีพพอควรแก่อัตภาพ ฐานะยากนั้น มัธยัสถ์ไม่เห็นแก่

ความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรมและจริยธรรม

2. บทบาทต่อนักเรียน

2.1 เป็นผู้ช่วยและแนะนำให้นักเรียนมีหลักรู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้าและเลือกทางของตนเองอย่างอิสระ

2.2 เป็นผู้สามารถฝึกนักเรียน ให้ทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและมีวินัยในตัวเอง

2.3 เป็นผู้สนใจศึกษาธรรมชาติของศิษย์ ให้ความรักเอาใจใส่ศิษย์ ขจัดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์

2.4 เป็นผู้ศึกษาความสนใจ ความถนัด ความสามารถของนักเรียนและหาทางส่งเสริมแนะนำในการเลือกวิชาอาชีพให้นักเรียนได้เหมาะสม

2.5 เป็นผู้ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกฝึในคุณธรรมจริยธรรม เห็นคุณค่าของเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ

3. บทบาทต่อสังคม

3.1 เป็นผู้มีความรู้ความสนใจการเกษตร และมีส่วนร่วมกิจกรรมการเกษตรในท้องถิ่นได้ดี

3.2 เป็นผู้รักความยุติธรรม และกล้าต่อสู้ เพื่อความเป็นธรรมของสังคมด้วยสติปัญญาตามกระบวนการที่เหมาะสม

3.3 เป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่างๆ ของท้องถิ่น เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3.4 เป็นผู้ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยประพฤติตนเป็นแบบอย่างและชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม โอกาสที่เหมาะสม

ด้านการปฏิบัติงานของครูนั้น ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 69 – 70) ให้ความหมาย ถึง การปฏิบัติงานของครู คือ การปฏิบัติงานในโรงเรียน ทั้งด้านงานการสอน และการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย ดังนี้

1. งานการสอน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้จากครูไปสู่ นักเรียน การดำเนินการสอนรายวิชา
2. การสนับสนุนและให้บริการการเรียนรู้ ได้แก่ รับผิดชอบ ดำเนินการจัดหา จัดหมวดหมู่ เก็บรักษา ซ่อมบำรุงและให้บริการเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และอื่นๆ อันเป็นการสนับสนุนและให้บริการแก่การเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อเอื้ออำนวยให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปโดยราบรื่น และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น งานสื่อการสอน งานวัดผลประเมินผล งานทะเบียน เป็นต้น
3. การบริการ และปกครองนักเรียน ได้แก่ รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ดำเนินชีวิตในฐานะผู้เรียนอย่างราบรื่นและรวมถึงการศึกษาเสริมหลักสูตร การแนะแนวด้านการศึกษา การเตรียมตัวในการประกอบอาชีพ การแก้ไขปัญหาส่วนตัว ทั้งยังรวมถึงการปกครองดูแลนักเรียนให้อยู่ในระเบียบ มีศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดี เช่น การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนว
4. การบริหารวิชาการ บุคลากร และสถาบัน ได้แก่ รับผิดชอบดำเนินการบริหาร และจัดการในหน่วยงานย่อย เช่น หมวดวิชา และหน่วยงานใหญ่ คือ สถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานดังกล่าวเป็นไปโดยราบรื่น และเรียบร้อยตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ ทั้งในด้านวิชาการ บุคลากร ธุรการการเงินและพัสดุ
5. การพัฒนาสถาบัน ได้แก่ รับผิดชอบดำเนินการในเรื่องที่เป็นการสร้างความเจริญก้าวหน้าเฉพาะด้าน หรือเฉพาะเรื่องให้แก่หน่วยงานโดยรวม คือ สถานศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายให้ เป็นไปตามนโยบายที่ผู้บริหารวางไว้
6. การบริการทั่วไป ได้แก่ การรับผิดชอบดำเนินการหรือการกระทำเพื่อให้งานธุรการ และด้านบริการทั่วไปของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับบุคคล และสิ่งของทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

7. หน้าที่อื่นๆ ได้แก่ การรับผิดชอบดำเนินการในหน่วยงานย่อย หรือชิ้นงานอื่นที่ยังไม่ได้กล่าวถึง แต่เป็นสิ่งที่ควรดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานหรือตามนโยบายของผู้บังคับบัญชา

สรุปได้ว่า ข้าราชการครูมีบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานหลายด้าน ทั้งงานสอนงานธุรการชั้นเรียน งานกิจกรรม งานวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ งานพัฒนาหลักสูตร งานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะเห็นได้ว่าข้าราชการครูมีภาระงานที่หนัก เพราะงานของข้าราชการครูเป็นงานที่เกี่ยวกับสังคมรอบด้าน ทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง รวมถึงชุมชนอีกด้วย แต่เมื่อเทียบภาระงานกับค่าตอบแทนที่ข้าราชการครูได้รับนั้น ยังขาดความสมดุลกันอยู่มาก ทำให้ข้าราชการครูบางส่วนหาทางออกโดยการหาอาชีพเสริมบ้าง หรือบางรายต้องไปกู้หนี้ยืมสินเพื่อนำเงินไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

ค่าตอบแทน

ค่าจ้างหรือเงินเดือนต่างๆ นับเป็นรางวัลสำหรับบุคลากรในการตอบแทนการปฏิบัติงานช่วยให้สามารถเลี้ยงตนเอง ครอบครัวและส่งเสริมสถานภาพทางสังคม แม้ว่าการกำหนดอัตราเงินเดือนของข้าราชการจะมีความเหมาะสมแล้ว แต่อัตราเงินเดือนของข้าราชการส่วนใหญ่ก็ยังไม่สมดุลกับรายจ่ายอยู่นั่นเอง ครูก็เช่นเดียวกับข้าราชการคนอื่น ๆ ที่รายได้ไม่สมดุลกับรายจ่าย เพราะเงินเดือนที่ครูได้รับนั้นยังไม่สูงเท่าที่ควรจะยังชีพอยู่ได้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2525: 1-3) เมื่อสภาพเป็นเช่นนี้ส่งผลให้ครูบางส่วนต้องหาทางออกโดยการกู้หนี้ยืมสิน เพื่อแก้ไขปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับค่าตอบแทนและการมีหนี้สิน ดังนี้

วาริรัตน์ วากะมะ (2551) อธิบายว่า ครูที่สังกัดภาครัฐจะได้รับเงินเดือน 6,360 บาท ขณะที่ภาคเอกชนจะได้รับ 6,500-7,000 บาท ด้านการสอนล่วงเวลาในโรงเรียนรัฐบาล ส่วนมากครูจะอุทิศเวลาช่วยสอนนักเรียนเพื่อให้เตรียมตัวพร้อมสำหรับการสอบ โดยมีได้รับค่าตอบแทนใดๆ แต่อาจมีครู-อาจารย์ บางคนที่ได้รับสอนพิเศษ ณ สถานกวดวิชาหรือที่บ้านเพื่อเป็นรายได้พิเศษ จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการอาชีพครู-อาจารย์มีชั่วโมงการสอนไม่เท่ากันและไม่แน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันอุดมศึกษา อาจมีชั่วโมงการสอนในแต่ละสัปดาห์ไม่มากนัก แต่ต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ในการเตรียมการสอน หรืออาจทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร โดยอาจได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานก็ได้ หรืออาจได้รับงานการวิจัยจากภายนอก ซึ่งได้รับค่าตอบแทนการทำงานในอัตราที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับข้อตกลง

จากการศึกษาของเบญจมาศ จงกล (2551) เรื่องความเครียดและการจัดการความเครียด ในการปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงภัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 พบว่า เรื่องอัตราเงินเดือนเป็นปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เกิดความเครียดกับครู เพราะอัตราเงินเดือนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย โดยครูบางท่านยังต้องนำเงินเดือนที่ได้ส่งไปจุนเจือครอบครัว ครูยังต้องมีภาระหนี้สินที่ต้องชำระ และค่าครองชีพที่สูงขึ้นแต่เงินเดือนไม่ขึ้น และเรื่องอัตราเงินเดือนที่ได้รับน้อยเกินไป เมื่อเทียบกับปริมาณงาน เพราะการศึกษาในยุคปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้มีการประเมินสถานศึกษากันบ่อยครั้ง ไม่ว่าจะเป็นจากเขต หรือหน่วยงาน อื่นๆ ทำให้ครูรู้สึกว่าเงินเดือนกับปริมาณงานไม่มีความสมดุลกัน

จากการศึกษาวิจัยรูปแบบการสร้างวินัยข้าราชการ และปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการกระทำผิดวินัยของข้าราชการกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงสาธารณสุข เมื่อปี พ.ศ. 2531 (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, 2534: 11) พบว่า ปัญหาเรื่องอัตราเงินเดือนของข้าราชการ เป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ที่ส่งผลกระทบต่อการกระทำผิดวินัยของข้าราชการ เพราะเงินเดือนของข้าราชการไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพ เงินเดือนของข้าราชการต่ำกว่าอัตราตลาด ทำให้เงินไม่พอใช้เพื่อการครองชีพตามฐานานุรูป ปัญหานี้มักจะเกิดกับข้าราชการชั้นผู้น้อยและชั้นกลางที่สมรสแล้ว และมีบุตร ซึ่งได้รับเงินเดือนไม่พอกับรายจ่าย โครงสร้างบัญชีอัตราเงินเดือนผูกพันกับกฎหมายและมืองค์กรกลางบริหารงานบุคคลหลายองค์กร ทำให้การกำหนดค่าตอบแทนของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความเหลื่อมล้ำมากขึ้น การที่เงินเดือนทางราชการไม่เพียงพอกับค่าครองชีพ โดยข้าราชการมีสภาพเงินขาดมือ บัญชีเงินเดือนไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพมีผลทำให้ข้าราชการกระทำผิดวินัยในเรื่องการใช้เวลาราชการหารายได้พิเศษ การทุจริต การหากินกับตำแหน่งหน้าที่ นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2534: 18) อธิบายถึงสาเหตุที่ข้าราชการครู มักจะกระทำผิดวินัยมาก เนื่องจากสภาพในปัจจุบันข้าราชการครูส่วนใหญ่มีฐานะยากจน เงินเดือนน้อย ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายในครอบครัว ส่งผลให้ครูมีหนี้สินมาก จึงจำเป็นต้องหารายได้พิเศษ ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาราชการบางส่วนไปประกอบอาชีพพิเศษจนทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ เช่น ละทิ้งชั่วโมงสอน ออกนอกบริเวณ โรงเรียน โดยไม่ขออนุญาต หรือขาดราชการติดต่อกันเกิน 15 วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

อย่างไรก็ตามครูก็พยายามหาเงินด้วยรูปแบบต่างๆ เพื่อนำเงินส่วนนั้นมาเลี้ยงตนเองและครอบครัว จะเห็นได้ว่าครูนั้นถ้ามองจากสายตาคนภายนอกแล้วไม่น่าจะมีเรื่องวุ่นๆ เกี่ยวกับการหมุนเงินแต่อย่างไร เพราะดูผิวเผินแล้วครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ แต่งตัวสะอาดเรียบร้อย เป็นที่ยกย่องนับถือ ในแง่ของรายได้ก็เป็นคนกินเงินเดือนประจำ คนภายนอกจึงมักจะคิดว่าอาชีพครูถึงจะไม่ร่ำรวยแต่ก็คงไม่ยากจนอะไรนัก หากจัดสรรรายรับกับค่าใช้จ่ายให้ดีก็น่าจะพอใช้ชีวิตไปตามอัธภาพ

ได้อย่างไม่เคอะเขินแต่ความจริงแล้ว เงินเดือนของครูกับมาตรฐานการครองชีพในปัจจุบันห่างไกลกันมาก ที่คิดว่าจะซื้อบ้านเดี่ยวอยู่อาศัยเพื่อความเป็นศักดิ์เป็นส่วนนั้นยาก ที่จะหวังใช้เงินเดือนประจำผ่อนส่ง iven ไว้เสียแต่จะเป็นครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในต่างจังหวัดและอาศัยอยู่บ้านเดิมของตนจึงไม่ต้องลำบากกับค่าเช่าหรือซื้อที่อยู่อาศัยในเขตเมืองที่นับวันจะแพงขึ้นทุกที ดังนั้น แม้จะดูภายนอกภาพของครูจะดูเคร่งขรึมสงบไม่วุ่นวายแก่งแย่งแข่งขันท่ามาหากินกับใคร แต่ภายในสังคมของครูเต็มไปด้วยการหมุนเงินสารพัดรูปแบบเท่าที่จะกระทำได้ มีทั้งการหมุนเงินในระบบซึ่งได้แก่ การเข้ารับเป็นสมาชิกสหกรณ์โดยหักฝากจากเงินเดือน เมื่อถึงคราวจำเป็นก็ได้อาศัยกู้ยืมเอามาใช้สอยและการหมุนเงินนอกระบบ เช่น การตั้งวงแชร์ในกลุ่มคนที่ไว้เนื้อเชื่อใจกัน คนที่มีเงินออมซึ่งเป็นเงินเย็นก็ได้อาศัยวงแชร์กินดอกเบี้ยซึ่งสูงกว่าดอกเบี้ยในธนาคารหลายเท่า ส่วนคนที่ยังพอเก็บออมเงินได้ในระยะสั้นๆ ซึ่งฝากธนาคารไม่ได้ดอกเบี้ยเป็นกอบเป็นกำอะไรก็จะต้องอาศัยกินดอกเบี้ยแชร์ไปก่อน เมื่อมีความต้องการใช้เงินขึ้นมาก็จะเปียออกไปใช้จ่าย ซึ่งถ้าไปเปียเอามือกลางๆ ยังมีโอกาสได้ส่วนต่างดอกเบี้ยอีกไม่น้อยเพราะแชร์มือต้นมักจะเป็นการประมูลดอกเบี้ยของพวกลูกแชร์ที่ร้อนเงิน ดังนั้นมือต้นๆ ดอกเบี้ยจึงสูงไม่เหมือนมือท้ายๆ ที่ดอกเบี้ยจะลดลงเรื่อยๆ ส่วนคนที่ยอมเปียมือต้นๆ นั้น ถึงแม้ว่าเป็นการเปียแชร์จะเสียดอกเบี้ยที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับดอกเบี้ยธนาคารแต่ก็ยังเป็นดอกเบี้ยที่ถูกมากเมื่อเทียบกับดอกเบี้ยเงินกู้นอกระบบทั่ว ๆ ไป

อย่างไรก็ดี ถ้าอาศัยการหมุนเงินอย่างเดี๋ยวกองไม่ได้ช่วยให้ภาระทางการเงินของครูเบาลงแต่อย่างใด อย่างมากก็คงได้แค่ส่วนต่างดอกเบี้ยนิดหน่อย ไม่ได้เพิ่มพูนรายได้ที่แท้จริงให้กับครูและตอนหมุนเงินนั้นไม่ว่าจะเป็นการหมุนเงินในระบบ คือ ส่งเงินในลักษณะของสมาชิกสหกรณ์หรือวงแชร์ก็ตาม แม้ว่าตอนหมุนเงินเข้าจะได้ดอกเบี้ยสะสม พอหมุนไว้ก็จริงแต่ตอนหมุนเงินออกมาใช้โดยกู้หรือเปียแชร์ ภาระกลับเพิ่มขึ้นเพราะต้องส่งทั้งต้นทั้งดอกเบี้ยทุกเดือน ทำเอาเงินเดือนประจำที่ชักหน้าไม่ถึงหลังอยู่แล้วต้องหดรูดลงไปอย่างน่าใจหาย เพราะฉะนั้นเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นครูอีกส่วนหนึ่งจึงต้องหันมาประกอบอาชีพเสริมเพื่อหารายได้พิเศษ ซึ่งในปัจจุบันทำกันอย่างเป็นล่ำเป็นสันมากขึ้นทุกที อาชีพเสริมของครูแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ประเภทแรกเป็นอาชีพเสริมที่ต้องใช้ทักษะของความเป็นครู เช่น ประเภทแรก คือ สอนพิเศษ ส่วนอาชีพเสริมประเภทที่สองของครูนั้นเป็นอาชีพเสริมอื่นๆ เช่น การทำการค้าส่วนตัวโดยใช้เวลานอกราชการ หรือการขายสินค้าผ่อนส่ง เป็นพนักงานขายประกันและเป็นพนักงานขายตรงสินค้าอุปโภคบริโภค เป็นต้น จากการศึกษาที่ครูหันมาทำงานด้านการขายทั้งที่ลงทุนเองและเป็นพนักงานขายตรงของบริษัทต่าง ๆ นั้น อาจสรุปได้ว่าส่วนใหญ่อาชีพเสริมของครู โดยเฉพาะครูในเมืองจะเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการค้าขายเป็นส่วนใหญ่

การหมุนเวียนเงินจำเป็นต้องอาศัยการจัดการที่ดีเข้ามาช่วยจึงจะทำให้ครูสามารถยกระดับมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแบบชั่วคราวซึ่งหลักการหมุนเงิน ก็คือ ถ้าเป็นการหมุนเงินแบบไม่มีอาชีพเสริมรองรับต้องพยายามทำเงินออกมาให้กองแยกแตกคอกออกผล หลีกเลี่ยงการหมุนเงินออกมาใช้จ่ายแบบฟุ่มเฟือย ซึ่งจะสร้างภาระให้กับตนเองภายหลังและยังคิดเป็นนิสัยอีกด้วย หรือแม้เป็นการหมุนเงินแบบที่มีอาชีพเสริมรองรับ ก็ยังต้องระวังควบคุมให้รายรับอยู่สูงกว่ารายจ่ายอยู่เสมอ มาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่จึงจะสามารถปรับระดับสูงขึ้นไปได้ (ส.ลินธ, 2538: 41 อ้างถึงใน สามารถ เจริญวงศ์, 2545: 23-25)

กล่าวโดยสรุป ครู นอกจากต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนแล้ว ยังต้องประพฤติตนให้เป็นที่เหมาะสมแก่สังคมอีกด้วย และนอกจากจะมีบทบาทในการสอนหนังสือนักเรียนแล้ว ครูยังมีงานอื่นๆ อีกหลายอย่างที่รับผิดชอบ เช่น ดูแลโครงการอาหารกลางวัน การตรวจสอบสุขภาพของนักเรียน เป็นต้น ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับศิษย์และประชาชนทั่วไป และต้องทำตามความคาดหวังของสังคม ในขณะที่เดียวกันก็มีอุปสรรคต่างๆ หลายอย่างที่ทำให้ครูเกิดความเครียดในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในหน้าที่ เช่น ความกดดันทางด้านการเงิน ทั้งปัญหาด้านการเงินของครอบครัวและส่วนตัวครู ปัญหาและความเครียดที่เกิดขึ้นกับผู้เป็นครู รวมถึงปัญหารายได้ของข้าราชการครูที่น้อยไม่พอใช้กับตนเองและครอบครัว จึงมีส่วนผลักดันให้ครูจำนวนไม่น้อยต้องดิ้นรนหาทางออกแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับค่านิยมและพฤติกรรมของครูแต่ละคน แต่ไม่ว่าบทบาทหน้าที่ของครูจะมีเพิ่มมากขึ้นเพียงใด ครูก็มีโอกาสที่จะละทิ้งบทบาทหน้าที่หลัก นั่นคือ การอบรมสั่งสอน ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมศิษย์ของตนให้เป็นคนดี และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู

ภาวะหนี้สินสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน ซึ่งภาวะหนี้สินมีทั้งส่วนดีและส่วนไม่ดี โดยส่วนดี คือ การเข้าสู่ภาวะหนี้สินเพราะความจำเป็น เช่น การกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุนประกอบธุรกิจ แต่ในทางกลับกันก็มีคนจำนวนมาก ที่ต้องเข้าสู่ภาวะการมีหนี้สิน อันเนื่องมาจากสาเหตุที่ไม่เหมาะสม อาทิเช่น การกู้ยืมเงินเพื่อซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จนเกินความจำเป็น จนมีหนี้สินเกินกว่าที่จะชำระให้หมดลงไปได้ และส่งผลให้มีผลกระทบอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย

ความหมายของภาวะหนี้สิน

ได้มีผู้นิยามความหมายเกี่ยวกับภาวะหนี้สิน ไว้หลายทัศนะดังต่อไปนี้

ตำรวจ จงเจริญ (2544: 21 อ้างถึงใน ทิพพาศรี อินทะกุล, 2547: 13) ได้อธิบายว่า ภาวะหนี้สิน หมายถึง ความเป็นหนี้ที่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ลูกหนี้จะต้องใช้เงินให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง คือ เจ้าหนี้

กิตติ สมสนั่น (2548: 7) ได้อธิบายว่า ภาวะหนี้สิน หมายถึง ความผูกพันทางกฎหมายระหว่างบุคคลฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า เจ้าหนี้ มีความชอบธรรมที่จะบังคับอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ลูกหนี้ ให้จำต้องส่งมอบทรัพย์สิน กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้

นุกูล ตรีเจริญ (2548: 3) ได้อธิบายว่า ภาวะหนี้สิน หมายถึง จำนวนเงินที่ได้ทำสัญญาหรือไม่ได้ทำสัญญาในการยืมเงินและต้องใช้คืนจากแหล่งเงินกู้ต่าง ๆ

พิชชากร แจ่มศรี (2550: 8) และอนนท ศรีสำราญรุ่งเรือง (2550: 9) ได้อธิบายว่า ภาวะหนี้สิน หมายถึง จำนวนหนี้สินที่คิดเป็นจำนวนเงิน ระยะเวลาที่เป็นหนี้ อัตราดอกเบี้ยและสาเหตุที่ก่อให้เกิดหนี้

Podatelna (2551) ได้อธิบายว่า ภาวะหนี้สิน หมายถึง การเป็นหนี้ครัวเรือนและหนี้ภายในท้องถิ่น (อาจหมายถึงภายในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน) คลอบคลุมดังต่อไปนี้

1. การกู้ยืมพันธบัตรที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ถือว่าเป็นภาวะหนี้สินในระยะยาว

2. พันธบัตรของรัฐบาล

3. การเป็นหนี้อันเกิดจากการใช้เครดิตสินเชื่อ

สรุปได้ว่า ภาวะหนี้สิน หมายถึง ความผูกพันทางกฎหมายที่ข้าราชการครูมีต่อเจ้าหนี้ ซึ่งเจ้าหนี้นั้นจะเป็นสถาบันการเงินทั้งในและนอกระบบ หรือบุคคลทั่วไป โดยข้าราชการครูจะต้องชดใช้หนี้ที่กู้ยืมมาคืนแก่เจ้าหนี้นั้น ๆ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู

ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการศึกษาและสังคมอย่างยิ่ง ผู้มีอาชีพครูจึงมีฐานะเป็นปวงชนบุคคลที่ควรได้รับการยกย่อง มีเกียรติ ศักดิ์ศรี แต่ปัจจุบันอาชีพครูได้ถดถอยเกือบทุกด้าน ซึ่งเกิดจากภาวะวิกฤตและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 23 อ้างถึงใน ทิพพาศรี อินทะกุล, 2547: 13) ได้กล่าวถึง สภาพปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวกับครูว่า “ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการ

ศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา แต่กลับมีข้อเท็จจริงว่า ครูมีปัญหาด้านคุณภาพการสอน และมีข้อจำกัดอยู่มาก ปัญหาอันเนื่องมาจากการผลิต การใช้ การพัฒนาครู ที่ขาดประสิทธิภาพ ปัญหาเรื่องหนี้สินของข้าราชการครู ปัญหาของครูบางคนไร้ศีลธรรม จริยธรรม เล่นการพนัน และค้ายาเสพติด เป็นปัญหาเกี่ยวกับตัวครู ที่มีผลต่อการศึกษาของเด็กเป็นอย่างมาก”

สมยศ มีเทศน์ (2545: 5 อ้างถึงใน ชีระพล จงไกลจักร, 2547: 14) ได้กล่าวว่า รายได้ของครูค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับข้าราชการครูของประเทศใกล้เคียง อาจเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจของประเทศเรา อยู่ในภาวะที่พวกเราทราบและเข้าใจกันดี เมื่อเป็นเช่นนี้ข้าราชการครูของเราจำนวนไม่น้อยจึงมีหนี้สิน แต่การที่ครูมีหนี้สินไม่ได้แปลว่าครูไม่รู้จักใช้ชีวิตที่เหมาะสม ไม่รู้จักการใช้จ่ายเงิน ไม่รู้จักประหยัด เหตุที่แท้จริงคือ คนที่มาเป็นครูส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง หรือฐานะยากจน แปลว่าคนที่ฐานะดีไม่ค่อยสนใจเรียนสายวิชาชีพครู เมื่อคนที่มีฐานะยากจนหรือปานกลางมาเป็นครู ซึ่งเป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่มากนัก ประกอบกับภาวะค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นในปัจจุบัน ทำให้ครูตกอยู่ในฐานะความเป็นหนี้ คนที่เป็นครูใหม่ๆ ก็จะมีหนี้สินไม่มากนักที่มีก็อาจจะเป็นหนี้สินที่มาจากครอบครัว ฉะนั้นจะพบว่าครูใหม่เป็นหนี้้น้อยกว่าครูเก่า

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2540: 61) ให้ทรรศนะเกี่ยวกับต้นเหตุปัญหาของอาชีพครู สรุปได้ว่า ครูพยายามที่จะดำรงชีวิตให้สมกับฐานะทางสังคม ทำให้ครูมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2541: 254) ได้กล่าวว่า สภาพสังคมทำให้ฐานะของครูเสื่อมคลายลง เมื่อมีระบบนายทุนมาครอบงำ ค่านิยมของผู้บริโภค มีบทบาทสำคัญยิ่ง ให้ความนับถือความร่ำรวยทางวัตถุ

ด้วยเหตุดังกล่าวเป็นปัญหาทำให้ครูเกิดภาวะหนี้สิน ไม่มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาและคุณภาพทางการศึกษาด้วย จากการสำรวจภาระหนี้สินของครูทั่วประเทศ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546 พบว่าครูเป็นหนี้จำนวน 613,718 คน คิดเป็นร้อยละ 82.98 ของจำนวนครูทั้งหมด มีมูลค่าหนี้ที่เป็นตัวเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 230,890,058,200 บาท โดยจำแนกเป็นหนี้ในระบบ ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู จำนวน 171,223 ล้านบาท ธนาคารต่างๆ (ธนาคารกรุงไทย ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร) จำนวน 41,072,934,556 บาท และหนี้นอกระบบ เป็นหนี้จากการกู้ยืมจากเอกชน หรือจากบุคคลอื่น ๆ จำนวน 18,594,123,644 บาท (จรรยาพร ธรณินทร์, 2547)

สำหรับอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ในการศึกษาคั้งนี้ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 นอกจากอำเภอหาดใหญ่แล้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ยังรับผิดชอบพื้นที่อำเภอรัตภูมิ อำเภอกวนเนียง อำเภอ

บางกล้า และอำเภอคลองหอยโข่งอีกด้วย โดยทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ได้มีการสำรวจภาระหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งเขตพื้นที่การศึกษาทั้งหมด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 – พ.ศ. 2550 เฉพาะ โครงการสวัสดิการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยของข้าราชการของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาหาดใหญ่และโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อที่อยู่อาศัยของข้าราชการของธนาคารกรุงไทย ดังตารางที่ 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 โครงการสวัสดิการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยของข้าราชการของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาหาดใหญ่

ปี	จำนวนหนี้สิน (บาท)	จำนวนครูที่เป็นหนี้ (ราย)
2547	20,897,800	463
2548	36,796,150	559
2549	47,966,050	650
2550	58,299,500	700

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2, ม.ป.ป.

ตารางที่ 2 โครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อที่อยู่อาศัยของข้าราชการของธนาคารกรุงไทย

ปี	จำนวนหนี้สิน (บาท)	จำนวนครูที่เป็นหนี้ (ราย)
2547	71,535	20
2548	53,740	15
2549	52,660	15
2550	47,528	13

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2, ม.ป.ป.

และเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ได้สำรวจภาระหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ข้อมูลภาวะหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา

ที่	รายการ	จำนวน ครู (ราย)	บุคลากร ทางการศึกษา (ราย)	ผ่อนชำระ ต่อเดือน (บาท)	จำนวนเงิน (บาท)
1.	สหกรณ์ออมทรัพย์ครูสงขลา จำกัด	2,179	106	20,851,843	
2.	สินเชื่อประเภทสวัสดิการ (ธนาคารออมสิน)	365	15	17,281,659	
3.	โครงการพัฒนาชีวิตครู (ธนาคารออมสิน)	545	15	2,304,280	
4.	สินเชื่อวิทยฐานะเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน (ธนาคารออมสิน)	140		468,010	
5.	สวัสดิการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยของข้าราชการ (ธนาคารอาคารสงเคราะห์)	671	67	5,473,650	
6.	โครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อที่อยู่อาศัยของ ข้าราชการ (ธนาคารกรุงไทย)	12		41,928	
7.	เงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการ ครู (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์)	62		165,980	
8.	สำรวจความต้องการกู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไข ปัญหาหนี้สินข้าราชการครู	85			16,930,000
	รวม	4,059	203	46,587,350	16,930,000

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2, 2551

ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา หรือข้าราชการครูในพื้นที่อื่นๆ เกือบทุกพื้นที่ หากพิจารณาแล้วจะพบปัญหาที่สำคัญ คือ รายได้และรายจ่ายของข้าราชการครูไม่สมดุลกัน โดยข้าราชการครูจะมีรายจ่ายสูงกว่ารายได้ อันเนื่องมาจากโครงสร้างของการเข้าสู่วิชาชีพครูเริ่มตั้งแต่การเข้าเรียนวิชาชีพครู ส่วนมากจะเป็นบุตรหลานของครอบครัวที่มีฐานะยากจนเป็นส่วนใหญ่ เพราะการเข้าเรียนหลักสูตรวิชาชีพครูมีการลงทุนที่ไม่สูงนักเมื่อเทียบกับสาขาวิชาชีพอื่น ซึ่งค่าใช้จ่ายในการเรียนวิชาชีพครูนั้น ครอบครัวจะต้องลงทุนทั้งครอบครัว เมื่อสำเร็จการศึกษาและเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู จึงต้องมีภาระที่จะต้องดูแลครอบครัวของตน

ประกอบกับสภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครู จะแตกต่างจากข้าราชการประเภทอื่น เพราะข้าราชการครูจะต้องปฏิบัติงานในทุกระดับของชุมชนและกระจายอยู่ทั่วประเทศ จึงเป็นอัตรากำลังคนของภาครัฐที่มีจำนวนมาก ข้าราชการครูจึงเป็นผู้นำในชุมชน และเป็นที่ยอมรับของชุมชน ทำให้ข้าราชการครูจำนวนมากต้องมีรายจ่ายเกี่ยวกับภาษีสังคมเพิ่มขึ้น ส่งผลให้รายจ่ายและรายได้ของข้าราชการครูไม่สมดุลกัน และเมื่อพิจารณาถึงความจำเป็นเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของข้าราชการครูซึ่งจำเป็นต้องใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าอาหาร ค่าที่อยู่อาศัย ค่าเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย ค่ายารักษาโรค ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบิดามารดา และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพาหนะและการเดินทาง พบว่า ข้าราชการครูมีค่าใช้จ่ายดังกล่าวมากกว่าค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ดังนั้นการพิจารณาถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู จึงควรที่จะแยกพิจารณาระหว่างหนี้สินที่เกิดจากการอุปโภคและบริโภคในสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีพกับหนี้สินที่เกิดจากการอุปโภคและการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย เพื่อให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงของปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู (ทิพพาศรี อินทะกุล, 2547: 15)

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครอง ส่งผลให้คนในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เช่น มีสภาพจิตใจที่แยกลง มีค่านิยมในการบริโภคที่เกินขีดจำกัด ต้องประสบกับปัญหาภาวะหนี้สิน เป็นต้น ข้าราชการครูที่มีรายได้ต่ำสุดมีแต่เฉพาะเงินเดือน ไม่มีค่าล่วงเวลา แต่มีค่าครองชีพสูง ส่งผลให้ครูส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างต่ำและมีปัญหาทางการเงิน (รุ่ง แก้วแดง, 2540: 1 – 8)

ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู เป็นภาวะที่อยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข จะเห็นได้ว่าหนี้สินที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุจากหลายด้าน หลายประการ สาเหตุสำคัญน่าจะมาจากครูรายได้ต่ำ แต่ภาระความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูงทั้งทางด้านสภาพครอบครัว ภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ การเรียนการสอน และรวมทั้งต้องรับภาระเกี่ยวกับงานต่าง ๆ นอกเหนือจากการเรียนการสอน เช่น งานประชาสัมพันธ์กับชุมชน ครูต้องพบปะสังสรรค์กับชุมชน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุให้เกิดหนี้ได้ จะเห็นว่ารายได้และรายจ่ายของครูไม่สมดุลกัน รายได้จะน้อยกว่ารายจ่าย ภาวะหนี้สินจึงเพิ่มขึ้น การแก้ปัญหาที่ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต เมื่อจำเป็นก็ต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ ทั้งจากเอกชนและสถาบันการเงินต่างๆ เพื่อนำมาใช้จ่ายให้เพียงพอต่อความจำเป็น (ทิพพาศรี อินทะกุล, 2547: 16) เช่นเดียวกับนายถวิล น้อยเขียว ประธานสมาพันธ์สมาคมครูประถมศึกษาแห่งประเทศไทย (สศท.) ที่ได้กล่าวว่าเหตุที่ทำให้ครูเป็นหนี้เนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย เพราะครูเป็นอาชีพหนึ่งที่มีภารกิจที่หนักจากสังคมไม่พ้น ทั้งเรื่องงานบุญ งานบวช หรืองานต่างๆ ขณะที่รายได้

ของครูมีเพียงแต่เงินเดือนอย่างเดียว อีกทั้งครูบางคนโดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก ต้องนำเงินส่วนตัวของตนเองไปใช้เพื่อการพัฒนาโรงเรียน หรือบางคนต้องกู้เงินไปลงทุนทางการค้าหรือจ่ายค่าเช่าบ้าน ซึ่งตามระเบียบราชการนั้นเปิดโอกาสให้ครูจำนวนหนึ่งมีสิทธิเบิกค่าเช่าบ้านได้เท่านั้นเอง และครูก็ต้องมีการรับผิดชอบต่อครอบครัวด้วย ทั้งนี้เมื่อขาดเหลือขึ้นมาครูก็ต้องพึ่งการกู้เงินจากสหกรณ์หรือธนาคารต่าง ๆ (ถวิล น้อยเขียว, 2546: 1)

นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอีกหลายประการที่ข้าราชการครูต้องเข้าสู่ภาวะหนี้สิน ดังนี้ (เพชรคำ ธนุศรี, 2544 – 2545: 39)

1. เป็นหนี้ตั้งแต่เรียนหนังสือ (ผู้ปกครองกู้ยืมเงินเพื่อเป็นทุนการศึกษา) เมื่อได้เป็นครูจึงต้องกู้ยืมเงินเพื่อนำไปใช้หนี้ในระบบที่ผู้ปกครองกู้มา
2. กู้เพื่อซื้อยานพาหนะเพื่อใช้ในการเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือติดต่อกิจการที่อำเภอ เนื่องจากครูส่วนใหญ่มีบ้านพักอยู่ห่างจากที่ทำงานมากเพราะโรงเรียนมีบ้านพักครูไม่เพียงพอหรือมีความทรุดโทรมมากแล้วจนไม่สามารถอยู่อาศัยได้
3. กู้เพื่อสร้าง ซ่อมแซม และต่อเติมที่อยู่อาศัย เนื่องจากบ้านพัก มีไม่เพียงพอ ถึงมีก็คับแคบ ยิ่งเมื่อครูแต่งงานมีครอบครัวก็ยิ่งลำบาก สวัสดิการค่าเช่าบ้านก็ไม่สามารถช่วยเหลือครูได้เท่าที่ควร เนื่องจากกำหนดว่า การบรรจุครั้งแรก และการย้ายตามคำร้องของตนเองไม่มีสิทธิเบิกค่าเช่าบ้าน กอปรกับสถาบันการเงินเปิดโอกาสให้กู้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ก็ยังเป็นเหตุจูงใจให้ครูอยากมีบ้านเป็นของตัวเองมากขึ้น
4. กู้ยืมเป็นทุนส่งบุตรหลานเล่าเรียน และใช้ในการศึกษาของตนเอง
5. กู้เพื่อซื้อเทคโนโลยี หรือเครื่องมือสื่อสาร เช่น คอมพิวเตอร์ วิทยุมือถือ โทรศัพท เป็นต้น
6. นำไปเป็นทุนสร้างอาชีพเสริมแต่มีล้มเหลว เนื่องจากไม่มีเวลาดูแล ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตหรือขาดประสบการณ์ในการบริหารธุรกิจ
7. ค่าครองชีพสูง รายได้ต่ำ เนื่องจากครูส่วนใหญ่อยู่ในชนบท การซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคต้องซื้อจากร้านค้าย่อยหรือรถบริการซึ่งมีราคาแพงกว่าตลาดใหญ่ในตัวเมือง นอกจากค่าใช้จ่ายในชุมชนแล้ว ความใกล้ชิดกับประชาชนที่ข้าราชการครูมีมากกว่าข้าราชการประเภทอื่นๆ ประกอบกับข้าราชการครูยังเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากด้วย จึงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เมื่อมีงานสำคัญในชุมชน ครูจึงเป็นเป้าหมายแรกของกลุ่มผู้แจกซองขาว และการ์ดเชิญ และครูก็ต้องไปร่วม แม้คนไม่ไปซองขาวก็ต้องไป มิฉะนั้นก็จะถูกตำหนิว่าขาดความเมตตากรุณา หยิ่ง ถือตัว เข้ากับชุมชนหรือคนอื่นไม่ได้

8. ครูบางคนมีค่านิยมที่ไม่เหมาะสม หวังรวยทางลัด เช่น เล่นหวย เล่นการพนัน ชอบพบปะสังสรรค์ ไม่มีการวางแผนในการใช้เงิน เป็นต้น

9. สาเหตุอื่น ๆ เช่น ประสบอุบัติเหตุร้ายแรง ประสบอุบัติเหตุ เจ็บป่วย เป็นต้น

สอดคล้องกับการศึกษาของดาว นามบัณฑิต (2542) ; สำรวม จงเจริญ (2546) ; ทิพพาศรี อินทะกุล (2547) ; สมมาตุ มหารักษ์ (2547) พบว่า ข้าราชการครูมีหนี้สินเนื่องจากสาเหตุ ดังนี้ ชื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย นำไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพในชีวิตประจำวัน นำไปซื้อหรือผ่อนรถกระบะ เพื่อใช้จ่ายในการศึกษาบุตรและลงทุนทำอาชีพเสริม ตามลำดับ

และจากการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู สังกัด กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานกองทุนและสวัสดิการทางการศึกษา, 2545: 39 อ้างถึงใน ทิพพาศรี อินทะกุล, 2547: 14 – 15) พบว่า ข้าราชการครูเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญสำหรับแหล่งหนี้ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงินของรัฐหรือของเอกชน เนื่องจากเก็บเงินคืนได้สะดวก และมีหน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้เก็บเงินส่งให้ทุกเดือน จึงมีข้าราชการครูจำนวนมากที่เป็นหนี้กับแหล่งหนี้หลายแห่งด้วยกัน โดยข้าราชการครูจะกู้เงินจากแหล่งใหม่เพื่อนำมาใช้หนี้แหล่งเก่าในลักษณะของ “วงจหนี้” เป็นเหตุให้วงจหนี้ของข้าราชการครูยาวขึ้น นอกจากนี้ยังมีข้าราชการครูอีกจำนวนมากที่นิยมกู้เงินนอกระบบจากเอกชน โดยยอมเสียดอกเบี้ยสูง เอกชนบางรายคิดอัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 10-20 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ข้าราชการครูเป็นจำนวนมากที่นิยมกู้จากเอกชน เนื่องจากไม่ต้องมีหลักฐานมากและไม่ต้องมีผู้ค้ำประกันหลายคน พร้อมทั้งได้เงินมาใช้โดยรวดเร็ว ดังนั้น เมื่อพิจารณาแหล่งหนี้สินของข้าราชการครู พบว่า ข้าราชการครูมีแหล่งหนี้หลาย ๆ แห่งด้วยกัน แต่ละแห่งจะสร้างความสะดวกต่อการเป็นหนี้ เนื่องจากต้นสังกัดเป็นผู้จัดเก็บส่งทั้งเงินเดือนและดอกเบี้ย ส่งผลให้วงจหนี้ของข้าราชการครูมีระยะยาว พร้อมทั้งจะต้องพิจารณาถึงภาระหนี้สินที่ข้าราชการครูมีอยู่ว่า แหล่งหนี้แหล่งใดที่เอาเปรียบข้าราชการครู ก็สมควรที่จะต้องแก้ไขแหล่งหนี้แหล่งนั้นก่อน เพราะสภาพของการเกิดปัญหาหนี้สินข้าราชการครู ไม่ใช่เกิดจากตัวครูอย่างเดียว แต่ยังมีปัจจัยภายนอกอื่นๆ ในสังคมที่สนับสนุนให้เกิดหนี้อีกด้วย

สรุปได้ว่า ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูมีสาเหตุหลายประการ มีทั้งการกู้ยืมไปเพื่อการลงทุนประกอบอาชีพ การศึกษาของบุตร สร้างหรือซ่อมแซมบ้าน ซื้อรถยนต์เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง เหล่านี้ถือว่าเป็นการกู้ยืมเงินอย่างสร้างสรรค์ แต่ยังมีข้าราชการครูอีกจำนวนมากที่กู้ยืมเงินเพื่อสนองความต้องการที่เกินความจำเป็น เช่น มีรถยนต์อยู่แล้ว แต่เมื่อมีรถรุ่นใหม่ออกมาก็ซื้ออีก การซื้อโทรทัศน์มือถือ 2-3 เครื่อง รวมถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของข้าราชการครูก็ก่อให้เกิดหนี้สินได้ เช่น พฤติกรรมการเล่นการพนัน การเที่ยวเตร่ เป็นต้น นอกจากนี้แหล่งเงินกู้ยืมมีส่วนทำให้ข้าราชการครูเป็นหนี้อีกด้วย เพราะเก็บเงินคืนได้สะดวก และบางครั้งต้นสังกัด

ยังเก็บเงินคืนให้อีกด้วย ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูจะไม่เกิดปัญหา หากข้าราชการครูสามารถผ่อนชำระหนี้ได้ตามปกติ แต่เมื่อภาวะหนี้สินมีมากจนเกินกว่าจะชำระได้ ภาวะหนี้สินย่อมที่จะส่งผลกระทบต่อข้าราชการครูทั้งทางตรงและทางอ้อม

ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน

จากสถานการณ์ปัจจุบันที่ภาวะค่าครองชีพสูงและรายได้ของข้าราชการครูที่ไม่สอดคล้องกับภาวะค่าครองชีพ รวมถึงการชอบความสะดวกสบาย ใ้ห้รู้เกินฐานะไม่รู้จักประมาณตน ใช้จ่ายโดยไม่คำนึงถึงความสามารถในการจ่ายนั้น โดยเฉพาะการใช้จ่ายไปกับสิ่งที่ไม่จำเป็นหรือเกินความจำเป็น สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ทำให้ข้าราชการครูเข้าสู่ภาวะการมีหนี้สินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และจากภาวะหนี้สินดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งเหล่านี้

ผลกระทบด้านร่างกายและด้านจิตใจ

สุขภาพกายและสุขภาพจิตของบุคลากรในโรงเรียนโดยเฉพาะครูเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะครูนั้นได้รับสมญาว่าเป็น “แม่พิมพ์ของชาติ” เป็นผู้ใกล้ชิดเด็กนอกจากผู้ปกครอง เป็นผู้อบรมสั่งสอนเด็กในทุกๆ ด้าน ครูจึงมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเจริญงอกงามของเด็กให้บรรลุผลดังความมุ่งหมายของการศึกษา เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ครูที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตไม่ดีมีส่วนทำให้สุขภาพจิตของเด็กเสียไปด้วยได้ (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ, 2524: 301)

สุขภาพกายและสุขภาพจิต มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หากสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้รับความกระทบเหือน ย่อมที่จะส่งผลกระทบกับอีกสิ่งหนึ่งได้ ครูผู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของเด็กนักเรียนมากที่สุด การที่ครูจะช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กนักเรียนได้ดึ้นนั้น ต้องคำนึงถึงสุขภาพกายและสุขภาพจิตของครูประกอบกันไปด้วย

ลักษณะของครูที่มีสุขภาพจิตดี (เสถียร ยุระชัย, 2546: 112–113)

1. มีความกระตือรือร้น สนใจเรียน และกิจกรรมในโรงเรียน
2. มีความสามารถที่จะแสดงความร่วมมือ ความเป็นมิตร และความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น
3. ยอมรับความผิดพลาด หรือความบกพร่องของตน
4. มีความอดทน ความเมตตากรุณา ความเห็นอกเห็นใจ ความจริงใจและความยุติธรรมกับนักเรียน
5. ปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างสุภาพ และเป็นประชาธิปไตย
6. รู้จักยกย่องชมเชยนักเรียนที่ทำความดี

7. แสดงออกซึ่งกิริยามารยาทอันดีงาม
8. สามารถช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่างๆ ของนักเรียน ทั้งปัญหาการเรียนและปัญหาส่วนตัว
9. มีความประพฤติและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เพื่อน ครู นักเรียน และบุคคลอื่น ๆ

10. แสดงความเห็น ความเชื่อ และเจตคติที่ดี

11. มีอารมณ์ขันที่ดี สามารถแสดงความรู้สึกสนุกสนานออกอย่างเหมาะสม

12. มีสุขภาพทางกายที่ดี คล่องแคล่ว ว่องไว และกระฉับกระเฉง

13. มีความสนใจในกีฬา การแสดงศิลปะ และกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมอื่น ๆ

นอกจากนี้เสถียร ยุระชัย (2546: 113 – 114) อธิบายถึงลักษณะของครูที่มีสุขภาพจิตดีเยี่ยม นั้น จะสังเกตได้จากลักษณะดังต่อไปนี้ คือ อารมณ์เสียอย่างไม่มีเหตุผล ไม่มีความอดทนอดกลั้น ไม่ยุติธรรม เรียกร้องสิ่งตอบแทนอยู่เสมอ ขาดความเป็นมิตร ขาดความมีเสน่ห์ ขาดความน่ารัก ไม่มีความยืดหยุ่น มักพูดถึงเรื่องราวของคนอื่นมากเกินไปในทำนองถูกเหยียดหยาม ขาดอารมณ์ขัน ขาดความเมตตา กรุณา มีท่าทางอวดดี ทะนงตน หยิ่ง จุกจิกจู้จี้ เจ้าระเบียบ และเป็นคนประเภท สมบูรณ์ที่สุด (perfectionist)

ครูเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคม เช่นเดียวกับคนอื่นๆ ในยุคปัจจุบัน ที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ อันเป็นสาเหตุของสุขภาพจิตเสื่อม สาเหตุที่ทำให้ครูมีสุขภาพจิตเสื่อม ได้แก่ (วิระไชยศรีสุข, 2533: 62-63)

1. ขาดเจตคติและวิญญูณของความเป็นครู
2. เกิดความขัดแย้งกับผู้บริหารโรงเรียน หรือกับเพื่อนครูด้วยกัน
3. ไม่ได้รับสวัสดิการเพียงพอทั้งที่เกี่ยวข้องกับอาชีพและส่วนตัว บ้านพักครูไม่มี การเบิกค่ารักษาพยาบาล ขาดแคลนอุปกรณ์การสอน เป็นต้น
4. การไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม เช่น จากการทำครูเคยได้รับการยกย่องว่าเป็น “แม่พิมพ์ของชาติ” มาเป็นการตำหนิว่า “ใคร ๆ ก็เป็นครูได้”
5. งานครูในโรงเรียนมากเกินไป มีลักษณะจำเจ ซ้ำซาก น่าเบื่อหน่าย
6. รายได้ของครูไม่เพียงพอและไม่เกิดความสมดุลกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีปัญหาเรื่องนี้คือครูในระดับประถมและระดับมัธยม
7. ความไม่มั่นคงในอาชีพ ครูในสถาบันการศึกษาของเอกชนจะเผชิญกับปัญหาข้อนี้มากที่สุด

8. การนัดพบการไม่เพียงพอ ไม่มีเวลาออกกำลังกาย หรือไปร่วมกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมต่าง ๆ

9. การเผชิญกับนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตบ่อยๆ พลอยทำให้ครูมีสุขภาพจิตเสียตามไปด้วย

10. ไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าจากผู้บริหาร

11. ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

12. มีปัญหาทางด้านครอบครัว

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2524: 301) อธิบายถึงสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้สุขภาพจิตของครูไม่ดี มีหลายประการ ดังนี้

1. ลักษณะของงานทำให้เกิดความเบื่อหน่าย เพราะเป็นงานที่ซ้ำซาก จำเจ

2. ครูมักเกิดความเครียดทางอารมณ์อยู่เสมอ เนื่องจาก

2.1 งานสอนมากเกินไป เช่น สัปดาห์ละ 20 ชั่วโมง

2.2 งานธุรการรบกวนการสอนของครู เช่น งานทะเบียน การประชุม

2.3 ขาดอุปกรณ์การศึกษา และสถานที่อย่างเพียงพอ

2.4 ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน เช่น ไม่ยอมให้ครูไปเยี่ยมบ้าน

2.5 ครูไม่สามารถสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เช่น เด็กบางคน

ชอบเล่นกีฬา บางคนชอบอ่านหนังสือ ฯลฯ

3. ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ได้แก่

3.1 ความขัดแย้งระหว่างเพื่อนร่วมงาน

3.2 ความขัดแย้งกับผู้บริหารโรงเรียน

3.3 ความขัดแย้งกับนักเรียนเนื่องจากการวางระเบียบวินัยบางอย่างที่นักเรียน

ไม่พอใจ เช่น การตัดผมสั้น

4. การรักษาคตินิยมที่ว่า “ครูต้องเป็นแบบฉบับอันดีงามของศิษย์” มากเกินไป จึงต้องประพฤติบางอย่างขัดกับความต้องการที่แท้จริงของตนเอง

5. ทำงานได้รับผลตอบแทนไม่คุ้มค่า ทั้งทางด้านเงินทอง การยอมรับนับถือและเกียรติยศชื่อเสียง และบางครั้งอาจถูกมองกลับเป็นด้านลบ คือ ด้านไม่ดีอีกด้วย

นอกจากนี้ผลการศึกษาของ Ohio State University ซึ่งตีพิมพ์ในวารสาร Social Science and Medicine ชี้แจงว่าการเป็นหนี้บัตรเครดิต มีผลทำให้สุขภาพเสื่อมได้ โดยทำการสำรวจพลเมืองรัฐ Ohio จำนวน 1,036 คนทางโทรศัพท์ พบว่า คนที่เป็นหนี้บัตรเครดิตในวงเงินจำนวนมากมีความตึงเครียดทางจิตใจและมีผลทำให้สุขภาพร่างกายทรุดโทรมและมีปัญหามากกว่าคนที่

เป็นหนี้บัตรเครดิตน้อยๆ จะเห็นได้ว่าความเครียดและการเป็นหนี้ มีผลทำให้สุขภาพของร่างกายเสื่อม โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะให้คะแนนสุขภาพกายของตนเอง ตั้งแต่แย่มากจนถึงดีมาก และให้คะแนนความสามารถทางร่างกายในการทำกิจกรรมทั่วไปที่ต้องออกแรง เช่น การขึ้นบันได หรือการหิ้วของ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับดัชนีความเครียดอันเกิดจากการเป็นหนี้ รวมทั้งปัจจัยอื่นๆ เช่น จำนวนเงินที่เป็นหนี้บัตรเครดิต จำนวนบัตรเครดิตที่ใช้ และการยกยอดหนี้ไปไว้เดือนถัดไป ตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพด้วย นั่นคือ สัดส่วนของหนี้บัตรเครดิตต่อจำนวนรายรับที่หาได้ ซึ่งจะให้ผลการประเมินที่แม่นยำมากกว่าดูจากรายรับและค่าใช้จ่ายต่อเดือนอย่างเดียว และการดูจากจำนวนหนี้และรายรับเพียงอย่างเดียว ก็ไม่สามารถบ่งบอกถึงระดับความเครียดของคนนั้นได้ เช่น หากคุณมีรายรับ 100,000 เหรียญต่อปี และเป็นหนี้บัตรเครดิต 20,000 เหรียญ ขณะที่อีกคนมีรายรับ 10,000 เหรียญต่อปีมีหนี้จำนวน 2,000 เหรียญ จะเห็นว่าสัดส่วนของจำนวนรายรับและหนี้สินนั้นเท่ากันทั้งสองคน แต่คนที่มีรายรับน้อยกว่าจะรู้สึกเครียดมากกว่า เนื่องจากความสามารถที่จะหาเงินมาใช้หนี้มีน้อยกว่า นอกจากนั้นยังมีผลการทดสอบที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์อีกแสดงผลว่ามีบางรายประสบปัญหาด้านหัวใจและความดันโลหิตสูง เนื่องจากความเครียดในด้านหนี้สิน โดยร้อยละ 25 กล่าวว่า มีอาการนอนไม่หลับ และอีกร้อยละ 20 มีจิตใจไม่อยู่กับเนื้อกับตัว เพราะเป็นกังวลเรื่องหนี้สิน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเป็นหนี้บัตรเครดิตนั้นเป็นเรื่องอันตราย ไม่เพียงแต่ต่อสถานภาพทางการเงิน หรือสุขภาพทางจิต แต่ยังก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพทางกายอีกด้วย (การเป็นหนี้บัตรเครดิตทำให้สุขภาพเสื่อม, 2551) สอดคล้องกับการศึกษาของบุญชู ไตรรัตน์รังษี (2539) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติต่อการเป็นหนี้ ค่านิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนเอกชน ในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ครูส่วนใหญ่ยอมรับว่า การเป็นหนี้เป็นภาวะที่ทุกข์ใจ (ร้อยละ 92.6) และจากการศึกษาของกาญจนา พูลแก้ว (2544) เรื่อง พฤติกรรมการก่อหนี้และความสามารถในการชำระหนี้สินที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการก่อหนี้และความสามารถในการชำระหนี้สิน มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านจิตใจทำให้ขาดสมาธิในการทำงาน มีความกังวล มีความเครียด

สรุปได้ว่า ภาวะหนี้สินได้ส่งผลกระทบต่อจิตใจของข้าราชการครูเป็นอย่างมาก เพราะข้าราชการครูจะเกิดความเครียด ความวิตกกังวล หงุดหงิด ว้าวุ่นใจ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการสอน เพราะจะไม่มีสมาธิในการสอนหนังสือ จะเห็นได้ว่าผลกระทบด้านจิตใจยังส่งผลกระทบต่อร่างกายเมื่อจิตใจห่อเหี่ยว ร่างกายก็จะทรุดโทรมตามลงไปด้วย ข้าราชการครูบางคนที่มีความเครียดเรื่องหนี้สินมาก จะมีอาการนอนไม่หลับ ปวดหัว และจะเป็นโรคต่างๆ ตามมาในที่สุด เมื่อจิตใจและร่างกายของข้าราชการครูไม่พร้อมที่จะปฏิบัติการสอนหนังสือ ผลที่ได้รับต่อมา คือ ผลกระทบทางด้านสังคม

ผลกระทบด้านสังคม

การเข้าสู่ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ย่อมส่งผลกระทบต่อหลาย ๆ ด้านของครู ทั้งต่อตนเองและครอบครัว และส่งผลกระทบต่อสังคมด้วยเช่นกัน ผลกระทบด้านสังคมในที่นี่ หมายถึง ผลกระทบต่อนักเรียน เพราะเมื่อข้าราชการครูประสบกับปัญหาภาวะหนี้สินแล้ว ย่อมที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของครูด้วย ซึ่งมีผลโดยตรงต่อตัวนักเรียน จึงเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง เป็นเรื่องที่รัฐบาลควรจะให้มีความสำคัญและเร่งแก้ไขโดยเร็ว เพราะมิฉะนั้นแล้วปัญหาภาวะหนี้สินของข้าราชการครู อาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาได้

จากการศึกษาคุณลักษณะและผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สิน (2551) ผลปรากฏว่า

1. คุณลักษณะของข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สิน เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่า ข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สินส่วนใหญ่มีคุณลักษณะของความเป็นครูอยู่ในระดับปานกลาง
2. ผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สิน เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้พบว่า ข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สินส่วนใหญ่มีผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง และระดับน้อย
3. คุณลักษณะและผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สินในภาพรวมแตกต่างกับข้าราชการครูที่ไม่มีปัญหาหนี้สิน ดังนี้
 - 3.1 ข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สิน การทำงานนั้นจะเหนื่อยกว่าครูที่ไม่มีปัญหาหนี้สินและหาทางออกนอกสถานศึกษาเป็นประจำเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง ละทิ้งหน้าที่ การให้ความร่วมมือต่างๆ กับสถานศึกษาน้อยกว่าข้าราชการครูที่ไม่มีปัญหาหนี้สิน
 - 3.2 ข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สินขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ขาดความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มเวลา ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก
 - 3.3 ข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สินมีความเศร้าหมองไม่แจ่มใส ส่วนข้าราชการครูที่ไม่มีปัญหาหนี้สินจะมีจิตใจแจ่มใส สดชื่น จัดการเรียนการสอนได้ดี สามารถคิดสร้างสรรค์ปรับปรุงการเรียนการสอนได้ดี และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน
 - 3.4 ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง
 - 3.5 ขาดความเอื้ออาทร

กาญจนา พูลแก้ว (2544) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการก่อหนี้และความสามารถในการชำระหนี้สินที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัด ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการก่อหนี้และความสามารถในการชำระหนี้สิน

มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านประสิทธิผลของงาน ทำให้ผลงาน ขาดงานเพื่อหลบเจ้าหน้าที่หรือเพื่อไปหาเงินหรือประกอบอาชีพเสริมในการนำเงินมาชำระหนี้ และปัญหาด้านประสิทธิผลของงาน ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ไม่ตรงตามคำสั่ง ทำงานไม่เต็มที่ ปริมาณงานที่ได้ไม่เต็ม 100 ทำงานผิดพลาด ค่าเช่า

วีรนุช ปิณฑวนิช (2544: 24) กล่าวว่า จากการสำรวจของศูนย์ปฏิรูปการศึกษาโดยความคิดเห็นของครูที่เป็นหนี้ทั่วประเทศ 100 ราย พบว่าร้อยละ 70 เห็นว่าภาระหนี้สินส่งผลกระทบต่องานสอน เนื่องจากเกิดความวิตกกังวล เครียด ขาดสมาธิในการสอนและร้อยละ 30 เห็นว่ามีผลกระทบมาก เพราะต้องออกไปทำงานหารายได้เสริม ทำให้ความเอาใจใส่ต่อการสอนน้อยลง นอกจากนี้ความกังวลและความเครียดจากปัญหาหนี้ ทำให้ครูหงุดหงิดง่าย และลงโทษนักเรียนเกินกว่าเหตุ และบางครั้งไร้เหตุผล

วิภาณีย์ อัจจาทร (2540: 78) กล่าวว่า ครูรายหนึ่งเปิดเผยว่า เคยประสบภาวะหนี้สินวิกฤตแทบเอาตัวไม่รอดจากการกู้เงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูไปซื้อรถยนต์ โทรศัพท์มือถือ และผ่อนบ้านในระยะเวลาไม่ห่างกันมากนัก รวมกว่า 800,000 บาท ทำให้เงินเดือนติดลบ 16,000 บาท ในขณะนั้นถูกหักเหลือ ไม่กี่ร้อยบาทต้องหยิบยืมจากญาติและคนมีฐานะในท้องถิ่น ทำให้เกิดสภาพหนี้ทับถมและชักหน้าไม่ถึงหลัง ต้องหารายได้พิเศษด้วยการหาสินค้าไปตระเวนขายตามที่ต่างๆ และเป็นนายหน้าขายที่ดิน บางครั้งขาดสอนติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน วันที่สอนก็ไม่มีสมาธิ ไม่มีการเตรียมตัวสอน มีความกังวลใจและขบคิดหาทางแก้ไขตลอดเวลา พร้อมยอมรับว่าผลกระทบปรากฏชัดเจน คือ ผลการเรียนของนักเรียนในความรับผิดชอบตกต่ำ

การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครู จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะหากครูขาดขวัญและกำลังใจด้วยสาเหตุจากการมีหนี้สินแล้ว ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของครูย่อมที่จะลดลงตามไปด้วย ดังนั้นข้าราชการครูจึงต้องปรับตัวให้สามารถทำงานได้ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อไม่ให้ภาวะหนี้สินที่ข้าราชการครูประสบอยู่ต้องส่งผลกระทบต่อการทำงานได้ ซึ่งการปรับตัวในการทำงานนั้นแต่ละบุคคลจะมีความสามารถในการปรับตัวที่แตกต่างกันออกไป บางคนสามารถปรับตัวได้ดี และบางคนปรับตัวได้ไม่ดีนัก ซึ่งถ้าบุคคลใดสามารถปรับตัวในการทำงานได้ดี ก็สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวในการทำงานได้

การปรับตัวในการทำงานนั้น คือ ความสามารถของบุคคลในการเผชิญกับปัญหาหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งแบ่งการปรับตัวออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ (ธนัชพร พรหมพันธุ์, 2547: 43-44)

1. การปรับตัวให้เข้ากับงานที่ทำ สามารถพิจารณาได้จาก
 - 1.1 ความพึงพอใจในงานที่ทำ
 - 1.2 ความเข้าใจในลักษณะงานที่ทำให้สำเร็จตามเป้าหมายของงาน

- 1.3 ความทุ่มเท เอาใจใส่กับงานที่ทำให้สำเร็จตามเป้าหมายของงาน
- 1.4 สามารถแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญขณะทำงานได้
- 1.5 การยอมรับตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองเกี่ยวกับงานที่ทำ
2. การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในการทำงาน และกฎระเบียบข้อบังคับสามารถพิจารณาได้จาก
 - 2.1 สามารถปฏิบัติตามภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของที่ทำงานได้
 - 2.2 ยอมรับในระเบียบข้อกำหนดการปฏิบัติงานของที่ทำงานได้
 - 2.3 สามารถทำงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในที่ทำงานได้
3. การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา สามารถพิจารณาได้จาก
 - 3.1 ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาได้
 - 3.2 ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา

3.3 การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา

การปรับตัวที่ดี หรือไม่ดี ถูกหรือผิดเป็นเรื่องที่ยากจะตอบได้ถูกต้อง เพราะเรื่องของการปรับตัวขึ้นอยู่กับมาตรฐานของแต่ละคน การปรับตัวของบุคคลหนึ่งอาจได้ผลสำหรับคนๆ นั้น แต่อาจไม่เหมาะกับคนอื่นๆ โดยทั่วๆ ไป ลักษณะการปรับตัวแบ่งออกได้เป็น 2 แนวทาง ที่สำคัญ คือ (การปรับตัว, 2551)

1. การปรับตัวดีจะทำให้เกิดผลดี ดังนี้
 - 1.1 ทำให้ชีวิตมีความสุขหรือสุขภาพจิตดี มีประสิทธิภาพ มีความสำเร็จในชีวิตสามารถสนองตอบตามความต้องการของร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
 - 1.2 ทำให้ชีวิตปลอดภัย อยู่รอดได้แม้จะอยู่ในสถานการณ์อันตราย หรือมีภัยพิบัติต่าง ๆ
 - 1.3 สามารถจัดการความทุกข์ ความเครียด ความขัดแย้งทางใจและความคับข้องใจออกไปได้
2. การปรับตัวไม่ดีจะทำให้เกิดผลเสีย ดังนี้
 - 2.1 มีบุคลิกภาพไม่ดี มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จากความล้มเหลว ในการปรับตัวหลาย ๆ ครั้ง เช่น ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจ การพึ่งพาคนอื่นเสมอ ดิ้นรนดิ้นรนใจง่าย ไม่ชอบเข้าสังคม หวาดกลัว หวาดระแวง หลงเชื่อคนง่าย เป็นต้น
 - 2.2 เปลี่ยนอาชีพบ่อยๆ เนื่องจากปรับตัวให้เข้ากับบุคคลในที่ทำงาน ปรับตัวกับชนิดของงานและสภาพแวดล้อมไม่ได้

2.3 คติยาเสพติดและติดสุรา เมื่อมีปัญหาในการปรับตัวทำให้คนจำนวนหนึ่งต้องหาทางออกโดยการพึ่งยาเสพติดและสุรา เพื่อขจัดความไม่สบายใจเพื่อให้ลืมปัญหา และทำให้นอนหลับได้ เมื่อเสพแล้วทำให้จิตมีอาการเคลิบเคลิ้ม ในที่สุดคติยาเสพติดและสุรา

2.4 มีอาการเจ็บป่วยทางกาย เมื่อมีปัญหาในการปรับตัวและบุคคลหาทางออกที่เหมาะสมไม่ได้ จึงทำให้เกิดอาการเครียดและเป็นโรคทางกายตามมา เช่น โรคกระเพาะ และลำไส้อักเสบ โรคปวดศีรษะข้างเดียวหรือไมเกรน เป็นต้น

2.5 เกิดเป็นโรคประสาทและโรคจิต เนื่องจากมีความเครียด ความวิตกกังวลตลอดเวลา จึงทำให้พฤติกรรม ความคิด ความจำ และการรับรู้ผิดปกติไป

นอกจากนี้เกษม เฉลิมชนะกิจ โสภณ (2543: 21) ได้สรุปให้เห็นถึงลักษณะของการปรับตัวที่ดี มีดังต่อไปนี้

1. มีความเข้าใจตนเอง รู้จักตนเองและยอมรับในสภาพที่แท้จริงของตนเอง
2. มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ ผสมผสานความต้องการกับพฤติกรรมที่แสดงออกได้อย่างเหมาะสม

3. ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบของสังคมและเป็นที่ยอมรับของสังคม
4. มีอารมณ์มั่นคง ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
5. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
6. ปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงได้
7. มีทัศนคติ และความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

สรุปได้ว่า ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู เป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียน ทั้งต่อตนเองและครอบครัว ในด้านตัวครูนั้นจะส่งผลกระทบต่อจิตใจ เพราะเมื่อมีหนี้สินมาก ความวิตกกังวล ความเครียดต้องเกิดขึ้น เมื่อจิตใจไม่สุขสบาย มีความทุกข์ ผลที่ตามมาคือปัญหาสุขภาพกาย ทำให้ปวดศีรษะ มึนงง อ่อนเพลีย ร่างกายไม่แข็งแรง ปัญหาเจ็บป่วยก็จะเกิดขึ้นมาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อร่างกายไม่แข็งแรงการปฏิบัติงานก็จะขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะสุขภาพกาย สุขภาพใจไม่ปกติ ส่งผลให้การศึกษาที่เด็กนักเรียนควรจะได้รับก็เป็นไปอย่างไม่เต็มที่ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศต่อไปได้ในอนาคต (ทิพพาศรี อินทะกุล, 2547: 26) การปรับตัวของข้าราชการครูจึงมีความสำคัญ ถ้าข้าราชการครูสามารถจะปรับตัวในการทำงานได้ คือ แม้ว่าข้าราชการครูจะประสบปัญหาเกี่ยวกับภาวะหนี้สินมากเพียงใดก็ตาม ภาวะดังกล่าวก็ไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการครูได้ หากข้าราชการครูรู้จักที่จะปรับตัวเองให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดิม ดังนั้นข้าราชการครูจึงควรที่จะปรับตัวให้ได้ เพื่อไม่ให้ภาวะ

หนี้สินที่ตนเองประสบอยู่ ส่งผลกระทบต่อการทำงานของตนเอง ซึ่งรวมถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวนักเรียนด้วยเช่นกัน

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู นอกจากจะส่งผลกระทบต่อทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคมแล้ว ภาวะหนี้สินยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของข้าราชการครูและครอบครัวอีกด้วย เพราะถ้าข้าราชการครูเป็นหนี้มากเท่าไร ก็เท่ากับว่าในแต่ละเดือนการผ่อนชำระหนี้ รวมถึงดอกเบี้ยในแต่ละเดือนย่อมที่จะสูงตามไปด้วย ส่งผลให้รายได้ที่ได้รับต้องนำไปหักชำระหนี้เกือบทั้งหมด ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในชีวิตประจำวันต้องลดลง หรือไม่เพียงพอ จนต้องไปกู้หนี้ยืมสินเพิ่มขึ้น กลายเป็นหนี้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติของผู้รู้และงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่เป็นผลมาจากการมีหนี้สิน ดังนี้

กระบวนการของการเป็นหนี้ของครูนั้น สาเหตุเกิดจากความต้องการสิ่งของมาใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจำนวนหนี้สินที่แต่ละคนแบกรับนั้น คงต้องใช้ระยะเวลาในการผ่อนชำระเป็นเวลานาน ซึ่งเหตุที่ครูเป็นหนี้กันมาก เป็นเพราะข้าราชการครูเป็นกลุ่มบุคลากรที่มีขนาดใหญ่ จึงดึงดูดใจให้มีผู้มาเสนอขายสินค้ากับครูจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องความเสี่ยงที่ครูจะไม่ชำระหนี้ไม่มี เนื่องจากการผ่อนชำระหนี้ของครูนั้น ใช้วิธีหักจากบัญชีเงินเดือนโดยตรง ที่ผ่านมากครูจึงเป็นลูกหนี้ชั้นดีมาโดยตลอด โดยที่ไม่รู้ว่าเมื่อหักเงินเดือนครูไปแล้วครูจะมีเงินเหลือใช้หรือไม่ หากพิจารณาตัวเลขนี้แล้ว วันนี้ครูส่วนใหญ่จึงมีรายได้ชักหน้าไม่ถึงหลัง (หนี้ท่วมหัวครูยกกระทรวงเฉลี่ยคนละ 7 แสนประมณมากที่สุด, 2551)

ส.สินธร (2538: 41 อ้างถึงใน สามารถ เดชะวงศ์, 2545: 22) กล่าวว่า ความเป็นทุกข์จากการเป็นหนี้จะเกิดขึ้น เมื่อผู้กู้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ หรือชำระหนี้ได้อย่างฝืดเคืองเต็มที่ และยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว เพราะเมื่อนำรายได้ที่มีอยู่มาหักผ่อนชำระหนี้รายเดือนแล้วไม่มีเงินเหลือพอสำหรับการดำรงชีวิต ทำให้ต้องกู้ยืมเงินเพื่อมาบริโภค เพราะรายได้ชักหน้าไม่ถึงหลัง หรือที่เรียกว่า ไม่ชนเดือน

ดาว นามบัณฑิต (2542) ได้ศึกษาเรื่องสภาพหนี้สิน และความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่ หลังจากหักเงินเดือน ณ ที่จ่าย เมื่อชำระหนี้แล้ว มีเงินเดือนเหลือ แต่ไม่พอใช้จ่ายตลอดเดือน ส่งผลให้ข้าราชการครูจะต้องดิ้นรนเอาเงินมาใช้จ่ายให้ตลอดเดือน โดยการกู้ยืมระยะสั้น หรือระยะยาว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโอกาสและความเหมาะสม และสอดคล้องกับการศึกษาของศิริพร กิจเกื้อกูล (2540 อ้างถึงใน ทิพพาศรี อินทะกุล, 2547: 36) เรื่องสภาพหนี้สินของ

ข้าราชการครู และแนวทางในการให้ความช่วยเหลือตามความต้องการของข้าราชการครู ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนไม่พอใช้ โดยมีเงินคงเหลือหัก ณ ที่จ่าย น้อยกว่าร้อยละ 50 ของเงินเดือน โดยมีวิธีการแก้ไขกรณีที่เงินเดือนไม่พอใช้คือ กู้เงินจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ครู และสถาบันการเงินต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู เป็นผลมาจากเงินค่าตอบแทนที่ข้าราชการครูได้รับในแต่ละเดือนมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับรายจ่ายและค่าครองชีพที่สูง รวมถึงแหล่งเงินกู้ต่างๆ ที่สร้างแรงจูงใจ เช่น อัตราดอกเบี้ยต่ำ ผ่อนกินระยะยาว กู้ได้ในวงเงินสูงโดยไม่ต้องมีผู้ค้ำประกัน แต่ยังมีข้าราชการครูอีกจำนวนมากที่ต้องเข้าสู่ภาวะการมีหนี้สินด้วยความจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การกู้ยืมเพื่อสร้างบ้าน ซื้อรถ ประกอบกิจการต่าง ๆ ซึ่งการกู้ในลักษณะนี้ถือว่าการกู้ในทางที่ถูกที่ควร อย่างไรก็ตามการเข้าสู่ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูจะไม่ส่งผลกระทบต่อทั้งตัวครูเอง ครอบครัวหรือนักเรียน หากครูสามารถที่จะผ่อนชำระหนี้ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด แต่เหนือสิ่งอื่นใดการที่ไม่มีหนี้จะเป็นเรื่องที่ดีที่สุด

สถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับค่าครองชีพ

สภาพปัญหาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในปัจจุบัน อยู่ในสภาวะค่าครองชีพสูง และท่ามกลางปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากราคาน้ำมันแพง และต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาสินค้ามีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้จะส่งผลกระทบต่อประเทศแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนให้ได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องอีกด้วย (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2551)

ปัญหาค่าครองชีพเป็นปัญหาที่รายจ่ายสูงกว่ารายได้ เป็นผลให้เกิดความเดือดร้อนในการครองชีพ คนที่มีรายได้ปานกลางและรายได้น้อย เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด เพราะเงินเดือนที่ได้รับในแต่ละเดือนไม่ได้ปรับตัวไปตามราคาน้ำมันหรือราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้นด้วย ราคาสินค้าที่ปรับตัวสูงขึ้น ทำให้ประชาชนมีค่าใช้จ่ายประจำวันสูงขึ้น ต้องใช้จ่ายเงินมากกว่าเดิมในการซื้อในขณะที่ได้อาหารหรือสินค้าในการบริโภคและอุปโภคในปริมาณที่เท่าเดิม (เลียดตาแทบกระเด็น, 2551) จะเห็นได้ว่าทุกคนไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงกับปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้นได้ ข้าราชการครูก็เช่นกัน ที่ต้องประสบกับปัญหาค่าครองชีพที่ปรับตัวสูงขึ้น เมื่อรายได้ไม่เพียงพอกับค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ครูส่วนหนึ่งต้องกู้หนี้ยืมสิน เพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัว ประกอบกับค่านิยมทางสังคมเป็นสังคมของการบริโภค คนเกิดการบริโภคที่เกินขีดจำกัด ข้าราชการครูจะต้องอยู่ในสังคมของการบริโภคด้วย ครูจึงไม่ต่างไปจากบุคคลอื่นๆ ในสังคม ที่ต่างขวนขวายหาเงินทองเพื่อตอบสนอง

ความต้องการตามกระแสค่านิยมแห่งการบริโภค อาชีพครูจึงกลายเป็นกลุ่มสังคมที่มีหนี้สินมากกว่าอาชีพอื่น (เสนาะ สมานหนู, 2540: 42)

จากสถานการณ์ปัญหาด้านค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทางรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้หาแนวทางในแก้ไขปัญหานี้ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มเงินค่าครองชีพให้กับข้าราชการระดับล่าง และการเพิ่มค่าแรงงานขั้นต่ำให้กรรมกร นอกจากมาตรการดังกล่าวแล้ว เมื่อไม่นานมานี้ นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พร้อมด้วยรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ร่วมแถลงเกี่ยวกับการออก “6 มาตรการ 6 เดือน ฝ่าวิกฤติเพื่อไทยทุกคน” เพื่อต้องการช่วยเหลือประชาชนที่ต้องเผชิญกับค่าครองชีพแพง จากปัญหาราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องจนทำให้เกิดปัญหาอัตราเงินเฟ้อสูงมากในช่วงครึ่งปีหลัง โดยจะใช้มาตรการดังกล่าวเป็นเวลา 6 เดือน สำหรับมาตรการ 6 ด้านประกอบด้วย

1. การลดอัตราภาษีสรรพสามิตน้ำมันประเภทต่าง ๆ คือ น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 91 (E10) น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 95 (E10) น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 95 (E20) โดยเก็บภาษีสรรพสามิตน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 91 และแก๊สโซฮอล์ 95 ลดลง 3.30 บาทต่อลิตร เหลือ 0.0165 บาทต่อลิตร สำหรับน้ำมันดีเซล ลดภาษีสรรพสามิต 2.30 บาทต่อลิตร เหลือ 0.005 บาทต่อลิตร และภาษีอื่นและค่าการตลาดทำให้ลดภาษีลง 2.71 บาทต่อลิตร ลดภาษีสรรพสามิตน้ำมันไบโอดีเซล (Biodiesel: B5) ลง 2.19 บาทต่อลิตร เหลือ 0.0048 บาทต่อลิตร รวมภาษีอื่นและค่าการตลาดลดลง 2.45 บาทต่อลิตร เพื่อบรรเทาผลกระทบต่อต้นทุนของภาคการขนส่งในระยะสั้น และช่วยให้ผู้ประกอบการมีระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนไปสู่การใช้พลังงานทางเลือก หลังจากสิ้นสุดระยะเวลา 6 เดือนไปแล้ว น้ำมันอี 85 จะจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในอัตรา 0.55 บาทต่อลิตร และในระหว่างนั้นจะเร่งก่อสร้างเมกะโปรเจกต์หลายโครงการ โดยเฉพาะรถไฟฟ้า จะทำให้ประหยัดค่าเดินทางได้มากขึ้น รวมทั้งจะสร้างงานมากขึ้น โดยรัฐบาลจะชดเชยให้ประมาณ 29,000 ล้านบาท

2. การชะลอการปรับราคาแก๊สหุงต้ม (LPG) ในภาคครัวเรือน เพื่อลดแรงกดดันค่าใช้จ่ายในภาคครัวเรือน จากการปรับตัวสูงขึ้นของราคาพลังงาน เป็นระยะเวลา 6 เดือน ทำให้ราคาแก๊สหุงต้ม ขนาด 15 กิโลกรัม อยู่ที่ถึงละ 280 บาท หลังจากนั้นจะพิจารณาให้ปรับราคาตามความเหมาะสม ส่วนแก๊ซ LPG ของภาคขนส่งและภาคอุตสาหกรรม คณะกรรมการบริหารนโยบายพลังงาน (กบง.) จะมีความชัดเจนภายใน 2 สัปดาห์ว่าจะปรับขึ้นราคา LPG มากน้อยเพียงใด แต่จะให้สอดคล้องกับแก๊ซหุงต้มของภาคครัวเรือน

3. ลดค่าใช้จ่ายน้ำประปาของครัวเรือน โดยภาครัฐจะรับภาระค่าใช้จ่ายการใช้น้ำสำหรับผู้น้ำประปาที่อยู่อาศัยที่มีปริมาณการใช้น้ำในช่วง 0 – 50 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน ซึ่งเป็นปริมาณการใช้น้ำเพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน โดยจะครอบคลุมผู้น้ำประปาทั้งประเทศ ประมาณ

3.2 ล้านราย แบ่งเป็นผู้ใช้น้ำที่อยู่ในเขตนครหลวง ประมาณ 1.2 ล้านราย และเขตภูมิภาคประมาณ 2 ล้านราย ซึ่งจะประหยัดค่าใช้จ่ายน้ำประปาเฉลี่ยต่อรายต่อเดือน ประมาณ 213 และ 176 บาท ตามลำดับ โดยรัฐบาลชดเชยให้ประมาณ 4,000 ล้านบาท และเพื่อให้ประชาชนในต่างจังหวัดได้รับความช่วยเหลือด้วย ทางกระทรวงมหาดไทยจะประชุมร่วมกับองค์การส่วนท้องถิ่นที่บริการน้ำประปาให้กับประชาชน จะเสนอให้ลดเก็บค่าน้ำประปาเช่นเดียวกับของการประปาทั้ง 2 แห่ง

4. ลดค่าใช้จ่ายไฟฟ้าของครัวเรือน สำหรับครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้าไม่เกิน 150 หน่วยต่อเดือน ภาครัฐจะลดภาระค่าใช้จ่ายใน 2 กรณี คือ หากใช้ไฟฟ้าไม่เกิน 80 หน่วยต่อเดือน ภาครัฐจะรับภาระค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด และกรณีใช้ไฟฟ้าเกินกว่า 80 หน่วยต่อเดือน แต่ไม่เกิน 150 หน่วยต่อเดือน ภาครัฐจะรับภาระค่าใช้จ่ายให้ครึ่งหนึ่งของค่าไฟฟ้าทั้งหมด ทั้งนี้จะครอบคลุมผู้ใช้ไฟฟ้าทั่วประเทศประมาณ 9.85 ล้านราย แยกเป็นผู้ใช้ไฟฟ้าที่อยู่ในเขตนครหลวงประมาณ 0.41 ล้านราย และเขตภูมิภาคประมาณ 9.44 ล้านราย ซึ่งจะสามารถลดค่าใช้จ่ายให้แก่ประชาชนเฉลี่ย 120-200 บาทต่อครัวเรือน โดยรัฐบาลชดเชยให้กับรัฐวิสาหกิจทั้ง 2 แห่งราว 12,000 ล้านบาท

5. ลดค่าใช้จ่ายเดินทางรถโดยสารประจำทาง โดยจัดรถโดยสารประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จำนวน 800 คัน จากทั้งหมด 1,600 คัน เปิดใช้ใน 73 เส้นทาง ด้วยการให้รถโดยสารธรรมดา 800 คัน คิดป้ายไม่เก็บค่าโดยสารเพื่อให้บริการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยไม่เสียค่าโดยสาร สลับกับรถโดยสารที่เก็บเงิน โดยรัฐบาลชดเชยให้ 1,224 ล้านบาท

6. ลดค่าใช้จ่ายเดินทางโดยรถไฟฟ้า 3 ทั่วประเทศ ถือเป็นภาระให้ประชาชนใช้บริการรถไฟฟ้า 3 เชียงสังคม โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งครอบคลุมผู้ใช้บริการเฉลี่ยประมาณ 16 ล้านคน รัฐบาลชดเชยรายได้ที่ลดลง 250 ล้านบาท เพื่อให้ผู้โดยสารเดินทางโดยไม่มีภาระค่าโดยสารมากเกินไป

มาตรการทั้งหมดจะมีระยะเวลา 6 เดือน เพื่อเป็นการผ่อนคลายภาระค่าครองชีพให้กับประชาชน เริ่มต้นไม่เกินวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2551 และสิ้นสุดในวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2552 โดยรัฐบาลใช้งบประมาณชดเชยกว่า 46,000 ล้านบาท เฉลี่ยแล้วประชาชนได้รับการช่วยเหลือประมาณ 1,000 บาทต่อครัวเรือน เพื่อลดภาระในช่วงค่าครองชีพแพง (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2551) มาตรการต่างๆ ที่ทางรัฐบาลได้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้น ได้ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนเรื่องค่าครองชีพของประชาชนทั่วไป รวมถึงตัวของข้าราชการครูได้ในระดับหนึ่ง แต่ข้าราชการครูเองนั้นก็ต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับภาวะค่าครองชีพที่สูงขึ้นด้วย เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูที่เกิดขึ้น มีทั้งเกิดจากรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย เพราะข้าราชการครูจะได้รับเงินเดือนเพียงอย่างเดียว โดยมีได้มีอาชีพอื่นเสริม ผนวกกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้ข้าราชการครูประสบปัญหาการครองชีพ และส่วนหนึ่งมาจากการขาดวินัยในการใช้จ่ายเงิน ไม่มีการวางแผนควบคุมการใช้จ่ายให้สอดคล้องกับรายรับ และเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของตนเองให้สามารถดำรงชีวิตได้ตามประสงค์ จึงจำเป็นต้องไปกู้ยืมเงินจากสถาบันหรือหน่วยงานตลอดจนบุคคลที่ให้บริการกู้ยืมเงิน เกิดเป็นหนี้สินของข้าราชการขึ้น ทั้งกรณีนี้ในระบบและนอกระบบ (สมบุญ เกียรติกุล, 2550: 1) ภาวะหนี้สินที่เกิดขึ้นกับข้าราชการครูนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาได้ในอนาคต

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูนั้น เกิดขึ้นจากหลายปัจจัยประกอบกัน ทั้งที่เกิดจากความต้องการ ค่านิยม และพฤติกรรมต่าง ๆ ของข้าราชการครู ซึ่งมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน ดังนี้

ทฤษฎีความต้องการ

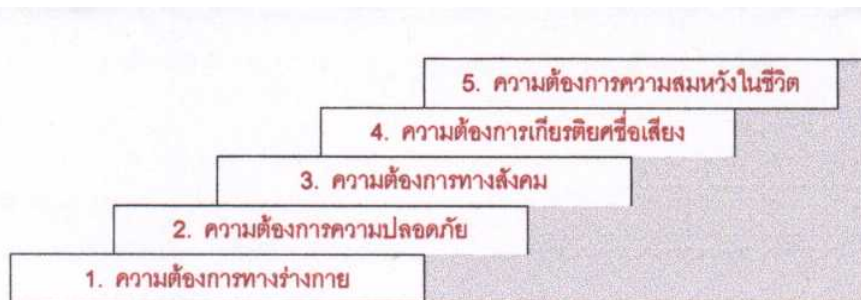
มนุษย์ทุกคนย่อมมีความต้องการที่หลากหลายและอาจมีความต้องการหลายอย่างในเวลาเดียวกัน โดยจะพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองต้องการ ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูส่วนหนึ่งเป็นผลพวงมาจากความต้องการของตัวเอง ทั้งความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น อาหารที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น และความต้องการทางสังคม เช่น ลาภยศ การยอมรับ การยกย่อง การชมเชย เป็นต้น เพื่อความอยู่รอดของชีวิตและเพื่อความเท่าเทียมกันของสังคม มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความต้องการมนุษย์ไว้หลากหลาย สามารถสรุปได้โดยสังเขปดังนี้

1. ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของอับราฮัม มาสโลว์ : Hierachy of Needs Theory (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545: 166 – 167)

มาสโลว์ (Abraham Maslow) มีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความต้องการเกิดขึ้นเสมอ และประการที่สอง ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นสากล ซึ่งคล้ายคลึงกันทุกวัฒนธรรม และความต้องการของมนุษย์

มีลักษณะเป็นไปตามลำดับขั้น นั่นคือ ความต้องการในระดับต่ำเมื่อได้รับการตอบสนองเพียงพอแล้ว บุคคลจะเลื่อนขึ้นไปตอบสนองความต้องการในระดับสูงขึ้นไป

มาสโลว์ เห็นว่าความต้องการของบุคคลมี 5 กลุ่มจัดแบ่งได้เป็น 5 ระดับจากระดับต่ำไปสูง เพื่อความเข้าใจมักจะแสดงลำดับของความต้องการเหล่านี้ โดยภาพ ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงความต้องการตามลำดับขั้นตามทฤษฎีของมาสโลว์

ที่มา: วินัย เพชร, 2551

ความเชื่อพื้นฐาน 2 ประการของมาสโลว์ดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ทฤษฎีของมาสโลว์ มีจุดเน้นที่แรงจูงใจ ก็คือ การตอบสนองความต้องการ การตอบสนองความต้องการย่อมขึ้นอยู่กับระดับของความจำเป็น ความต้องการใดมีความจำเป็นก่อนต้องได้รับการตอบสนองก่อน เมื่อความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองจนถึงระดับของความพึงพอใจแล้วจะลดความจำเป็นลง ความต้องการชนิดอื่นจะมีความจำเป็นมากขึ้นมาแทนที่และเมื่อได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว ความจำเป็นของความต้องการอีกชนิดหนึ่งจึงเกิดขึ้น และได้รับการตอบสนองอีกเป็นลำดับๆ ไป แต่บางสภาพการณ์ บุคคลอาจมีความจำเป็นของความต้องการขั้นต้นที่ได้รับการตอบสนองไปแล้วเกิดขึ้นอีก ความจำเป็นที่ต้องได้รับการตอบสนองอาจจะต้องกลับมาอีก กรณีดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นได้กับบุคคล ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ ซึ่งอาจจะเปลี่ยนไปตามพัฒนาการของวุฒิภาวะของบุคคล ต่อไปนี้จะกล่าวถึงความต้องการตามลำดับ 5 ขั้น ตามทฤษฎีของมาสโลว์ ดังนี้

1.1 ความต้องการทางสรีระ (physiological needs) ได้แก่ ความต้องการเกี่ยวกับการกิน การอยู่และความสะดวกสบายทางกายทั้งปวง ซึ่งจัดว่าเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Human Basic Need) ที่จะทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ได้

1.2 ความต้องการสวัสดิภาพหรือความปลอดภัย (safety or security need) ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัย ความมั่นคงและหลักประกันในการทำงาน สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ความกลัว ความสูญเสียและภัยอันตรายต่าง ๆ

1.3 ความต้องการทางสังคม ความรักและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (social or affiliation need) ได้แก่ ความต้องการมีเพื่อน คนรัก พ่อ แม่ และลูก

1.4 ความต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียงและความนับถือตนเอง (esteem need) ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจตนเองและเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่น สิ่งที่พบเห็นเป็นปกติก็คือความผิดปกติของพฤติกรรมในกลุ่ม เช่น ความเห็นแก่ตัว ความแตกแยกจากกลุ่ม เป็นต้น รากเหง้าของมันก็คือความคับข้องใจที่เกิดจากความต้องการทางด้านความนิยมนับถือตนเองที่มีไม่ได้รับการตอบสนองนั่นเอง

1.5 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองหรือความต้องการความสมหวังในชีวิต (self-actualization) เป็นความต้องการที่จะแสดงออกตามความสามารถของบุคคล (person potential) ที่บุคคลนั้นอยากจะเป็น ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสุดยอดของบุคคลที่ไม่ต้องกังวลในเรื่องปากท้อง ความมั่นคงปลอดภัย ความรักและความยอมรับในตนเองหรือศักดิ์ศรีของตนเองอีกต่อไป มนุษย์จะพัฒนาศักยภาพของตนเองเพราะความอยากรู้อยากเห็นอยากสร้างสรรค์ จึงมีความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองไปจนถึงจุดสุดยอดที่ตนเองมีอยู่อย่างแท้จริง โดยการพัฒนาดังกล่าวไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ใด ๆ และต้องคำนึงถึงศีลธรรมและมนุษยธรรมเป็นหลักด้วย

2. ทฤษฎี ERG ของอัลเดอร์เฟอร์ : ERG Theory (เพ็ญศรี พิทักษ์ธรรม มัชฌิมากิ โร, 2551: 106-107)

เคลย์ตัน อัลเดอร์เฟอร์ (Clayton Alderfer) แห่งมหาวิทยาลัยเยล ได้ปรับปรุงลำดับความต้องการตามแนวคิดของมาสโลว์เสียใหม่ เหลือความต้องการเพียง 3 ระดับ คือ

2.1 ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ (existence needs-E) คือ ความต้องการขั้นพื้นฐานเพื่อการอยู่รอด ความต้องการทางร่างกาย และความปลอดภัย อันได้แก่ อาหาร อากาศ เงินเดือน ค่าตอบแทน สภาพการทำงาน ความต้องการเหล่านี้เปรียบได้กับความต้องการระดับต่ำ

2.2 ความต้องการความสัมพันธ์ (relatedness needs-R) คือ ความต้องการทุกอย่างที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสังคม หรือความต้องการทางสังคม ความรักใคร่ และความปรารถนาอันเป็นความต้องการในระดับสูงขึ้นมา

2.3 ความต้องการเจริญเติบโต (growth needs-G) คือ ความต้องการคิดพัฒนาและสร้างสรรค์ หรือเป็นความต้องการที่จะได้รับการยกย่องในสังคมและได้รับความสำเร็จในชีวิต อันเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์

มีความแตกต่าง 2 ประการ ระหว่างทฤษฎี ERG และทฤษฎีลำดับความต้องการ คือ ประการแรก มาสโลว์ยืนยันว่า บุคคลจะหยุดอยู่ที่ความต้องการระดับหนึ่งจนกว่าจะได้รับการตอบสนองแล้ว แต่ทฤษฎี ERG อธิบายว่าถ้าความต้องการระดับนั้นยังคงไม่ได้รับการตอบสนองต่อไป บุคคล

จะเกิดความคับข้องใจ แล้วจะถดถอยลงมาให้ความสนใจในความต้องการระดับต่ำกว่าอีกครั้งหนึ่ง ประการที่สอง ทฤษฎี ERG อธิบายว่า ความต้องการมากกว่าหนึ่งระดับอาจเกิดขึ้นได้ในเวลาเดียวกัน หรือบุคคลสามารถถูกจูงใจด้วยความต้องการมากกว่าหนึ่งระดับในเวลาเดียวกัน เช่น ความต้องการเงินเดือนที่สูง (E) พร้อมกับความต้องการทางสังคม (R) และความต้องการ โอกาสและอิสระในการคิดตัดสินใจ (G)

3. ความต้องการของมนุษย์ตามทัศนะของเมอร์เรย์ (Murray) (ทฤษฎีการจูงใจ, 2551)

เมอร์เรย์ ได้เสนอแนะรายการความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่เป็นแรงผลักดันภายใน กำกับให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่างๆ ประกอบด้วย 20 ประการด้วยกัน ดังนี้ คือ ต้องการถ่อมตน (Abasement) ต้องการประสบผลสำเร็จ (achievement) ต้องการความรักความผูกพัน (affiliation) ต้องการความก้าวร้าว (aggression) ต้องการมีอิสรภาพ (autonomy) ต้องการตอบโต้ต่อต้าน (counteraction) ต้องการปกป้องตนเอง (defendance) ต้องการให้ผู้อื่นเคารพนบ (deference) ต้องการมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น (dominance) ต้องการแสดงออกให้ปรากฏ (exhibition) ต้องการหลีกเลี่ยงอันตราย (harmavoidance) ต้องการหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้อับอาย (infaavoidance) ต้องการอุปถัมภ์เลี้ยงดูผู้อื่น (nurturance) ต้องการมีความระเบียบเรียบร้อย (order) ต้องการเล่นสนุกสนาน (play) ต้องการปฏิเสธไม่ยอมรับในสิ่งที่ไม่ชอบ (rejection) ต้องการแสวงหาความตื่นตัว (sentience) ต้องการทางเพศ (sex) ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น (succorance) ต้องการความเข้าใจ (understanding)

สรุปได้ว่า ทฤษฎีความต้องการที่ได้เสนอไว้ข้างต้นกับภาวะหนี้สินของข้าราชการครูมีความเกี่ยวข้องกัน เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมมีความต้องการตามธรรมชาติ ความต้องการของมนุษย์เกิดขึ้นโดยไม่มีที่สิ้นสุด トラบใดที่ยังมีสิ่งกระตุ้น สิ่งเร้าและมีแรงจูงใจให้เกิดความต้องการ รุกก็เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่มีความต้องการเช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไป ที่ต้องการที่จะซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกตามยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ต้องการบ้านหรือรถ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแต่เป็นความต้องการของครูทั้งสิ้น แต่เมื่อความต้องการมีมากและไม่สามารถที่จะตอบสนองความต้องการที่มีมากได้ เนื่องจากเงินเดือนที่ได้รับในแต่ละเดือนไม่เพียงพอกับความต้องการในการจ่าย จึงมีความจำเป็นที่ต้องไปกู้ยืมเงินมาเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ปัญหาที่ตามมา คือ ครูต้องประสบกับปัญหาภาวะหนี้สินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม

ในสังคมมนุษย์นั้น เรามีความเชื่อว่า ค่านิยมมีความสำคัญมากต่อพฤติกรรมของมนุษย์ เพราะค่านิยมจะเป็นเครื่องตัดสินใจ กำหนดหรือผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ไน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง ค่านิยมจึงเป็นพลังที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้พฤติกรรมทางสังคมส่วนใหญ่ของมนุษย์ ค่านิยม

จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในแง่ของความเจริญก้าวหน้าและการประกอบกิจการทุกแห่ง ทุกมุมไม่ว่าจะเป็นการศึกษา อาชีพ ชีวิตครอบครัว ศาสนา การปกครอง และการเมือง หรือการตั้งเป้าหมายความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นถ้าสามารถปลูกฝังค่านิยมที่ดั่งงามเหมาะสมกับความต้องการของสังคมได้ พฤติกรรม การประพฤติปฏิบัติก็จะจะเป็นไปตามที่สังคมปรารถนา

เทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ (2529: 9) ได้อธิบายว่า ค่านิยมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ สิ่งหนึ่งในด้านจิตวิทยาของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออก ค่านิยมเป็นกระบวนการทางความคิดของบุคคลที่เป็นตัวกำหนด ตัวตัดสินใจ ชี้นำให้บุคคลปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ได้ บทบาทของค่านิยมมี 2 ประการ คือ ประการแรกเป็นมาตรฐานที่จะนำทางหรือเป็นแนวทางให้บุคคลประพฤติปฏิบัติ ประเมินว่าสิ่งไหนดีไม่ดี และประการที่สอง จะทำหน้าที่กระตุ้นเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติ ตลอดจนเสริมสร้างทัศนคติ ความสนใจ และความตั้งใจซึ่งนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมนั้นในที่สุด

Clyde Kluckhohn (อ้างถึงใน ชูดา จิตพิทักษ์, 2525: 62) ได้อธิบายไว้ว่า ค่านิยม คือ แนวความคิดที่เห็นได้เด่นชัดและไม่เด่นชัด ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งเกี่ยวกับอะไรเป็นสิ่งดี ซึ่งเป็นความคิดที่มีอิทธิพลให้บุคคลเลือกกระทำการอันใดอันหนึ่งจากวิธีการที่มีอยู่หลาย ๆ วิธี หรือเลือกเป้าหมายอันใดอันหนึ่งจากหลายอันที่มีอยู่

ทิพพาศรี อินทะกุล (2547: 24) ค่านิยมเป็นความเชื่อของแต่ละบุคคล ซึ่งความเชื่อนี้อาจจะมีผลมาจากการยอมรับในอิทธิพลที่สืบทอดปฏิบัติตามกันจนเป็นเรื่องจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ค่านิยมการยอมรับผู้ที่มีอำนาจและมีศถาบรรดาศักดิ์ ตำแหน่งหน้าที่การงานสูง ค่านิยมการจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ ค่านิยมการสร้างบ้านหลังใหญ่ เพื่อแสดงถึงความมีเงิน มีหน้ามีตามีรถยนต์ขับเพื่อได้อวดกัน เป็นต้น

Good (อ้างถึงใน เมธี ปิณฑานนท์, 2523) ได้ให้ความหมายของค่านิยมตามแนวของสังคมว่า “ค่านิยมเป็นเรื่องของความสนใจ เช่น ค่านิยมในศิลปะก็เป็นความสนใจของผู้ซึ่งได้กลิ่นกรองรสนิยมและพัฒนาอำนาจในตัวของเขาต้องการงานศิลปะต่างๆ ถ้าผู้ที่สนใจเกี่ยวกับช่างไม้ก็กำหนดคุณค่าในด้านการใช้ประโยชน์ ในการให้ความหมายเกี่ยวกับการศึกษาจะหมายถึงบรรทัดฐาน (Norm) หรือมาตรฐาน (Standard) ของความปรารถนาภายในแต่ละวัฒนธรรมของปัจเจกบุคคลที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม”

ประคินันท์ สติวงศ์ (2534: 16 – 19 อ้างถึงใน สามารถ เตชะวงศ์, 2545: 8 – 9) กล่าวว่า ค่านิยมมีลักษณะต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

1. ค่านิยมเป็นลักษณะยื่นยงถาวร จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคม กระบวนการเรียนรู้ในสังคมกลายเป็นตัวกำหนดลักษณะนิสัยของค่านิยม ต่าง ๆ อีกทั้งกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นเวลานานเป็นการตอกย้ำให้ค่านิยมมีลักษณะที่ยืนยงถาวร

2. ค่านิยมมีลักษณะเปรียบเทียบความสำคัญ จากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีค่านิยมที่หลากหลายที่แฝงตัวอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ค่านิยมแต่ละอย่างมีความสำคัญไม่เท่าเทียมกัน จึงเกิดการเปรียบเทียบความสำคัญที่จะต้องตัดสินใจเลือกค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง

3. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความเชื่อจะใช้เป็นฐานในการเลือกปฏิบัติ และเป็นทางที่ถูกต้องของความประพฤติ มีลักษณะเป็นการระลึกรู้ เป็นความรู้สึกรู้สึกผูกพัน ชอบ เกลียด หรือคัดค้านนำไปสู่พฤติกรรมเมื่อมีตัวนำจึงเกิดมีการกระทำขึ้น

ส่วนหน้าที่และความสำคัญของค่านิยม (มณีรัตน์ ภักธรจินดา, 2551) คือ

ค่านิยม เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก เนื่องจากว่าค่านิยมที่มนุษย์เรามีอยู่นั้นทำหน้าที่มากมายหลายอย่างที่เกี่ยวกับชีวิตของเราที่สำคัญ คือ

1. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานหรือมาตรฐานของพฤติกรรมทั้งหลายของเรา กล่าวคือ ค่านิยม จะเป็นตัวกำหนดการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเราว่า เราควรจะทำหรือไม่ ควรจะทำในสิ่งใด ค่านิยมจะช่วยกำหนดจุดยืนในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เป็นต้น และค่านิยมจะช่วยทำหน้าที่ประเมินการปฏิบัติกรต่าง ๆ ทั้งของตัวเองและของผู้อื่น

2. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นแบบแผนสำหรับการตัดสินใจการแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ ในบางกรณีบุคคลต้องเผชิญกับสถานการณ์บางอย่างที่ขัดแย้งกัน ทำให้เขาต้องเลือกทางใดทางหนึ่ง เช่น การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัดกับความเป็นตัวของตัวเอง หรือการรักษาความเป็นอิสระเสรีของตน การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตแต่ยากจนกับการปฏิบัติงานในทางที่ไม่สุจริตแต่ทำให้ร่ำรวย บุคคลจะเลือกเดินทางไหนนั้น ค่านิยมหรือระบบค่านิยมที่บุคคลมีอยู่จะช่วยกำหนดทางเลือกให้เขา

3. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจหรือผลักดันของบุคคล เช่น บุคคลที่มีค่านิยมชมชอบในการมีอายุยืนนาน หรือสุขภาพดี ก็จะมีแรงผลักดันให้อยากออกกำลังกายอยู่เสมอ ตลอดจนมีความรอบคอบในการบริโภคอาหาร บุคคลที่มีค่านิยมเกี่ยวกับวัตถุนิยมสูง ก็มักจะมีความขยันขันแข็งและเพียรพยายามในการทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทองและสิ่งทีตนพึงปรารถนาเหล่านี้ เป็นต้น

ด้วยเหตุที่ค่านิยมเป็นตัวกำหนดความประพฤติและการปฏิบัติตน และการประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวการทำให้สังคมเปลี่ยนไป เราจึงอาจจะกล่าวได้ว่าค่านิยม มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในขณะที่เดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ก็มีส่วนทำให้ค่านิยมใหม่ ๆ เกิดขึ้นได้เหมือนกัน พุดอีกนัยหนึ่งก็คือ ค่านิยมเป็นได้ทั้งเหตุและผล

ของการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นค่านิยมจึงมีความสำคัญมาก เพราะส่งผลกระทบต่อกระเทือนถึงความเจริญ ความเสื่อมของสังคม และความมั่นคงของชาติ กล่าวคือ สังคมที่มีค่านิยมที่เหมาะสมถูกต้อง เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี เป็นต้น สังคมนั้นย่อมจะเจริญก้าวหน้าอย่างแน่นอน สังคมใดมีค่านิยมไม่เหมาะสม เช่น ขาดระเบียบวินัย ไร้ความสามัคคี เกียจคร้าน เป็นต้น สังคมนั้นจะเสื่อมลงและขาดความมั่นคงภายในชาติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สังคมจะต้องสร้างค่านิยมที่เหมาะสมและเป็นค่านิยมที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนามากที่สุด

ค่านิยมเกิดขึ้นจากผลผลิตของวัฒนธรรม สังคม สถาบัน รวมทั้งแรงผลักดันส่วนบุคคล ซึ่งต่างก็มีอิทธิพลในการปั้นแต่งค่านิยมขึ้นมาทั้งนั้น แต่ค่านิยมที่จะเกิดขึ้นมาและเจริญงอกงามได้ดีเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจของแต่ละบุคคลอีกด้วย ทั้งนี้มีปัจจัยสำคัญ อยู่ 2 ประการ ได้แก่

1. สภาพจิตใจและร่างกาย ซึ่งได้มาโดยธรรมชาติที่เรียกว่า อูปีนิสัย พรสวรรค์ เพศ วัย และพันธุกรรม เป็นต้น
2. การเลี้ยงดู การจงใจ การให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมของสังคมและธรรมชาติ การให้การศึกษาอบรมที่เรียกว่า การปลูกฝัง หรือวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ

หากปัจจัย 1 และ 2 แปรเปลี่ยนไป ค่านิยมย่อมแปรเปลี่ยนไปด้วยในทิศทางเดียวกันกับปัจจัยนั้นๆ เพราะค่านิยมของแต่ละคนนั้น เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้รับการตรวจสอบแล้วของเขา และเนื่องจากประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล จึงทำให้ค่านิยมของแต่ละบุคคล ผิดแผกแตกต่างกันออกไป ถึงแม้ว่าจะอยู่ในวัฒนธรรม หรือสังคมเดียวกันก็ตาม เมื่อประสบการณ์ของแต่ละบุคคลมีเพิ่มมากขึ้น ก็จะมีผลกระทบต่อกระเทือนทำให้เขาเปลี่ยนแปลงวุฒิภาวะของประสบการณ์ของบุคคลนั้นๆ

ทฤษฎีค่านิยมที่นักวิชาการมักจะอ้างถึง และใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค่านิยมของมนุษย์ ดังตัวอย่างเช่นงานวิจัยของชานานิส ผุดผ่อง และรุจิกร จันทะโร (2548) ; เพชรชัย แก้วสุวรรณ (2537) ; พจนารถ นามวงศ์ (2537) คือ ทฤษฎีค่านิยมของสแปรงเกอร์ (Spranger) และทฤษฎีค่านิยมของโรคิช (Rokeach) ดังนี้

1. ทฤษฎีค่านิยมของสแปรงเกอร์ (Spanger)

สแปรงเกอร์ นักปรัชญาชาวเยอรมันได้อธิบายจำแนกลักษณะค่านิยมที่สำคัญของมนุษย์ว่ามี 6 ประเภท โดยที่คนส่วนมากจะมีค่านิยมเหล่านี้หนึ่งหรือสองประเภทที่เด่นชัดเกินกว่าประเภทอื่น ๆ

1.1 ค่านิยมทางทฤษฎีหรือวิชาการ (theoretical value) ได้แก่ ความนิยมศึกษาหาความรู้ ความจริง เหตุผล และการรวบรวมจัดระบบความรู้

1.2 ค่านิยมทางเศรษฐกิจ (economic value) เป็นค่านิยมที่ทำให้บุคคลแสวงหาประโยชน์ทรัพย์สิน และความมั่งคั่ง

1.3 ค่านิยมทางสุนทรียภาพ (aesthetic value) เกี่ยวข้องกับความชื่นชม พึงพอใจในความงาม รูปแบบและความเหมาะสมกลมกลืนในลักษณะต่างๆ

1.4 ค่านิยมทางสังคม (social value) ได้แก่ ความรักเพื่อนมนุษย์ ความต้องการช่วยเหลือทำประโยชน์ให้แก่เพื่อนมนุษย์

1.5 ค่านิยมทางการเมือง (political value) ได้แก่ ความนิยม อำนาจ อิทธิพล และชื่อเสียง

1.6 ค่านิยมทางศาสนา (religious value) ได้แก่ ความเชื่อและความยึดถือในศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรืออุดมการณ์อันสูงสุดในจักรวาล (ultimate goal)

2. ทฤษฎีค่านิยมของโรคิช (Rokeach)

เอ็ม. โรคิช เป็นนักจิตวิทยาผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการขยายขอบข่ายการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับค่านิยมออกไปอย่างกว้างขวาง เขาสนับสนุนให้ใช้ค่านิยมเป็นตัวแปรหลักในการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ เพราะค่านิยมเป็นแกนกลางในการก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านแรงจูงใจ ทักษะคิด และความสนใจ

โรคิช ให้ความหมายของค่านิยมว่าเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งที่มีลักษณะยั่งยืนถาวร ซึ่งเป็นแนวทางในการประพฤติ (mode of conduct) หรือเป็นเป้าหมายในการดำเนินชีวิต (end-state of existenc) เป็นสิ่งที่ตนเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น

โรคิช ได้จำแนกค่านิยมของมนุษย์ออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ค่านิยมที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ เรียกว่า “ค่านิยม วิธีปฏิบัติ” (instrumental values) ได้แก่ ทะเยอทะยาน (ambitious) ใจกว้าง (broad-minded) ความสามารถ (capable) สนุกสนานร่าเริง (cheerful) สะอาด (clean) กล้า (courageous) ให้อภัย (forgiving) เอื้อเฟื้อ (helping) ซื่อสัตย์ (honest) สร้างสรรค์ (imaginative) อิสระเสรี (independent) มีสติปัญญา (intellectual) มีเหตุผล (logical) เป็นที่นิยม (loving) เชื่อฟัง (obedient) สุภาพ (polite) รับผิดชอบ (responsible) ควบคุมตนเองได้ (self-controlled)

2.2 ค่านิยมที่เป็นเป้าหมายในการดำเนินชีวิตเรียกว่า “ค่านิยมจุดหมายปลายทาง” (terminal values) ได้แก่ ชีวิตที่สะดวกสบาย (a comfortable life) ชีวิตที่ตื่นเต้น (an exciting life) ความรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จ (a sense of accomplishment) โลกที่มีสันติสุข (a world of peace) โลกแห่งความงาม (a world of beauty) ความเสมอภาค (equality) ความมั่นคงของครอบครัว

(family security) ความรักอิสระเสรี (freedom) ความสุข (happiness) ความรู้สึกกกลมเกลียว (inner harmony) มีความรัก (mature love) ความมั่นคงของชาติ (national security) ความสงบสุขทางใจ (pleasure) การช่วยเหลือผู้อื่น (salvation) ความภาคภูมิใจในตนเอง (self-respect) การได้รับการยกย่องในสังคม (social recognition) การมีมิตรที่ดี (true friendship) ความเป็นผู้รู้ (wisdom)

ความแตกต่างระหว่างค่านิยมทั้ง 2 ชนิด อยู่ที่กลุ่มหนึ่งเป็น “วิถีทาง” (means) และอีกกลุ่มหนึ่งเป็น “จุดหมายปลายทาง” (ends) ค่านิยมจุดหมายปลายทาง (terminal values) มีศูนย์กลางอยู่ที่บุคคล (self-centered) และมีศูนย์กลางอยู่ที่สังคม (society-centered) อีกศูนย์กลางหนึ่ง

สำหรับค่านิยมวิถีปฏิบัติ (instrumental values) จำแนกออกเป็น 2 จุด รวมเช่นกัน คือ ศูนย์รวมหนึ่งอยู่ที่ด้านจริยธรรม (moral values) และศูนย์กลางหนึ่ง เป็นด้านความสามารถ (competence values) ค่านิยมที่เป็นจริยธรรม หมายถึง ค่านิยมจำพวกวิถีปฏิบัติที่มีจุดรวมอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งหากค่านิยมเหล่านี้ถูกละเมิดบุคคลนั้นจะรู้สึกสำนึกผิด และไม่สบายใจด้วยเรื่องมโนธรรม (conscience) ภายในใจส่วนเกี่ยวข้องกับควมมีหรือไม่มีจริยธรรม การละเมิดค่านิยมประเภทนี้จะทำให้เกิดความรู้สึกอับอายที่ตนเองขาดความสามารถเป็นการส่วนตัว

โรคิช ได้สร้างกรอบทฤษฎีจากฐานคติ (assumption) เกี่ยวกับธรรมชาติของค่านิยมของมนุษย์ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. จำนวนของ “ค่านิยม” ที่แต่ละคนมีนั้นจะมีอยู่ไม่มากนัก และอยู่ในข่ายที่น่านับและศึกษาได้
2. ความแตกต่างของ “ค่านิยม” จะแสดงออกทางระดับ (degree)
3. ค่านิยมต่างๆ สามารถจะนำมาจัดรวมกันเข้าเป็นระบบค่านิยมได้ (values system)
4. ค่านิยมของมนุษย์สามารถจะสืบสาวไปถึงวัฒนธรรม สังคม และสถาบันสังคมต่าง ๆ ไปจนถึงบุคลิกภาพได้ สิ่งเหล่านี้อาจถือได้ว่าเป็นบ่อเกิดของค่านิยม
5. ผลที่ตามมา ก็คือ ค่านิยมของมนุษย์จะแสดงออกทางทัศนคติและพฤติกรรมของมนุษย์เกือบจะทุกรูปแบบ

ตามแนวทางทฤษฎีค่านิยมของโรคิช แสดงให้เห็นว่าค่านิยมของมนุษย์มี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่เป็นวิถีปฏิบัติ และลักษณะที่เป็นจุดหมายปลายทาง เมื่อเปรียบเทียบกับแนวคิดตามทฤษฎีค่านิยมของสแปรงเกอร์ อาจถือได้ว่าค่านิยมจุดหมายปลายทางเป็นค่านิยมทางสังคม ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่สังคม เช่น ค่านิยมการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และค่านิยมสันติสุขในโลก เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยมที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นมีความเกี่ยวข้องกับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู เพราะค่านิยม เป็นความเชื่ออย่างหนึ่ง เกิดขึ้นเพราะพื้นฐานความต้องการโดยธรรมชาติของมนุษย์ด้วยการเรียนรู้ แล้วกลายเป็นค่านิยมขึ้นมา ค่านิยมที่ก่อตัวและฝังรากลึก

นานเข้าก็จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา สภาพแวดล้อมและบุคคลในสังคม ค่านิยมจะเป็นตัวกำหนด พฤติกรรมทางสังคม และวิถีชีวิตต่างๆ ของบุคคลในสังคม ทั้งนี้เพราะค่านิยมเป็นสิ่งที่คนถือว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การปฏิบัติและยึดถือ ค่านิยมมิได้เป็นเพียงเรื่องของการถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดีจริงหรือเท็จเท่านั้น แต่ยังรวมถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องนำพฤติกรรมในชีวิตของเรา อาชีพครุมีความเกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคมโดยตรง ส่งผลให้ครูต้องทำตนให้เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม เมื่อครุมีค่านิยมเช่นไร ก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาเช่นนั้น เช่น ค่านิยมทางเศรษฐกิจ หากครุมีค่านิยมเช่นนี้ พฤติกรรมที่แสดงออกมาก็จะสอดคล้องกับค่านิยมนั้นๆ โดยครุจะมีพฤติกรรมการทำงานเพื่อสร้างฐานะให้กับตนเอง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวอาจจะส่งผลให้เกิดภาวะการมีหนี้สินได้ ถ้าพฤติกรรมที่ครุได้กระทำไปนั้นไม่สามารถที่จะทำให้ค่านิยมของตนเองบรรลุได้ ทำให้ครุต้องไปกู้ยืมเงิน เพื่อสร้างฐานะของครอบครัว เพราะครุเชื่อว่าถ้ามีฐานะที่มั่นคงก็จะเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

พฤติกรรมของบุคคล เป็นผลมาจากองค์ประกอบหลายประการ ทั้งองค์ประกอบภายนอกตัวบุคคล ได้แก่ สิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล สิ่งของ เหตุการณ์ต่างๆ และองค์ประกอบภายในตัวบุคคล ได้แก่ กระบวนการทางจิตวิทยา ประกอบด้วย การรับรู้ ทัศนคติ ค่านิยม และภาวะการจูงใจ องค์ประกอบทั้งสองนี้จะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในด้านความคิด การตัดสินใจ การประเมินค่า การติดต่อสื่อสารกับบุคคลในด้านอื่น ๆ พฤติกรรมของบุคคลนี้เมื่อปฏิบัติไปแล้วย่อมมีผลสืบเนื่องมาจากการทำพฤติกรรมนั้น ผลสืบเนื่องอาจเป็นได้ทั้งในลักษณะที่เป็นความพอใจและความไม่พอใจบุคคล ถ้าผลสืบเนื่องใดนำความพอใจมาให้บุคคลก็มักจะทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก ในทางตรงกันข้ามถ้าผลสืบเนื่องนั้นนำความไม่พอใจมาสู่บุคคล บุคคลก็จะพยายามทำพฤติกรรมใหม่ (เทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ, 2529: 6) ได้มีผู้รู้หรือนักวิชาการนิยามความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรมไว้หลากหลาย ดังนี้

Goldenson (1984: 90 อ้างถึงใน วิริยาภรณ์ เจริญชีพ, 2545: 10) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมไว้ว่า เป็นการกระทำหรือตอบสนองการกระทำทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคล และเป็นปฏิสัมพันธ์ในการตอบสนองสิ่งกระตุ้นภายในหรือภายนอก รวมทั้งเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆ ที่เป็นไปอย่างมีจุดหมาย สังเกตเห็นได้ หรือเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆ ที่ได้ผ่านการใคร่ครวญแล้ว หรือเป็นไปอย่างไม่รู้ตัว

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 768) อธิบายความหมายของพฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า

พฤติกรรม คือ การแสดงออกทางร่างกายด้วยกิริยาท่าทางต่างๆ และการพูด เพื่อตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ ที่ได้รับผ่านประสาทสัมผัส เช่น แสงฟ้าแลบบนท้องฟ้า เสียงบีบแตรของรถคันหลัง กลิ่นไข่เจียวหมูสับ รสมะนาวที่เปรี้ยวจัด ผิวหนังที่อบอุ่น นุ่มเนียน ประสาทสัมผัสของร่างกาย ตา เพื่อ ดู หู เพื่อ ฟัง จมูก เพื่อ ได้กลิ่น ลิ้น เพื่อ รุ้รส ผิวสัมผัส เพื่อ รู้ลักษณะเมื่อประสาทสัมผัสของสิ่งใดก็ตามเข้ามาแล้ว ก็จะมีการประมวลผลแยกแยะ จากความรู้และประสบการณ์ว่าเป็นอะไร สำคัญหรือไม่อย่างไร จากนั้นจิตใจก็จะปรุงแต่งให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ ต่อสัมผัสนั้น แล้วส่งผลไปสู่การตอบสนองด้วยการแสดงออกทางร่างกาย ด้วยกิริยาท่าทางและการพูดตามอารมณ์และรู้สึกที่เกิดขึ้นอยู่นั้นออกมาเป็น “พฤติกรรม” (พฤติกรรม, 2551)

สุปรียา ต้นสกุล (2544) พฤติกรรม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นภายในบุคคล เช่น ความรู้ ความรู้สึก ความเชื่อ การจงใจ เป็นต้น รวมทั้งการกระทำ การปฏิบัติ เช่น การเดิน การบริโภค เป็นต้น ประเภทของพฤติกรรม โดยทั่วไปพฤติกรรมอาจแบ่งตามลักษณะของการวัดได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ (วันชัย ชรรมสังการ กานดา จันท์แย้ม และ คารณี กาญจนสุวรรณ, 2544: 4 – 5)

1. พฤติกรรมที่สามารถวัดได้โดยตรงหรือพฤติกรรมเด่นชัด (overt behavior) ซึ่งแบ่งออกเป็นอีก 2 ประเภทย่อย ได้แก่

1.1 พฤติกรรมใหญ่ (molar behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่สังเกตได้โดยตรง โดยไม่ต้องใช้เครื่องมือช่วย เช่น การกิน การเดิน การร้องไห้ การเรียนหนังสือ การพูด เป็นต้น

1.2 พฤติกรรมเล็ก (molecular behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่สังเกตได้โดยตรง เช่นกันแต่ต้องใช้เครื่องมือช่วย เช่น การเดินของชีพจร อุณหภูมิของร่างกาย การหลังฮอร์โมนบางอย่าง หรือการวัดความดัน เป็นต้น

2. พฤติกรรมที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง หรือพฤติกรรมปกปิด (covert behavior) แม้จะไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่ก็สามารถวัดได้โดยอ้อม พฤติกรรมดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่จะเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของบุคคลซึ่งอาจจะมีทั้งที่เป็นบุคลิกภาพ ที่เมื่อพัฒนาขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ค่อนข้างยาก เช่น ความวิตกกังวล หรือที่เป็นการรู้คิด (cognitive) เขาวนปัญญา ความสามารถในการขบปัญหา (coping problems) ความสามารถในการปรับตัวหรือที่เป็นแรงจูงใจ (motives) เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความต้องการได้รับการยอมรับ หรือที่เป็นเจตคติและความคิดเห็นทั่วไป เช่น เจตคติต่อศาสนา ความคิดเห็นต่อการมีรัฐธรรมนูญใหม่ เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมทั้งหมดที่กล่าวมาจะ

วัดได้โดยทางอ้อม ซึ่งส่วนใหญ่จะให้ผู้ถูกวัดแสดงออกมาโดยการให้สัมภาษณ์ ทำแบบสอบถาม หรือแบบทดสอบที่ผู้ต้องการวัดได้สร้างขึ้น จากนั้นผู้ต้องการวัดก็จะนำคำตอบที่ได้มาตีความหรือ แปลความอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งอาจมีความคลาดเคลื่อนที่ได้จำนวนหนึ่ง การที่ต้องตีความจากแบบวัด อีกทอดหนึ่งนี้เองแสดงให้เห็นว่าเป็นการวัดทางอ้อม

นักจิตวิทยาแบ่งพฤติกรรมมนุษย์ออกเป็น 2 ประเภท คือ (พฤติกรรมมนุษย์, 2551)

1. พฤติกรรมที่มีมาแต่กำเนิด ซึ่งเกิดขึ้นโดยไม่มีการเรียนรู้มาก่อน ได้แก่ ปฏิกริยาสะท้อนกลับ (reflect action) เช่น การกระพริบตา และสัญชาตญาณ (instinct) เช่น ความกลัว การเอาตัวรอด เป็นต้น

2. พฤติกรรมที่เกิดจากอิทธิพลของกลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรมที่เกิดจากการที่บุคคลติดต่อสังสรรค์และมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม

พฤติกรรมเป็นผลมาจากการเลือกสรรปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุด ในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งมีจุดหมายปลายทางที่แน่นอน พฤติกรรมจึงมีองค์ประกอบ 7 ประการ คือ (สามารถ เตชะวงศ์, 2545: 11 – 12)

1. เป้าหมาย เป็นวัตถุประสงค์หรือความต้องการมี ก่อให้เกิดพฤติกรรม
2. ความพร้อม เป็นระดับของวุฒิภาวะและความสามารถที่จำเป็นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการ

3. สถานการณ์ เป็นเหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้เลือกทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการ

4. การแปลความหมาย เป็นการพิจารณาสถานการณ์เพื่อเลือกสรรวิธีการที่คิดว่า จะตอบสนองความต้องการมากที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด

5. การตอบสนอง เป็นการทำกิจกรรมที่ได้เลือกสรรแล้ว

6. ผลรับ เป็นผลของการกระทำ ซึ่งอาจตรงตามเป้าหมายหรือไม่ตรงก็ได้

7. ปฏิกริยาที่มีต่อความคาดหวัง เป็นปฏิกริยาที่เกิดขึ้น เมื่อไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ ก็จะกลับไปแปลความหมายใหม่ เพื่อการเลือกสรรวิธีการที่ตอบสนองความต้องการได้

พฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นย่อมมีสาเหตุ ต้นเหตุแห่งพฤติกรรม ได้แก่ สิ่งเร้าที่เป็นตัวกระตุ้นทำให้อินทรีย์แสดงปฏิกริยาตอบสนอง มีอยู่ 2 ประเภท คือ สิ่งเร้าภายนอกและสิ่งเร้าภายใน ดังนั้นพฤติกรรมบางอย่างของมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ค้นหาได้ยาก เป็นที่ทราบแล้วว่าพฤติกรรมเป็นผลมาจากการที่บุคคลเลือกปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุดมาตอบสนองสิ่งเร้า แต่สิ่งเร้าจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่ออินทรีย์อยู่ในภาวะริบเร่ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ภาวะการรับการจูงใจ” ซึ่งแรงจูงใจจะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการและบรรลุเป้าหมายที่ตนวางไว้

นักจิตวิทยาากลุ่มพฤติกรรมเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้ การเรียนรู้ของบุคคลจะมี 3 ลักษณะ คือ

1. การเรียนรู้จากสิ่งเร้า เกิดจากการเรียนรู้ของพฤติกรรมที่บุคคลไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ความวิตกกังวล ความอยาก ความกลัว เป็นต้น เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่ถ้าบุคคลรู้ตัวก่อนว่าเป็นเพราะเหตุใดหรือเป็นเพราะสิ่งเร้าใด ก็จะสามารถแก้ปัญหาของสิ่งเร้านั้นได้ โดยตัดความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับพฤติกรรมการตอบสนอง

2. การเรียนรู้ผลการกระทำ เกิดจากการเรียนรู้ของพฤติกรรมที่บุคคลกระทำในสังคม ผลของการกระทำจะเป็นตัวกำหนดลักษณะการเกิดพฤติกรรม โดยการเสริมแรงและการลงโทษ ผลของการเสริมแรง (การให้รางวัล) จะทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก

3. การเรียนรู้จากการเลียนแบบ เกิดจากการเรียนรู้ของพฤติกรรมที่บุคคลสังเกต พฤติกรรมของแม่แบบ ซึ่งเป็นบุคคลที่เขาชื่นชอบหรือนับถือ ที่ซึมซับและเลียนแบบพฤติกรรม หรือการกระทำนั้น ๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ได้ (อรรถนิธ แสงสว่าง, 2539: 185 อ้างถึงใน สามารถ เตชะวงศ์, 2545: 12)

นอกจากพฤติกรรมของมนุษย์จะเกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมภายนอกหรือภายในตัวบุคคล เช่น การรับรู้ ทักษะคิด ค่านิยมแล้ว พฤติกรรมของมนุษย์ยังเกิดมาจากแรงผลักดันหรือแรงจูงใจอีกด้วย แรงผลักดันจะเป็นตัวผลักดันให้เกิดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ผลักดันให้ทำงานหนักเพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวหรือตนเอง เป็นต้น

การผลักดันพฤติกรรม ประกอบด้วยขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกัน 4 ขั้นตอน โดยเริ่มจากความต้องการ (Need) และสิ้นสุดลงที่การตอบสนอง ซึ่งลดหรือขจัดสิ่งที่เป็นแรงขับนั้น ซึ่งกระบวนการผลักดันพฤติกรรมมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (พวงเพชร วัชรอยู่, 2533: 217 – 281 อ้างถึงใน กานดา จันทร์แย้ม, 2544: 33–34)

1. ขั้นความต้องการ (need stage) ความต้องการเป็นภาวะขาดสมดุลที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลขาดสิ่งที่จะทำให้ส่วนต่างๆ ภายในร่างกายดำเนินไปตามปกติ สิ่งที่ยาดนั้น อาจเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น อาหาร น้ำ อาจเป็นสิ่งสำคัญต่อความทุกข์สุขของจิตใจ เช่น ความรัก ซึ่งอาจเป็นสิ่งจำเป็นเล็กน้อย สำหรับบางคน เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์รายวัน เป็นต้น บางครั้งความต้องการอาจเกิดขึ้นจากภาวะที่มาจากความสุขของบุคคล เช่น ความเจ็บปวดจะทำให้บุคคลเกิดความต้องการแสดงพฤติกรรมที่จะป้องกันไม่ให้เกิดความเจ็บปวดนั้นๆ ขึ้น

2. ขั้นแรงขับ (drive stage) ความต้องการในขั้นแรกนั้น กระตุ้นให้เกิดแรงขับ คือ เมื่อเกิดความต้องการแล้ว บุคคลจะนั่งเฉยอยู่ไม่ได้ อาจมีความกระวนกระวายอยู่ในใจ ซึ่งภาวะนี้เรียกว่า “เกิดแรงขับ” ซึ่งมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับระดับความต้องการ

3. ขั้นพฤติกรรม (behavior stage) เมื่อเกิดความกระวนกระวายใจขึ้น ความกระวนกระวายใจนั้นจะผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา ซึ่งแรงขับจะเป็นพลังผลักดันให้แสดงพฤติกรรมได้รุนแรงมากขึ้นแตกต่างกัน เช่น คนที่กระหายน้ำมาก กับคนที่กระหายน้ำเพียงเล็กน้อยย่อมมีพฤติกรรมในการหาน้ำดื่มต่างกัน

4. ขั้นลดแรงขับ (drive reduction stage) เป็นขั้นตอนสุดท้าย คือ แรงขับจะลดลงภายหลังการเกิดพฤติกรรมที่สนองความต้องการแล้ว

กระบวนการจูงใจทั้ง 4 ขั้น จากตัวอย่างคนขาดอาหารมักเกิดความหิว (need) ซึ่งอาการทางกายปรากฏเพียงเล็กน้อย เช่น ท้องร้อง แสบท้อง ปวดท้อง ปวดศีรษะ ทำให้รู้สึกกระวนกระวาย (drive) จึงต้องหาอาหารมารับประทาน (behavior) เมื่อรับประทานแล้วก็หายหิว (drive reduction)

กล่าวโดยสรุป ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและพฤติกรรมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเพราะพฤติกรรม เป็นการกระทำที่แสดงออกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้าต่างๆ หรือปฏิกิริยาตอบสนองที่ได้เลือกสรรแล้วว่าเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ พฤติกรรมที่แสดงออกไปนั้นมีทั้งที่รู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัว สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตนเองหรือผู้อื่นและสามารถใช้เครื่องมือในการสังเกตได้ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นมาจากทั้งความต้องการ ค่านิยมและแรงผลักดันภายในตัวของครูเอง พฤติกรรมที่แสดงออกไปก็เพื่อตอบสนองสิ่งเหล่านี้ หากครูมีความต้องการมาก ก็จะเป็นแรงผลักดันให้ครูเกิดพฤติกรรมบางอย่างออกไป เช่น ภาระงานของครูเป็นงานที่หนัก เพราะนอกจากจะมีหน้าที่หลัก คือ การสอนหนังสือแล้ว ครูยังมีงานอื่น ๆ อีกมากมายที่ต้องทำ ทำให้ครูบางคนต้องการที่จะผ่อนคลายจากภาระงานต่าง ๆ ทำให้ครูบางคนมีพฤติกรรมการเที่ยวเตร่ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลให้ครูมีปัญหาเรื่องหนี้สินได้

แนวคิดเกี่ยวกับการบริโภคนิยม

เมื่อการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยได้แพร่กระจายมาสู่สังคมไทย วัฒนธรรมสมัยใหม่จากตะวันตก ทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมทางอวัตถุก็ได้แพร่กระจายเข้ามาด้วย ไม่ว่าจะเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคสมัยใหม่ สถาบัน องค์กรทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองแบบเดิมของประเทศโลกที่สาม ได้ถูกผลักดันให้แปรเปลี่ยนตามแบบประเทศโลกที่หนึ่ง วิธีการผลิตเปลี่ยน อันเป็นการจูงใจให้ประชาชนมีการบริโภคมากยิ่งขึ้น ได้มีนักทฤษฎีหลายท่านได้ให้ความหมาย ทรรศนะ และแนวคิดเกี่ยวกับบริโภคนิยมไว้อย่างมากมายกว้างขวาง ซึ่งมีดังนี้

เศรษฐสยาม (2540: 10) กล่าวถึงลักษณะการบริโภคนิยมว่า เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ก่อให้เกิดสภาพการบริโภคนั้น คือ การคอร์ปชั่น การพนัน การเล่นหุ้น การบริโภคมิใช่เพียงการบริโภค

เพื่อสุขภาพอีกต่อไปหรือเพื่อให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นการบริโภคเพื่อแสดงสัญลักษณ์ทางสังคม เช่น ฟังเพลงฝรั่งเพื่อดูว่าทันสมัย ความหัวสูง เรียนปริญญาโทเพื่อให้ได้ปริญญาบัตรมาแสดงฐานะทางสังคม (ไม่ใช่เพื่อแสวงหาความรู้) ปัจจุบันการบริโภคไม่จำกัดเฉพาะการเงิน การใช้สินค้าเป็นขึ้นๆ ที่จับต้องได้แต่ยังหมายรวมไปถึงการใช้อารมณ์เพื่อความบันเทิง การเสพสุขทุกประเภทที่พอจะไขว่คว้ามาได้ การดูหนังฟังเพลง การท่องเที่ยว การหาความสำราญจากแหล่งเรีงรมย์ และที่สุดคือการเสพกามก็ล้วนแต่เป็นการบริโภคทั้งสิ้น

โกศล ประคองเพชร (2540: 42 อ้างถึงใน สามารถ เตชะวงศ์, 2545: 12) กล่าวว่า สังคมปัจจุบันเป็นสังคมของผู้บริโภค เป็นสังคมฟุ่มเฟือย เป็นลัทธิเอาอย่างคนอื่นเขามีอะไรก็อยากมีบ้าง ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ครูก็เช่นกัน โดยเฉพาะครูที่อยู่ในชนบท ซึ่งนอกจากต้องสอนหนังสือแล้วยังต้องตรวจการบ้าน กลับมาบ้านยังให้คำปรึกษาคำแนะนำกับผู้ปกครองนักเรียนในเรื่อง ต่าง ๆ เช่น ทำไมลูกไม่ไปโรงเรียน ไม่เอาใจใส่การเรียน หนีเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ครูยังเป็นผู้นำชุมชนอีกส่วนหนึ่งด้วย ยิ่งถ้าอยู่ในฐานะผู้บริหารจะต้องทำให้สมบูรณ์และฐานะเป็นข้าราชการครู มีศักดิ์ มีศรี แต่ในเรื่องรายได้ของครูกลับมีรายได้ต่ำเมื่อเทียบกับรายได้เอกชน ครูบางคนอาจมีทางออกด้วยการหาอาชีพเสริม เช่น ครูขายประกัน ครูขายของจีปาดะ ครูบางคนอาจมีทางออกด้วยการกู้หนี้ยืมสินมา เพื่อทำให้ชีวิตมีความสุขอยู่ในสังคมได้อย่างเทียมหน้าเทียมตาคนอื่น

ท่ามกลางระบบเศรษฐกิจ แบบทุนนิยม ที่กำลังดำเนินไปอย่างเข้มข้นในขณะนี้ นั่นก่อให้เกิดการสร้างความต้องการเทียม อันเป็นแรงผลักดันให้ทุกคนบริโภคอย่างบ้าคลั่ง เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจดำเนินต่อไปได้นั้น แรงเกินกว่าที่ใคร ๆ จะทนทานมันได้ ดังที่เราเห็นอยู่ทุกเมื่อเชื่อกัน ถึงการสร้างสัญลักษณ์ชักจูงใจคนมากมาย ทั้งทางด้านโฆษณา ที่ทำให้คนต้องจับจ่ายใช้สอยเพื่อประโยชน์ทางด้านอื่นๆ มากกว่าที่จะคำนึงถึงคุณค่าหรือประโยชน์ใช้สอยโดยตรงของตัวสินค้า เช่น ซื้อรถเพื่อสถานภาพมากกว่าเอาไว้ใช้เดินทางหรือ คืมเบียร์เพื่อความเป็นไทย เป็นต้น (อรรถจักร สัตยานุรักษ์, 2541: 100 อ้างถึงใน สามารถ เตชะวงศ์, 2545: 13)

พฤติกรรมของคนไทยในยุคบริโภคนิยมจึงตกอยู่ภายใต้ภาวะความอยากและความปรารถนา เพิ่มเร็วกว่าขีดความสามารถในการหารายได้ ความรู้สึกอึดอัดขัดข้องจึงเกิดขึ้นตลอดเวลา ต้องดิ้นรน แสวงหาวัตถุและปัจจัยต่างๆ มาปรนเปรออย่างไม่สิ้นสุดทุกรูปแบบ การแสวงหาในบางวิธีนำมาสู่การกระทำที่ผิดกฎหมายและทำลายสังคมเรา สรุปว่า ลัทธิการบริโภคนิยมเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดสถานการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าว การคอร์รัปชัน การพนัน การเล่นหุ้นที่ขยายตัวเร็วก็เพราะโลกจิตของคนที่ต้องการได้เงินเร็วๆ มาสนองความต้องการบริโภคของตนเอง

อิทธิพลของการแสวงหาความสุขและความพอใจจากการบริโภคในสังคมไทย ก่อให้เกิดการแสวงหาอย่างฉาบฉวย คือ ต้องการได้เงินเร็วด้วยการกู้ยืมเงินมา นั่นหมายถึง การนำ

เงินที่จะได้ในอนาคตมาใช้จ่ายล่วงหน้ากระทบถึงอนาคตที่จะมาถึงอ่อนล้าลง เพราะเงินนี้ได้ลดน้อยลงทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ขาดสน แร่นแค้นยิ่งขึ้นไปอีก

เจริญ ไวรวิจกุล (2531: 210 อ้างถึงใน สามารถ เตชะวงศ์, 2545: 14-15) ได้กล่าวว่า ลัทธิบริโศก เกิดจากค่านิยมของสังคมไทยที่นิยมยกย่องสิ่งต่อไปนี้ นิยมยกย่องผู้มีเงินนิยมยกย่องผู้มีอำนาจ นิยมยกย่องเจ้านายและยศถาบรรดาศักดิ์ คนไทยนิยมวัตถุสิ่งของ คนไทยชอบเสียงโชค คนไทยชอบความสบาย คนไทยชอบโฆษณา คนไทยชอบกินพริ้วเพรื่อ คนไทยชอบใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่กล่าวว่า คนไทยนิยมวัตถุสิ่งของ คนไทยชอบความโก้ ชอบความร่ำรวยที่เป็นวัตถุ ค่านิยมนี้เป็นที่มาของความฟุ่มเฟือย และการเอาเยี่ยงอย่างที่สร้างความทุกข์ ดังคำพังเพยว่า “เห็นช้างจี้จี้ตามช้าง” และตกเป็นหนี้สินในที่สุด

คนไทยชอบกินพริ้วเพรื่อ ชอบรับประทานเมื่อนึกอยากโดยไม่คำนึงถึงว่าจะหิวหรือไม่ เมื่อมีโอกาสมือใดกินเมื่อนั้น คนไทยใช้เงินเพื่อบริโภคอาหารเพราะความหิวไม่ก็มากนัก แต่ที่จับจ่ายไปนั้นเพราะความอยากนั้นมีสุดจะพรรณนา การได้รับเชิญในงานที่มีการรับประทานอาหารก็เป็นสิ่งที่น่าสังเกต หลายคนจะกินหรือชอบอาหารนั้นมากน้อยหรือไม่? สนใจ แต่ได้สั่งอาหารหลายอย่างเป็นจำนวนมาก แต่กลับกินไม่ได้หรือไม่ชอบกิน ขณะที่บางคนได้รับเชิญไปร่วมงานดูเหมือนว่าเราจะลืมความสิ้นเปลืองของเจ้าภาพเสียสิ้น

ครูก็เช่นเดียวกับคนอื่นๆ ในสังคม คือ ตกเป็นเหยื่อของการบริโภคอย่างบ้าคลั่งตามระบบเศรษฐกิจที่ต้องการกระตุ้นให้คนบริโภคอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อที่โรงงานอุตสาหกรรมจะได้ดำเนินการผลิตตามสายงานต่อไปได้ การบริโภคของครูในปัจจุบันมีสาเหตุประการหนึ่งมาจากความล้มเหลวของระบบการศึกษาและการเรียนรู้ของข้าราชการไทย ความล้มเหลวดังกล่าวมี 2 ด้านด้วยกันคือ ด้านแรก ระบบการศึกษาไทยทำให้ครูไม่สามารถจัดการหรือมีความรู้ที่สามารถนำไปใช้อธิบายชีวิตนอกห้องเรียนได้ หรือไม่สมารถที่จะเชื่อมต่อกับชีวิตของความเป็นครูในห้องเรียนกับชีวิตนอกห้องเรียนได้ ดังนั้นชีวิตในห้องเรียนก็คือส่วนที่สอนไปตามแบบเรียนที่ถูกกำหนดขึ้นมา ครูจำนวนมากจึงกล่าวคล้ายๆ กันว่า สอนหนังสือชั้นไหนก็เหลือความรู้แค่ชั้นนั้น เป็นความล้มเหลวของระบบราชการ เช่น การวัดความดีความชอบวัดที่การพัฒนาความรู้ของนักเรียนว่านักเรียนสอบตกมากหรือน้อย ครูมาโรงเรียนหรือไม่ ภายใต้ระบบราชการเช่นนี้ ย่อมไม่สามารถผลักดันให้ครูขวนขวายแสวงหาหนทางพัฒนาความรู้ตัวเอง หรือพัฒนาระบบการสอนที่เหมาะสมได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ ครูจึงขาดกำลังใจในการทำงานรวมทั้งขาดความรู้ในเรื่องการจัดการชีวิตส่วนตัว ไม่สามารถที่จะประเมินสถานการณ์ของตนเองได้ ในบางครั้งมีการใช้จ่ายเกินตัวจนต้องเกิดภาวะหนี้สินตามมา

แต่การแก้ปัญหาให้ครุมีกำลังใจทำงานไม่ใช่การนำเงินมาให้ครูกู้หนี้สินใหม่เพื่อใช้หนี้สินเก่าแล้ว ออกกฎหมายเพื่อเอาผิดกับการก่อหนี้สินใหม่แต่ต้องแก้ที่ระบบราชการดังกล่าว

กล่าวโดยสรุป การบริโภคนิยม มีสาเหตุมาจากหลายอย่าง เช่น จากสิ่งเร้าที่กระตุ้นจากภายนอก เช่น การโฆษณา เกิดจากการเลียนแบบอยากได้อะไรเหมือนคนอื่น ต้องการความมีหน้ามีตาทัดเทียมกับคนอื่นในสังคม อุปนิสัยส่วนตัวที่ชอบความสบาย ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย กินพริ้วเพรื่อรวมทั้งแรงผลักดันทางสังคมที่นิยมชมชอบคนมีเงิน คนมีอำนาจ คนมียศถาบรรดาศักดิ์ ปัจจัยเหล่านี้จะกระตุ้นให้ครุซึ่งเป็นมนุษย์ธรรมดาคนหนึ่งเกิดความอยาก ความต้องการคล้อยตามกระแสสังคม ครุจึงต้องกู้ยืมเงินเพื่อมาใช้จ่ายเพื่อให้ได้มากับสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว แนวคิดเกี่ยวกับการบริโภคนิยมจะอธิบายถึงพฤติกรรมกรรมการบริโภคของครุที่นำไปสู่การเป็นหนี้สินได้อย่างชัดเจน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะหนี้สินของข้าราชการครูในพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู

ภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินที่เป็นตัวเงิน

ดาว นามบัณฑิต (2542) ศึกษาเรื่องสภาพหนี้สิน และความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ข้าราชการครูมีหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 78.50

สำรวม จงเจริญ (2546) ศึกษาเรื่องปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 2544 สรุปได้ว่า ข้าราชการครูที่มีหนี้สินในปี 2544 ทั่วประเทศถือครองหนี้อยู่ประมาณ 200,000 ล้านบาท ซึ่งโดยเฉลี่ยข้าราชการครูแต่ละคนจะมีหนี้คนละประมาณ 500,000 บาท ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) เป็นข้าราชการครูที่มีหนี้สูงสุด รองลงมาได้แก่ ข้าราชการครูจากกรมสามัญศึกษา โดยภาพรวมแล้วตั้งแต่ปี 2542 ถึงปี 2544 มูลค่าหนี้ของข้าราชการครูทุกสังกัดเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการครูจาก สปช. แต่ข้าราชการครูจากกรมอาชีวศึกษา และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีมูลค่าหนี้ลดลง สำหรับระดับหนี้ที่ข้าราชการครูพึงมีในระยะยาว ได้ประมวลกับภาวะการเป็นหนี้โดยเฉลี่ยต่อคน การเป็นหนี้ที่ไม่กระทบประสิทธิภาพการทำงาน และหนี้สูงสุดที่ข้าราชการครูต้องการถือครอง พอสรุปได้ว่า ในระยะยาวข้าราชการครู

จะมีหนี้อยู่ประมาณคนละ 30–40 เท่าของเงินเดือนหรือสามารถประมาณเป็นตัวเลขได้ประมาณคนละ 500,000 บาท

ธีระพล จงไกรจักร (2547) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของข้าราชการครูภายใต้โครงการเงินทุนหมุนเวียน ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อหลักเกณฑ์และวิธีการให้กู้ยืมเงินเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน พบว่า ข้าราชการครูในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นหนี้เนื่องจากใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

ทิพพาศรี อินทะกุล (2547) ศึกษาเรื่องมูลเหตุภาวะหนี้สินและความต้องการในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู พบว่า ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูอยู่ในภาวะหนี้ปกติที่ต้องการความช่วยเหลือ และข้าราชการครูมีความต้องการในการแก้ไขปัญหาหนี้สินด้านจัดหารายได้เสริม ด้านพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ด้านลดภาวะหนี้สิน ด้านส่งเสริมสวัสดิการอยู่ในระดับมาก

เมรีนา ปลื้มปัญญา (2544) ศึกษาเรื่องความต้องการสินเชื่อและภาวะหนี้สินของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ข้าราชการครูเป็นหนี้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 50,000–350,000 บาท

สมมาตุ มหารักษ์ (2547) ศึกษาเรื่องภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545 พบว่า ภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545 ร้อยละ 60 เป็นผู้มีหนี้สิน โดยมีหนี้สินเฉลี่ยคนละ 146,312.2 บาท

สรุป จากงานวิจัยข้างต้นพบว่าข้าราชการครูมากกว่าร้อยละ 50 มีภาวะหนี้สิน โดยมีหนี้สินเฉลี่ยคนละ 50,000 บาท–500,000 บาท โดยจะมีหนี้สินเนื่องจากใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นภาวะหนี้ปกติที่ต้องการความช่วยเหลือ

ภาวะหนี้สินด้านแหล่งเงินกู้

ดาว นามบัณฑิต (2542) ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู ปรากฏว่า แหล่งหนี้สินที่มากที่สุดคือ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู รองลงมา คือ ธนาคารของรัฐบาล บุคคลทั่วไป และแหล่งหนี้สินที่น้อยที่สุด คือ สวัสดิการของครูสภา

สำรวจ จงเจริญ (2546) ศึกษาเรื่องการศึกษาวិชาญปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 2544 สรุปได้ว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ครูเป็นแหล่งเงินกู้ที่ข้าราชการครูนิยมสูงสุด รองลงมาได้แก่ ธนาคารอาคารสงเคราะห์

ทิพพาศรี อินทะกุล (2547) ศึกษาเรื่องมูลเหตุภาวะหนี้สินและความต้องการในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู พบว่า แหล่งหนี้ที่สำคัญตามลำดับ คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู โครงการพัฒนาชีวิตครู ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ หนี้นอกระบบ และโครงการเงินทุนหมุนเวียนเป็นลำดับสุดท้าย

บุญล ตรีเจริญ (2548) ศึกษาเรื่องภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน พบว่า จะกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ในระบบมากกว่าแหล่งเงินกู้นอกระบบ แหล่งเงินกู้ในระบบที่นายทหารชั้นประทวนกู้ คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ แหล่งเงินกู้นอกระบบคือญาติพี่น้อง / เพื่อน

บุญชู ไตรรัมย์ (2539) ศึกษาเรื่องทัศนคติต่อการเป็นหนี้ ค่านิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนเอกชน ในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า ในบรรดาผู้เป็นหนี้ส่วนใหญ่เป็นหนี้ธนาคาร หรือสถาบันการเงิน ในวงเงิน 500,000 บาทขึ้นไป

กาญจนา พูลแก้ว (2544) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการก่อหนี้และความสามารถในการชำระหนี้สินที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น พบว่า แหล่งการกู้ยืมเงิน ส่วนใหญ่กู้ยืมเงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ รองลงมา คือ ธนาคารและสถาบันการเงิน ยืมจากญาติพี่น้อง กู้ยืมจากนายทุน และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 88.1, 70.7, 25.6, 17.9 และ 0.3 ตามลำดับ

สรุป จากงานวิจัยข้างต้นพบว่าแหล่งเงินกู้ของข้าราชการครูนั้น ส่วนใหญ่จะกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู รองลงมา คือ ธนาคารต่าง ๆ และการกู้ยืมเงินจากบุคคล เช่น ญาติพี่น้อง ตามลำดับ

ภาวะหนี้สินด้านการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน

ธิดา ว่องวันดี (2550) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ภาวะหนี้สินของข้าราชการตำรวจกรณีศึกษาข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลาง พบว่า ข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลางมีรายจ่ายหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท (ร้อยละ 49.7)

สรุป จากงานวิจัยข้างต้น พบว่าการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนของข้าราชการครูผลการศึกษายังไม่มีความชัดเจนว่าข้าราชการครูส่วนใหญ่มีการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนเป็นจำนวนเท่าไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าข้าราชการครูมีการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนเป็นจำนวนเท่าไร

ภาวะหนี้สินด้านสภาพรายรับกับรายจ่าย

ลัดดาวัลย์ พิรพัฒนกุล (2543) ศึกษาเรื่องการจัดสวัสดิการเพื่อผ่อนคลายภาวะหนี้สินของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีหนี้สิน สถานภาพการเงินมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย

เมรีนา ปลื้มปัญญา (2544) ศึกษาเรื่องความต้องการสินเชื่อและภาวะหนี้สินของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีรายได้สมดุลกับรายจ่าย คือ มีพอกินพอใช้ ร้อยละ 34.39 มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ คือ ไม่พอใช้ ร้อยละ 59.09 และมีเพียงร้อยละ 6.25 ที่ระบุว่ารายได้มากกว่ารายจ่าย กล่าวคือมีเหลือเก็บ

พิชชากร แจ่มศรี (2550) ศึกษาเรื่องภาวะหนี้สินและแนวทางการบริหารหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนนทบุรี จำกัด พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนพอใช้กับค่าใช้จ่ายที่เกิด ร้อยละ 73.11 และไม่พอใช้จ่ายหลังหักค่าใช้จ่าย ร้อยละ 25.77

สรุป จากงานวิจัยข้างต้นพบว่า หลังจากหักชำระหนี้สินแล้ว ข้าราชการครูส่วนใหญ่จะยังคงมีสภาพรายรับเพียงพอกับรายจ่าย รองลงมา คือ มีรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของข้าราชการครู

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของข้าราชการครู ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับเพศ

ทิพพาศรี อินทะกุล (2547) ศึกษาเรื่องการศึกษามูลเหตุภาวะหนี้สินและความต้องการในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู ปรากฏว่า ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูที่มีเพศแตกต่างกันจะมีหนี้สินแตกต่างกัน โดยเพศชายจะมีหนี้สินมากกว่าเพศหญิง

สมมาตุ มหารักษ์ (2547) ศึกษาเรื่องภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545 พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีเพศแตกต่างกันมีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน

บุญชู ไตรรัตน์รังษี (2539) ศึกษาเรื่องทัศนคติต่อการเป็นหนี้ ค่านิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนเอกชน ในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า เพศของครูโรงเรียนเอกชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป จากงานวิจัยข้างต้นพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับเพศนั้น ผลการศึกษายังมีความขัดแย้งกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าเพศมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครูหรือไม่

ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับอายุ

ดาว นามบัณฑิต (2542) ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู ปรากฏว่าข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภูที่มีอายุแตกต่างกันจะมีหนี้สินแตกต่างกัน โดยข้าราชการครูที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 100

สำรวจ จงเจริญ (2546) ศึกษาเรื่องการศึกษาวิจัยปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 2544 สรุปได้ว่า ข้าราชการครูที่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จะถือครองหนี้สูงสุด

บุญชู ไตรรัตน์รังษี (2539) ศึกษาเรื่องทัศนคติต่อการเป็นหนี้ ค่านิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนเอกชน ในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีอายุ 31 ปีขึ้นไป เป็นหนี้มากกว่าครูที่มีอายุน้อยกว่า

สรุป จากงานวิจัยข้างต้นพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับอายุนั้น มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โดยข้าราชการครูที่มีอายุมาก จะมีภาวะหนี้สินมากกว่าครูที่มีอายุน้อย

ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับระดับการศึกษา

สมมาตุ มหารักษ์ (2547) ศึกษาเรื่องภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545 พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพาที่ระดับการศึกษาต่างกันมีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน

บุญชู ไตรรัตน์รังษี (2539) ศึกษาเรื่องทัศนคติต่อการเป็นหนี้ ค่านิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนเอกชน ในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ปรากฏว่า ครูโรงเรียนเอกชน ในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีหนี้สินไม่แตกต่างกัน กล่าวคือครูที่การศึกษาระดับปริญญาตรีกับครูที่มีการศึกษาดำกว่าปริญญา มีการเป็นหนี้ไม่แตกต่างกัน

ดาว นามบัณฑิต (2542) ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีหนี้สินร้อยละ 100

สรุป จากงานวิจัยข้างต้นพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับระดับการศึกษานั้น ผลการศึกษายังมีความขัดแย้งกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครูหรือไม่

ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับระดับเงินเดือน

บุญชู ไตรรัตน์รัมย์ (2539) ศึกษาเรื่องทัศนคติต่อการเป็นหนี้ คำนิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครู โรงเรียนเอกชน ในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ปรากฏว่ารายได้ของครูโรงเรียนเอกชนไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้ กล่าวคือ ครูที่มีรายได้สูง (7,001 บาทขึ้นไป) กับครูที่มีรายได้ต่ำ (ต่ำกว่า 7,000 บาท) มีการเป็นหนี้ไม่แตกต่างกัน

พิชชากร แจ่มศรี (2550) ศึกษาเรื่องภาวะหนี้สินและแนวทางการบริหารหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนนทบุรี จำกัด ปรากฏว่า สมาชิกสหกรณ์ที่มีเงินเดือนแตกต่างกันจะมีหนี้สินแตกต่างกัน โดยสมาชิกสหกรณ์ที่มีเงินเดือนระหว่าง 20,001–25,000 บาท จะมีหนี้สินมากกว่าเงินเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท 25,001–30,000 บาท 15,001–20,000 บาท มากกว่า 30,000 บาท 50,000 บาท และต่ำสุด 6,100 บาท

ดาว นามบัณฑิต (2542) ศึกษาเรื่องการศึกษาศภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่ากลุ่มที่ระดับเงินเดือน 11,001 – 15,000 บาท มีหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 100

สำรวจ จงเจริญ (2546) ศึกษาเรื่องการศึกษาวิจัยปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 2544 สรุปได้ว่า ข้าราชการครูที่มีระดับเงินเดือน 15,000 – 20,000 บาท จะถือครองหนี้สูงสุด

สมมาตุ มหารักษ์ (2547) ศึกษาเรื่องภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545 พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีรายได้ต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้ที่มีรายได้ 10,000 – 20,000 บาท มีภาวะหนี้สินสูงที่สุด ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีภาวะหนี้สินต่ำที่สุด

สรุป จากงานวิจัยข้างต้น พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับระดับเงินเดือนนั้น มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โดยข้าราชการครูที่มีเงินเดือนระหว่าง 10,000– 20,000 บาท จะมีภาวะหนี้สินมากกว่าเงินเดือนของข้าราชการครูในระดับอื่น ๆ

ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอายุราชการ

กาญจนา พูลแก้ว (2544) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมกรก่อหนี้และความสามารถในการชำระหนี้สินที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ปรากฏว่า ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ที่มีอายุราชการแตกต่างกันจะมีหนี้สินแตกต่างกัน โดยข้าราชการตำรวจที่มีอายุราชการระหว่าง 1-10 ปี จะมีหนี้สินมากกว่าอายุราชการระหว่าง 11 – 20 ปี 21 – 30 ปี และ 31 ปีขึ้นไป

ดาว นามบัณฑิต (2542) ศึกษาเรื่องสภาพหนี้สิน และความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า อายุราชการ 21 ปีขึ้นไป มีหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 100

ลัดดาวัลย์ พิรพัฒนกุล (2543) ศึกษาเรื่องการจัดสวัสดิการเพื่อผ่อนคลายภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการมากกว่า 20 ปี

สรุปจากงานวิจัยข้างต้นพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอายุราชการนั้น มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โดยข้าราชการครูที่มีอายุราชการมากกว่า 20 ปีขึ้นไป จะมีภาวะหนี้มากกว่าข้าราชการครูที่มีอายุราชการในระดับอื่น ๆ

ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับรายได้เสริม

นุกูล ตริเจริญ (2548) ศึกษาเรื่องภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน พบว่า นายทหารชั้นประทวนไม่มีรายได้พิเศษเป็นกลุ่มบุคคลที่มีหนี้สินมากที่สุด

เมรีนา ปลื้มปัญญา (2544) ศึกษาเรื่องความต้องการสินเชื่อและภาวะหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รายได้ส่วนใหญ่ของข้าราชการครูมาจากเงินเดือน มีเพียงส่วนน้อยคือร้อยละ 30.45 ที่มีรายได้เสริมจากการค้าขายพืชผลทางการเกษตร สอนพิเศษ และกิจการหอพัก

ธิดา ว่องวันดี (2550) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ภาวะหนี้สินของข้าราชการตำรวจกรณีศึกษาข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลาง พบว่า ข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลางเกินครึ่งหนึ่งไม่มีรายได้อื่นนอกจากรายได้ราชการ

สรุปจากงานวิจัยข้างต้นพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับรายได้เสริมนั้น ผลการศึกษา ยังมีความขัดแย้งกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่ารายได้เสริมมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครูหรือไม่

ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสมรส

สมมาตุ มหารักษ์ (2547) ศึกษาเรื่องภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545 พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพาที่สถานภาพสมรสต่างกันมีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน

ดาว นามบัณฑิต (2542) ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู ปรากฏว่า ข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภูที่มีสถานภาพแตกต่างกันจะมีหนี้สินแตกต่างกัน โดยข้าราชการครูที่มีสถานภาพเป็นหม้าย มีหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 100

นุกูล ตรีเจริญ (2548) ศึกษาเรื่องภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน พบว่า ผู้ที่มีหนี้สินมากที่สุด คือ นายทหารชั้นประทวนที่มีสถานภาพครอบครัวที่มีการสมรสแล้ว

สรุป จากงานวิจัยข้างต้น พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู แต่ผลการศึกษายังมีความขัดแย้งกันว่าสถานภาพสมรสใดมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าสถานภาพสมรสใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู

ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพคู่สมรส

สำรวม จงเจริญ (2546) ศึกษาเรื่องการศึกษาวิจัยปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 2544 ปรากฏว่า อาชีพคู่สมรสของข้าราชการครูแตกต่างกัน จะมีหนี้สินแตกต่างกัน โดยคู่สมรสของข้าราชการครูที่ไม่มีอาชีพหรือเป็นพ่อบ้านหรือแม่บ้านจะมีหนี้สินมากกว่าคู่สมรสที่มีอาชีพ

นุกูล ตรีเจริญ (2548) ศึกษาเรื่องภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวน สังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน พบว่า ผู้ที่มีหนี้สินมากที่สุด คือ นายทหารชั้นประทวนที่ภรรยาไม่มีงานทำ มีรายได้สุทธิของครัวเรือนน้อยกว่า 5,000 บาท

ยงยุทธ สอนไม้ (2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำนายทหารประทวนกองพลทหารราบที่ 3 กับการลดภาระหนี้สินครัวเรือน พบว่า อาชีพภรรยานั้น ส่วนใหญ่รับจ้างและอื่น ๆ

สรุป จากงานวิจัยข้างต้นพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพคู่สมรสนั้น ผลการศึกษาที่มีความขัดแย้งกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าอาชีพคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครูหรือไม่

ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับรายได้คู่สมรส

ธีระพล จงไกรจักร (2547) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของข้าราชการครูภายใต้โครงการเงินทุนหมุนเวียนที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อหลักเกณฑ์และวิธีการให้กู้ยืมเงินเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน พบว่า คู่สมรสของข้าราชการครูมีรายได้ระหว่าง 12,001–16,000 บาท มากที่สุด (ร้อยละ 44.93) รองลงมา มีรายได้ 16,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 35.51)

ธิดา ว่องวันดี (2550) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ภาวะหนี้สินของข้าราชการตำรวจกรณีศึกษาข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลาง พบว่า ข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลางที่คู่สมรสไม่มีรายได้ ส่วนใหญ่มีหนี้สิน ร้อยละ 82.26 ในขณะที่ข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลางที่คู่สมรสมีรายได้ มีหนี้สิน ร้อยละ 79.22 จะเห็นว่าข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลาง ที่คู่สมรสมีรายได้ จะมีหนี้สินลดลง เนื่องจากรายได้ของคู่สมรสจะช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวได้

สรุป จากงานวิจัยข้างต้นพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับรายได้คู่สมรสนั้น ผลการศึกษาไม่ได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้คู่สมรส กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่ารายได้คู่สมรสมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครูหรือไม่

ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับจำนวนบุตร

ธีระพล จงไกรจักร (2547) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของข้าราชการครูภายใต้โครงการเงินทุนหมุนเวียนที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อหลักเกณฑ์และวิธีการให้กู้ยืมเงินเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน พบว่า ข้าราชการครูมีบุตรที่ต้องดูแลรับผิดชอบ จำนวน 2 คน มากที่สุด (ร้อยละ 32.32) รองลงมา จำนวน 3 คน (ร้อยละ 15.28)

กิตติ สมสนั่น (2548) ศึกษาเรื่อง ตัวแบบพยากรณ์ภาวะหนี้สินของกำลังพลนายทหารชั้นประทวน : ศึกษากรณี กองพันทหารสื่อสารที่ 101 กรมทหารสื่อสารที่ 1 ค่ายกำแพงเพชร อัครโยธิน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีบุตร (ร้อยละ 42.50) รองลงมา คือ มี 2 คน (ร้อยละ 25.60) มี 1 คน (ร้อยละ 25.00) มี 3 คน (ร้อยละ 6.30) และมีมากกว่า 3 คน (ร้อยละ .60)

เมรีนา ปลื้มปัญญา (2544) ศึกษาเรื่อง ความต้องการสินเชื่อและภาวะหนี้สินของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ข้าราชการครูมีภาระต้องเลี้ยงดูสูงเสียบุตรที่กำลังศึกษาอยู่หรือจบแล้วไม่มีงานทำ ร้อยละ 63.64

นุกูล ตรีเจริญ (2548) ศึกษาเรื่อง ภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน พบว่า ผู้ที่มีหนี้สินมากที่สุด คือ นายทหารชั้นประทวนที่มีบุตรแล้ว

ธิดา ว่องวันดี (2550) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ภาวะหนี้สินของข้าราชการตำรวจ กรณีศึกษาข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลาง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบุตรจำนวน 1 คน และส่วนใหญ่บุตรอยู่ระหว่างการศึกษากัน 1 คน เช่นกัน

สรุป จากงานวิจัยข้างต้นพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับจำนวนบุตรนั้น มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โดยข้าราชการครูที่มีบุตรแล้ว จะมีภาวะหนี้สินมากกว่าข้าราชการครูที่ไม่มีบุตร

ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลในอุปการะ (นอกเหนือจากบุตร)

ธิดา ว่องวันดี (2550) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ภาวะหนี้สินของข้าราชการตำรวจ กรณีศึกษาข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลาง ปรากฏว่า ข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลางมีบุคคลในอุปการะ (เช่น บุตร คู่สมรส บิดา มารดาและอื่นๆ) 1-2 คน ร้อยละ 57.9

เมรีนา ปลื้มปัญญา (2544) ศึกษาเรื่อง ความต้องการสินเชื่อและภาวะหนี้สินของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ข้าราชการครูหนึ่งในสี่หรือร้อยละ 25 มีภาระต้องเลี้ยงดูหรือส่งเงินเลี้ยงดู บิดา-มารดาของตนเองหรือของคู่สมรส รวมทั้งญาติพี่น้องที่พึ่งพาตนเองไม่ได้และไม่ได้อยู่ร่วมกัน

สมมาตุ มหารักษ์ (2547) ศึกษาเรื่อง ภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545 พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีผู้อยู่ในอุปการะต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้ที่มีผู้อยู่ในอุปการะ 5 คนขึ้นไป มีภาวะหนี้สินสูงที่สุด ผู้ที่มีผู้อุปการะไม่เกิน 2 คน มีภาวะหนี้สินต่ำที่สุด

สรุป จากงานวิจัยข้างต้น พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลในอุปการะ (นอกเหนือจากบุตร) นั้น มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โดยข้าราชการครูที่มีบุคคลในอุปการะ 5 คนขึ้นไป จะมีภาวะหนี้สินมากกว่าข้าราชการครูที่มีบุคคลในอุปการะ 1-2 คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ดังนี้

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินเกี่ยวกับความต้องการ

ธนู ทองงาม (2547) ศึกษาเรื่อง ศึกษาความต้องการอาคารที่อยู่อาศัยของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางชัน เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า มีความต้องการบ้านเดี่ยวมากที่สุด ร้อยละ 57.8 รองลงมาเป็นบ้านทาวน์เฮ้าส์ ร้อยละ 19.2 อาคารพาณิชย์ ร้อยละ 9.6 ห้องชุด ร้อยละ 8.5 และบ้านแฝด ร้อยละ 4.9

กาญจนา พูลแก้ว(2544) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการก่อหนี้และความสามารถในการชำระหนี้สินที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น พบว่า วัตถุประสงค์หรือสาเหตุของการก่อหนี้ส่วนใหญ่กู้ยืมเพื่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาบุตร ก่อหนี้สินเพื่อใช้จ่ายด้านธุรกิจและการลงทุน กู้เพื่อใช้จ่ายอื่นๆ และค่ารักษาพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 65.3, 63.1, 40.3, 25.9, 13.4 และค่ารักษาพยาบาล ตามลำดับ

พิชชากร แจ่มศรี (2550) ศึกษาเรื่องภาวะหนี้สินและแนวทางการบริหารหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนนทบุรี จำกัด พบว่า รถยนต์ที่สมาชิกใช้มีราคาสูงสุด 980,000 บาท ต่ำสุด 58,000 บาท รถยนต์ที่สมาชิกใช้มีราคาเฉลี่ย 590,256 บาท กู้เงินเพื่อการศึกษาสูงสุด 360,000 บาท ต่ำสุด 15,000 บาท และกู้เพื่อการศึกษาเฉลี่ย 84,387 บาท โดยกู้เงินเพื่อการศึกษาของตนเอง ร้อยละ 65.31 และการศึกษาของบุตร/หลาน ร้อยละ 34.69 ส่วนใหญ่สมาชิกมีบ้านเป็นของตนเอง ราคาบ้านของสมาชิกมีราคาสูงสุด 2,100,000 บาท ต่ำสุด 358,000 บาท ราคาเฉลี่ย 540,000 บาท ราคาประเมินรถจักรยานยนต์สูงสุดราคา 70,000 บาท ต่ำสุดราคา 25,400 บาท และรถจักรยานยนต์มีค่าเฉลี่ย 43,885 บาท

สุทธิกุล ศรีสุทธิ (2540) ศึกษาเรื่อง ศึกษาปัญหาและความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของข้าราชการสาย ข (ผู้ช่วยวิชาการ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า สิ่งที่เป็นความต้องการในระดับมากของข้าราชการสาย ข (ผู้ช่วยวิชาการ) ได้แก่ การศึกษาต่อในประเทศในสาขาวิชาที่ตรงกับหน้าที่ที่ปฏิบัติ การศึกษาต่อในระดับปริญญาโท การศึกษาต่อในต่างประเทศในสาขาที่ตรงกับหน้าที่ที่ปฏิบัติ ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาต่อ ได้แก่ การเพิ่มคุณวุฒิให้สูงขึ้น นำความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์กร เปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น เสนอผลงานทางวิชาการ เพื่อเปลี่ยนตำแหน่งวิชาชีพ และปรับขึ้นเงินเดือนตามคุณวุฒิที่เพิ่มขึ้น

ทิพพาสรี อินทะกุล (2547) ศึกษาเรื่องการศึกษามูลเหตุภาวะหนี้สินและความต้องการในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในโครงการเงินทุนหมุนเวียน เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู พบว่า มูลเหตุสำคัญที่ทำให้ข้าราชการครูเป็นหนี้ เพื่อซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซื้อหรือผ่อนรถยนต์

หรือรถจักรยานยนต์ ลงทุนทำอาชีพเสริม เพื่อการพัฒนาตนเอง เพื่อการศึกษาบุตร เพื่อเลี้ยงดูบิดา และมารดา ซื่อหรือผ่อนเครื่องใช้ไฟฟ้า เพื่อการรักษาสุขภาพตนเอง

ธีระพล จงไกรจักร (2547) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของข้าราชการครูภายใต้โครงการ เงินทุนหมุนเวียนที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อหลักเกณฑ์และวิธีการให้กู้ยืมเงินเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน พบว่า ข้าราชการครูชาย เป็นหนี้เนื่องจากใช้จ่ายในชีวิตประจำวันมากที่สุด รองลงมา เนื่องจากใช้สำหรับที่อยู่อาศัย และใช้ในการศึกษาบุตร และส่วนข้าราชการครูหญิงเป็นหนี้เนื่องจากใช้สำหรับที่อยู่อาศัยมากที่สุด รองลงมา เนื่องจากใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และใช้ในการศึกษาของบุตร

ดาว นามบัณฑิต (2542) ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า สาเหตุการเกิดหนี้สินที่มากที่สุด คือ ซื่อหรือสร้างที่อยู่อาศัย อันดับที่ 2 นำไปใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน อันดับที่ 3 นำไปซื่อหรือผ่อนรถกระบะ สาเหตุการเกิดหนี้สินน้อยที่สุด คือ นำไปซื่อหรือผ่อนรถยนต์นั่งส่วนบุคคล (รถเก๋ง) อันดับที่ 2 นำไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริม และอันดับที่ 3 นำไปซื่อหรือผ่อนรถจักรยานยนต์

ศิริพร รัตนบุษยาพร (2546) ศึกษาเรื่อง การจัดสวัสดิการเพื่อผ่อนคลายภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สาเหตุที่ต้องกู้หรือยืมเงินส่วนใหญ่ใช้ในการศึกษาบุตรและนำไปลงทุนประกอบอาชีพเสริม

ขงยุทธ สอนไม้ (2550) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำนายทหารประทวนกองพลทหารราบที่ 3 กับกรลดภาระหนี้สินครัวเรือน พบว่า แรงจูงใจภายในเป็นสาเหตุของการเกิดหนี้ เพราะเป็นความต้องการจากแรงขับภายในของมนุษย์ที่ชอบในความสะดวกสบาย และต้องการให้เป็นที่ยอมรับจากสังคมว่าตนมีสัญลักษณ์ทางด้านวัตถุและการครอบครอง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้นายทหารประทวนมีรายจ่ายและหนี้สินเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากผลการสัมภาษณ์ เห็นเขามีก็อยากมีบ้างและกลัวน้อยกว่าคนอื่น เป็นต้น

เมรีนา ปลื้มปัญญา (2544) ศึกษาเรื่องความต้องการสินเชื่อและภาวะหนี้สินของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเหตุผลของการเป็นสมาชิกฯ 2 เหตุผลที่ใกล้เคียงกัน คือ ต้องการกู้ยืมเงินเมื่อเกิดความจำเป็นในครอบครัว และต้องการออมทรัพย์จากการสะสมค่าหุ้นรายเดือน เหตุผลรองลงมา คือ ต้องการเก็บเงินออมไว้ใช้จ่ายเมื่อเกษียณราชการ และกู้ยืมเงินเพื่อซื้อที่ดิน บ้านที่อยู่อาศัยและสิ่งจำเป็นอื่นๆ

สรุปจากงานวิจัยข้างต้นพบว่าข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน เนื่องจากความต้องการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย การใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การศึกษาเพื่อตนเอง และบุตร ดังนั้นความต้องการจึงเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินที่เกี่ยวกับค่านิยม

สามารถ เตชะวงศ์ (2545) ศึกษาเรื่อง ค่านิยมและพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของข้าราชการครูที่มีหนี้ พบว่า ข้าราชการครูที่เป็นหนี้เกิดจากการมีค่านิยมและความเชื่อส่วนตัว และเกิดจากค่านิยมส่วนตัวที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคม เช่น ค่านิยมการกิน ค่านิยมการแต่งกาย ค่านิยมการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย ค่านิยมการเลี้ยงโชค การเล่นเกมพนัน ค่านิยมการกินเลี้ยง การเลี้ยงต้อนรับเลี้ยงส่ง และการเลี้ยงพบปะสังสรรค์ ค่านิยมผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูง ค่านิยมของผู้บริหาร ค่านิยมคนมีฐานะร่ำรวย ค่านิยมผู้มีการศึกษาสูง ค่านิยมการจัดงานศพ งานขึ้นบ้านใหม่

ค่านิยมต่างๆ เหล่านี้เกิดจากค่านิยมเฉพาะบุคคลหรือค่านิยมปัจเจกชน และค่านิยมที่เกิดจากการกล่อมเกลாதงสังคม เช่น เกิดจากความเชื่อ ความชอบส่วนตัว เกิดจากอุปนิสัยส่วนตัว การกล่อมเกลามาจากรอบครัวเดิมและสภาพแวดล้อม เกิดจากการเลียนแบบหรือลัทธิเอาอย่าง เกิดจากอิทธิพลของการโฆษณา และเกิดจากความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นและไม่จำเป็น

บุญชู ไตรรัตน์รังษี (2539) ศึกษาเรื่อง ทักษะคิดต่อการเป็นหนี้ ค่านิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนเอกชน ในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ได้ศึกษาค่านิยมด้านวัตถุ โดยแบ่งออกเป็น 3 สิ่ง สำคัญที่สุดที่ต้องการในชีวิตการทำงาน สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องการในการดำรงชีวิต และความปรารถนามากที่สุดในชีวิต จากการศึกษาพบว่า

- สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องการในชีวิตการทำงาน คือ การมีรายได้ดี ค่าตอบแทนสูง ซึ่งพบว่า ครูที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นอันดับ 1 มีร้อยละ 18.3
- สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องการในการดำรงชีวิต คือ การมีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยและวัตถุ ซึ่งพบว่า ครูที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นอันดับ 1 มีร้อยละ 48.3
- สิ่งที่ปรารถนาในชีวิต พบว่า ครูมีความปรารถนามากที่สุดในชีวิต คือ มีเงินฝากธนาคารหลายๆ ล้าน รongลงมา คือ มีบ้านใหญ่สวยงามดูคฤหาสน์และมีที่ดินผืนใหญ่กลางกรุงเทพมหานคร ส่วนที่ปรารถนาเป็นอันดับสุดท้ายคือ การมีรถยนต์คันงาม ราคาแพง

ขงยุทธ สอนไม้ (2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำนายทหารประทวนกองพลทหารราบที่ 3 กับการลดภาระหนี้สินครัวเรือน พบว่า การขยับฐานะทางสังคมเป็นสาเหตุของการเกิดหนี้สิน เพราะนายทหารประทวนยังยึดติดในสัญลักษณ์ที่แสดงให้บุคคลอื่นได้เห็นว่าตนมีฐานะที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามค่านิยมของสังคมไทยที่ยึดติดในวัตถุนิยม ทำให้นายทหารประทวนต้องมี

รายจ่ายหรือหนี้สินเพิ่มขึ้น ดังเช่นรายงานผลการสัมภาษณ์นายทหารประทวนปลูกบ้านใหม่เมื่อได้เลื่อนยศสูงขึ้น เป็นต้น

เพชรรัชต์ แก้วสุวรรณ (2537) ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบวัดค่านิยม เพื่อใช้กับข้าราชการครู ในจังหวัดสระแก้ว พบว่า ค่านิยมของข้าราชการครูในจังหวัดสระแก้วเรียงลำดับได้ ดังนี้ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวิชาการ ด้านศาสนา ด้านสุนทรียภาพ และด้านการเมือง ผู้ชายมีค่านิยมด้านการเมืองสูงกว่าผู้หญิง ผู้หญิงมีค่านิยมด้านสุนทรียภาพและด้านสังคมสูงกว่าผู้ชาย ครูที่อายุต่ำกว่า 25 ปี มีค่านิยมด้านวิชาการสูงกว่าครูที่อายุสูงกว่า 35 ปี ครูที่อายุ 25-35 ปี มีค่านิยมด้านสุนทรียภาพสูงกว่าครูที่อายุสูงกว่า 35 ปี ส่วนครูที่อายุสูงกว่า 35 ปี มีค่านิยมด้านศาสนาสูงกว่าครูที่อายุต่ำกว่า 25 ปี ครูที่ทำงาน 1-5 ปี และครูที่ทำงาน 6-10 ปี มีค่านิยมด้านวิชาการสูงกว่าครูที่ทำงานมากกว่า 10 ปี ครูที่ทำงานมากกว่า 10 ปี มีค่านิยมด้านเศรษฐกิจสูงกว่าครูที่ทำงาน 6-10 ปี ครูที่ทำงาน 1-5 ปี มีค่านิยมทางสุนทรียภาพสูงกว่า แต่มีค่านิยมด้านศาสนาต่ำกว่าครูที่ทำงานมากกว่า 10 ปี ครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติมีค่านิยมด้านการเมืองสูงกว่า แต่มีค่านิยมด้านสุนทรียภาพต่ำกว่าครูสังกัดกรมสามัญศึกษา

พจนารถ นามวงศ์ (2537) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติตามขอบเขตของค่านิยมของครูและผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ตามทฤษฎีของครูและผู้บริหาร โรงเรียนที่มีต่อครูเกี่ยวกับการปฏิบัติตามขอบเขตของค่านิยม โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ค่านิยมทางศาสนา ค่านิยมทางศีลธรรม ค่านิยมทางสังคม ค่านิยมทางปัญญา ค่านิยมทางสุนทรียศาสตร์ ค่านิยมทางสุขภาพร่างกายและนันทนาการ และค่านิยมทางการประหยัด

สรุป จากงานวิจัยข้างต้นพบว่าค่านิยมของข้าราชการครูนั้น ผลการศึกษายังมีความขัดแย้งกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าค่านิยมมีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครูหรือไม่

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินที่เกี่ยวกับพฤติกรรม

สามารถ เตชะวงศ์ (2545) ศึกษาเรื่องค่านิยมและพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของข้าราชการครูที่มีหนี้ ปรากฏว่า ค่านิยมส่งผลต่อการแสดงออกหรือพฤติกรรมของข้าราชการครูแต่ละคน ซึ่งมีทั้งพฤติกรรมที่มีการกระทำที่ส่งเสริมให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างไม่เดือดร้อน หรือเดือดร้อนน้อยที่สุด เช่น นำเงินที่กู้ได้ไปลงทุนสร้างอาชีพเสริม สร้างงานให้มีรายได้เพิ่ม และกลุ่มที่พยายามใช้ชีวิตแบบพอมีพอกินตามอัตภาพ และกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่การกระทำ ซึ่งทำให้ตนเองและครอบครัว

ต้องเดือดร้อน มีความลำบากยากจน มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น เช่น การพบปะสังสรรค์ที่วุ่นวายกับกลุ่มเพื่อนเป็นประจำ เล่นการพนันจนติด ซื้อห่วยเถื่อน หวยรัฐบาล ซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและของใช้ราคาแพงจนเกินกำลังซื้อของตน การลงทุนทำธุรกิจขนาดใหญ่โดยขาดความรู้และไม่รู้เท่าทันสถานการณ์ รวมทั้งการเอาอกเอาใจเจ้านายมอมของขวัญของกำนัลให้เจ้านายเพื่อต้องการอภิสิทธิ์เหนือเพื่อนร่วมงาน จนทำให้บางรายต้องลาออกจากงาน ถูกสอบสวนทุจริตในหน้าที่ หรือรับโทษจำคุกในที่สุด

นุกูล ตรีเจริญ (2548) ศึกษาเรื่อง ภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน พบว่า พฤติกรรมในการบริโภค และการใช้จ่ายในครอบครัวนั้น ก็มีสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สิน คือ ความต้องการที่จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานไว้ใช้ในครัวเรือน เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น เครื่องเสียง เครื่องซักผ้า เป็นต้น ผู้ที่มีหนี้สินมากที่สุด คือ นายทหารชั้นประทวนที่มีพฤติกรรมบริโภครับประทานอาหารนอกบ้านสัปดาห์ละวัน มีรายจ่ายรวมในครอบครัวระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท

สมภพ ห่วงทอง (2538) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานอนามัย จังหวัดราชบุรี พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่สูบบุหรี่เป็นประจำ/ทุกวัน มากกว่า/เท่ากับ 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 23.6 สูบนาน ๆ ครั้ง/ไม่สม่ำเสมอ ร้อยละ 42.5

สมชาย ลัดดาเยี่ยม และพิลาสลักษณ์ บุญวัฒน์ (2534) ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพการสูบบุหรี่ของข้าราชการ โรงเรียนการกำลังสำรอง กรมการกำลังสำรองทหารบก พบว่า ข้าราชการสูบบุหรี่บางครั้งบางคราว ร้อยละ 24.66 สำหรับสาเหตุการสูบบุหรี่ อันดับ 1 เพราะอยากทดลอง ร้อยละ 46.57 อันดับ 2 เพื่อคลายเครียด ร้อยละ 30.14 อันดับ 3 เพื่อเข้าสังคม ร้อยละ 6.85 บุหรี่ที่นิยมสูบบ่อยมากเป็นอันดับ 1 คือ บุหรี่กรองทิพย์ ร้อยละ 45.20 อันดับ 2 บุหรี่สายฝน ร้อยละ 14.18 อันดับ 3 บุหรี่สามัคคี ร้อยละ 13.70 และปริมาณการสูบบน 1 วัน ข้าราชการที่สูบบุหรี่วันละ 6-10 มวน มีร้อยละ 41.09 รองลงมาสูบบนวันละ 1-5 มวน ร้อยละ 19.18

บุศรา สุกใส (2546) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการซื้อหอยใต้ดิน: ศึกษากรณีประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลคลองตำหรุ พบว่า พฤติกรรมของประชาชนก่อนมีนโยบายปราบปรามหอยใต้ดิน ประชาชนนิยมซื้อหอยใต้ดินในแต่ละงวดในปริมาณที่ไม่มากนัก พฤติกรรมการได้มาซึ่งเลขเด็ดที่ซื้อเป็นประจำ ส่วนมากจะเป็นเลขที่คิดขึ้นเอง พฤติกรรมการซื้อส่วนใหญ่จะซื้อในวันหอยออกเวลา 12.00-14.00 น. ประเภทหอยใต้ดินที่นิยมซื้อ คือ 2 ตัว บน ล่าง สำหรับการจ่ายเงินซื้อหอยจะจ่ายเป็นงวดถัดไปก่อนหอยออก พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินรางวัลในกรณีที่ถูกรางวัลจะนำเงินไปทำบุญที่วัดและชำระหนี้

กนกพร มณเฑียรประเสริฐ (2547) ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับ อบายมุขของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขของบุคลากรสาย ก และสาย ข, ค พบว่า

1. พฤติกรรมการดื่มน้ำเมา บุคลากรสาย ก มีพฤติกรรมด้านนี้มากกว่าพนักงานสาย ข, ค บุคลากรสาย ก (ข้าราชการสาย ก และพนักงานสาย ก) มีพฤติกรรมด้านนี้ร้อยละ 43.30 และ 32.70 ตามลำดับ ส่วนข้าราชการสาย ข ข้าราชการสาย ค และพนักงานสาย ข มีพฤติกรรมด้านนี้ร้อยละ 10.00, 19.60 และ 32.70

2. พฤติกรรมการเที่ยวกลางคืน บุคลากรสาย ก มีพฤติกรรมด้านนี้มากกว่าพนักงานสาย ข, ค บุคลากรสาย ก (ข้าราชการสาย ก และพนักงานสาย ก) มีพฤติกรรมด้านนี้ร้อยละ 13.30 และ 26.70 และข้าราชการสาย ข ข้าราชการสาย ค และพนักงานสาย ข มีพฤติกรรมด้านนี้ร้อยละ 11.10, 12.00 และ 13.00

3. พฤติกรรมการเล่นการพนัน บุคลากรสาย ก มีพฤติกรรมด้านนี้น้อยกว่าพนักงานสาย ข, ค บุคลากรสาย ก (ข้าราชการสาย ก และพนักงานสาย ก) มีพฤติกรรมในการเล่นไพ่ 1 คน เล่นล็อตเตอรี่ 4 คน เล่นหวยใต้ดิน 1 คน ข้าราชการสาย ข และ ค เล่นไพ่ 9 คน เล่นไฮโล 1 คน เล่นล็อตเตอรี่ 20 คน เล่นหวยใต้ดิน 10 คน เล่นม้า 1 คน

อุคม นิยมคำ วรรณภา ศิริเพ็ชรพร และวรรณภรณ์ ชันชพัทธ์ (2548) ศึกษา เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารฟาสต์ฟู้ดของนักศึกษาในเขตเทศบาลนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารฟาสต์ฟู้ด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกรับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ดของร้านเคตคูกี้ฟรายซิกเก้น (KFC) และเลือกดื่มน้ำอัดลม ประเภทของอาหารที่เลือกสั่งเป็นอันดับที่หนึ่ง คือ ไก่ทอด เลือกสั่งเป็นอันดับที่สอง คือ มันฝรั่งทอด และเลือกสั่งเป็นอันดับที่สาม คือ ฮอตดอก โดยรับประทานเฉลี่ย 2.64 ครั้งต่อเดือน เสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการบริโภค 201.50 บาทต่อครั้ง

สิริมา เกตุพงศ์สุดา (2547) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเที่ยวสถานบริการของประชาชนในสังคมเมือง กรณีศึกษา : เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความถี่ในการไปเที่ยวสถานบริการส่วนมากอยู่ที่ 2 ครั้งต่อเดือน วันที่ไปเที่ยวสถานบริการส่วนมากจะไปเที่ยวตามความสะดวก รองลงมา คือ วันศุกร์-วันเสาร์ ใช้ระยะเวลาในการเที่ยวสถานบริการ 4 ชั่วโมงต่อครั้งที่ไปเที่ยว ปริมาณการดื่มส่วนมากจะดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในปริมาณที่นับไม่ถ้วน เหตุผลที่ชอบไปเที่ยวสถานบริการ คือ เพื่อพบปะสังสรรค์ กิจกรรมที่ผู้ไปเที่ยวสถานบริการส่วนมาก คือ คุยกับเพื่อนในกลุ่ม โดยบุคคลที่ผู้ไปเที่ยวสถานบริการมักไปด้วย คือ เพื่อน

บุญชู ไตรรัตน์รังษี (2539) ศึกษาเรื่องทัศนคติต่อการเป็นหนี้ คำนิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนเอกชน ในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า การเป็นหนี้ในระบบเงินผ่อนเพื่อซื้อสินค้า เรียงลำดับรายการสินค้าที่นิยมซื้อเงินผ่อนมากที่สุดได้ดังนี้ คือ โทรทัศน์ ตู้เย็น เตาแก๊ส เครื่องเล่นวีดีโอ และรถยนต์ ตามลำดับ สาเหตุที่ก่อหนี้ในระบบเงินผ่อน คือ ไม่มีเงินสด แต่ต้องการของมาใช้ก่อน อีกทั้งเสียค่าใช้จ่ายเป็นเงินผ่อนชำระรายเดือนไม่มากนัก

ธิดา ว่องวันดี (2550) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ภาวะหนี้สินของข้าราชการตำรวจ กรณีศึกษาข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลาง พบว่า ข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลางมีหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจากการศึกษาทรัพย์สินที่ซื้อด้วยเงินผ่อนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคด้วย พบว่า ข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลางส่วนใหญ่มีทรัพย์สินที่ได้จากการซื้อเป็นเงินผ่อน ส่วนใหญ่เป็นโทรศัพท์มือถือ รองลงมาเป็นโทรทัศน์ และแม้ว่าจะมีข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลางบางส่วนที่มีสินค้าเงินผ่อนที่จัดว่าเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยในชีวิตประจำวัน เช่น โทรศัพท์มือถือ กล้องถ่ายรูป กล้องถ่ายวีดีโอ เป็นต้น ซึ่งเป็นสินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว แต่เมื่อเทียบกับข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลางส่วนใหญ่ที่มีสินค้าเงินผ่อน ซึ่งเป็นสินค้าคงทนที่จำเป็นต่อการดำรงชีพในปัจจุบัน เช่น โทรทัศน์ เครื่องซักผ้า ตู้เย็น เป็นต้น แล้วถือได้ว่าข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลางมีสินค้าเงินผ่อนที่จำเป็นต่อการดำรงชีพใกล้เคียงกับสินค้าเงินผ่อนที่จัดเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย อย่างไรก็ตามในปัจจุบันสินค้าหลายประเภท เช่น โทรศัพท์มือถือ กล้องถ่ายรูป หรือกล้องถ่ายวีดีโอ เป็นต้น อาจจะไม่จัดอยู่ในประเภทสินค้าฟุ่มเฟือยก็ได้ トラบเท่าที่ผู้บริโภคเข้าใจถึงความจำเป็นในการมีสินค้าและทราบถึงวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนบุคคล โดยไม่ได้ซื้อเพียงเพื่อเสริมฐานะหรือตามกระแสทางสังคมเท่านั้น

สรุป จากงานวิจัยข้างต้นพบว่าข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน เนื่องมาจากพฤติกรรมของข้าราชการครูเอง ได้แก่ พฤติกรรมการเที่ยวเตร่ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข พฤติกรรมการบริโภคอาหาร และพฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน ดังนั้นพฤติกรรมจึงเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ได้แก่ ความเป็นครู ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน ประกอบด้วย ทฤษฎีความต้องการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม แนวคิดเกี่ยวกับการบริโภคนิยม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการครู ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู นำมาสู่การกำหนดตัวแปรในการศึกษา ดังนี้ ทฤษฎีความต้องการ กำหนดตัวแปร

ความต้องการ ได้แก่ ความต้องการทางสรีระ ความต้องการสวัสดิภาพ และความต้องการพัฒนา ศักยภาพของตนเอง แนวคิดและทฤษฎีค่านิยม กำหนดตัวแปรค่านิยม ได้แก่ ค่านิยมทางวิชาการ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ ค่านิยมทางสังคม และจากการการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนด ตัวแปรข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเงินเดือน อายุราชการ รายได้เสริม สถานภาพสมรส อาชีพคู่สมรส รายได้คู่สมรส จำนวนบุตร บุคคลในอุปการะ (นอกเหนือจากบุตร) และตัวแปรพฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข พฤติกรรม การเที่ยวเตร่ พฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาภาวะหนี้สิน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน และผลกระทบที่เกิดจากภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูสายงานการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 45 แห่ง โดยมีจำนวนข้าราชการครูทั้งหมด 555 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2, 2551)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูสายงานการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1967 อ้างถึงใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544: 127)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	ขนาดของประชากร
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (.05)

$$\begin{aligned}
 \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{555}{1 + 555(0.05)^2} \\
 &= \frac{555}{2.3875} \\
 &= 232.460 \\
 &\sim 233
 \end{aligned}$$

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 233 คน และในการวิจัยครั้งนี้ได้เพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อป้องกันการสูญหายและไม่ได้รับการตอบกลับของแบบสอบถาม ในการเก็บข้อมูลจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 300 คน

ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนั้นในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาจึงมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทของการเก็บข้อมูล ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการแบบการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2550 อ้างถึงใน เบญจมาศ จงกล, 2551: 55) โดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แบ่งตำบลภายในอำเภอหาดใหญ่ ออกเป็น 13 ตำบล คือ ตำบลพะตง ตำบลบ้านพรุ ตำบลบ้านควนลิ่ง ตำบลทุ่งใหญ่ ตำบลคอหงส์ ตำบลท่าข้าม ตำบลน้ำน้อย ตำบลคลองแห ตำบลคูเต่า ตำบลฉลุง ตำบลคลองอู่ตะเภา ตำบลหาดใหญ่ ตำบลทุ่งตำเสา
2. แบ่งโรงเรียนประถมศึกษาตามตำบล แล้วแจกแจงจำนวนประชากรในแต่ละโรงเรียน
3. เทียบสัดส่วนจำนวนประชากรกับขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแต่ละโรงเรียน เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด ดังตารางที่ 4
4. จากขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนมีจำนวนข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงไม่เท่ากัน จึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก (กานดา พูนลาภทวี, 2539: 68) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่กระจายระหว่างชายกับหญิง

ตารางที่ 4 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครูแบ่งตามโรงเรียน

ตำบล	โรงเรียน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
พะตง	วัดคานเนียง	8	4
	วัดทุ่งลุงมิตรภาพที่ 198	21	11
	บ้านทุ่งจิ่ง	5	3
บ้านพรุ	บ้านคลองปอม	9	5
	วัดเทพชุมนุม	29	16
	บ้านโปะหมอ	26	15
ควนลิ่ง	บ้านหน้าควนลิ่ง	10	5
	วัดควนลิ่งมิตรภาพที่ 11	21	11
	บ้านวังหรั่ง	7	4
	บ้านบางแพบ	23	12
	บ้านบึงพิชัย	10	5
	วัดม่วงค่อม	11	6
ทุ่งใหญ่	บ้านทุ่งงาย	8	4
	วัดพรเตาะ	6	3
	บ้านทุ่งใหญ่	7	4
คอหงส์	เสนาณรงค์วิทยา	14	8
	บ้านคลองหวะ (ทวิรัตน์ราษฎร์ บำรุง)	25	13
	บ้านคลองเปล	9	5

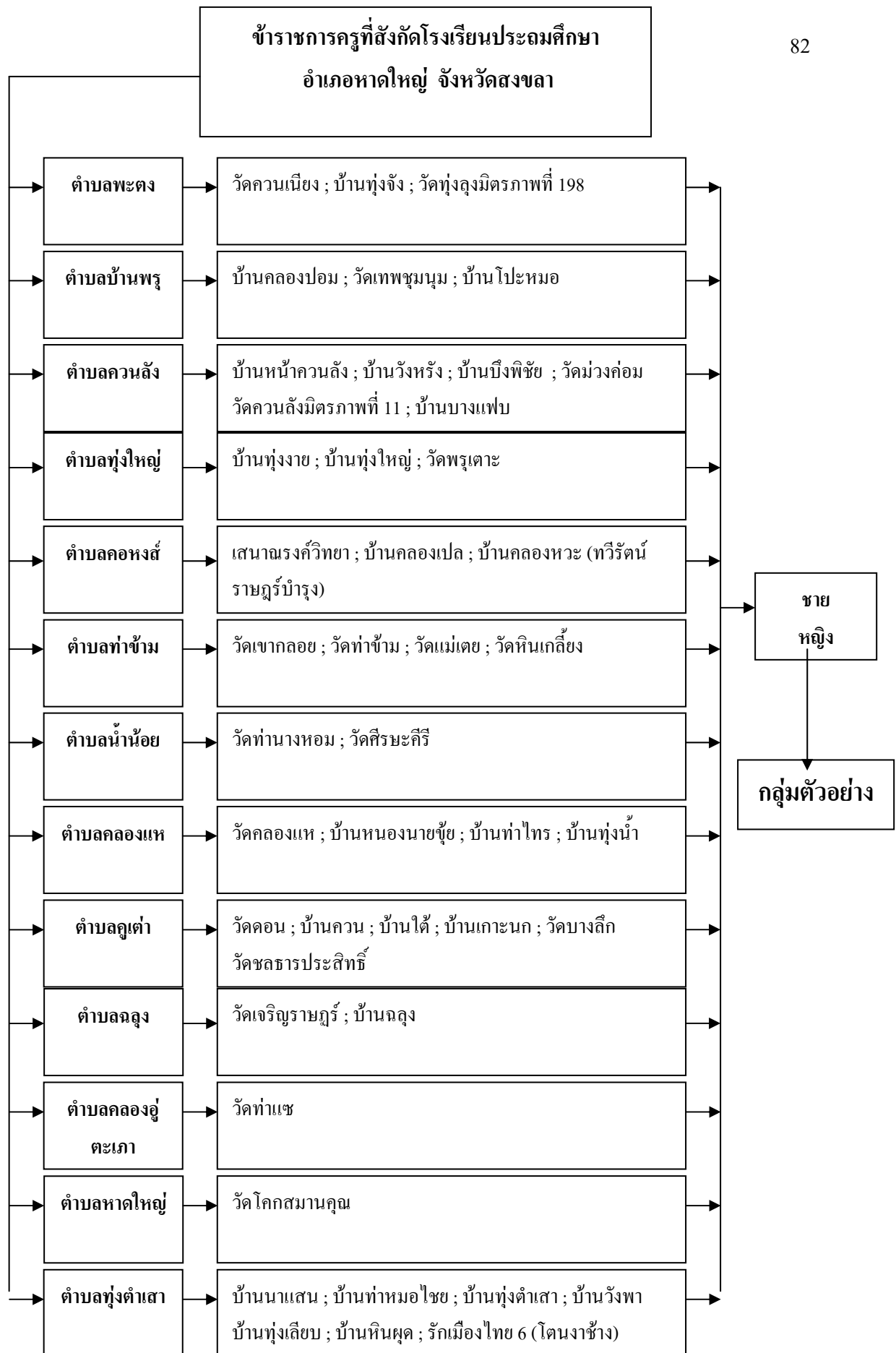
ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตำบล	โรงเรียน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
ท่าข้าม	วัดเขากลอย	7	4
	วัดแม่เตย	10	5
	วัดท่าข้าม	6	3
	วัดหินเกลี้ยง	11	6
น้ำน้อย	วัดท่านางหอม	13	7
	วัดศิระษะศิริ	13	7
คลองแห	วัดคลองแห	10	5
	บ้านทุ่งน้ำ	12	6
	บ้านหนองนายขุย	6	3
	บ้านท่าไทร	6	3
คูเต่า	วัดดอน	9	5
	บ้านเกาะนก	10	5
	บ้านควน	11	6
	วัดบางลึก	5	3
	บ้านใต้	27	16
	วัดชลธารประสิทธิ์	9	5
ฉลุง	วัดเจริญราษฎร์	9	5
	บ้านฉลุง	28	16
คลองอู่ตะเภา	วัดท่าแซ	11	6
หาดใหญ่	วัด โศกสมานคุณ	26	14

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตำบล	โรงเรียน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
	บ้านวังพา	10	5
	บ้านนาแสน	9	5
	บ้านทุ่งเสียบ	9	5
ทุ่งตำเสา	บ้านท่าหมอไชย	7	4
	บ้านหินผุด	11	6
	บ้านทุ่งตำเสา	10	5
	รักเมืองไทย 6 (โตนงาช้าง)	11	6
	รวม	555	300

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต2, 2551

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (key person) และสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) วิธีการเก็บข้อมูลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยเตรียมคำถามต่างๆ ไว้สำหรับการสัมภาษณ์ แต่คำถามนั้นสามารถที่ปรับเปลี่ยน เพิ่มเติมได้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำตอบ ในที่นี้เน้นเฉพาะผู้ที่มีภาวะหนี้สินที่ส่งผลกระทบต่อด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจในระดับมากถึงระดับมากที่สุด จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นหลัก กลุ่มตัวอย่างขึ้นอยู่กับความเพียงพอของข้อมูลที่ใช้เพื่อเสริมความเข้าใจและช่วยตีความที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้เลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก 11 คน เพื่อให้ข้อมูลที่ได้สามารถช่วยอธิบายและเสริมข้อมูลเชิงปริมาณให้สามารถเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น

แต่จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา พบว่า ภาวะหนี้สินไม่ได้ส่งผลกระทบต่อด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจในระดับมากถึงระดับมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบในระดับน้อย จำนวน 11 คนเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ คำนึงถึงจริยธรรมและจรรยาบรรณนักวิจัย โดยผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง โดยเริ่มตั้งแต่การเริ่มต้นการเก็บข้อมูลจนกระทั่งนำเสนอผลการวิจัย โดยผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่าง พร้อมแนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธในการให้ข้อมูลได้ และการนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม และจะเก็บข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลเป็นความลับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาจึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเงินเดือน อายุราชการ รายได้เสริม สถานภาพสมรส อาชีพ คู่สมรส รายได้คู่สมรส จำนวนบุตร บุคคลในอุปการะ (นอกเหนือจากบุตร) ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นข้อคำถามแบบสอบถามรายการ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับ จำนวนหนี้สิน แหล่งเงินกู้ รายจ่ายหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน และสภาพรายได้กับรายจ่าย ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นข้อคำถามแบบสอบถามรายการ (check list)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน ประกอบด้วย คำถาม ดังนี้

3.1 ความต้องการที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน ลักษณะข้อคำถามเป็นข้อคำถามแบบสอบถามรายการ (check list) ซึ่งพัฒนามาจาก บุญชู ไตรรัตน์รังษี (2539); สุทธิกุล ศรีสุทธิ(2540) และการทบทวนเอกสาร ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการ 3 ด้าน ได้แก่ ความต้องการด้านสรีระ ความต้องการสวัสดิภาพ ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง จำนวน 22 ข้อ

3.2 ค่านิยมที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน ลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ ซึ่งพัฒนามาจาก สมบูรณ์ ดันยะ (2542); วิริงรอง ภูวิชัย (2548) และการทบทวนเอกสาร ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับค่านิยม 3 ด้าน ได้แก่ ค่านิยมทางวิชาการ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ ค่านิยมทางสังคม จำนวน 18 ข้อ

การให้คะแนน ในคำถามแต่ละข้อจะมีให้เลือก 5 อันดับ โดยให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง	สูงที่สุด
4 หมายถึง	สูง
3 หมายถึง	ปานกลาง
2 หมายถึง	ต่ำ
1 หมายถึง	ต่ำที่สุด

ในการแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม กำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ของเบส (Best, 1970: 175 อ้างถึงใน ทิพพาศรี อินทะกุล, 2547: 43) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.51-5.0	หมายถึง	ค่านิยมอยู่ในระดับสูงที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง	ค่านิยมอยู่ในระดับสูง
คะแนนเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	ค่านิยมอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	ค่านิยมอยู่ในระดับต่ำ
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	ค่านิยมอยู่ในระดับต่ำที่สุด

3.3 พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน ลักษณะข้อคำถามเป็นข้อคำถามแบบสอบถามรายการ (check list) ซึ่งพัฒนามาจาก บุญชู ไตรรัตน์รัมย์ (2539); สมศรี เพชรโชติ (2540); กนกพร มณเฑียรประเสริฐ (2547); กมลมาลย์ ศิริพูนสวัสดิ์ (2550) และการทบทวนเอกสาร ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรม 4 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข พฤติกรรมการเที่ยวเตร่ และพฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน จำนวน 31 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ ซึ่งพัฒนามาจาก วัฒนพงษ์ นนทวงศ์ (2549); วิษณุ อิมสำราญ (2549); อมรรักษ์ เส็งกลิ่น (2548) และการทบทวนเอกสาร ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ด้าน ได้แก่ ผลกระทบด้านร่างกาย ผลกระทบด้านจิตใจ ผลกระทบด้านสังคม ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ จำนวน 20 ข้อ

การให้คะแนน ในคำถามแต่ละข้อจะมีให้เลือก 5 อันดับ โดยให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

ในการแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม กำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ของเบส (Best, 1970: 175 อ้างถึงใน ทิพพาศรี อินทะกุล, 2547: 43) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.51-5.0	หมายถึง	ผลกระทบอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง	ผลกระทบอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	ผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	ผลกระทบอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	ผลกระทบอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยกระทำหลังจากที่ทราบคำตอบจากแบบสอบถามแล้วว่ากลุ่มตัวอย่างตอบไปในทิศทางใด การสัมภาษณ์มีจุดประสงค์เพื่อให้ทราบคำตอบเชิงลึก ซึ่งประเด็นในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 การแนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์ ทำความรู้จัก พูดคุยเรื่องทั่วไป เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจประเด็นในการสัมภาษณ์และรู้จักคุ้นเคยกับผู้สัมภาษณ์

ชุดที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

ชุดที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ประกอบด้วย ผลกระทบด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนั้นการตรวจสอบเครื่องมือจึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1. การหาค่าความตรง (validity) การหาค่าความตรงของแบบสอบถาม ได้นำแบบสอบถามที่พัฒนาแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาสังคม 1 ท่าน ด้านเศรษฐศาสตร์ 1 ท่าน และผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 2 หลังจากผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือต่อไป

2. ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขความตรงเรียบร้อยแล้ว จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มข้าราชการครูที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับข้าราชการครูที่ทำการวิจัย จำนวน 30 ราย และนำแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค หาค่า α -coefficient (ประคอง วรรณสุต, 2538: 47-48)

$$\alpha_k = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\text{SumS}_{\text{items}}^2}{S_{\text{Total}}^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
	k	แทน	จำนวนข้อคำถามของเครื่องมือ
	$\text{SumS}_{\text{items}}^2$	แทน	ค่าความแปรปรวนของข้อคำถามแต่ละข้อ
	$\text{SumS}_{\text{Total}}^2$	แทน	ความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

ในการหาค่า α -coefficient ข้อคำถามต้องได้คะแนนมากกว่า .7 ขึ้นไปจึงจะใช้ในการทำวิจัยได้ และจากการหาค่า α -coefficient พบว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับค่านิยมที่มีความสัมพันธ์กับการมีภาวะหนี้สิน และแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ได้ค่า α -coefficient เท่ากับ .87 และ .96 ตามลำดับ

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การหาค่าความตรง (validity) การหาค่าความตรงของแบบสัมภาษณ์ ได้นำแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) หลังจากผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งการหาความตรงของแบบสัมภาษณ์จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์

2. การนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการพัฒนาแล้วไปทดลอง (try out) กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แต่ไม่ใช่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจริง จำนวน 2 คน โดยแบ่งเป็นข้าราชการครูชายที่มีภาวะหนี้สิน 1 คน และข้าราชการครูหญิงที่มีภาวะหนี้สิน 1 คน ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความตรงและความเชื่อถือได้ของเครื่องมือและตัวผู้วิจัย ซึ่งผลของการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำมา try out นั้น จะได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

3. การให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบข้อมูล (number checks) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบอีกครั้ง ก่อนสรุปว่ามีความเข้าใจหรือตรงกับการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลหรือไม่ เพื่อยืนยันความถูกต้อง ซึ่งถือเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผู้วิจัยไปด้วย

4. การรับรองหรือการยืนยันข้อเท็จจริง (conformability) การตรวจสอบความตรงของตัวผู้วิจัยนั้น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาตรวจสอบกับองค์ความรู้ที่ผู้วิจัยได้ทบทวนความรู้

แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยมีหลักฐานข้อมูลยืนยันที่แน่ชัด ซึ่งได้นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึก การสัมภาษณ์ และการถอดเทปทุกครั้งจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 11 คน มาจัดพิมพ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบข้อมูลเป็นระยะ จนกระทั่งได้ข้อมูลหรือผลการวิเคราะห์ฉบับสมบูรณ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้
2. ผู้วิจัยเดินทางไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมหนังสือแนะนำตัว เพื่อขอหนังสือนำส่งขอความอนุเคราะห์จาก โรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บแบบสอบถาม
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมด ก่อนนำไปวิเคราะห์ โดยแบบสอบถามที่ได้รับคืนและถูกต้องสมบูรณ์ ดังนี้

จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป 300 ฉบับ

จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน 287 ฉบับ (95.7 % ของแบบสอบถามที่ส่งไป)

จำนวนแบบสอบถามที่เป็นผู้มีภาวะหนี้สิน 247 ฉบับ (86.1 % ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน)

จำนวนแบบสอบถามที่เป็นผู้ไม่มีภาวะหนี้สิน 40 ฉบับ (13.9 % ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน)

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นศึกษาแต่กลุ่มข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สิน ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินจำนวน 247 คน ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเป็นการส่วนตัว โดยผู้วิจัยมารับแบบสอบถามคืนภายหลัง

2. ผู้วิจัยตรวจสอบแบบสอบถามในกรณีที่ตอบว่าเป็นผู้มีภาวะหนี้สิน ผู้วิจัยใส่รหัสของแบบสอบถามไว้ เพื่อให้ง่ายต่อการตามไปเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ
3. หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยลงพื้นที่อีกครั้งเพื่อทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง แต่จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินอยู่ในระดับน้อย ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างในระดับน้อยเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก
4. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบถามถูกต้องสมบูรณ์ ก่อนนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window (statistic package for the social science for windows) มีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลและภาวะหนี้สินของข้าราชการครู วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ ร้อยละ
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้
 - 2.1 ความต้องการที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินและพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ ร้อยละ
 - 2.2 ค่านิยมที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินกับภาวะหนี้สิน และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน โดยใช้ค่าไคสแควร์ (chi-square)
5. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน และผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) (นิตา ชูโต, 2545) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เพื่อนำมาแยกแยะและเขียนข้อสรุป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาภาวะหนี้สิน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีภาวะหนี้สิน และผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ดำเนินการศึกษา จำนวน 247 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- ตอนที่ 2 ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู
- ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน
- ตอนที่ 4 ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน
- ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลและภาวะหนี้สิน
- ตอนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินกับภาวะหนี้สิน
- ตอนที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน
- ตอนที่ 8 ผลการทดสอบสมมติฐานจากการวิจัย
- ตอนที่ 9 ข้อมูลคำถามปลายเปิดจากแบบสอบถาม
- ตอนที่ 10 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน และร้อยละจากข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง
ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สิน จำนวน 247 คน รายละเอียดดังแสดงตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

(n = 247)		
ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	85	34.4
หญิง	162	65.6
2. อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	2	0.8
30-40 ปี	17	6.9
41-50 ปี	93	37.7
51-60 ปี	135	54.7
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	7	2.8
ปริญญาตรี	214	86.6
ปริญญาโท	26	10.5
4. ระดับเงินเดือน		
8,000-12,000 บาท	3	1.2
12,001-16,000 บาท	4	1.6
16,001-20,000 บาท	9	3.6
20,001- 25,000 บาท	29	11.7
25,001-30,000 บาท	61	24.7
มากกว่า 30,000 บาท	141	57.1

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 247)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
5. อายุราชการ		
ต่ำกว่า 11 ปี	3	1.2
11-15 ปี	24	9.7
16-20 ปี	17	6.9
มากกว่า 20 ปี	203	82.2
6. รายได้เสริม		
ไม่มี	157	63.6
มี	90	36.4
7. ประเภทของรายได้เสริม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
สอนพิเศษ	6	5.6
ทำสวนยางพารา	53	49.5
รับจ้าง	3	2.8
ค้าขาย	18	16.8
ธุรกิจส่วนตัว	27	25.2
8. การนำเงินมาใช้ในการลงทุนสำหรับรายได้เสริม		
ไม่ลงทุน	26	28.9
ลงทุน	64	71.1
	n = 90	
9. แหล่งเงินในการลงทุนสำหรับรายได้เสริม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เงินเก็บส่วนตัว	37	20.8
กู้ยืมทั้งหมด	48	27.0
กู้ยืมบางส่วน	33	18.5
จากรายได้เสริม	10	16.9
เงินเดือน	30	11.2
เงินสงเคราะห์ส่วนยาง	20	5.6

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 247)		
ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
10. แหล่งเงินกู้ในการลงทุนสำหรับรายได้เสริม		
กู้ยืมทั้งหมด		
ไม่ตอบ	35	72.9
สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	5	10.4
ธนาคาร	7	14.6
นอกระบบ	1	2.1
	n = 48	
กู้ยืมบางส่วน		
ไม่ตอบ	11	33.3
สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	10	30.3
ธนาคาร	9	27.3
กลุ่มข้าง	1	3.0
บัตรเครดิต	2	6.1
	n = 33	
11. วงเงินกู้ในการลงทุนสำหรับรายได้เสริม		
กู้ยืมทั้งหมด		
ไม่ตอบ	35	72.9
ต่ำกว่า 100,000 บาท	2	4.2
100,000-500,000 บาท	4	8.3
500,001-1,000,000 บาท	7	14.6
	n = 48	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n=247)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
11. วงเงินกู้ในการลงทุนสำหรับรายได้เสริม (ต่อ)		
กู้ยืมบางส่วน	13	39.4
ไม่ตอบ	1	3.0
ต่ำกว่า 100,000 บาท	12	36.4
100,000-500,000 บาท	5	15.2
500,001-1,000,000 บาท	2	6.1
มากกว่า 1,000,000 บาท	n = 33	
12. ปริมาณรายรับจากรายได้เสริมเฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 2,000 บาท	2	2.2
2,000-4,000 บาท	23	25.6
4,001-6,000 บาท	13	14.4
6,001-8,000 บาท	10	11.1
8,001-10,000 บาท	14	15.6
มากกว่า 10,000 บาท	28	31.1
	n = 90	
13. เหตุผลที่มีรายได้เสริม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เงินเดือนที่ได้รับในแต่ละเดือนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย	39	28.3
หาประสบการณ์ในการทำงาน นอกเหนือไปจากงานประจำ	26	18.8
ต้องการใช้เวลาว่างที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์	60	43.5
สร้างฐานะให้กับตนเอง	13	9.4

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 247)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
14. สถานภาพสมรส		
โสด	16	6.5
สมรส (จดทะเบียน)	206	83.4
แยกกันอยู่	1	0.4
หย่า	14	5.7
หม้าย (เสียชีวิต)	10	4.0
15. อาชีพคู่สมรส		
รับราชการ	128	61.8
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	13	6.3
ค้าขาย	11	5.3
ทำงานบริษัท	3	1.4
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	18	8.7
เกษตรกร	9	4.3
ธุรกิจส่วนตัว	19	9.2
ข้าราชการบำนาญ	6	2.9
	n = 207	
16. รายได้คู่สมรส		
ต่ำกว่า 8,000 บาท	21	10.1
8,000-12,000 บาท	15	7.2
12,001-16,000 บาท	7	3.4
16,001-20,000 บาท	22	10.6
20,001- 25,000 บาท	28	13.5
25,001-30,000 บาท	39	18.8
มากกว่า 30,000 บาท	75	36.2
	n = 207	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n=247)		
ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
17. จำนวนบุตร		
ไม่มีบุตร	8	3.5
1 คน	29	12.6
2 คน	135	58.4
มากกว่า 2 คน	59	25.5
	n = 231	
18. การศึกษาของบุตร		
ยังไม่ได้ศึกษา/จบการศึกษาแล้ว	47	20.9
กำลังศึกษา	178	79.1
19. ระดับการศึกษาบุตร		
อนุบาล/ประถมศึกษา	42	19.4
มัธยม	59	27.2
ปวช./ปวส.	11	5.1
ปริญญาตรี	90	41.5
ปริญญาโท	14	6.5
ปริญญาเอก	1	0.5
20. รายจ่ายเกี่ยวกับการศึกษาบุตรเฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 2,000 บาท	7	3.9
2,000-4,000 บาท	34	19.1
4,001-6,000 บาท	25	14.0
6,001-8,000 บาท	22	12.4
8,001-10,000 บาท	22	12.4
มากกว่า 10,000 บาท	68	38.2
	n = 178	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 247)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
21. บุคคลในอุปการะ (นอกเหนือจากบุตร)		
ไม่มี	132	53.4
1 คน	58	23.5
2 คน	46	18.6
มากกว่า 2 คน	11	4.5
22. บุคคลในอุปการะ (นอกเหนือจากบุตร)		
1 คน		
ไม่ตอบ	9	15.5
บิดา	6	10.3
มารดา	37	63.8
ญาติพี่น้อง	6	10.3
	n = 58	
2 คน		
ไม่ตอบ	13	28.3
บิดาและมารดา	21	45.7
บิดาและญาติพี่น้อง	2	4.3
มารดาและญาติพี่น้อง	6	13.0
ญาติพี่น้อง	4	8.7
	n = 46	
22. บุคคลในอุปการะ (นอกเหนือจากบุตร) (ต่อ)		
มากกว่า 2 คน		
ไม่ตอบ	6	54.5
บิดา มารดา และญาติพี่น้อง	1	9.1
บิดาและญาติพี่น้อง	1	9.1
มารดาและญาติพี่น้อง	1	9.1
ญาติพี่น้อง	2	18.2
	n = 11	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 247)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
23. รายจ่ายเกี่ยวกับบุคคลในอุปการะ (นอกเหนือจากบุตร) เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 200 บาท	1	0.9
200-400 บาท	3	2.6
401-600 บาท	6	5.2
601-800 บาท	8	7.0
801-1,000 บาท	13	11.3
มากกว่า 1,000 บาท	84	73.0
	n = 115	

จากตารางที่ 5 พบว่าข้าราชการครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.6 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.7 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 86.6 รั้บเงินเดือนมากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.1 มีอายุราชการมากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 82.2 ไม่มีรายได้เสริม คิดเป็นร้อยละ 63.6

ในส่วนของข้าราชการครูที่มีรายได้เสริม พบว่าประเภทของงานเสริม คือ การทำสวนยางพารามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.5 และต้องนำเงินมาลงทุนเพื่อรายได้เสริม คิดเป็นร้อยละ 71.1 แหล่งเงินในการลงทุนสำหรับรายได้เสริมมาจากการกู้ยืมทั้งหมดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.0 โดยกู้จากธนาคารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.6 วงเงินที่กู้ยืม 500,001-1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.6 มีรายรับจากรายได้เสริมต่อเดือนมากกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.1 เหตุผลในการมีรายได้เสริม เนื่องจากต้องการใช้เวลาว่างที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 43.5

สถานภาพของข้าราชการครูส่วนใหญ่ คือ สมรสโดยมีการจดทะเบียน คิดเป็นร้อยละ 83.4 คู่สมรสส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 61.8 โดยคู่สมรสมีรายได้มากกว่า 30,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.2 ส่วนใหญ่มีบุตรจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 58.4 มีบุตรที่กำลังศึกษา คิดเป็นร้อยละ 79.1 โดยศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.5 รายจ่ายเกี่ยวกับการศึกษาบุตรเฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.2

นอกจากนี้ข้าราชการที่มีบุคคลอื่นในการอุปการะ พบว่ามีบุคคลในอุปการะ 1 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.5 ซึ่งส่วนใหญ่บุคคลในอุปการะ คือ มารดา คิดเป็นร้อยละ 63.8 และมีรายจ่ายเกี่ยวกับบุคคลในอุปการะเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 73.0

ตอนที่ 2 ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน และร้อยละจากภาวะหนี้สินของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหนี้สินในปัจจุบัน แหล่งการเงินที่กู้ยืม วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน และสภาพรายรับกับรายจ่าย รายละเอียดดังแสดงตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของภาวะหนี้สิน

(n = 247)		
ภาวะหนี้สิน	จำนวน	ร้อยละ
1.จำนวนหนี้สินในปัจจุบัน		
ต่ำกว่า 50,000 บาท	14	5.7
50,000-100,000 บาท	19	7.7
100,001- 500,000 บาท	66	26.7
500,001-1,000,000 บาท	62	25.1
มากกว่า 1,000,000 บาท	86	34.8
2.แหล่งการเงินที่กู้ยืม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	176	39.1
โครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู	33	7.3
ธนาคารของรัฐ ได้แก่ ธนาคารออมสิน	166	
ธนาคารกรุงไทย และ ธนาคารอาคารสงเคราะห์		36.9
ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ	19	4.2
บุคคลทั่วไป	18	4.0
บัตรเครดิต	21	4.7
บริษัททางการเงิน	17	3.8

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n = 247)

ภาระหนี้สิน	จำนวน	ร้อยละ
3. วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	12	4.9
5,000-10,000 บาท	65	26.3
10,001-15,000 บาท	65	26.0
มากกว่า 15,000 บาท	105	42.5
4. สภาพรายรับกับรายจ่าย		
รายรับเพียงพอกับรายจ่าย	163	66.0
รายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย	84	34.0

จากตารางที่ 6 พบว่า ข้าราชการครูมีจำนวนหนี้สินในปัจจุบันมากกว่า 1,000,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.8 โดยกู้ยืมเงินจาก สหกรณ์ออมทรัพย์ครู คิดเป็นร้อยละ 39.1 มีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.5 แต่ข้าราชการครูส่วนใหญ่ยังคงมีรายรับเพียงพอกับรายจ่าย คิดเป็นร้อยละ 66.0

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน และร้อยละจากปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตามประเด็นหลัก 3 ประเด็น ได้แก่ ความต้องการ ค่านิยม และพฤติกรรม รายละเอียดแสดงในตารางที่ 7 - 17

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ความต้องการทางด้านปัจจัยพื้นฐาน

(n = 247)		
ปัจจัยพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. บ้านพักที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน		
บ้านพักของตัวเอง	224	90.7
บ้านพักของทางราชการ	3	1.2
บ้านเช่า/หอพัก	10	4.0
อาศัยบ้านคนอื่นอยู่	10	4.0
2. เงินที่ใช้สำหรับการสร้างบ้านพัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เงินเก็บส่วนตัว	50	20.5
กู้ยืมทั้งหมด	96	39.3
กู้ยืมบางส่วน	86	35.2
มรดกตกทอด	12	4.9
3. แหล่งเงินกู้ที่ใช้สำหรับการสร้างบ้านพัก		
กู้ยืมทั้งหมด		
ไม่ตอบ	20	20.8
ธนาคาร	59	61.5
สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	17	17.7
	n = 96	
กู้ยืมบางส่วน		
ไม่ตอบ	16	18.6
ธนาคาร	45	52.3
สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	23	26.7
บุคคล	2	2.3
	n = 86	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n = 247)		
ปัจจัยพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
4. วงเงินกู้ในการสร้างบ้านพัก		
กู้ยืมทั้งหมด		
ไม่ตอบ	29	30.2
500,000-1,000,000 บาท	40	41.7
1,000,001-1,500,000 บาท	18	18.8
1,500,001-2,000,000 บาท	5	5.2
มากกว่า 2,000,000 บาท	4	4.2
	n = 96	
กู้ยืมบางส่วน		
ไม่ตอบ	26	30.2
100,000-500,000 บาท	30	34.9
500,001-1,000,000 บาท	15	17.4
มากกว่า 1,000,000 บาท	15	17.4
	n = 86	
5. การผ่อนชำระบ้านพัก (กรณีมีบ้านพักเป็นของตนเอง)		
ไม่ผ่อน	78	34.8
ผ่อน	146	65.1
	n = 224	
6. ค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	15	10.3
5,000-10,000 บาท	69	47.3
10,001-15,000 บาท	34	23.3
15,001-20,000 บาท	15	10.3
มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป	13	8.9
	n = 146	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n = 247)		
ปัจจัยพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
7. ประเภทของที่อยู่อาศัยที่ต้องการ (กรณีไม่มีบ้านเป็นของตนเอง)		
บ้านเดี่ยว	21	91.3
ทาวน์เฮาส์	2	8.7
	n = 23	
8. ระดับราคาที่อยู่อาศัยที่สามารถผ่อนหรือซื้อได้ (กรณีไม่มีบ้านเป็นของตนเอง)		
ต่ำกว่า 500,000 บาท	3	13.0
500,000-1,000,000 บาท	9	39.1
1,000,000-1,500,000 บาท	6	26.1
มากกว่า 1,500,000 บาท	5	21.7
	n = 23	
9. สถานที่ในการรักษาพยาบาล		
ซื้อยามากินเอง	4	1.6
คลินิก/โรงพยาบาลเอกชน	43	17.4
โรงพยาบาลของรัฐ	200	81.0
10. เหตุผลที่เลือกรักษาในสถานพยาบาลดังกล่าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ประหยัด	82	16.8
สะดวก/รวดเร็ว	80	16.4
บริการดีและเป็นกันเอง	40	8.2
หมอและพยาบาลมีความสามารถ	73	14.9
เบิกค่ารักษาพยาบาลได้	212	43.4
ใกล้บ้าน	2	0.4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n = 247)

ปัจจัยพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
11. รายจ่ายต่อเดือนเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลในครอบครัว		
ต่ำกว่า 200 บาท	45	18.2
200-400 บาท	60	24.3
401-600 บาท	36	14.6
601-800 บาท	22	8.9
801-1,000 บาท	29	11.7
มากกว่า 1,000 บาท	55	22.3
12. การทำประกันชีวิต		
ไม่ได้ทำ	51	21.6
ทำ	196	79.4
13. รายจ่ายเกี่ยวกับการทำประกันชีวิตต่อเดือน		
ต่ำกว่า 500 บาท	13	6.6
500-1,000 บาท	34	17.3
1,001-1,500 บาท	19	9.7
1,501-2,000 บาท	30	15.3
2,001-2,500 บาท	27	13.8
2,501-3,000 บาท	18	9.1
มากกว่า 3,000 บาท	55	28.1
	n = 196	

จากตารางที่ 7 ความต้องการทางด้านปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าข้าราชการครู ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.7 อาศัยอยู่บ้านพักของตัวเอง เงินที่ใช้สำหรับการสร้างบ้านพัก ใช้การกู้ยืม ทั้งหมดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.3 โดยส่วนใหญ่กู้ยืมจากธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 61.5 วงเงินกู้ยืม 500,000-1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.7 ส่วนใหญ่มีการผ่อนบ้านพัก คิดเป็นร้อยละ 65.1 ค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระบ้านพัก คือ 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.3

ส่วนข้าราชการครูที่ไม่มีบ้านพักเป็นของตนเอง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 พบว่า ต้องการที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 91.3 ระดับราคาที่อยู่อาศัยที่สามารถผ่อนหรือซื้อได้ คือ 500,000 – 1,000,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 39.1

เมื่อข้าราชการครูเจ็บป่วย มักเลือกไปรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 81.0 โดยมีเหตุผลที่สำคัญ คือ เบิกค่ารักษาพยาบาลได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.4 ข้าราชการครูมีรายจ่ายต่อเดือนเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลในครอบครัวประมาณ 200-400 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.3 ข้าราชการครูส่วนใหญ่มีการทำประกันชีวิต คิดเป็นร้อยละ 79.4 มีรายจ่ายเกี่ยวกับการทำประกันชีวิตต่อเดือนมากกว่า 3,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.1

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ ความต้องการทางด้านสวัสดิภาพ

(n = 247)		
ความต้องการสวัสดิภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. ยานพาหนะส่วนตัว		
ไม่มียานพาหนะ	17	6.9
มี	230	93.1
2. ประเภทของพาหนะส่วนตัว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
รถยนต์	194	56.9
จักรยานยนต์	143	41.9
จักรยาน	4	1.2
3. เงินที่ใช้สำหรับค่าน้ำมัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เงินเก็บส่วนตัว	145	58.7
กู้ยืมทั้งหมด	37	15.0
กู้ยืมบางส่วน	53	21.5
ซื้อเงินสด	6	2.4
เงินเดือน	4	1.6
บุคคลอื่นซื้อให้	2	0.8

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 247)

ความต้องการสวัสดิภาพ	จำนวน	ร้อยละ
4. แหล่งเงินกู้ในการดาวน์รถ		
กู้ยืมทั้งหมด		
ไม่ตอบ	6	16.2
สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	19	51.4
ธนาคาร	9	24.3
ไฟแนนซ์	3	8.1
	n = 37	
กู้ยืมบางส่วน		
ไม่ตอบ	16	30.2
สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	20	37.7
ธนาคาร	6	11.3
ไฟแนนซ์	8	15.1
บุคคล	3	5.7
	n = 53	
5. วงเงินกู้ในการดาวน์รถ		
กู้ยืมทั้งหมด		
ไม่ตอบ	7	18.9
ต่ำกว่า 100,000 บาท	4	10.8
100,000-200,000 บาท	6	16.2
200,001-400,000 บาท	8	21.6
400,001-600,000 บาท	9	24.3
มากกว่า 600,000 บาท	3	8.1
	n = 37	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 247)

ความต้องการสวัสดิภาพ	จำนวน	ร้อยละ
5. วงเงินกู้ในการคานวณ (ต่อ)		
กู้ยืมบางส่วน		
ไม่ตอบ	21	39.6
ต่ำกว่า 100,000 บาท	4	7.5
100,000-200,000 บาท	8	15.1
200,001-400,000 บาท	15	28.3
400,001-600,000 บาท	3	5.7
มากกว่า 600,000 บาท	2	3.8
	n = 53	
6. การผ่อนชำระยานพาหนะ (กรณีที่มียานพาหนะ)		
ไม่ผ่อน	145	63.0
ผ่อน	85	37.0
	n = 230	
7. วงเงินในการผ่อนชำระต่อเดือน (กรณีที่มียานพาหนะ)		
1,000-5,000 บาท	10	11.8
5,001-10,000 บาท	48	56.5
10,001-15,000 บาท	21	24.7
15,001-20,000 บาท	2	2.4
มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป	4	4.7
	n = 85	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n=247)

ความต้องการสวัสดิภาพ	จำนวน	ร้อยละ
8. เหตุผลในการซื้อยานพาหนะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เพื่อเกียรติ และศักดิ์ศรีของครู	19	5.0
ซื้อตามเพื่อน	2	0.5
เพื่อความสะดวกในการเดินทางไปทำงาน	229	60.6
ความอยากทันสมัย	2	0.5
คาวน้อย ผ่อนสบาย	8	2.1
การโฆษณาผ่านทางสื่อต่าง ๆ	1	0.3
รับส่งลูกไปโรงเรียน	86	22.8
เพื่อหารายได้พิเศษ	13	3.4
เพื่อความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวัน	18	4.8

จากตารางที่ 8 ความต้องการทางด้านสวัสดิภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่มียานพาหนะส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 93.1 ประเภทของพาหนะส่วนตัว คือ รถยนต์ คิดเป็นร้อยละ 56.9 เงินที่ใช้สำหรับการดาวน์รถ คือ เงินเก็บส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 58.7 ในกรณีกู้ยืมมาดาวน์รถจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ กู้ยืมทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 15.0 โดยส่วนใหญ่กู้จากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู คิดเป็นร้อยละ 51.4 วงเงินที่กู้ยืม 400,001-600,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.3 และกู้ยืมบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 21.5 โดยกู้จากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 37.7 วงเงินกู้ยืม 200,001-400,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.3 มีการผ่อนชำระยานพาหนะ คิดเป็นร้อยละ 37.0 เงินในการผ่อนชำระต่อเดือน คือ 5,001-10,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 56.5 เหตุผลในการซื้อยานพาหนะส่วนใหญ่ คือ เพื่อความสะดวกในการเดินทางไปทำงาน คิดเป็นร้อยละ 60.6

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

(n=247)

ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง	จำนวน	ร้อยละ
1.เมื่อเข้ารับราชการแล้วได้ศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้น		
ไม่ได้ศึกษาต่อ	123	49.8
ศึกษาต่อ	124	50.2
2. ระดับการศึกษาต่อ		
อนุปริญญา/ประกาศนียบัตร	2	1.8
ปริญญาตรี	80	70.8
ปริญญาโท	30	26.5
ปริญญาเอก	1	0.9
	n = 113	
3. เงินที่ใช้ในการศึกษาต่อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เงินเก็บส่วนตัว	98	73.7
ทุนจากหน่วยงาน	9	6.8
กู้ยืมทั้งหมด	6	4.5
กู้ยืมบางส่วน	17	12.8
เงินเดือน	3	2.3
	n = 124	
4. แหล่งเงินกู้ในการศึกษาต่อ		
กู้ยืมทั้งหมด		
ไม่ตอบ	2	33.3
สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	2	33.3
สวัสดิการ โรงเรียน	1	16.7
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2	1	16.7
	n = 6	

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n=247)

ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง	จำนวน	ร้อยละ
4. แหล่งเงินกู้ในการศึกษาต่อ (ต่อ)		
กู้ยืมบางส่วน		
ไม่ตอบ	5	29.4
สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	9	52.9
ธนาคาร	2	11.8
นอกระบบ	1	5.9
	n = 17	
5. วงเงินกู้ในการศึกษาต่อ		
กู้ยืมทั้งหมด		
ไม่ตอบ	2	33.3
60,000 บาท	1	16.7
100,000 บาท	2	33.3
200,000 บาท	1	16.7
	n = 6	
กู้ยืมบางส่วน		
ไม่ตอบ	8	47.1
ต่ำกว่า 100,000 บาท	2	11.8
100,000-200,000 บาท	5	29.4
มากกว่า 200,000 บาท	2	11.8
	n = 17	
6. การเข้าร่วมการฝึกอบรมในระยะเวลา 1 ปี		
ไม่เข้าร่วม	5	2.0
เข้าร่วม	242	98.0

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n=247)

ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง	จำนวน	ร้อยละ
7. การเข้าร่วมการฝึกอบรม		
เป็นความต้องการส่วนตัว	80	33.1
เป็นความต้องการของโรงเรียน	74	30.6
เป็นความต้องการส่วนตัวและโรงเรียน	88	36.4
	n = 242	
8. ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรม		
รับผิดชอบเองทั้งหมด	62	25.6
โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด	37	15.3
รับผิดชอบเองบางส่วน	140	57.9
ไม่เสียค่าใช้จ่าย	3	1.2
	n = 242	
9. เหตุผลที่ต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เพิ่มคุณวุฒิให้สูงขึ้น	57	12.1
นำความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน	235	49.8
เสนอผลงานทางวิชาการเพื่อเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง ให้สูงขึ้น	145	30.8
ปรับขึ้นเงินเดือนตามคุณวุฒิที่เพิ่มขึ้น	35	7.4

จากตารางที่ 9 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าข้าราชการครูส่วนใหญ่เมื่อเข้ารับราชการจะมีการศึกษาต่อเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 50.2 โดยศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 70.8 เงินที่ใช้ในการศึกษาต่อมาจากเงินเก็บส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 73.7

ในกรณีกู้ยืมมาเพื่อการศึกษาต่อจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ กู้ยืมทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 4.5 โดยกู้จากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู คิดเป็นร้อยละ 33.3 วงเงินที่กู้ยืม 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ

33.3 และกู้ยืมบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 12.8 โดยกู้จากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 52.9 วงเงินกู้ยืม 100,000-200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.4

ในระยะเวลา 1 ปี ข้าราชการครูส่วนใหญ่เข้าร่วมการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 98.0 โดยการเข้าร่วมการฝึกอบรมนั้น เป็นทั้งความต้องการส่วนตัว และเป็นความต้องการของโรงเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.4 ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรม ส่วนใหญ่ข้าราชการครูจะต้องรับผิดชอบเองบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 57.9 เหตุผลที่ต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถของตัวเอง เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน คิดเป็นร้อยละ 49.8

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่านิยมในภาพรวม

ค่านิยมในภาพรวม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ค่านิยมทางวิชาการ	4.12	0.63	สูง
ค่านิยมทางเศรษฐกิจ	2.67	0.76	ปานกลาง
ค่านิยมทางสังคม	3.90	0.53	สูง
ภาพรวม	3.56	0.43	สูง

จากตารางที่ 10 พบว่าภาพรวมของค่านิยมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.56 เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่ามีค่านิยมอยู่ในระดับสูง 2 ด้าน คือ ค่านิยมทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ย 4.12 และค่านิยมทางสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.90 ส่วนค่านิยมทางเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.67

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่านิยมทางวิชาการ จำแนกรายข้อ

ค่านิยมทางวิชาการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. การศึกษาทำให้มีงานและมีรายได้เพิ่มขึ้น	4.09	0.83	สูง
2. การศึกษาทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคม	4.16	0.70	สูง
3. การศึกษาช่วยให้มีเกียรติ	4.07	0.78	สูง
4. การแสวงหาความรู้อยู่เสมอทำให้มีทางเลือกในชีวิตมากขึ้น	4.14	0.74	สูง
ภาพรวม	4.12	0.63	สูง

จากตารางที่ 11 พบว่าภาพรวมของค่านิยมทางวิชาการอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.12 และเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าค่านิยมทางวิชาการทุกข้ออยู่ในระดับสูง โดยค่านิยมที่มองว่าการศึกษาทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.16 รองลงมา คือ การแสวงหาความรู้อยู่เสมอทำให้มีทางเลือกในชีวิตมากขึ้น คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.14 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การศึกษาช่วยให้มีเกียรติ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.07

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่านิยมทางเศรษฐกิจ จำแนกรายข้อ

ค่านิยมทางเศรษฐกิจ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1. การยินดีที่จะแลกเปลี่ยนเป็นส่วนตัวหรือสิ่ง ต่างๆ ในชีวิตกับการได้ครอบครองในสิ่งที่ ต้องการ	2.70	1.11	ปานกลาง
2. การได้ครอบครองและเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ต่างๆ เป็นความต้องการและสิ่งสำคัญที่สุดใน ชีวิต	2.88	1.05	ปานกลาง
3. การใช้เวลาส่วนใหญ่ในการคิดวางแผนหา รายได้เสริม เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิต	2.63	1.05	ปานกลาง
4. การมีทรัพย์สิน เงินทอง มากมาย จะทำให้ได้รับ การยอมรับจากเพื่อนและญาติพี่น้อง	2.74	0.99	ปานกลาง
5. ผู้ที่มีทรัพย์สิน เงินทอง มากมาย จะเป็นผู้ที่มี ความสุขมากกว่าบุคคลทั่วไป	2.38	0.99	ต่ำ
6. การครอบครองทรัพย์สิน เงินทอง เป็นจำนวน มาก แสดงถึงฐานะและชนชั้นทางสังคมของผู้ นั้น	2.71	1.02	ปานกลาง
ภาพรวม	2.67	0.76	ปานกลาง

จากตารางที่ 12 พบว่าภาพรวมของค่านิยมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 และเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าค่านิยมทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อยกเว้นค่านิยมทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับต่ำ คือ ผู้ที่มีทรัพย์สิน เงินทอง มากมาย จะเป็นผู้ที่มีความสุขมากกว่าบุคคลทั่วไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่านิยมทางสังคม จำแนกรายข้อ

ค่านิยมทางสังคม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. การเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	4.49	0.60	สูง
2. การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	4.10	0.68	สูง
3. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ จะทำให้เป็นที่รู้จักและยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป	3.71	0.92	สูง
4. การถูกเชิญไปร่วมงานบุญงานกุศลอย่างสม่ำเสมอ	3.78	0.86	สูง
5. การมีความสุขเมื่ออยู่ท่ามกลางเพื่อนฝูงและบุคคลที่ท่านรู้จัก	3.84	0.84	สูง
6. การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้มีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น	3.46	1.04	ปานกลาง
ภาพรวม	3.90	0.53	สูง

จากตารางที่ 13 พบว่าภาพรวมของค่านิยมทางสังคมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.90 และเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าค่านิยมทางสังคมที่อยู่ในระดับสูงทุกข้อ ยกเว้นการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้มีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.46

ตารางที่ 14 จำนวน ร้อยละ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร

(n = 247)

พฤติกรรมการบริโภคอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
1. อาหารประจำวันที่ได้รับประทานที่บ้านโดยส่วนใหญ่		
ปรุงอาหารเอง	168	68.0
ซื้ออาหารสำเร็จรูปหรืออาหารถุง	53	21.5
อาหารปิ่นโต	1	0.4
ปรุงเองและซื้ออาหารสำเร็จรูป	25	10.1
2. จำนวนเงินที่จ่ายสำหรับอาหารรับประทานที่บ้านต่อวัน		
ต่ำกว่า 200 บาท	100	40.5
200-400 บาท	132	53.4
401-600 บาท	9	3.6
มากกว่า 1,000 บาท	6	2.4
3. การรับประทานอาหารนอกบ้าน ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่เคยรับประทานอาหารนอกบ้านเลย	25	10.1
ทุกวัน	3	1.2
สัปดาห์ละวัน	27	10.9
สัปดาห์ละ 3-5 วัน	10	4.0
ไม่แน่นอน	182	73.7

ตารางที่ 14 (ต่อ)

(n = 247)

พฤติกรรมบริโภคอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
4. ประเภทของร้านอาหารที่ชอบใช้บริการบ่อยที่สุด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ฟาสต์ฟู้ด/อาหารจานด่วน	16	5.5
ร้านอาหารบุฟเฟต์	6	2.1
ร้านอาหารตามสั่ง/ร้านทั่วไป	179	61.5
ภัตตาคาร/ร้านอาหารขนาดใหญ่	8	2.7
ศูนย์อาหาร	27	9.3
สุกี้/หมกกระทะ	28	9.6
สวนอาหาร	17	5.8
ร้านอาหารทะเล	2	0.7
ไม่แน่นอน	8	2.7
5. จำนวนเงินที่จ่ายสำหรับการรับประทานอาหารนอกบ้านต่อครั้ง		
ต่ำกว่า 500 บาท	94	42.3
500-1,000 บาท	102	45.9
1,001 – 1,500 บาท	17	7.7
1,5001-2,000 บาท	5	2.3
มากกว่า 2,000 บาท	4	1.8
n = 222		

จากตารางที่ 14 พบว่า พฤติกรรมบริโภคอาหารของข้าราชการครูส่วนใหญ่ คือ ปรุงอาหารเอง คิดเป็นร้อยละ 68.0 จำนวนเงินที่จ่ายสำหรับอาหารรับประทานที่บ้านต่อวัน คือ 200-400 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.4

ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา มีความถี่ในการรับประทานอาหารนอกบ้าน คือ ไม่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 73.7 ประเภทของร้านอาหารที่ข้าราชการครูชอบใช้บริการบ่อยที่สุด คือ ร้านอาหารตามสั่งหรือร้านทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 61.5 จำนวนเงินที่จ่ายสำหรับการรับประทานอาหารนอกบ้านต่อครั้ง คือ 500-1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.9

ตารางที่ 15 จำนวน ร้อยละ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข

(n = 247)		
พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข	จำนวน	ร้อยละ
1. การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในช่วงระยะเวลา 6 เดือน		
ไม่ดื่ม	182	73.7
ดื่ม	65	26.3
2. ประเภทเครื่องดื่ม		
สุรา	22	33.8
เบียร์	30	46.2
บรันดี	3	4.6
ไวน์	8	12.3
ไม่แน่นอน	2	3.1
	n = 65	
3. ความถี่ในการดื่ม		
นานๆ ครั้ง	16	24.6
2-3 วันครั้ง	18	27.7
ทุกวัน	7	10.8
เฉพาะเมื่อมีงานเลี้ยง	24	36.9
	n = 65	
4. สาเหตุหรือโอกาสที่ทำให้ดื่มมากที่สุด		
เพื่อมารยาททางสังคม	35	53.8
ชอบดื่ม	13	20.0
คลายเครียด	9	13.8
พบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูง	8	12.3
	n = 65	

ตารางที่ 15 (ต่อ)

(n=247)

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข	จำนวน	ร้อยละ
5. ทุกครั้งที่ดื่มกับเพื่อน		
ท่านเป็นคนจ่ายเงิน	12	18.5
ช่วยกันจ่าย	53	81.5
	n = 65	
6. การสูบบุหรี่ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่สูบ	226	91.5
สูบ	21	8.5
7. ค่าบุหรี่ต่อสัปดาห์		
ต่ำกว่า 100 บาท	4	19.0
100-200 บาท	9	42.9
201-300 บาท	5	23.8
301-400 บาท	2	9.5
มากกว่า 500 บาท	1	4.8
	n = 21	
8. การเล่นการพนันในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่เล่น	184	74.5
เล่น	63	25.5
9. ประเภทของการพนันที่เล่น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไพ่	9	8.5
หวยใต้ดิน	41	38.7
สลากกินแบ่งรัฐบาล	54	50.9
พนันบอล	2	1.9

ตารางที่ 15 (ต่อ)

(n = 247)

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข	จำนวน	ร้อยละ
10. เงินในการเล่นในแต่ละครั้ง		
ไฟ		
ไม่ตอบ	5	55.6
ต่ำกว่า 500 บาท	1	11.1
500-1,000 บาท	2	22.2
มากกว่า 1,000 บาท	1	11.1
	n = 9	
หวยใต้ดิน		
ไม่ตอบ	24	58.5
ต่ำกว่า 200 บาท	7	17.1
200 – 400 บาท	5	12.2
406 – 600 บาท	4	9.8
มากกว่า 600 บาท	1	2.4
	n = 41	
สลากกินแบ่งรัฐบาล		
ไม่ตอบ	27	50.0
ต่ำกว่า 100 บาท	5	9.3
100-200 บาท	15	27.8
201-400 บาท	3	5.6
401-600 บาท	3	5.6
มากกว่า 600 บาท	1	1.9
	n = 54	
พนันบอล		
200	2	100
	n = 2	

จากตารางที่ 15 พบว่าในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาข้าราชการครูส่วนใหญ่ไม่มีการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 73.7 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มักจะดื่มเบียร์ คิดเป็นร้อยละ 46.2 ความถี่ในการดื่ม คือ เฉพาะเมื่อมีงานเลี้ยง คิดเป็นร้อยละ 36.9 สาเหตุหรือโอกาสที่ทำให้ดื่ม ส่วนใหญ่เนื่องจากเป็นมารยาททางสังคม คิดเป็นร้อยละ 53.8 และในการดื่มมักจะช่วยกันจ่ายกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 81.5

นอกจากนี้ ยังพบว่าในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ข้าราชการครูส่วนใหญ่ไม่มีการสูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 91.5 แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีการสูบบุหรี่ พบว่ามีค่าบุหรี่ต่อสัปดาห์ ประมาณ 100-200 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.9 และยังพบว่าข้าราชการครูส่วนใหญ่ไม่มีการเล่นพนัน ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 74.5 แต่สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีการเล่นการพนัน ประเภทของการพนันที่เล่น ส่วนใหญ่เป็นสลากกินแบ่งรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 50.9 และมีวงเงินการเล่นในแต่ละครั้ง 100-200 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.8

ตารางที่ 16 จำนวน ร้อยละ พฤติกรรมการเที่ยวเตร่

(n = 247)

พฤติกรรมการเที่ยวเตร่	จำนวน	ร้อยละ
1. การไปเที่ยวสถานบันเทิงในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่เคยไป	210	85.0
ไป	37	15.0
2. ความถี่ในการไปเที่ยวสถานบันเทิง (กรณีที่มีการไป)		
1 ครั้ง/เดือน	10	27.0
2 ครั้ง/เดือน	5	13.5
3 ครั้ง/เดือน	2	5.4
มากกว่า 4 ครั้ง/เดือน	3	8.1
นาน ๆ ครั้ง	17	45.9
	n = 37	
3. สถานบันเทิงที่ชอบไปเที่ยวมากที่สุด		
คาเฟ่	6	16.2
อาบ อบ นวด	1	2.7
คาราโอเกะ	24	64.9
ผับ ไนต์คลับ ดิสโก้เธค ร้านอาหาร โรงแรม	6	16.2
	n = 37	
4. สาเหตุที่เลือกไปเที่ยวสถานบันเทิง		
พักผ่อนหย่อนใจ	15	40.5
สังสรรค์กับเพื่อน	20	54.1
หนีความเหงา	1	2.7
หนีความเจ็บป่วย	1	2.7
	n = 37	

ตารางที่ 16 (ต่อ)

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	ร้อยละ
(n = 247)		
5. ระยะเวลาที่ใช้ไปกับการเที่ยวสถานบันเทิงต่อครั้ง		
2 ชั่วโมง	6	16.2
3 ชั่วโมง	18	48.6
4 ชั่วโมง	9	24.3
5 ชั่วโมง	2	5.4
มากกว่า 5 ชั่วโมง	2	5.4
	n = 37	
6. ค่าใช้จ่ายในการไปเที่ยวสถานบันเทิงต่อครั้ง		
ต่ำกว่า 200 บาท	1	2.7
200-400 บาท	10	27.0
401-600 บาท	4	10.8
601-800 บาท	3	8.1
801-1,000 บาท	9	24.3
มากกว่า 1,000 บาท	10	27.0
	n = 37	

จากตารางที่ 16 พบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่ไม่ได้มีการไปเที่ยวสถานบันเทิงในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 85.0 แต่สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไปเที่ยวสถานบันเทิง พบว่ามักจะเป็นการไปเที่ยวหลายๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 45.9 สถานบันเทิงที่ข้าราชการครูชอบไปมากที่สุด คือ คาราโอเกะ คิดเป็นร้อยละ 64.9 สาเหตุที่เลือกไปสถานบันเทิง เพื่อสังสรรค์กับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 54.1 ระยะเวลาที่ใช้ไปกับการเที่ยวสถานบันเทิงต่อครั้ง ประมาณ 3 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 48.6 ค่าใช้จ่ายในการไปเที่ยวสถานบันเทิง อยู่ในช่วง 200-400 บาท และในกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายมากกว่า 1,000 บาท ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 27.0

ตารางที่ 17 จำนวน ร้อยละ พฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน

พฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน	จำนวน	ร้อยละ
1. การซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่เคยซื้อ	158	64.0
ซื้อ	89	36.0
2. ประเภทของสินค้าที่ซื้อด้วยระบบเงินผ่อน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
รถยนต์	33	22.1
จักรยานยนต์	19	12.8
โทรทัศน์	13	8.7
วิดีโอ/สเตอริโอ	2	1.3
คอมพิวเตอร์	27	18.1
ตู้เย็น	5	3.4
เครื่องซักผ้า	10	6.7
เครื่องดูดฝุ่น	2	1.3
เครื่องทำน้ำอุ่น	4	2.7
เครื่องปรับอากาศ	6	4.0
โทรศัพท์มือถือ	14	9.4
ของใช้ในครัวเรือน	9	6.0
เฟอร์นิเจอร์	5	3.4
	n= 89	

ตารางที่ 17 (ต่อ)

พฤติกรรมกรซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน	จำนวน	ร้อยละ
3. จำนวนเงินผ่อนเฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 2,000 บาท	26	29.2
2,000-4,000 บาท	15	16.9
4,001-6,000 บาท	11	12.4
6,001-8,000 บาท	8	9.0
8,001-10,000 บาท	11	12.4
มากกว่า 10,000 บาท	18	20.2
	n = 89	
4. สาเหตุในการซื้อซ้ำของ เครื่องใช้ด้วยระบบเงินผ่อน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
มีความจำเป็นต้องใช้	73	62.4
ผ่อนสบาย ไม่รู้สึกว่าจะเสียเงินมาก	41	35.0
ญาติ เพื่อน เป็นพนักงานขาย ช่วยเขาซื้อ เพื่อให้ เขามีผลงาน	1	0.9
ไม่มีเงินสด	1	0.9
สินค้ามีคุณภาพ	1	0.9
	n = 89	

จากตารางที่ 17 พบว่าข้าราชการครูส่วนใหญ่ไม่ได้มีการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 64.0 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน พบว่าประเภทของสินค้าที่ซื้อด้วยระบบเงินผ่อนมากที่สุด คือ รถยนต์ คิดเป็นร้อยละ 22.1 มีจำนวนเงินผ่อนเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.2 สาเหตุที่เลือกซื้อซ้ำของเครื่องใช้ด้วยระบบเงินผ่อนส่วนใหญ่ เพราะมีความจำเป็นต้องใช้ คิดเป็นร้อยละ 62.4

ตอนที่ 4 ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครูจำนวน 247 คน รายละเอียดดังแสดงตามตารางที่ 18 – 22

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินในภาพรวม

ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ด้านร่างกาย	2.39	.87	น้อย
ด้านจิตใจ	1.93	.82	น้อย
ด้านสังคม	1.83	.67	น้อย
ด้านเศรษฐกิจ	2.46	1.04	น้อย
ภาพรวม	2.15	.72	น้อย

จากตารางที่ 18 พบว่าภาพรวมของผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.15 เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่าผลกระทบทุกด้าน ล้วนมีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยเช่นเดียวกัน ในการจัดลำดับผลกระทบ พบว่ามีผลกระทบด้านเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 2.46 ในขณะที่ผลกระทบด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 1.83

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านร่างกาย จำแนกรายข้อ

ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านร่างกาย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. ความรู้สึกเหนื่อยล้า อ่อนเพลีย ไม่กระฉับกระเฉงในการปฏิบัติงาน	2.51	1.05	ปานกลาง
2. เฉื่อยชาในการปฏิบัติงานมากกว่าแต่ก่อน	2.35	1.02	น้อย
3. ความรู้สึกกล้ามเนื้อตึงตามคอ ไหล่ และหลัง หรือปวดเมื่อยที่คอ หลังและบั้นเอวในขณะที่ปฏิบัติงานหรือทำการสอน	2.78	1.11	ปานกลาง
4. ขณะปฏิบัติงานเคยปวดหัวข้างเดียว หรือปวดบริเวณขมับทั้ง 2 ข้าง	2.30	1.11	น้อย
5. ความรู้สึกร้อนวูบวาบตามแขน ขา และมีอาการเช่นนี้ขณะปฏิบัติงาน	2.04	1.05	น้อย
ภาพรวม	2.39	.87	น้อย

จากตารางที่ 19 พบว่า ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านร่างกายมีภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.39 เมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ คือ ข้าราชการครูมีความรู้สึกกล้ามเนื้อตึงตามคอ ไหล่ และหลังหรือปวดเมื่อยที่คอ หลังและบั้นเอว ในขณะที่ปฏิบัติงานหรือทำการสอน และมีความรู้สึกเหนื่อยล้า อ่อนเพลีย ไม่กระฉับกระเฉงในการปฏิบัติงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 2.78 และ 2.51 ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีความรู้สึกร้อนวูบวาบตามแขน ขา และมีอาการเช่นนี้ขณะปฏิบัติงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 2.04

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านจิตใจ จำแนกรายข้อ

ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านจิตใจ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. กระวนกระวายใจ หรือกระสับกระส่าย โดยไม่ทราบสาเหตุในขณะที่ปฏิบัติงาน	1.97	.95	น้อย
2. ขาดสมาธิในการปฏิบัติงาน	1.97	.96	น้อย
3. ความรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง หดหู่ ใจซึมเศร้าบ่อยๆ	1.89	.95	น้อย
4. ความรู้สึกกังวลใจตลอดเวลา แม้ในขณะที่ปฏิบัติงาน	1.88	.92	น้อย
5. เมื่อต้องติดต่อกับผู้บังคับบัญชาจะรู้สึกอึดอัดใจ และวิตกกังวล	1.95	.94	น้อย
ภาพรวม	1.93	.82	น้อย

จากตารางที่ 20 พบว่าผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านจิตใจ มีภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.93 เมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยทุกข้ออยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากัน 2 ข้อ คือ ข้าราชการครูรู้สึกกระวนกระวายใจ หรือกระสับกระส่าย โดยไม่ทราบสาเหตุในขณะที่ปฏิบัติงาน และขาดสมาธิในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 1.97 ในขณะที่ความรู้สึกกังวลใจตลอดเวลา แม้ในขณะที่ปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 1.88

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านสังคม จำแนกรายข้อ

ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านสังคม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. การขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ	2.07	1.00	น้อย
2. การอุทิศเวลาให้กับราชการน้อยลง	1.81	.88	น้อย
3. การไม่สามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานได้	1.88	.82	น้อย
4. การปฏิบัติงานมีข้อผิดพลาดและล่าช้า	1.90	.80	น้อย
5. การใช้เวลาราชการบางส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สิน	1.49	.78	น้อย
ภาพรวม	1.83	.67	น้อย

จากตารางที่ 21 พบว่าผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านสังคมมีภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.83 เมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยทุกข้ออยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ มีค่าเฉลี่ย 2.07 ขณะที่การใช้เวลาราชการบางส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สิน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคิดเป็น 1.49

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านเศรษฐกิจ จำแนก รายชื่อ

ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านเศรษฐกิจ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. ภาวะหนี้สินมีผลกระทบต่อการเงินในครอบครัวอย่างต่อเนื่อง	2.28	1.13	น้อย
2. หลังจากหักชำระหนี้ เงินเดือนเหลือไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน	2.28	1.21	น้อย
3. กรณีที่เงินเดือนเหลือไม่เพียงพอ หลังจากหักชำระหนี้ จำเป็นต้องกู้ยืมเงินเพื่อมาใช้จ่ายในครอบครัว	2.05	1.18	น้อย
4. ต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยการลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค	2.84	1.27	ปานกลาง
5. ต้องชะลอการซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ	2.84	1.33	ปานกลาง
ภาพรวม	2.46	1.04	น้อย

จากตารางที่ 22 พบว่าผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านเศรษฐกิจมีภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.46 เมื่อจำแนกรายชื่อ พบว่าค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ข้าราชการครูต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยการลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค และต้องชะลอการซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 2.84 สำหรับค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับน้อย คือ ภาวะหนี้สินมีผลกระทบต่อการเงินในครอบครัวอย่างต่อเนื่องและหลังจากหักชำระหนี้ เงินเดือนเหลือไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 2.28 และกรณีที่เงินเดือนเหลือไม่เพียงพอ หลังจากหักชำระหนี้ ข้าราชการครูจำเป็นต้องกู้ยืมเงินเพื่อมาใช้จ่ายในครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 2.05

ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลและภาวะหนี้สิน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูลส่วนบุคคล กับภาวะหนี้สิน โดยใช้ค่าสถิติ Chi-square (χ^2) รายละเอียดดังแสดงตามตารางที่ 23 – 24

ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบัน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวนหนี้สิน			
	ไม่เกิน 100,000 บาท	100,000 – 500,000 บาท	500,001 – 1,000,000 บาท	มากกว่า 1,000,000 บาท
เพศ				
ชาย	14 (5.7)	24 (9.7)	20 (8.1)	27 (10.9)
หญิง	19 (7.7)	42 (17.0)	42 (17.0)	59 (23.9)
	Chi-square = 1.524		df = 3	Significant = .677
อายุ				
ต่ำกว่า 40 ปี	4 (1.6)	4 (1.6)	8 (3.2)	3 (1.2)
41-50 ปี	11 (4.5)	23 (9.3)	19 (7.7)	40 (16.2)
51-60 ปี	18 (7.3)	39 (15.8)	35 (14.2)	43 (17.4)
	Chi-square = 8.752		df = 6	Significant = .188
ระดับการศึกษา				
ปริญญาตรีและต่ำกว่า	32 (13.0)	56 (22.7)	59 (23.9)	74 (30.0)
ปริญญาโท	1 (0.4)	10 (4.0)	3 (1.2)	12 (4.9)
	Chi-square = 6.670		df = 3	Significant = .083
ระดับเงินเดือน				
ไม่เกิน 25,000 บาท	8 (3.2)	8 (3.2)	12 (4.9)	17 (6.9)
25,001 – 30,000 บาท	11 (4.5)	20 (8.1)	9 (3.6)	21 (8.5)
มากกว่า 30,000 บาท	14 (5.7)	38 (15.4)	41 (16.6)	48 (19.4)
	Chi-square = 8.761		df = 6	Significant = .187

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวนหนี้สิน			
	ไม่เกิน 100,000 บาท	100,000 - 500,000 บาท	500,001 - 1,000,000 บาท	มากกว่า 1,000,000 บาท
อายุราชการ				
ไม่เกิน 15 ปี	5 (2.0)	4 (1.6)	8 (3.2)	10 (4.0)
16 – 20 ปี	1 (0.4)	3 (1.2)	4 (1.6)	9 (3.6)
มากกว่า 20 ปี	27 (10.9)	59 (23.9)	50 (20.2)	67 (27.1)
	Chi-square = 5.712		df = 6	Significant = 0.456
รายได้เสริม				
ไม่มี	20 (8.1)	38 (15.4)	46 (18.6)	53 (21.5)
มี	13 (5.3)	28 (11.3)	16 (6.5)	33 (13.4)
	Chi-square = 4.310		df = 3	Significant = .230
การนำเงินมาลงทุนสำหรับ				
รายได้เสริม				
ไม่ลงทุน	3 (3.3)	11 (12.2)	6 (6.7)	6 (6.7)
ลงทุน	10 (11.1)	17 (18.9)	10 (11.1)	27 (30.0)
	Chi-square = 8.605		df = 6	Significant = .197
สถานภาพสมรส				
สมรส	27 (10.9)	55 (22.3)	52 (21.1)	72 (29.1)
โสด	6 (2.4)	11 (4.5)	10 (4.0)	14 (5.7)
	Chi-square = 0.076		df = 3	Significant = .995

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวนหนี้สิน			
	ไม่เกิน 100,000 บาท	100,000 - 500,000 บาท	500,001 - 1,000,000 บาท	มากกว่า 1,000,000 บาท
อาชีพคู่สมรส				
รับราชการ	15 (7.2)	34 (16.4)	31 (15.0)	48 (23.2)
ประกอบอาชีพอื่น	12 (5.8)	22 (10.6)	21 (10.1)	24 (12.0)
	Chi-square = 1.440	df = 6	Significant = .963	
รายได้คู่สมรส				
ไม่เกิน 20,000 บาท	6 (3.0)	14 (7.0)	21 (10.1)	24 (12.0)
มากกว่า 20,000 บาท	21 (10.1)	42 (20.3)	31 (15.0)	48 (23.2)
	Chi-square = 4.333	df = 6	Significant = .632	
จำนวนบุตร				
ไม่มีบุตร	1 (0.4)	3 (1.3)	2 (0.9)	2 (0.9)
1-2 คน	19 (8.2)	43 (18.5)	46 (19.8)	57 (24.6)
มากกว่า 2 คน	8 (3.4)	16 (7.0)	11 (4.7)	24 (10.3)
	Chi-square = 8.679	df = 9	Significant = .476	
การศึกษาของบุตร				
ยังไม่ได้ศึกษา/ จบการศึกษาแล้ว	4 (1.8)	7 (3.1)	15 (6.7)	21 (9.3)
กำลังศึกษา	23 (10.2)	52 (23.1)	42 (18.7)	61 (27.1)
	Chi-square = 12.250	df = 9	Significant = .200	

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวนหนี้สิน			
	ไม่เกิน 100,000 บาท	100,000 - 500,000 บาท	500,001 - 1,000,000 บาท	มากกว่า 1,000,000 บาท
บุคคลในอุปการะ				
ไม่มี	22 (8.9)	36 (14.6)	37 (15.0)	37 (15.0)
1- 2 คน	10 (4.0)	28 (11.3)	23 (9.3)	43 (17.4)
มากกว่า 2 คน	1 (0.4)	2 (0.8)	2 (0.8)	6 (2.4)
	Chi-square = 7.918	df = 6	Significant = .244	

จากตารางที่ 23 พบว่าข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเงินเดือน อายุราชการ รายได้เสริม การนำเงินมาลงทุนสำหรับรายได้เสริม สถานภาพสมรส อาชีพ คู่สมรส รายได้คู่สมรส จำนวนบุตร การศึกษาของบุตรและบุคคลในอุปการะ ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบัน

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับภาวะหนี้สินด้านเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน

ข้อมูลส่วนบุคคล	วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน		
	ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001 -15,000 บาท	มากกว่า 15,000 บาท
เพศ			
ชาย	29 (11.7)	18 (7.3)	38 (15.4)
หญิง	48 (19.4)	47 (19.0)	67 (27.1)
	Chi-square = 1.808	df=2	Significant =.405
อายุ			
ต่ำกว่า 40 ปี	10 (4.0)	6 (2.4)	3 (1.2)
41-50 ปี	27 (10.9)	25 (10.1)	41 (16.6)
51-60 ปี	40 (16.2)	34 (13.8)	61 (24.7)
	Chi-square = 6.796	df=4	Significant = .147
ระดับการศึกษา			
ปริญญาตรีและต่ำกว่า	70 (28.3)	58 (23.5)	93 (37.7)
ปริญญาโท	7 (2.8)	7 (2.8)	12 (4.9)
	Chi-square = 0.263	df=2	Significant =.877
ระดับเงินเดือน			
ไม่เกิน 25,000 บาท	17 (6.9)	14 (5.7)	14 (5.7)
25,001 – 30,000 บาท	24 (9.7)	14 (5.7)	23 (9.3)
มากกว่า 30,000 บาท	36 (14.6)	37 (15.0)	68 (27.5)
	Chi-square = 6.822	df = 4	Significant = .146
อายุราชการ			
ไม่เกิน 15 ปี	10 (4.0)	10 (4.0)	7 (2.8)
16 – 20 ปี	6 (2.4)	4 (1.6)	7 (2.8)
มากกว่า 20 ปี	61 (24.7)	51 (20.6)	91 (36.8)
	Chi-square = 3.822	df = 4	Significant = .431

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน		
	ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001 -15,000 บาท	มากกว่า 15,000 บาท
รายได้เสริม			
ไม่มี	49 (19.8)	44 (17.8)	64 (25.9)
มี	28 (11.3)	21 (8.5)	41 (16.6)
Chi-square = 0.788	df = 2	Significant = .674	
การนำเงินมาลงทุนสำหรับรายได้เสริม			
ไม่ลงทุน	10 (11.1)	7 (7.8)	9 (10.0)
ลงทุน	18 (20.0)	14 (15.6)	32 (35.6)
Chi-square = 2.630	df = 4	Significant = .622	
สถานภาพสมรส			
สมรส	63 (25.5)	53 (21.5)	90 (36.4)
โสด	14 (5.7)	12 (4.9)	15 (6.1)
Chi-square = 0.708	df = 2	Significant = .702	
อาชีพคู่สมรส			
รับราชการ	38 (18.4)	37 (17.9)	53 (25.6)
ประกอบอาชีพอื่น	26 (12.6)	16 (7.7)	37 (17.9)
Chi-square = 2.446	df = 4	Significant = .654	
รายได้คู่สมรส			
ไม่เกิน 20,000 บาท	17 (8.2)	15 (7.2)	33 (15.9)
มากกว่า 20,000 บาท	47 (22.7)	38 (18.4)	57 (27.5)
Chi-square = 2.660	df = 4	Significant = .616	

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน		
	ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001 -15,000 บาท	มากกว่า 15,000 บาท
จำนวนบุตร			
ไม่มีบุตร	3 (1.3)	3 (1.3)	2 (0.9)
1-2 คน	51 (22.0)	46 (19.8)	68 (29.3)
มากกว่า 2 คน	18 (7.8)	9 (3.9)	32 (13.8)
Chi-square = 10.114	df = 6	Significant = .120	
การศึกษาของบุตร			
ยังไม่ได้ศึกษา/ จบการศึกษาแล้ว	12 (5.3)	12 (5.3)	23 (10.2)
กำลังศึกษา	57 (25.3)	44 (19.6)	77 (34.2)
Chi-square = 4.800	df = 6	Significant = .570	
บุคคลในอุปการะ			
ไม่มี	47 (19.0)	32 (13.0)	53 (21.5)
1- 2 คน	29 (11.7)	29 (11.7)	46 (18.6)
มากกว่า 2 คน	1 (0.4)	4 (1.6)	6 (2.4)
Chi-square = 4.268	df = 4	Significant = .371	

จากตารางที่ 24 พบว่าข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเงินเดือน อายุราชการ รายได้เสริม การนำเงินมาลงทุนสำหรับรายได้เสริม สถานภาพสมรส อาชีพ คู่สมรส รายได้คู่สมรส จำนวนบุตร การศึกษาของบุตรและบุคคลในอุปการะ ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินกับภาวะหนี้สิน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินกับภาวะหนี้สิน โดยใช้ค่าสถิติ Chi-square (χ^2) รายละเอียดดังแสดงตามตารางที่ 25 - 26

**ตารางที่ 25 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินกับภาวะหนี้สิน
ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบัน**

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อการมีภาวะหนี้สิน	จำนวนหนี้สิน			
	ไม่เกิน 100,000 บาท	100,000 – 500,000 บาท	500,001 - 1,000,000 บาท	มากกว่า 1,000,000 บาท
บ้านพักที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน				
บ้านพักของตัวเอง	30 (12.1)	62 (25.1)	53 (21.5)	79 (32.0)
ไม่ใช่บ้านพักตนเอง	3 (1.2)	4 (1.6)	9 (3.6)	7 (2.8)
	Chi-square = 2.957		df = 3	Significant = .398
การผ่อนชำระบ้านพัก				
ไม่ผ่อน	17 (7.6)	27 (12.6)	19 (8.5)	15 (6.7)
ผ่อน	13 (5.8)	35 (15.6)	34 (15.2)	64 (28.6)
	Chi-square = 20.298		df = 6	Significant = .002**
ที่อยู่อาศัยในแบบที่ต้องการ (กรณีที่ไม่บ้านพักเป็นของ ตนเอง)				
บ้านเดี่ยว	3 (13.0)	4 (17.4)	7 (30.4)	7 (30.4)
ทาวน์เฮาส์	-	-	2 (8.7)	-
	Chi-square = 3.407		df = 3	Significant = .333

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อการมีภาวะหนี้สิน	จำนวนหนี้สิน			
	ไม่เกิน 100,000 บาท	100,000 – 500,000 บาท	500,001 – 1,000,000 บาท	มากกว่า 1,000,000 บาท
สถานที่ในการรักษาพยาบาล				
ซื้อยามากินเอง	1 (0.4)	1 (0.4)	1 (0.4)	1 (0.4)
คลินิก	8 (3.2)	10 (4.1)	12 (4.9)	13 (5.3)
โรงพยาบาลของรัฐ	26 (10.5)	52 (21.1)	51 (21.0)	71 (28.7)
	Chi-square = 3.652	df = 4	Significant = .933	
รายจ่ายในการรักษาพยาบาล ของครอบครัวต่อเดือน				
ต่ำกว่า 200 บาท	7 (2.8)	11 (4.5)	10 (4.0)	17 (6.9)
200 – 400 บาท	9 (3.6)	19 (7.7)	17 (6.9)	15 (6.1)
401 – 600 บาท	5 (2.0)	9 (3.6)	10 (4.0)	12 (4.9)
601 – 800 บาท	4 (1.6)	6 (2.4)	6 (2.4)	6 (2.4)
801 – 1,000 บาท	1 (0.4)	12 (4.9)	6 (2.4)	10 (4.0)
มากกว่า 1,000 บาท	7 (2.8)	9 (3.6)	13 (5.3)	26 (10.5)
	Chi-square = 13.464	df = 15	Significant = .567	
การทำประกันชีวิต				
ไม่ได้ทำ	10 (4.0)	15 (6.1)	10 (4.0)	16 (6.5)
ทำ	23 (9.3)	51 (20.6)	52 (21.1)	70 (28.3)
	Chi-square = 2.800	df = 3	Significant = .423	
รายจ่ายในการทำประกันชีวิต ต่อเดือน				
ต่ำกว่า 2,000 บาท	14 (7.1)	23 (11.7)	29 (14.8)	30 (15.3)
2,001 – 2,500 บาท	1 (0.5)	7 (3.6)	10 (5.1)	9 (4.6)
2,5001 – 3,000 บาท	8 (4.1)	21 (10.7)	14 (7.1)	30 (15.3)
	Chi-square = 6.750	df = 6	Significant = .345	

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อการมีภาวะหนี้สิน	จำนวนหนี้สิน			
	ไม่เกิน 100,000 บาท	100,000 - 500,000 บาท	500,001 - 1,000,000 บาท	มากกว่า 1,000,000 บาท
ยานพาหนะ				
ไม่มี	4 (1.6)	3 (1.2)	5 (2.0)	5 (2.0)
มี	29 (11.7)	63 (25.5)	57 (23.1)	81 (32.8)
	Chi-square = 2.264		df = 3	Significant = .519
การผ่อนชำระยานพาหนะ				
ไม่ผ่อน	22 (9.6)	47 (20.4)	30 (13.0)	46 (20.0)
ผ่อน	7 (3.0)	16 (7.0)	27 (11.7)	35 (15.2)
	Chi-square = 11.892		df = 6	Significant = .064
จำนวนเงินในการผ่อนชำระ				
ยานพาหนะ				
ต่ำกว่า 10,000 บาท	7 (8.2)	10 (11.8)	22 (12.9)	19 (22.4)
มากกว่า 10,000 บาท	-	6 (7.1)	5 (5.9)	16 (18.8)
	Chi-square = 18.441		df = 6	Significant = .005**
มีการศึกษาเพิ่มเติม ในระดับที่ สูงขึ้นเมื่อเข้ารับราชการ				
ไม่ได้ศึกษาต่อ	22 (8.9)	23 (9.3)	39 (15.8)	39 (15.8)
ศึกษาต่อ	11 (4.5)	43 (17.4)	23 (9.3)	47 (19.0)
	Chi-square = 14.597		df = 3	Significant = .002**
การเข้าร่วมการฝึกอบรมในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา				
ไม่เข้าร่วม	-	1 (0.4)	1 (0.4)	3 (1.2)
เข้าร่วม	33 (13.4)	65 (26.3)	61 (24.7)	83 (33.6)
	Chi-square = 1.750		df = 3	Significant = .626

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อการมีภาวะหนี้สิน	จำนวนหนี้สิน			
	ไม่เกิน 100,000 บาท	100,000 – 500,000 บาท	500,001 – 1,000,000 บาท	มากกว่า 1,000,000 บาท
ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดจาก การฝึกอบรม				
รับผิดชอบเองทั้งหมด	8 (3.3)	16 (6.6)	16 (6.6)	22 (9.1)
โรงเรียนรับผิดชอบเอง ทั้งหมด	4 (1.7)	10 (4.1)	13 (5.4)	10 (4.1)
รับผิดชอบเองบางส่วน	21 (8.7)	38 (15.7)	31 (12.8)	50 (20.7)
เป็นความต้องการ ส่วนตัวและโรงเรียน	-	1 (0.4)	1 (0.4)	1 (0.4)
	Chi-square = 5.419	df = 12	Significant = .943	
ค่านิยมทางวิชาการ				
ระดับต่ำ	-	-	-	1 (0.4)
ระดับปานกลาง	7 (2.8)	13 (5.3)	10 (4.0)	20 (8.1)
ระดับสูง	26 (10.5)	53 (21.5)	52 (21.1)	65 (26.3)
	Chi-square = 3.124	df = 6	Significant = .793	
ค่านิยมทางเศรษฐกิจ				
ระดับต่ำ	10 (4.0)	19 (7.7)	20 (8.1)	36 (14.6)
ระดับปานกลาง	22 (8.9)	42 (17.0)	37 (15.0)	44 (17.8)
ระดับสูง	1 (0.4)	5 (2.0)	5 (2.0)	6 (2.4)
	Chi-square = 4.596	df = 6	Significant = .597	
ค่านิยมทางสังคม				
ระดับต่ำ	-	-	-	1 (0.4)
ระดับปานกลาง	18 (7.3)	27 (10.9)	20 (8.1)	33 (13.4)
ระดับสูง	15 (6.1)	39 (15.8)	42 (17.0)	52 (21.1)
	Chi-square = 6.430	df = 6	Significant = .377	

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อการมีภาวะหนี้สิน	จำนวนหนี้สิน			
	ไม่เกิน 100,000 บาท	100,000 – 500,000 บาท	500,001 – 1,000,000 บาท	มากกว่า 1,000,000 บาท
การรับประทานอาหาร				
ประจำวัน				
ปรุงอาหาร	22 (8.9)	51 (20.6)	44 (17.8)	51 (20.6)
ซื้ออาหารสำเร็จรูปหรือ				
อาหารถุง	9 (3.6)	9 (3.6)	14 (5.7)	21 (8.5)
อาหารปิ่นโต	-	-	-	1 (0.3)
ทั้งปรุงอาหารเองและ				
ซื้อสำเร็จรูป	2 (0.8)	6 (2.4)	4 (1.6)	13 (5.3)
	Chi-square = 10.093	df = 9	Significant = .343	
ค่าใช้จ่ายสำหรับอาหาร				
รับประทานที่บ้าน				
ต่ำกว่า 200 บาท	11 (4.5)	21 (8.5)	26 (10.5)	42 (17.0)
มากกว่า 200 บาท	22 (8.9)	45 (18.2)	36 (14.6)	44 (17.8)
	Chi-square = 5.302	df = 3	Significant = .151	
ความถี่ในการรับประทาน				
อาหารนอกบ้านในช่วง 6 เดือน				
ที่ผ่านมา				
ไม่เคยเลย	4 (1.6)	6 (2.4)	7 (2.8)	8 (3.2)
ทุกวัน	-	1 (0.4)	1 (0.4)	1 (0.4)
สัปดาห์ละวัน	3 (1.2)	12 (4.9)	4 (1.6)	8 (3.2)
สัปดาห์ละ 3-5 วัน	1 (0.4)	-	3 (1.2)	6 (2.4)
ไม่แน่นอน	25 (10.1)	47 (19.0)	47 (19.0)	63 (25.5)
	Chi-square = 10.284	df = 12	Significant = .591	

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อการมีภาวะหนี้สิน	จำนวนหนี้สิน			
	ไม่เกิน 100,000 บาท	100,000 – 500,000 บาท	500,001 – 1,000,000 บาท	มากกว่า 1,000,000 บาท
ค่าใช้จ่ายสำหรับการ รับประทานอาหารนอกบ้านต่อ ครั้ง				
ต่ำกว่า 500 บาท	12 (5.4)	30 (13.5)	17 (7.7)	35 (15.8)
มากกว่า 500 บาท	17 (7.7)	30 (13.5)	38 (17.1)	43 (19.4)
	Chi-square = 4.960		df = 6	Significant = .549
การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา				
ไม่ดื่ม	26 (10.5)	48 (19.4)	48 (19.4)	60 (24.3)
ดื่ม	7 (2.8)	18 (7.3)	14 (5.7)	26 (10.5)
	Chi-square = 1.601		df = 3	Significant = .659
การสูบบุหรี่ในช่วง 6 เดือนที่ ผ่านมา				
ไม่สูบ	33 (13.4)	62 (25.1)	54 (21.9)	77 (31.2)
สูบ	-	4 (1.6)	8 (3.2)	9 (3.6)
	Chi-square = 5.542		df = 3	Significant = .136
การเล่นการพนันในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา				
ไม่เล่น	27 (10.9)	56 (22.7)	45 (18.2)	56 (22.7)
เล่น	6 (2.4)	10 (4.0)	17 (6.9)	30 (12.1)
	Chi-square = 8.756		df = 3	Significant = .033*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อการมีภาวะหนี้สิน	จำนวนหนี้สิน			
	ไม่เกิน 100,000 บาท	100,000 - 500,000 บาท	500,001 - 1,000,000 บาท	มากกว่า 1,000,000 บาท
การไปเที่ยวในสถานบันเทิง ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา				
ไม่เคยไป	27 (10.9)	60 (24.3)	52 (21.1)	71 (28.7)
ไป	6 (2.4)	6 (2.4)	10 (4.0)	15 (6.1)
	Chi-square = 2.536	df = 3	Significant = .469	
การซื้อสินค้าเงินผ่อนในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา				
ไม่เคยซื้อ	23 (9.3)	47 (19.0)	39 (15.8)	49 (19.8)
ซื้อ	10 (4.0)	19 (7.7)	23 (9.3)	37 (15.0)
	Chi-square = 3.827	df = 3	Significant = .281	

จากตารางที่ 25 พบว่าการผ่อนชำระบ้านพักมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยข้าราชการครูที่ผ่อนชำระบ้านพักมีจำนวนหนี้สินมากกว่าข้าราชการครูที่ไม่ได้ผ่อนบ้านพัก ในจำนวนหนี้สินตั้งแต่ 100,000 บาท – มากกว่า 1,000,000 บาท

นอกจากนี้ ยังพบว่าจำนวนเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยข้าราชการครูที่มีวงเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะต่ำกว่า 10,000 บาท มีจำนวนหนี้สินมากกว่าข้าราชการครูที่มีวงเงินในการผ่อนชำระมากกว่า 10,000 บาท

ในกรณีของการศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้น เมื่อเข้ารับราชการครู พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยข้าราชการครูที่ศึกษาต่อ มีจำนวนหนี้สินมากกว่า 1,000,000 บาทขึ้นไป มากกว่าข้าราชการครูที่ไม่ได้ศึกษาต่อ แต่ข้าราชการครูที่ไม่ได้ศึกษาต่อมีจำนวนหนี้สินในช่วง 500,001-1,000,000 บาท มากกว่าข้าราชการครูที่มีการศึกษาต่อ

สำหรับประเด็นด้านการเล่นการพนันในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่ไม่ได้เล่นการพนัน มีจำนวนหนี้สินมากกว่าข้าราชการครูที่เล่นการพนัน

ส่วนปัจจัยอื่นๆ อันได้แก่ บ้านพักที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน ที่อยู่อาศัยในแบบที่ต้องการ (ในกรณีที่ไม่มีบ้านพักเป็นของตนเอง) สถานที่ในการรักษาพยาบาล รายจ่ายในการรักษาพยาบาลของครอบครัวต่อเดือน การทำประกันชีวิต รายจ่ายในการทำประกันชีวิตต่อเดือน การมียานพาหนะ การผ่อนชำระยานพาหนะ การเข้าร่วมการฝึกอบรมในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการฝึกอบรม ค่านิยมทางวิชาการ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ ค่านิยมทางสังคม การรับประทานอาหารเช้าประจำวันที่บ้าน ค่าใช้จ่ายสำหรับการรับประทานอาหารเช้าประจำวันที่บ้าน ความถี่ในการรับประทานอาหารนอกบ้านในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ค่าใช้จ่ายสำหรับการรับประทานอาหารนอกบ้านต่อครั้ง การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา การสูบบุหรี่ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา การไปเที่ยวในสถานบันเทิงในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและการซื้อสินค้าเงินผ่อนในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบัน

ตารางที่ 26 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินกับภาวะหนี้สิน
ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ การมีภาวะหนี้สิน	วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน		
	ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001 -15,000 บาท	มากกว่า 15,000 บาท
บ้านพักที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน			
บ้านพักของตัวเอง	72 (29.1)	57 (23.1)	95 (38.5)
ไม่ใช่บ้านพักของตนเอง	5 (2.0)	8 (3.2)	10 (4.0)
Chi-square = 1.421	df = 2	Significant = .491	
การผ่อนชำระบ้านพัก			
ไม่ผ่อน	33 (14.7)	15 (6.7)	30 (13.4)
ผ่อน	39 (17.4)	42 (18.8)	65 (29.0)
Chi-square = 7.583	df = 4	Significant = .108	
ที่อยู่อาศัยในแบบที่ต้องการ(กรณีที่ไม่ บ้านพักเป็นของตนเอง)			
บ้านเดี่ยว	5 (21.7)	7 (30.4)	9 (39.1)
ทาวน์เฮาส์	-	1 (4.3)	1 (4.3)
Chi-square = 0.643	df = 2	Significant = .725	
สถานที่ในการรักษาพยาบาล			
ซื้อยามากินเอง	2 (0.8)	-	2 (0.8)
คลินิก	15 (6.1)	11 (4.5)	17 (6.9)
โรงพยาบาลของรัฐ	62 (25.1)	55 (22.3)	83 (33.6)
Chi-square = 2.498	df = 4	Significant = .869	

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ การมีภาวะหนี้สิน	วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน		
	ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001 -15,000 บาท	มากกว่า 15,000 บาท
รายจ่ายในการรักษาพยาบาลของ ครอบครัวต่อเดือน			
ต่ำกว่า 200 บาท	14 (5.7)	13 (5.3)	18 (7.3)
200 – 400 บาท	25 (10.1)	17 (6.9)	18 (7.3)
401 – 600 บาท	11 (4.5)	13 (5.3)	12 (4.9)
601 – 800 บาท	9 (3.6)	3 (1.2)	10 (4.0)
801 – 1,000 บาท	8 (3.2)	10 (4.0)	11 (4.5)
มากกว่า 1,000 บาท	10 (4.0)	9 (3.6)	36 (14.6)
Chi-square = 21.546	df = 10	Significant = .018*	
การทำประกันชีวิต			
ไม่ได้ทำ	18 (7.3)	10 (4.0)	23 (9.3)
ทำ	59 (23.9)	55 (22.3)	82 (33.2)
Chi-square = 1.712	df = 2	Significant = .425	
รายจ่ายในการทำประกันชีวิตต่อเดือน			
ต่ำกว่า 2,000 บาท	32 (16.3)	28 (14.3)	36 (18.4)
2,001 – 2,500 บาท	6 (3.1)	7 (3.6)	14 (7.1)
2,5001 – 3,000 บาท	21 (10.7)	20 (10.2)	32 (16.3)
Chi-square = 2.179	df = 4	Significant = .703	
ยานพาหนะ			
ไม่มี	8 (3.2)	1 (0.4)	8 (3.2)
มี	69 (27.9)	64 (25.9)	97 (39.3)
Chi-square = 4.463	df = 2	Significant = .107	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ การมีภาวะหนี้สิน	วงเงินในการผ่อนชำระหนี้เงินเฉี่ยต่อเดือน		
	ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001 -15,000 บาท	มากกว่า 15,000 บาท
การผ่อนชำระยานพาหนะ			
ไม่ผ่อน	51 (22.1)	45 (19.6)	49 (21.3)
ผ่อน	18 (7.8)	19 (8.3)	48 (20.9)
Chi-square = 15.848	df = 4	Significant = .003**	
จำนวนเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะ			
ต่ำกว่า 10,000 บาท	16 (8.8)	15 (17.6)	27 (31.8)
มากกว่า 10,000 บาท	2 (2.4)	4 (4.7)	21 (24.7)
Chi-square = 19.053	df = 4	Significant = .001**	
มีการศึกษาเพิ่มเติม ในระดับที่สูงขึ้นเมื่อ เข้ารับราชการ			
ไม่ศึกษาต่อ	40 (16.2)	33 (13.4)	50 (20.2)
ศึกษาต่อ	37 (15.0)	32 (13.0)	55 (22.3)
Chi-square = 0.366	df = 2	Significant = .833	
การเข้าร่วมการฝึกอบรมในช่วง 1 ปีที่ ผ่านมา			
ไม่เข้าร่วม	1 (0.4)	-	4 (1.6)
เข้าร่วม	76 (30.8)	65 (26.3)	101 (40.9)
Chi-square = 3.235	df = 2	Significant = .198	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะ หนี้สิน	วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน		
	ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001 -15,000 บาท	มากกว่า 15,000 บาท
ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการ ฝึกอบรม			
รับผิดชอบเองทั้งหมด	20 (8.3)	14 (5.8)	28 (11.6)
โรงเรียนรับผิดชอบเองทั้งหมด	11 (4.5)	10 (4.1)	16 (6.6)
รับผิดชอบเองบางส่วน	44 (18.2)	41 (16.9)	55 (22.7)
เป็นความต้องการส่วนตัวและ โรงเรียน	1 (0.4)	-	2 (0.8)
Chi-square = 5.681	df = 8	Significant = .683	
ค่านิยมทางวิชาการ			
ระดับต่ำ	-	1 (0.4)	-
ระดับปานกลาง	15 (6.1)	10 (4.0)	25 (10.1)
ระดับสูง	62 (25.1)	54 (21.9)	80 (32.4)
Chi-square = 4.499	df = 4	Significant = .343	
ค่านิยมทางเศรษฐกิจ			
ระดับต่ำ	19 (7.7)	28 (11.3)	38 (15.4)
ระดับปานกลาง	53 (21.5)	33 (13.4)	59 (23.9)
ระดับสูง	5 (2.0)	4 (1.6)	8 (3.2)
Chi-square = 5.941	df = 4	Significant = .204	
ค่านิยมทางสังคม			
ระดับต่ำ	-	1 (0.4)	-
ระดับปานกลาง	30 (12.1)	28 (11.3)	40 (16.2)
ระดับสูง	47 (19.0)	36 (14.6)	65 (26.3)
Chi-square = 3.374	df = 4	Significant = .497	

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ การมีภาวะหนี้สิน	วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน		
	ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001 -15,000 บาท	มากกว่า 15,000 บาท
การรับประทานอาหารประจำวันที่บ้าน			
ปรุงอาหารเอง	56 (22.7)	47 (19.0)	65 (26.3)
ซื้ออาหารสำเร็จรูปหรืออาหาร ถุง	15(6.1)	10 (4.0)	28 (11.3)
อาหารปิ่นโต	-	-	-
ทั้งปรุงอาหารเองและซื้อ			
สำเร็จรูป	6 (2.4)	8 (3.2)	11 (4.5)
Chi-square = 5.674	df = 6	Significant = .461	
ค่าใช้จ่ายสำหรับการรับประทานอาหาร ประจำวันที่บ้าน			
ต่ำกว่า 200 บาท	26 (10.5)	28 (11.3)	46 (18.6)
มากกว่า 200 บาท	51 (20.6)	37 (15.0)	59 (23.9)
Chi-square = 2.105	df = 2	Significant = .349	
ความถี่ในการรับประทานอาหารนอก บ้านในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา			
ไม่เคยเลย	11 (4.5)	4 (1.6)	10 (4.0)
ทุกวัน	-	1 (0.4)	2 (0.8)
สัปดาห์ละวัน	10 (4.0)	6 (2.4)	11 (4.5)
สัปดาห์ละ 3-5 วัน	1 (0.4)	-	9 (3.6)
ไม่แน่นอน	55 (22.3)	54 (21.9)	73 (29.6)
Chi-square = 14.713	df = 8	Significant = .065	

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ การมีภาวะหนี้สิน	วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน		
	ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001 -15,000 บาท	มากกว่า 15,000 บาท
ค่าใช้จ่ายสำหรับการรับประทานอาหาร นอกร้านต่อครั้ง			
ต่ำกว่า 500 บาท	29 (13.1)	25 (11.3)	40 (18.0)
มากกว่า 500 บาท	37 (16.7)	36 (16.2)	55 (24.8)
Chi-square = 2.750	df = 4	Significant = .601	
การซื้อเครื่องใช้ที่มีแอลกอฮอล์ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา			
ไม่ดื่ม	59 (23.9)	48 (19.4)	75 (30.4)
ดื่ม	18 (7.3)	17 (6.9)	30 (12.1)
Chi-square = .619	df = 2	Significant = .734	
การสูบบุหรี่ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา			
ไม่สูบ	72 (29.1)	63 (25.5)	91 (36.8)
สูบ	5 (2.0)	2 (0.8)	14 (5.7)
Chi-square = 6.009	df = 2	Significant = .050*	
การเล่นการพนันในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา			
ไม่เล่น	62 (25.1)	48 (19.4)	74 (30.0)
เล่น	15 (6.1)	17 (6.9)	31 (12.6)
Chi-square = 2.378	df = 2	Significant = .305	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ การมีภาวะหนี้สิน	วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน		
	ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001 -15,000 บาท	มากกว่า 15,000 บาท
การไปเที่ยวในสถานบันเทิงในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา			
ไม่เคยไป	66 (26.7)	59 (23.9)	85 (34.4)
ไป	11 (4.5)	6 (2.4)	20 (8.1)
Chi-square = 3.080	df = 2	Significant = .214	
การซื้อสินค้าเงินผ่อนในช่วง 6 เดือนที่ ผ่านมา			
ไม่เคยซื้อ	53 (21.5)	48 (19.4)	57 (23.1)
ซื้อ	24 (9.7)	17 (6.9)	48 (19.4)
Chi-square = 7.812	df = 2	Significant = .020*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 26 พบว่ารายจ่ายในการรักษาพยาบาลของครอบครัวต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่มีรายจ่ายในการรักษาพยาบาลของครอบครัวมากกว่า 1,000 บาทต่อเดือน จะมีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 15,000 บาทขึ้นไป ซึ่งมากกว่าข้าราชการครูที่มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลน้อยกว่า 1,000 บาท ส่วนข้าราชการครูที่มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล 200-400 จะมีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาท ซึ่งมากกว่าข้าราชการครูที่มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลกลุ่มอื่น

นอกจากนี้ ยังพบว่าการผ่อนชำระยานพาหนะมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยข้าราชการครูที่ไม่ได้ผ่อนยานพาหนะ มีแนวโน้มที่จะมีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่าข้าราชการครูที่ผ่อนชำระยานพาหนะ

สำหรับจำนวนเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะ พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยข้าราชการครู ที่มีจำนวนเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะต่ำกว่า 10,000 บาท มีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า ข้าราชการครูที่มีวงเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะมากกว่า 10,000 บาท

ปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครู ที่ไม่ได้สูบบุหรี่มีแนวโน้มว่าจะมีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า ข้าราชการครูที่สูบบุหรี่

ปัจจัยด้านการซื้อสินค้าเงินผ่อนในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่ไม่ได้ซื้อสินค้าเงินผ่อนมีแนวโน้มว่าจะมีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า ข้าราชการครูที่ซื้อสินค้าเงินผ่อน

ส่วนปัจจัยอื่นๆ อันได้แก่ บ้านที่พักอาศัยอยู่ในปัจจุบัน การผ่อนชำระบ้านพัก ที่อยู่อาศัยในแบบที่ต้องการ (ในกรณีที่ไม่บ้านพักเป็นของตนเอง) สถานที่ในการรักษาพยาบาล การทำประกันชีวิต รายจ่ายในการทำประกันชีวิตต่อเดือน การมียานพาหนะ การศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้นเมื่อเข้ารับราชการ การเข้าร่วมการฝึกอบรมในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการฝึกอบรม ค่านิยมทางวิชาการ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ ค่านิยมทางสังคม การรับประทานอาหารเช้าประจำวันที่บ้าน ค่าใช้จ่ายสำหรับการรับประทานอาหารเช้าประจำวันที่บ้าน ความถี่ในการรับประทานอาหารนอกบ้านในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ค่าใช้จ่ายสำหรับการรับประทานอาหารนอกบ้านต่อครั้ง การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา การเล่นการพนันในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา และการไปเที่ยวสถานบันเทิงในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน โดยใช้ค่าสถิติ Chi-square (χ^2) รายละเอียดดังแสดงตามตารางที่ 27 - 30

ตารางที่ 27 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านร่างกาย

ภาวะหนี้สิน	ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านร่างกาย		
	ผลกระทบ ในระดับน้อย	ผลกระทบ ในระดับปานกลาง	ผลกระทบ ในระดับมาก
จำนวนหนี้สินในปัจจุบัน			
ไม่เกิน 100,000 บาท	15 (6.1)	17 (6.9)	1 (0.4)
100,000 – 500,000 บาท	34 (13.8)	29 (11.7)	3 (1.2)
500,000 – 1,000,000 บาท	33 (13.4)	26 (10.5)	3 (1.2)
มากกว่า 1,000,000 บาท	40 (16.2)	33 (13.4)	13 (5.3)
Chi-square = 9.625	df = 6	Significant = .141	
วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน			
ไม่เกิน 10,000 บาท	39 (15.8)	34 (13.8)	4 (1.6)
10,001 – 15,000 บาท	37 (15.0)	23 (9.3)	5 (2.0)
มากกว่า 15,000 บาท	46 (18.6)	48 (19.4)	11 (4.5)
Chi-square = 4.061	df = 4	Significant = .398	

จากตารางที่ 27 พบว่าภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันและด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านร่างกาย

ตารางที่ 28 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านจิตใจ

ภาวะหนี้สิน	ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านจิตใจ		
	ผลกระทบ ในระดับน้อย	ผลกระทบ ในระดับปานกลาง	ผลกระทบ ในระดับมาก
จำนวนหนี้สินในปัจจุบัน			
ไม่เกิน 100,000 บาท	28 (11.3)	5 (2.0)	-
100,000 – 500,000 บาท	52 (21.1)	12 (4.9)	2 (0.8)
500,000 – 1,000,000 บาท	46 (18.6)	13 (5.3)	3 (1.2)
มากกว่า 1,000,000 บาท	57 (23.1)	23 (9.3)	6 (2.4)
Chi-square = 6.509	df = 6	Significant = .369	
วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน			
ไม่เกิน 10,000 บาท	65 (26.3)	10 (4.0)	2 (0.8)
10,001 – 15,000 บาท	50 (20.2)	14 (5.7)	1 (0.4)
มากกว่า 15,000 บาท	68 (27.5)	29 (11.7)	8 (3.2)
Chi-square = 11.043	df = 4	Significant = .026*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 28 พบว่าภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบัน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านจิตใจ

สำหรับภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านจิตใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่มีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท มีระดับผลกระทบต่อจิตใจมากกว่าข้าราชการครูที่มีการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนในวงเงินที่น้อยกว่า 15,000 บาท

ตารางที่ 29 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านสังคม

ภาวะหนี้สิน	ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านสังคม		
	ผลกระทบ ในระดับน้อย	ผลกระทบ ในระดับปานกลาง	ผลกระทบ ในระดับมาก
จำนวนหนี้สินในปัจจุบัน			
ไม่เกิน 100,000 บาท	27 (10.9)	6 (2.4)	-
100,000 – 500,000 บาท	54 (21.9)	11 (4.5)	1 (0.4)
500,000 – 1,000,000 บาท	49 (19.8)	12 (4.9)	1 (0.4)
มากกว่า 1,000,000 บาท	66 (26.7)	19 (7.7)	1 (0.4)
Chi-square = 1.283	df = 6	Significant = .973	
วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน			
ไม่เกิน 10,000 บาท	63 (25.5)	13 (5.3)	1 (0.4)
10,001 – 15,000 บาท	55 (22.3)	10 (4.0)	-
มากกว่า 15,000 บาท	78 (31.6)	25 (10.1)	2 (0.8)
Chi-square = 3.672	df = 4	Significant = .452	

จากตารางที่ 29 พบว่าภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันและภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านสังคม

ตารางที่ 30 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านเศรษฐกิจ

ภาวะหนี้สิน	ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านเศรษฐกิจ		
	ผลกระทบ ในระดับน้อย	ผลกระทบ ในระดับปานกลาง	ผลกระทบ ในระดับมาก
จำนวนหนี้สินในปัจจุบัน			
ไม่เกิน 100,000 บาท	22 (8.9)	9 (3.6)	2 (0.8)
100,000 – 500,000 บาท	39 (15.8)	20 (8.1)	7 (2.8)
500,000 – 1,000,000 บาท	22 (8.9)	30 (12.1)	10 (4.0)
มากกว่า 1,000,000 บาท	32 (13.0)	39 (15.8)	15 (6.1)
Chi-square = 15.962	df = 6	Significant = .014*	
วงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน			
ไม่เกิน 10,000 บาท	44 (17.8)	26 (10.5)	7 (2.8)
10,001 – 15,000 บาท	38 (15.4)	23 (9.3)	4 (1.6)
มากกว่า 15,000 บาท	33 (13.4)	49 (19.8)	23 (9.3)
Chi-square = 20.278	df = 4	Significant = .000***	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 30 พบว่าภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่มีจำนวนหนี้สินมากกว่า 1,000,000 บาทได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจในระดับมากและระดับปานกลางมากกว่ากลุ่มอื่น ส่วนข้าราชการครูที่มีจำนวนหนี้สิน 100,000–500,000 ถือว่าได้รับผลกระทบด้านเศรษฐกิจในระดับน้อย

นอกจากนี้ ยังพบว่าภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยข้าราชการครูที่มีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท มีระดับ

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจในระดับมากและระดับปานกลาง ส่วนข้าราชการครูที่มีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 100,000 บาท มีระดับผลกระทบด้านเศรษฐกิจในระดับน้อย

ตอนที่ 8 ผลการทดสอบสมมติฐานจากการวิจัย

มีการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Chi-square (χ^2) จากสมมติฐานการศึกษาที่ได้มีการตั้งไว้ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน

จากการทดสอบสมมติฐานในข้อที่ 1 ดังแสดงรายละเอียดตามตารางที่ 23 -24 พบว่าข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเงินเดือน อายุราชการ รายได้เสริม การนำเงินมาลงทุนสำหรับรายได้เสริม สถานภาพสมรส อาชีพคู่สมรส รายได้คู่สมรส จำนวนบุตร การศึกษาของบุตรและบุคคลในอุปการะ ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันและด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน

ผลดังกล่าวนำไปสู่การปฏิเสธสมมติฐานในข้อที่ 1

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน

จากการทดสอบสมมติฐานในข้อที่ 2 ดังแสดงรายละเอียดตามตารางที่ 25 - 26 พบว่าปัจจัยความต้องการปัจจัยพื้นฐาน ความต้องการสวัสดิภาพ ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข และพฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อนมีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน ซึ่งนำไปสู่การยอมรับสมมติฐานข้อที่ 2 คือ การผ่อนชำระบ้านพัก จำนวนเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะและการศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประเด็นด้านการเล่นการพนันในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ยังพบว่ารายจ่ายในการรักษาพยาบาลของครอบครัวต่อเดือน การสูบบุหรี่ ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา และการซื้อสินค้าเงินผ่อนในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ประเด็นด้านการผ่อนชำระยานพาหนะและจำนวนเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะ พบว่า

มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สิน เฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลดังกล่าวนำไปสู่การยอมรับสมมติฐานในข้อที่ 2

3. ภาวะหนี้สินมีความสัมพันธ์กับผลกระทบต่อข้าราชการครู ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ

จากการทดสอบสมมติฐานในข้อที่ 3 ดังแสดงรายละเอียดตามตารางที่ 27 - 30 พบว่าภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันและภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สิน เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านร่างกายและด้านสังคม

แต่ขณะเดียวกัน พบว่าภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สิน เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านจิตใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ ยังพบว่าภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผลดังกล่าวนำไปสู่ทั้งการยอมรับและการปฏิเสธสมมติฐานในข้อที่ 3 กล่าวคือ ภาวะหนี้สินส่งผลกระทบต่อข้าราชการครู ด้านจิตใจและเศรษฐกิจ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบทางด้านร่างกายและด้านสังคม

ตอนที่ 9 ข้อมูลคำถามปลายเปิดจากแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามจำนวน 247 ฉบับ มีผู้ตอบข้อมูลด้านสาเหตุของภาวะหนี้สินที่ข้าราชการครูประสบอยู่ จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 และมีผู้ตอบข้อมูลการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขหรือให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาภาวะหนี้สินจากรัฐบาล จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 โดยมีรายละเอียดดังแสดงตามตารางที่ 31 - 32

ตารางที่ 31 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลด้านสาเหตุของภาวะหนี้สินที่ข้าราชการครูประสบอยู่

(n = 116)		
สาเหตุของภาวะหนี้สิน	จำนวน	ร้อยละ
การสร้างฐานะ ประกอบด้วยการซื้อสินทรัพย์ต่าง ๆ เช่น บ้านและรถยนต์ เพื่อความเป็นปึกแผ่น มั่นคงของครอบครัว	58	50.0
การส่งเสริมให้ลูกได้ศึกษาเล่าเรียน	32	27.6
ความไม่ประมาทคน รายได้ต่ำรสนิยมสูง ไม่รู้จักคิดในการใช้จ่าย อยากมีเหมือนคนอื่น กลัวไม่สามารถอยู่ในสังคมได้ อายุที่จะไม่มีของใช้ที่สวยหรู แต่ไม่อายุที่จะมีหนี้	16	13.8
ความล้มเหลวจากการมีรายได้เสริม	5	4.3
ความขัดสนในการครองชีพ ทำให้มีการไปกู้ยืมหนี้ในระบบ ซึ่งมีดอกเบี้ยสูง	3	2.6
การรับผิดชอบหนี้ที่สืบทอดมาจากบุคคลอื่น	2	1.7

จากตารางที่ 31 พบว่าข้าราชการครูส่วนใหญ่มีภาวะหนี้สิน เนื่องมาจากการสร้างฐานะอันประกอบด้วย การซื้อสินทรัพย์ต่างๆ เช่น บ้านและรถยนต์ เพื่อความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา คือ เนื่องมาจากการส่งเสริมให้ลูกได้ศึกษาเล่าเรียน คิดเป็นร้อยละ 27.6 ความไม่ประมาทคน รายได้ต่ำรสนิยมสูง ไม่รู้จักคิดในการใช้จ่าย อยากมีเหมือนคนอื่น กลัวไม่สามารถอยู่ในสังคมได้ อายุที่จะไม่มีของใช้ที่สวยหรู แต่ไม่อายุที่จะมีหนี้ คิดเป็นร้อยละ 13.8 ความล้มเหลวจากการมีรายได้เสริม คิดเป็นร้อยละ 4.3 ความขัดสนในการครองชีพ ทำให้มีการไป

กู่ยืมหนี้ในระบบ ซึ่งมีดอกเบี้ยสูง คิดเป็นร้อยละ 2.6 และการรับผิดชอบหนี้ที่สืบทอดมาจากบุคคลอื่น คิดเป็นร้อยละ 1.7

ตารางที่ 32 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขหรือให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาภาวะหนี้สินจากรัฐบาล

(n = 100)		
การเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขหรือให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาภาวะหนี้สินจากรัฐบาล	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการครูที่เลือกจะไม่รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาภาวะหนี้สินจากรัฐบาล เพราะมองว่าสามารถช่วยเหลือตัวเองได้และไม่อยากแบกรับภาระที่ตามมาในภายหลัง	57	57.0
รัฐบาลจัดสวัสดิการให้กู้ยืมดอกเบี้ยต่ำกว่าสถาบันการเงิน	34	34.0
รัฐบาลขยายเวลาในการผ่อนชำระเป็นปานกลางหรือยาวขึ้น	6	6.0
การเสนอโอกาสในการกู้ยืมโดยไม่ต้องอาศัยหลักทรัพย์ เอาเงินรายได้ หักผ่านบัญชีเงินเดือนหนี้สิน	3	3.0

จากตารางที่ 32 พบว่าข้าราชการครูส่วนใหญ่เลือกที่จะไม่รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาภาวะหนี้สินจากรัฐบาล เพราะมองว่าสามารถช่วยเหลือตัวเองได้และไม่อยากแบกรับภาระที่ตามมาในภายหลัง คิดเป็นร้อยละ 57.0 รองลงมา คือ รัฐบาลจัดสวัสดิการให้กู้ยืมดอกเบี้ยต่ำกว่าสถาบันการเงิน คิดเป็นร้อยละ 34.0 รัฐบาลขยายเวลาในการผ่อนชำระเป็นปานกลางหรือยาวขึ้น คิดเป็นร้อยละ 6.0 และการเสนอโอกาสในการให้กู้ยืม โดยไม่ต้องอาศัยหลักทรัพย์ เอาเงินรายได้หักผ่านบัญชีเงินเดือนหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 3.0

ตอนที่ 10 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการครูที่มีผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินในระดับน้อย จำนวน 11 คน ได้ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินและผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน โดยศึกษาในประเด็น ความต้องการ ประกอบด้วย ความต้องการปัจจัยพื้นฐาน ความต้องการสวัสดิภาพและความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ค่านิยม ประกอบด้วย ค่านิยมทางวิชาการ ค่านิยมทางเศรษฐกิจและค่านิยมทางสังคม รวมถึงพฤติกรรม ประกอบด้วย พฤติกรรมการบริโภคอาหาร พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข พฤติกรรมการเที่ยวเตร่ และพฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน

1.1 ความต้องการที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

(1) ปัจจัยพื้นฐาน

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการครู พบว่าปัจจัยพื้นฐานเป็นสาเหตุสำคัญอันดับต้นๆ ของการมีภาวะหนี้สิน ซึ่งประกอบด้วย ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล และการทำประกันชีวิต โดยสามารถแยกเป็นรายละเอียดได้ ดังนี้

- ที่อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สิน พบว่าส่วนใหญ่จะมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ที่อยู่อาศัยจึงเป็นสาเหตุสำคัญของการมีภาวะหนี้สิน เพราะข้าราชการครูจะกู้เงินเพื่อสร้างหรือซื้อที่อยู่อาศัย แหล่งเงินกู้ที่ข้าราชการครูกู้ คือ ธนาคารอาคารสงเคราะห์และสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“มีบ้านเป็นของตัวเอง ตอนนั้นกู้มาจากธนาคารอาคารสงเคราะห์”

(ครูสมใจ.2552)

“มีบ้านของตัวเอง กู้มาจากธนาคารอาคารสงเคราะห์ คือกู้ร่วมกับกับแฟน” (ครูหญิง. 255)

“มีบ้านเป็นของตัวเองที่กำลังผ่อนอยู่ กู้จากธนาคารอาคารสงเคราะห์ มาซื้อบ้าน” (ครูหงษ์.2552)

“มีบ้านที่ยังผ่อนอยู่ กู้มาจากธนาคารอาคารสงเคราะห์กับสหกรณ์
ออมทรัพย์ครู” (ครูอ้วน. 2552)

นอกจากนี้ข้าราชการครูบางคนก็กู้จากบริษัทเอกชนมาสร้างที่อยู่
อาศัย ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“กู้เบียร์ ร้อยเปอร์เซ็นต์เลย เอาคืนที่มีอยู่แล้วไปงานของบริษัทเอกชน
แล้วเอาเงินนั้นแหละไปคาวนบ้าน” (ครูอาร์ต. 2552)

โดยข้าราชการครูยังคงมีภาระในเรื่องการผ่อนชำระค่าที่อยู่อาศัย
จากการสัมภาษณ์พบว่าข้าราชการครูจะไม่มีปัญหาในเรื่องการผ่อนชำระค่าที่อยู่อาศัย เพราะการผ่อน
ชำระจะหักผ่านบัญชีเงินเดือนของข้าราชการครูในแต่ละเดือน ซึ่งผู้ให้ข้อมูล กล่าวไปในทิศทาง
เดียวกันว่า

“ไม่มีปัญหา เพราะหักเงินเดือน” (ครูอ้วน. 2552)

“หักในเงินเดือนเลย ไม่ต้องไปส่ง เค้าจะหักเลยไม่มีปัญหาในการ
ส่ง” (ครูสร้อย. 2552)

“ไม่มี เพราะหักในเงินเดือนเลย คือ 6,200 ต่อเดือนนี้หักในบัญชี
เงินเดือนเลย คือหน่วยงานกับหน่วยงานเค้าโคกันเอง” (ครูหงษ์. 2552)

และข้าราชการครูบางท่านจะได้รับสวัสดิการในการเบิกจ่ายค่าเช่า
บ้านได้บางส่วน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “จ่าย 5,850 แต่เบิกได้ 4,000 บาท” (ครูใจดี. 2552)

แต่กรณีที่มีปัญหาเรื่องการผ่อนชำระค่าที่อยู่อาศัย ก็จะมีวิธีการแก้ไข
ปัญหาโดยการขายที่อยู่อาศัยที่มีอยู่ แล้วนำเงินบางส่วนไปซื้อที่อยู่อาศัยใหม่ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า
“ขายต่อ เพื่อปิดภาระหนี้ตรงนั้นออก” (ครูชาติ. 2552)

ส่วนข้าราชการครูที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองนั้น พบว่าต้องการ
ที่อยู่อาศัยในลักษณะของบ้านเดี่ยวที่มีบริเวณบ้าน โดยให้เหตุผลว่าบ้านเดี่ยวจะมีลักษณะที่โปร่งโล่ง
สบาย ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ตอนนี้ไม่มีบ้านพักเป็นของตัวเอง บ้านที่ต้องการเป็นบ้านเดี่ยวที่มี
บริเวณ เพราะมันมีความสุข มันโล่งไม่มีอะไร ถ้าไม่มีบ้านหลังเดียวจะคิดเสมอว่าเหมือนอยู่ในถ้ำ
บ้านห้องแถวไม่ชอบเลย” (ครูสมักร. 2552)

ซึ่งจะมีวิธีการเพื่อให้ได้ที่อยู่อาศัยโดยนำเงินที่ได้รับหลังจาก
เกษียณ และนำเงินที่ได้รับจากการประกอบอาชีพเสริมบางส่วนไปสร้างที่อยู่อาศัย โดยจะไม่กู้ยืม
เงินมาเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“หลังเกษียณคงได้เงินมาสักก้อนหนึ่ง จะเอาเงินส่วนนี้ไปสร้างบ้าน ถ้าไม่พอก็ยังมีสมบัติของพ่อแม่ให้อยู่ เช่น จากการที่เรามีส่วนยางอยู่บ้างนิดหน่อย เงินส่วนหนึ่งก็จะได้จากที่เราทำสวน เพราะคงไม่กู้แล้ว คงจะไม่เป็นหนี้หลังจากเกษียณแล้ว วางแผนแล้วว่าหลังจากเกษียณจะไม่มีหนี้สิน” (ครูสมักร. 2552)

- การรักษาพยาบาล

ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินจะมีลักษณะของการรักษาพยาบาลแตกต่างกันออกไปตามความรู้สึกและทัศนคติที่มีต่อสถานพยาบาลนั้นๆ บางท่านหากเจ็บป่วยเล็กน้อยๆ ก็เลือกที่จะซื้อยามารับประทานเอง หรือขอรับยาจากอนามัยตามชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัย ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ถ้าเบา ๆ เป็นหวัดเป็นไบนีก็จะไปซื้อยา บางครั้งก็ไปเอายาตามอนามัยบ้าง” (ครูสมักร. 2552)

หรือบางท่านเลือกที่จะไปคลินิก เพราะสะดวกและรวดเร็ว ถึงแม้ว่าค่าใช้จ่ายจะเพิ่มขึ้นจากเดิม แต่ข้าราชการครูก็ได้ให้เหตุผลไปในทิศทางเดียวกันว่า ไม่ปัญหาในเรื่องของค่ารักษาพยาบาลหากไปรักษาที่คลินิก ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ไปคลินิกเพื่อความสะดวก ถึงค่าใช้จ่ายจะเพิ่มขึ้น แต่ก็ไม่มีปัญหา” (ครูอาร์ต. 2552)

“ถ้าเกิดเจ็บป่วยไม่มากไม่มายเล็ก ๆ น้อยๆ ก็คลินิกส่วนตัว กับหมอส่วนตัว เหมือนกับไม่สบายเป็นไข้หวัดอะไรอย่างนี้ ถ้าเราไปโรงพยาบาลก็วันนี้อีกหรือว่าครึ่งวัน ถึงกับว่าเราไปคลินิก เวลาแค่ชั่วโมงเดียวก็โอเคแล้ว จ่ายเพิ่มก็ไม่เกิน 500 300 กว่าบาทอะไรอย่างนี้ ก็ไม่มีปัญหาอะไร” (ครูหงษ์. 2552)

และบางท่านเลือกที่จะไปรักษาที่โรงพยาบาลเอกชน โดยให้เหตุผลว่ามีประกันชีวิต สามารถใช้สิทธิ์ตรงนั้นได้ ดังผู้ให้ข้อมูลได้ให้เหตุผลว่า

“สะดวก รวดเร็ว บางครั้งเราไปโรงพยาบาลของรัฐ ส่วนมากจะให้ยาแล้วกลับบ้าน แล้วเป็นแคยาพื้นฐาน วินิจฉัยโรคไม่แน่นอน รักษาพยาบาลไม่หาย เอกชนจะให้ยาดีกว่า บวกกับเรามีประกันชีวิตด้วย” (ครูใจดี. 2552)

ในทางตรงกันข้ามผู้ให้ข้อมูลบางท่านเลือกที่ใช้บริการโรงพยาบาลของรัฐ เพราะไม่เสียค่าใช้จ่าย สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ ส่งผลให้ข้าราชการครูไม่มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“คือเราเป็นข้าราชการก็เบิกได้ เราใช้สิทธิ์ตรงนั้น” (ครูสมใจ. 2552)

“ข้าราชการเค้าให้เบิกจ่ายตรง เราก็ไปทำเบิกจ่ายตรง” (ครูชาติ. 2552)
 “คือ มันเบิกตรงได้ ไม่ต้องเสียตังค์ ทั้งหาคใหญ่และมอ.เบิกตรงได้

หมด ไม่ต้องเสียตังค์” (ครูอ้วน. 2552)

“รักษาที่โรงพยาบาลเพราะเรามีสิทธิ์ตรงนั้นแล้ว ถ้าไปเอกชนเปลือง
 ค่าย เพราะเอกชนแน่นอนเลย ถ้าเราไปก็จะเป็น 20,000 – 30,000 แต่ราชการเราได้สิทธิ์ตรงนี้แล้ว
 เราใช้สิทธิ์ตรงนั้น” (ครูชาย. 2552)

แต่กรณีบุคคลในครอบครัวไปรักษาพยาบาลและมีปัญหาในเรื่อง
 เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลนั้น ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สิน เลือกที่จะช่วยเหลือตนเอง
 ในหมู่ญาติพี่น้อง และกู้ยืมสหกรณ์ออมทรัพย์ครูบ้างบางส่วน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังผู้ให้ข้อมูล
 กล่าวว่า

“เราก็ต้องช่วยกัน ในญาติมากกว่า แต่ว่าจะจัดการได้เพราะว่าของพี่
 บ้าง ของน้องบ้าง” (ครูหญิง. 2552)

“ช่วยกันใน ญาติ ๆ พี่น้อง ช่วยออกกันคนละนิดละหน่อย มีบ้างที่
 เอาสหกรณ์ก็มีเหมือนกัน” (ครูสร้อย. 2552)

- การทำประกันชีวิต

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินพบว่า ส่วนใหญ่จะ
 ทำประกันชีวิตไว้ 2-5 กรมธรรม์ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ทำไว้ 2 กรมธรรม์” (ครูหมื่น. 2552)

“ถ้าของตัวเองจะ 4 กรมธรรม์” (ครูใจดี. 2552)

“ทำไว้ 4 กรมธรรม์ ทำในลักษณะที่ทำมาเรื่อย ไม่ใช่ว่าทำบุก
 ที่เดียวนะ” (ครูหญิง. 2552)

“ทำไว้ 5 กรมธรรม์” (ครูหงษ์. 2552)

“ประมาณสัก 3 กรมธรรม์ได้” (ครูสร้อย. 2552)

โดยให้เหตุผลในการทำประกันชีวิตว่า ทำเพราะลูก ดังผู้ให้ข้อมูล
 กล่าวว่า “ทำเพราะลูก” (ครูหญิง. 2552)

บางส่วนก็ทำเพื่อการรักษาพยาบาล ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ทำก็
 เพราะว่า ในเรื่องของการรักษาพยาบาล ประกันความเสี่ยง เกิดเราเสียชีวิตไว้เอาเงินส่วนนั้นไปจ่าย
 หนี้สิน” (ครูสร้อย. 2552)

หรือหากเกิดอุบัติเหตุคนที่อยู่ข้างหลังจะได้สบาย ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า
 “เราเป็นผู้นำครอบครัว ถ้าเกิดเราเป็นอะไรขึ้นมาทางครอบครัวก็จะไม่เดือดร้อน ทำอุบัติเหตุไว้ ถ้า
 เกิดตายด้วยอุบัติเหตุทางรถยนต์ก็ได้หลายตัวก็ได้เป็นล้าน”(ครูชาย. 2552)

และบางส่วนก็เกรงใจพนักงานขายประกัน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า
 “อันที่จริงแล้วเป็นแนวคิดของพนักงานบริษัทที่มาหาลูกค้า แล้วเราก็คิดว่าเงินเล็กน้อย” (ครูสมักร.
 2552) และ “เหตุผลสำคัญพูดตรงก็คือเกรงใจคนขายอีกอย่างหนึ่งคือมันเป็นยอดเงินไม่สูงเราพอส่ง
 ได้” (ครูหมื่น. 2552)

ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินจะทำประกันในวงเงินตั้งแต่ 200,000
 – 1,000,000 บาท ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“วงเงินที่ 3 ฉบับนั้น ก็ประมาณสัก 400,000 ได้” (ครูสร้อย. 2552)

“วงเงินในการทำ ส่วนใหญ่ก็ไม่ต่ำกว่า 200,000” (ครูอาร์ต. 2552)

“ยอดหนึ่ง 500,000 ยอดหนึ่ง 100,000 ” (ครูหมื่น. 2552)

“วงเงินประกันที่ 1,000,000 กว่าบาท ลูกที่อยู่ข้างหลังก็ไม่เดือดร้อน”

(ครูใจดี. 2552)

ซึ่งจะมีการผ่อนชำระค่าเบี้ยประกันทั้งรายเดือนและรายปี กรณี
 ผ่อนชำระรายเดือน ๆ ละ 200 – 2,000 บาท ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“จ่ายค่าประกันชีวิตต่อเดือนประมาณสัก 500-600 ได้” (ครูชาย. 2552)

“ส่งเป็นรายเดือน รวมกันประมาณ 800 ” (ครูหมื่น. 2552)

“จ่ายเป็นรายเดือน รวมกันแล้วก็ประมาณ 2,000 กว่าบาทต่อ
 เดือน” (ครูหญิง. 2552)

“แค่ 200-300 บาทต่อเดือน ไม่มีปัญหาเท่าไร ถ้าเป็นก้อนที่ละ
 หลาย ๆ พันคงไม่ได้ทำหรอก” (ครูสมักร. 2552)

“ส่งค่าเบี้ยประกัน ตกเฉลี่ยก็ประมาณ 2,000 กว่าบาทได้ ต่อเดือน”
 (ครูสร้อย. 2552)

และกรณีผ่อนชำระรายปี ๆ ละ 100,000 กว่าบาท ดังผู้ให้ข้อมูล
 กล่าวว่า “ถ้ารวมทั้งบ้านประมาณ 140,000 กว่าบาทที่ต้องชำระใน 1 ปี” (ครูใจดี. 2552)

จากที่ผ่านมาข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินจะไม่มีปัญหาในเรื่อง
 การชำระค่าเบี้ยประกัน เพราะบางกรมธรรม์จะหักค่าเบี้ยประกันผ่านบัญชีเงินเดือนของข้าราชการ
 ครูโดยตรง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ไม่มีปัญหา คือเค้าจะหักจากเงินเดือนเราเป็นรายเดือน” (ครูชาย. 2552)

“ไม่มีปัญหา เพราะหักจากเงินเดือนเลย” (ครูหญิง. 2552)

แต่กรณีที่มีปัญหาเรื่องการผ่อนชำระค่าเบี้ยประกัน ข้าราชการครูบางท่านก็จะใช้วิธีการยืมเงินเพื่อนครูในโรงเรียนหรือเพื่อนครูนำเงินที่เคยหยิบยืมไปมาคืนให้แล้วนำเงินส่วนนั้นมาใช้ในการผ่อนชำระ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “จะเป็นลักษณะที่ว่าใช้เงินหมุน ถ้ามีปัญหา ก็จะยืมคนอื่นมาจ่าย หรือว่าเพื่อนยืม ไปก็ให้เรามา เพื่อนให้ค่านี้ เราก็เอาส่วนนั้นมาจ่าย” (ครูใจดี. 2552)

และบางกรณีจะเล่นแชร์ร่วมกับเพื่อนครูในโรงเรียน แล้วนำเงินส่วนนั้นมาผ่อนชำระค่าเบี้ยประกัน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “แต่ส่วนใหญ่ก็จะเอาเงินเล่นแชร์ที่เล่นกับเพื่อนครูในโรงเรียนนั้นแหละมาจ่าย” (ครูหงษ์. 2552)

(2) ความต้องการสวัสดิภาพ

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการครู พบว่า ความต้องการสวัสดิภาพเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้ข้าราชการครูเกิดภาวะหนี้สิน ซึ่งประกอบด้วย ยานพาหนะและอาชีพเสริม โดยสามารถแยกเป็นรายละเอียดได้ดังนี้

- ยานพาหนะ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะมีทั้งรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นของตนเอง ยานพาหนะจึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน ผู้ให้ข้อมูลให้ข้อมูลในลักษณะเดียวกันว่าตัดสินใจซื้อรถ เพราะรถมีความจำเป็นในการเดินทางทั้งการเดินทางไปทำงาน การเดินทางไปทำธุระอื่น ๆ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เพื่อความสะดวกในการเดินทาง ไปกลับบ้าน ไปเยี่ยมญาติ” (ครูใจดี. 2552)

“ตอนนั้นต้องเดินทางไปทำงานที่เทพา บ้านอยู่หาดใหญ่แล้วเราต้องไปกลับ ก็เลยตัดสินใจซื้อรถ” (ครูหมื่น. 2552)

และตัดสินใจซื้อรถเพราะต้องใช้รับส่งลูกไปโรงเรียน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ซื้อรถ เพราะว่าเรามีลูกเล็ก จะไปจะมามันก็ลำบาก แล้วได้ส่งลูกไปโรงเรียนด้วย” (ครูหญิง. 2552)

“ซื้อรถใช้ส่งลูก” (ครูสมใจ. 2552)

ซึ่งเงินที่ใช้สำหรับการซื้อหรือคาวนร์ถนั้นจะมีทั้งใช้เงินเก็บส่วนตัว
 ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เป็นเงินสะสมของตัวเอง ซื้อผ่อนส่วนที่คาวนร์ใช้เงินเก็บ ไม่ได้กู้ยืม”

(ครูหมื่น. 2552)

“เงินของเรานี้มีไว้ ใช้เงินเก็บบ้าง เงินหมุนบ้างตามใจ คือให้ไป
 คาวนร์ออกมาได้” (ครูชาย. 2552)

บางส่วนก็ใช้บัตรเครดิต ดังผู้ให้ข้อมูลว่า “เงินที่ใช้ซื้อรถบางทีก็ใน
 ส่วนของบัตรเครดิต บางอย่างก็ใช้คาวนร์น้อย ไม่ต้องคาวนร์” (ครูชาติ. 2552)

นอกจากนี้บางส่วนก็จะกู้ยืมจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ดังผู้ให้ข้อมูล
 กล่าวว่า

“ส่วนใหญ่ตอนนั้นกู้สหกรณ์แล้วมาคาวนร์รถ” (ครูอาร์ต. 2552)

“กู้จากสหกรณ์มาซื้อเงินสด แล้วค่อยผ่อนกับสหกรณ์ที่หลัง เพราะ
 ดอกมันจะถูกกว่า” (ครูใจดี. 2552)

ข้าราชการครูยังคงมีภาระเรื่องการผ่อนชำระหนี้เงินเกี่ยวกับยานพาหนะ
 อยู่ ซึ่งจะผ่อนชำระกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู โดยหักผ่านบัญชีเงินเดือนของข้าราชการครู ดังผู้ให้
 ข้อมูลกล่าวว่า

“ที่ผ่านมามีปัญหาเรื่องค่าผ่อนรถ เพราะสหกรณ์ เค้าหักจาก
 เงินเดือนเราเลย” (ครูใจดี. 2552)

“ไม่เคยคิดคิด มันจะหักผ่านเงินเดือน” (ครูอาร์ต. 2552)

รวมไปถึงการผ่อนชำระกับบริษัทรถ โดยไปจ่ายเองกับบริษัทรถ
 โดยตรง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ค่ารถนี้จะไปผ่อนเอง ไปแนนทีนะ ประมาณ 7,000 กว่าบาท” (ครู
 หงษ์. 2552)

ในกรณีที่มีการผ่อนชำระค่ายานพาหนะมีปัญหา ซึ่งมีสาเหตุมาจาก
 ช่วงนั้นข้าราชการครูต้องมีการในเรื่องค่าใช้จ่ายในส่วนอื่นๆ เป็นจำนวนมาก จนส่งผลกระทบต่อ
 การผ่อนชำระค่ายานพาหนะได้ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “บางทีติดต่อสองเดือน สามเดือนสี่เดือนก็มี
 โดยเฉพาะช่วงเปิดเทอมค่าใช้จ่ายมันเยอะ เลยไม่มีเงินไปผ่อน” (ครูชาติ. 2552)

ซึ่งจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาโดยการยืมเงินเพื่อนครูในโรงเรียนมา
 ผ่อนชำระค่ายานพาหนะก่อน แล้วจะจ่ายคืนในภายหลัง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“อาจจะว่าหีบยืมเพื่อนมาก่อน เหมือนกับเพื่อนซี้กัน เออพี่น้องน้อง
ขอยืมมาก่อนสัก 5,000 คือตั้งก็จะผ่อนรมมีแค่ 3,000 กว่าบาทตอนนี้เงินที่เหลืออยู่ในมือเนี่ย เดี่ยว
ถ้าน้องได้จากจุดนั้นมาน้องจะเอามาให้พี่” (ครูหงษ์. 2552)

และแก้ปัญหาโดยการขายรถคันนั้นไปหรือให้บริษัทมารับรถคืน
เพื่อที่จะผลักภาระหนี้สินที่เกิดจากยานพาหนะออกไป ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “บางทีถ้ามีปัญหาที่
ต้องจำหน่ายหรือไม่ก็ให้บริษัทเค้ามาเอากลับไป” (ครูชาติ. 2552)

- รายได้เสริม

การหารายได้เสริมเป็นอีกหนทางหนึ่งในการเพิ่มรายได้ให้กับ
ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สิน ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งจะมีรายได้เสริมเพื่อหารายได้เพิ่มในการจุนเจือ
ครอบครัว ซึ่งการมีรายได้เสริมก็จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความถนัดและความสามารถ
ของตน เช่น การสอนพิเศษ การทำสวนยางพารา เลี้ยงหมู การขับรถโดยสาร การทำธุรกิจบ้านเช่า
 เป็นต้น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“สอนพิเศษและก็ทำสวน” (ครูอาร์ต. 2552)

“ให้บ้านเช่าเข้ากับทำสวนยาง” (ครูใจดี. 2552)

“มีสวนยางอย่างเดียว” (ครูสมใจ. 2552)

“ทำสวนยาง” (ครูชาติ. 2552)

“ขับรถตุ๊ก ๆ รับจ้าง ขับในเวลากลางคืนกับเสาร์อาทิตย์” (ครูอ้วน.

2552)

“ทำปุ๋ยหมักบ้าง ทำสวน แล้วก็ยังมีบ้านเช่า” (ครูชาย. 2552)

“เลี้ยงหมู ลงทุนก็สองสามแสนอยู่” (ครูสมัคร. 2552)

จากการสัมภาษณ์พบว่า การมีรายได้เสริมของข้าราชการครูบางท่าน
ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ส่วนหนึ่งมาจากรายได้เสริมนั้นต้องใช้จ่ายเงินในการลงทุน
เป็นจำนวนมาก ข้าราชการครูส่วนหนึ่งจะใช้จ่ายเงินเก็บส่วนตัวในการลงทุน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า
“พอหน้าใสปุ๋ยถ้าเงินเดือนเราเหลือเราก็ใส่ ถ้าไม่พอเมื่อไหร่ก็เอาเงินเก็บที่เราเก็บไว้มาใช้” (ครูสมใจ.
2552) และบางส่วนจะกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ครู ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“กู้สหกรณ์มาลงทุน” (ครูสมัคร. 2552)

“ลงทุนไป 200,000 กว่าบาทแล้ว กู้จากสหกรณ์ครู” (ครูใจดี. 2552)

“กู้สหกรณ์ออมทรัพย์ครู มาลงทุน มาทำโรงปุ๋ย” (ครูชาย. 2552)

“วันก่อนก็กู้เข้ามา เหมือนสหกรณ์ก็มาลงทุนปลูก ไร่ เตรียมพื้นที่”

(ครูชาติ. 2552)

นอกจากนี้บางส่วนก็กู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ในระบบ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ช่วงแรกก็ใช้เงินกู้เหมือนกัน ช่วงแรก ๆ นะ กู้ในระบบ กู้มาร้อยเปอร์เซ็นต์เลยกู้มาตกแต่งอาคารนะ” (ครูอาร์ต. 2552)

รายได้เสริมของข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินนั้น ส่วนหนึ่งยังอยู่ในขั้นตอนของการลงทุน โดยยังไม่ได้รับผลประโยชน์แต่อย่างใด ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ตอนนี้ยังไม่มีรายได้มา แต่อยู่ในช่วงของการลงทุน ไว้กินเมื่อแก่มากกว่า” (ครูใจดี. 2552)

“ช่วงนี้อยู่ในช่วงของการลงทุน ไม่มีผลประโยชน์เกิดขึ้น” (ครูชาติ. 2552)

อย่างไรก็ตามการมีรายได้เสริมนั้นก็เป็นอีกหนทางหนึ่งในการหาทางเพิ่มรายรับของข้าราชการครู โดยข้าราชการครูจะมีรายรับจากรายได้เสริมตั้งแต่ 5,000-200,000 บาทต่อเดือน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ที่สอนพิเศษก็ได้ประมาณ 200,000 กว่าต่อเดือน” (ครูอาร์ต, 2552)

“ขับรถก็ได้ประมาณสัปดาห์ละ 1,000 ได้ ช่วงนี้เศรษฐกิจไม่ดี”

(ครูอ้วน, 2552)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า รายได้เสริมสามารถเพิ่มฐานะทางการเงินของข้าราชการครูได้เป็นอย่างมาก ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ถ้ามีแต่เฉพาะเงินเดือน มีปัญหามาก ไม่พอจ่าย ไม่พอแน่นอนเลย”

(ครูอาร์ต, 2552)

(3) ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ความต้องการพัฒนาศักยภาพซึ่งประกอบด้วย การศึกษาเพิ่มเติมและการฝึกอบรมของข้าราชการครูนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็น และข้าราชการครูส่วนใหญ่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ แต่ความต้องการพัฒนาดังกล่าวก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการครูบางส่วนต้องเผชิญกับการมีภาวะหนี้สิน โดยสามารถแยกเป็นรายละเอียดได้ ดังนี้

- การศึกษาเพิ่มเติม

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินจะบรรจุเข้ารับราชการครูด้วยวุฒิการศึกษาที่หลากหลาย ข้าราชการครูบางส่วนบรรจุเข้ารับราชการครูด้วยวุฒิปกศ.ต้น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“บรรจุวุฒิปกศ.ต้น” (ครูชาติ. 2552)

“บรรจุวุฒิปกศ.ต้น ได้เงินเดือน 1,780 บาท” (ครูอาร์ต. 2552)

“บรรจุวุฒิปกศ.ต้น” (ครูอ้วน. 2552)

ขณะที่ข้าราชการครูบางท่านบรรจุเข้ารับราชการครูด้วยวุฒิ ปกศ.

สูง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“บรรจุวุฒิปกศ.สูง (ครูชาย. 2552)

“บรรจุวุฒิปกศ.สูง ได้รับเงิน 2,205 บาท” (ครูใจดี. 2552)

“ปกศ.สูง” (ครูหงษ์. 2552)

รวมไปถึงการบรรจุเข้ารับราชการครูด้วยวุฒิปริญญาตรี ดังผู้ให้ข้อมูล

กล่าวว่า

“เข้าบรรจุวุฒิปริญญาตรีเลย” (ครูหมื่น. 2552)

“เริ่มเข้าทำงาน บรรจุวุฒิปริญญาตรี” (ครูสมใจ. 2552)

“วุฒิปริญญาตรีเลย” (ครูสมศรี. 2552)

“บรรจุวุฒิปริญญาตรี” (ครูหญิง. 2552)

“วุฒิปริญญาตรี”(ครูชาติ. 2552)

หลังจากบรรจุเข้ารับราชการข้าราชการครูส่วนหนึ่งเลือกที่จะไม่ศึกษาต่อเพิ่มเติม โดยให้เหตุผลว่ามีภาระทางครอบครัว เพราะส่วนใหญ่จะมีบุตรและบุตรที่กำลังศึกษาอยู่ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ไม่ได้ศึกษา เราไม่ได้ต้องการแค่จะไปเลื่อนระดับอะไรตรงนั้น แต่เราเอาแค่ความรู้ ก็เลยให้ลูกเรียนดีกว่า” (ครูสมใจ. 2552)

“ถ้ายังไม่มีครอบครัวก็ถือว่าไม่เป็นภาระ แต่ถ้ามีครอบครัวแล้วมันก็มีภาระ เพราะอย่างว่าค่าหน่วยกิตปริญญาโทมันก็แพง แล้วเรามีภาระที่ต้องส่งลูกอยู่แล้ว มันก็ดูหนักไป แล้วถ้าเรียนต่อเราต้องมีเป้าหมายด้วย ถ้าจบแล้วเราจะไปไหน ไม่ใช่เรียนต่อไว้เฉยๆ เราต้องมีเป้าหมายชัดเจนในการเรียนต่อ แต่ถ้าไม่มีเป้าหมายอะไรนั้นค่าใช้จ่ายมันก็เยอะ แล้วเราก็ก็นอนอยู่ด้วย” (ครูหญิง. 2552)

แต่บางท่านจะศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษา โดยให้เหตุผลในการศึกษาที่แตกต่างกันไปทั้งเพื่อหาความรู้ให้กับตนเองในการพัฒนาสายงาน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “เราต้องหาความรู้เพิ่มเติมอะนะ ต้องการพัฒนาตนเอง” (ครูใจดี. 2552)

ต้องการที่จะได้ย้ายที่ทำงาน เพราะใกล้กับบ้านพัก ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “อยากลงที่นี่ เพราะที่นี้มันใกล้กับที่บ้านพักแล้ว ก็เลยสมัครอีกใบนึง เพื่อต้องการจะลงตำแหน่งที่ว่าง” (ครูหงษ์. 2552)

และต้องการจะกลับมาอยู่กับครอบครัว ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “พูดความจริงแล้วเราย้ายไม่ได้ พอบรรจุ ก็แต่งงานพอดี จะทำไงดีก็เลยขออนุญาตลามาเรียนต่อ เพื่อจะได้กลับมาอยู่กับครอบครัว ก็เลยทำให้มาเรียนต่อ” (ครูชาย. 2552)

จะเห็นได้ว่าการศึกษาต่อเพิ่มเติมเป็นการเพิ่มภาระทางการเงินของข้าราชการครู เพราะการศึกษาจะมีรายละเอียดในเรื่องของการใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก แม้ว่าบางท่านหน่วยงานที่สังกัดจะออกค่าใช้จ่ายให้ แต่ก็ไม่สามารถออกให้ได้ทั้งหมด ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ตอนปีแรกก็คือเรียนทุนของราชการ แต่พอปีที่สองนี้ต้องลงเอง” (ครูชาติ. 2552)

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการครูให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่าการศึกษาเพิ่มเติมถึงจะเป็นการเพิ่มภาระทางการเงิน แต่คุ้มค่ากับความรู้ที่เราได้รับกลับคืนมา ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ทำให้รายจ่ายเพิ่มขึ้น แต่ถามว่าคุ้มกันมัยกับรายจ่าย เกินคุ้มกับความรู้ที่เราได้” (ครูหงษ์. 2552)

และผู้ให้ข้อมูลกล่าวในลักษณะเดียวกันว่า ไม่มีปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาเพิ่มเติม ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ต้องเสียค่าหน่วยกิจและค่าธรรมเนียม เรียน ช่วงตอนเย็นๆ อาทิตย์ละสามวัน ค่าใช้จ่ายเพิ่ม แต่ไม่มีปัญหา” (ครูอาร์ต. 2552)

“แน่นอนมันต้องเพิ่มอยู่แล้ว แต่มันเป็นเรื่องปกติ เรียนเสาร์อาทิตย์” (ครูอ้วน. 2552)

“เพิ่ม แต่ไม่เท่าไร’ เพราะตอนนั้นเราไม่มีภาระเรื่องครอบครัว” (ครูใจดี. 2552)

ภาระทางการเงินที่เพิ่มขึ้นจากการศึกษาเพิ่มเติมของข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินนั้น ส่งผลให้ข้าราชการครูต้องลดรายจ่ายเกี่ยวกับการศึกษาบุตร เพื่อนำเงินส่วนนั้นมาใช้ในด้านการศึกษาของตนเอง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“คือมันก็มากขึ้นกว่าเดิม คือแทนที่ว่าเงินนี้เราเอาไว้ให้ลูกเรียนนะ เราก็ต้องเอามาเป็นของเราเสีย” (ครูหงษ์. 2552)

จากภาระทางการเงินที่เพิ่มขึ้นจากการศึกษาต่อเพิ่มเติม ส่งผลให้ข้าราชการครูบางท่านต้องหยุดเรียนก่อนเป็นการชั่วคราว ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ตอนนี้ต้องหยุดเรียนก่อน ยอคนมันไม่ครบรอบ เลยกู้ไม่ได้ นี่ถ้ากู้ได้คงเรียนเลย” (ครูชาติ. 2552)

ด้านวิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีมีปัญหาเรื่องการศึกษาต่อเพิ่มเติม พบว่าจะขอยืมเงินจากญาติพี่น้อง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ถ้ามีปัญหาเรื่องเรียน ส่วนมากจะพี่สาว เนี่ยแหละให้ยืมอยู่ แล้วก็ให้กลับ คือคืน ไม่ได้ขอ” (ครูหงษ์. 2552)

- การฝึกอบรม

ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินส่วนใหญ่จะได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ซึ่งลักษณะการใช้จ่ายก็จะแตกต่างกันออกไป ในกรณีที่อบรมภายในจังหวัด ข้าราชการครูต้องรับผิดชอบในเรื่องของค่าใช้จ่ายบางส่วน แต่จะมีจำนวนไม่มาก ประมาณ 400- 600 บาท ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ถ้าอบรมแค่วันสองวันงบประมาณไม่เกิน 500 บาท” (ครูหงษ์. 2552)

“ส่วนหนึ่งก็เป็นของราชการให้มา ทางเขตเค้าจัด ค่าอาหาร ค่าอะไรก็มี ถ้ามีก็มีของเราเพิ่มนิดหน่อยไม่มาก” (ครูหญิง. 2552)

และในกรณีที่ต้องออกต่างจังหวัด ในส่วนของค่าเดินทางและค่าที่พักทางโรงเรียนจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ แต่จะมีค่าใช้จ่ายบางอย่างที่ข้าราชการครูจะต้องรับผิดชอบเพิ่มเติมด้วย ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ถ้าออกต่างจังหวัด เค้าก็ออกค่าที่พัก ค่าอาหารให้ ออกเองบ้างก็มี แต่ไม่มาก” (ครูใจดี. 2552)

“ถ้าไปอบรมกรุงเทพค่าเครื่องบินเนี่ยก็ไม่ต่ำกว่า เจ็ดแปดพันที่หมดไป ออกเอง” (ครูอาร์ต. 2552)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า แม้การฝึกอบรมจะเป็นการเพิ่มภาระทางการเงินของตนเองและครอบครัว แต่ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินสามารที่จะรับภาระในส่วนนี้ได้ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เพิ่ม แต่ คิดว่ามันไม่ถึงกับว่ามากมายนะ” (ครูหงษ์. 2552)

“เพิ่มนั่นแหละแต่เราไม่ได้อบรมบ่อยไง” (ครูหญิง. 2552)

“เพิ่มนะ แต่เราไม่มีปัญหาส่วนนี้” (ครูอาร์ต. 2552)

และในบางกรณีข้าราชการครูจะมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่าง เพื่อลดภาระทางการเงินที่เกิดจากการฝึกรอบรม ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เราก็ไปลดการใช้จ่ายส่วนอื่นลงบ้าง อย่างเช่นการใช้จ่ายส่วนตัว อะไรที่ไม่จำเป็นก็ลดลงไป” (ครูสร้อย. 2552)

1.2 ค่านิยมที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ค่านิยมของข้าราชการครูประกอบด้วยค่านิยมทางวิชาการ ค่านิยมทางเศรษฐกิจและค่านิยมทางสังคม เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน ซึ่งภาวะหนี้สินจะแตกต่างกันออกไปตามค่านิยมส่วนตัวของแต่ละคน โดยสามารถแยกเป็นรายละเอียดได้ ดังนี้

(1) ค่านิยมทางวิชาการ

ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษา และการแสวงหาความรู้ทางวิชาการว่า มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะอาชีพครูจะต้องแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อนำความรู้นั้นมาใช้ในการสอนหนังสือ ดังผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นว่า

“เราจะได้ไม่อยู่ในกะลา เพื่อนเค้าไปถึงไหนๆ แล้ว เราไม่รู้เรื่อง เพื่อนเค้าพูดเรื่องอะไรกัน หลักสูตรบ้าง เราไม่รู้เรื่อง ไหนกระบวนการสอน เน้นกระบวนการคิด เป็นอย่างไร ถ้าเราเป็นครู เราต้องทันเพราะเราไปสอนผู้อื่น เพราะเราต้องสอนเด็ก” (ครูใจดี. 2552)

“บางที่เราเรียนไปนาน ๆ เราก็ลืม ถ้าเราอบรมทุกเดือนเราก็ได้หลากหลายขึ้น บางทีเด็กเราก็ชินว่าแบบนี้ ถ้าเกิดเราได้ไปแชร์ความรู้กัน เอาของเพื่อนมาบ้างมันก็ได้เพลินไป มันได้เปลี่ยนรูปแบบอะไรบ้าง” (ครูหญิง. 2552)

“สำคัญมากๆ เลย ถ้าเราไม่ได้รับการอบรม ตอนนี้เราจะไปไม่ทันแล้วกับภาษาวิชาการที่เค้าเปลี่ยนแปลงนะ” (ครูหงษ์. 2552)

“สำคัญ เป็นคนที่ชอบอ่านหนังสือ จะอ่านทุกวันหนังสือ คือเป็นกิจวัตร ถ้าไม่อ่านหนังสือจะนอนไม่หลับ เป็นคนชอบศึกษา ค้นคว้า” (ครูชาติ. 2552)

“เป็นหนอนหนังสือ ชอบอ่านหนังสือ หนังสือเยอะ อะไรที่ใหม่จะซื้อทันที” (ครูอ้วน. 2552)

“สำคัญ เพราะว่าเป็นเครื่องมือทำมาหากิน จำเป็นต้องหาความรู้เพิ่ม
ไปเรื่อย ๆ” (ครูหมื่น. 2552)

“โดยเฉพาะอาชีพปัจจุบันที่มีอยู่ คือเราต้องค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ
อยู่ตลอดเวลา” (ครูอาร์ต. 2552)

ด้านภาระทางการเงินที่เกิดจากการศึกษาและการแสวงหาความรู้ทาง
วิชานั้น ข้าราชการครูได้แสดงทัศนะที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การแสวงหาความรู้ไม่ได้เป็นการเพิ่ม
ภาระทางการเงิน เพราะการศึกษาและการแสวงหาความรู้ไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่าย ดังผู้ให้ข้อมูล
กล่าวว่า

“ไม่เพิ่ม รับประทานได้เลยว่าไม่เพิ่ม เพราะการศึกษาไม่จำเป็นต้อง
ออกเงินก็ได้” (ครูอ้วน. 2552)

“ถ้าไปพัฒนาแบบนี้ คิดว่าไม่เพิ่มภาระ” (ครูใจดี. 2552)

“ไม่ ขึ้นอยู่ที่แหล่งศึกษาว่าเราจะศึกษาด้วยวิธีการใด” (ครูชาติ.
2552)

“ไม่เพิ่ม” (ครูหมื่น. 2552)

แต่ในทางตรงกันข้ามข้าราชการครูบางส่วน กล่าวว่า การศึกษาและ
การแสวงหาความรู้นั้นจะเป็นการเพิ่มภาระทางการเงิน คือ จะทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น แต่ก็เป็นการ
เพิ่มที่คุ้มค่า ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ก็ต้องเพิ่ม เราก็ต้องมีค่าใช้จ่ายแน่นอน” (ครูชาย. 2552)

“เพิ่ม แต่เป็นสิ่งที่คิดว่าน่าจะเพิ่ม น่าจะเพิ่มกว่าส่วนอื่นๆ การศึกษา
เป็นภาระก็จริงแต่ว่ามันคือสิ่งที่ต้องเพิ่ม” (ครูหญิง. 2552)

“เราต้องการเราก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายໄ໓໓ แต่การใช้นั้นก็คุ้มกับที่
เราได้มา มันก็คุ้มของเรา” (ครูสมัคร. 2552)

“ถ้าพูดถึงหลักความจริงเพิ่มนะ แต่ถ้าว่าเพิ่มแล้วคุ้มมั้ คุ้ม” (ครูหงษ์.
2552)

(2) ค่านิยมทางเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการมี
ทรัพย์สิน เงินทองไปในทิศทางเดียวกันว่า มีความสำคัญแก่ตนเองมาก เพราะทรัพย์สิน เงินทอง
เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“มีความสำคัญ ใ้สร้างฐานะ ให้การศึกษาลูก” (ครูใจดี. 2552)

“เงินนั้นเป็นปัจจัยที่สามารถเป็นทางออกให้กับทางอื่นได้ คือ ต้องมีเงินถึงจะมีคุณภาพที่ดีได้” (ครูหญิง. 2552)

“จำเป็นมากๆ ตอนนี้ พออายุมากๆ ไม่มีเงิน ไม่มีทรัพย์สินบ้าง ก็แย่เหมือนกัน” (ครูสมัคร. 2552)

“สำคัญ ชีวิตประจำวันถ้าไม่มีเงินทองก็อยู่ไม่ได้เหมือนกันนะ เสื้ออะไรก็ต้องใช้เงินซื้อมาทั้งนั้น ชีวิตประจำวันนี้ขาดไม่ได้นะเงินทอง อาหารต่างๆ ต้องใช้เงินทั้งนั้นที่อยู่อาศัยเราต้องใช้เงิน เสื้อผ้าต้องใช้เงิน เครื่องนุ่งห่มอะไรต่างๆ การรักษาโรคต้องใช้เงินทั้งนั้น” (ครูหงษ์. 2552)

“สำคัญ เป็นปัจจัยอันดับแรกเลย” (ครูชาติ. 2552)

“สำคัญมาก สำคัญที่สุดในชีวิตสังคมคนทำงานในปัจจุบัน” (ครูอ้วน. 2552)

“ในยุคปัจจุบันก็สำคัญ เพราะว่าเราก็ต้อง คือมันยังงี้ คือเราต้องใช้จ่าย สำคัญก็สำคัญนะเพราะว่ามันจำเป็นต้องใช้” (ครูสร้อย. 2552)

“สำคัญมาก เพราะว่าตอนนี้เรามีสถานบรรดาศักดิ์เท่าไร มันก็ไม่สู้กับมีเงินทอง มีสมบัติอะไรถ้าไม่มีตั้งค์ก็อยู่ในสังคมยาก คบกับเพื่อนก็ยาก” (ครูอาร์ต. 2552)

“การมีทรัพย์สินเงินทองนั้นทำให้ตัวเรามีความสุข” (ครูหมื่น. 2552)

ด้านวิธีการเพื่อที่จะให้ได้ครอบครองในทรัพย์สินเงินทองที่ต้องการนั้น จะมีวิธีการแตกต่างกัน คือ ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนจะตั้งใจทำงานทั้งงานราชการและงานส่วนตัว ตั้งผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ใช้ชีวิต ออกทน ผู้ตั้งใจ ไม่ว่าจะทางราชการหรือส่วนตัว ต้องตั้งใจ ตั้งใจทำงานทุกอย่าง ที่สำคัญก็คือไม่มัวการพนัน” (ครูอาร์ต. 2552) หรือพยายามหาอาชีพเสริม เพื่อให้ได้ครอบครองในสิ่งที่ตนเองต้องการ ตั้งผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ก็ต้องทำงานเพิ่มขึ้น” (ครูชาย. 2552)

แต่ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลบางส่วน จะมีวิธีการเพื่อให้ได้ครอบครองในทรัพย์สินเงินทองที่ต้องการ โดยการกู้ยืมเงินจากธนาคารหรือสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ตั้งผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ธนาคาร ถ้าชอบจริงๆ ก็ธนาคาร” (ครูอ้วน. 2552)

“ถ้ายังงี้ก็กู้สหกรณ์ ถ้าคิดว่าเราจะไปซื้อพวกบ้าน หรือรถ ที่ดินอะไรอย่างนี้ แต่ก็ดูในราคาที่เราพอที่จะเอาได้” (ครูสร้อย. 2552)

“วิธีการอย่างแรกคือต้องดูว่าเงินเราพอมั้ยก่อนถ้าพอก็ซื้อ ถ้าไม่พอก็สามารถกู้ได้และอยู่ในกรอบที่สามารถส่งได้” (ครูหมื่น. 2552)

บางส่วนก็หยิบยืมเพื่อนฝูง ตั้งผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ยืมเพื่อนมา เอาเงินเพื่อนมาซื้อเงินสด เพราะเราไม่สามารถเอาเงินส่วนตัว เพราะเราเป็นหนี้อยู่ ไม่สามารถมีเงินที่

คิดตัว” (ครูสมศรี. 2552) หรือใช้ในส่วนของบัตรเครดิต เพื่อให้ได้ครอบครองในสิ่งที่ตนต้องการ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “คงต้องใช้ในส่วนของเครดิตต่างๆ ที่เค้าให้ในเราไม่ต้องจ่ายเงินมาก” (ครูชาติ. 2552)

(3) ค่านิยมทางสังคม

การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นของข้าราชการครูเป็นเรื่องที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ เพราะข้าราชการครูเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ของสังคม จึงต้องเข้าร่วมกิจกรรมทั้งของโรงเรียนและของชุมชน รวมถึงการติดต่อทั้งเพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และเพื่อนบ้านอยู่เสมอ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เราอยู่กับชุมชน เราอยู่กับสังคม นอกจากผู้ปกครองนักเรียนแล้ว เพื่อนฝูงอีกญาติพี่น้องอีกก็เยอะ” (ครูใจดี. 2552)

“มันจำเป็น บางครั้งนะบอกตรง ๆ เราก็ไม่อยากจะร่วมสักเท่าไร แต่เราก็ต้องไปเพราะเราอยู่ในสังคม มันเป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว” (ครูสมใจ. 2552)

“จำเป็นนะ จำเป็นมากกับการอยู่ร่วมกันในสังคม การคบค้าสมาคม เพื่อนฝูงมันจำเป็นมาก ๆ เราไม่ได้อยู่แบบตัวมุดหัวอยู่ เราต้องอยู่ในสังคมช่วยเหลือกัน บ้านใกล้เรือนเคียงช่วยเหลือกัน” (ครูสมศรี. 2552)

“บ่อย ๆ มาก ๆ” (ครูหงษ์. 2552)

การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นของครูที่มีภาวะหนี้สินนั้นจะมีอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นการเพิ่มภาระทางการเงินให้กับตัวข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สิน เพราะครูจะมีรายจ่ายเกี่ยวกับเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นประมาณ 1,000 – 2,000 บาทต่อเดือน โดยเฉลี่ยงานละประมาณ 200-1,000 บาทต่องานขึ้นอยู่กับความสนิทสนมกับบุคคลนั้น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ไปบ่อย เดือนหนึ่ง 1,000 บาทไม่รู้พอมั้ยบางเดือน บางเดือน 2,000 บาทก็ถึง” (ครูใจดี. 2552)

“เพิ่ม แต่ว่าจำเป็น อย่างเพื่อนเราก็จำเป็น เพื่อนบ้านบางบ้านเราก็จำเป็น เราก็โยงสัมพันธ์กันอยู่เราก็จำเป็น มันหยุดไม่ได้ภยีสังคม” (ครูหญิง. 2552)

“เป็นภาระมัย เป็นนะ เพราะว่ามันเยอะไง มันเยอะกับว่าบางเดือนที่มีงานเยอะ เค้าช่วยเราเราช่วยเค้า” (ครูหงษ์. 2552)

“ภยีสังคมจะไม่ต่ำกว่า 1,000 บาทต่อเดือน” (ครูอ้วน. 2552)

“ถ้าเดือนไหนเยอะ ๆ ภาระทางการเงินเพิ่มแน่” (ครูสร้อย. 2552)

“เป็นการเพิ่มภาระแต่ไม่ถึงกับเดือดร้อนแต่เป็นความจำเป็นที่ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม” (ครูหมื่น. 2552)

จะเห็นได้ว่าภาษีสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ข้าราชการครูหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะไม่ว่าจะไปร่วมงานหรือกิจกรรมหรือไม่ ก็ต้องฝากเงินไปร่วมงานด้วยเสมอ เพื่อแสดงถึงความจริงใจที่มีให้ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ตัวไม่ไป ของก็ต้องไป” (ครูชาย. 2552)

“ถ้าไม่ไปก็ต้องฝากของ เคียวเพื่อนว่าไม่มีน้ำใจ” (ครูสมใจ. 2552)

ภาระทางการเงินที่เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมและการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ส่งผลให้ข้าราชการครูต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างในการดำรงชีวิต เพื่อนำเงินบางส่วนมาใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมและการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“แทนที่เราจะไปโลดสก็ต้องอดไป” (ครูหญิง. 2552)

“เราต้องลดพฤติกรรมบางอย่าง เพื่อมาเพิ่มตรงส่วนนี้บ้าง” (ครูใจดี. 2552)

1.3 พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

(1) พฤติกรรมการบริโภคอาหาร

จากการสัมภาษณ์พบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารของข้าราชการครูแม้จะไม่ส่งต่อการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครูโดยตรง แต่พฤติกรรมการบริโภคอาหารของข้าราชการครูก็ทำให้ภาระทางการเงินเพิ่มขึ้น ซึ่งประกอบด้วย การรับประทานอาหารประจำวันและการรับประทานอาหารนอกบ้าน โดยสามารถแยกเป็นรายละเอียดได้ดังนี้

- การรับประทานอาหารประจำวัน

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการครู พบว่าการรับประทานอาหารประจำวันนั้น มีทั้งปรุงอาหารเองและซื้อมารับประทานผสมผสานกันไปในแต่ละวัน แต่ส่วนใหญ่เลือกที่จะปรุงอาหารรับประทานเอง โดยมีเหตุผลสำคัญ คือ ไม่สามารถรับประทานอาหารที่ปรุงสำเร็จได้ (อาหารถุง) ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “กินแกงซื้อไม่ได้ ก็เลยต้องทำ” (ครูหงษ์. 2552) และ “จะไม่ค่อยซื้อแกงสำเร็จรูป จะไม่นิยมกินแกงถุง” (ครูชาย. 2552)

จากการสัมภาษณ์พบว่าข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินจะมีพฤติกรรมในการซื้อวัตถุดิบที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ภายในหนึ่งสัปดาห์จะซื้อวัตถุดิบประมาณ 2-3 ครั้ง ที่ตลาดนัด ตลาดสดหรือตามห้างสรรพสินค้าใกล้บ้านหรือทางผ่านของสถานที่ทำงานกับที่อยู่อาศัย

ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อวัตถุดิบประมาณ 200-500 บาทต่อครั้ง การซื้อวัตถุดิบในแต่ละครั้งจะซื้อครั้งละไม่มากให้เพียงพอที่จะอยู่ได้ 2-3 วัน เมื่อหมดจึงจะซื้อเพิ่มเติม ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ส่วนมากจะซื้อที่ตลาดนัด เพราะว่าเป็นทางผ่านของโรงเรียน มีอยู่ประมาณ 100-200 บาท แต่ถ้าเสาร์อาทิตย์เราไปซูเปอร์มาร์เก็ตก็จะซื้อเป็นแพ็คเกจ” (ครูใจดี. 2552)

“ประมาณ 1,000 บาท เพราะว่าเราซื้อมาเก็บ บางทีก็ไปห้าง ส่วนใหญ่มันพอ ๆ กันนะทั้งตลาดสดและห้าง” (ครูสมใจ. 2552)

“อย่างซื้อมา 300 บาท เราจะใช้ได้ 2 วัน แต่พวกเครื่องปรุงอะไรขาดมันก็ซื้อตั้งไว้” (ครูหญิง. 2552)

“ตลาดนัดที่บ้าน ซื้อของสดก็ว่าได้ไม่ต้องใส่ตู้เย็น ผ่านมาก็ซื้อ แต่ส่วนใหญ่ถ้าไปก็จ่ายเยอะ อย่างต่ำ 200 ตั้งไว้เลย 200 บาทนี่น้อยไปนะพูดถึง” (ครูสมศรี. 2552)

“ตลาดนัดอยู่ตรงข้ามหน้าบ้านเลย 3 วันเลย คือซื้อครั้งนึงให้พอ 1-2 วัน ประมาณ 500 บาท” (ครูชาติ. 2552)

“ใน 7 วัน จะออกไปซื้อที่ตลาดอยู่ประมาณสัก 2-3 วัน ประมาณสัก 300-400 ต่อครั้งได้ ซื้อมาเก็บไว้” (ครูสร้อย. 2552)

“ตลาดนัดมีทุกวันอยากจะกินอะไรก็ไปซื้อมากินมาทำ รวมทุกอย่างรวมอาหารรวมของกินเล่นรวมทุกอย่างก็ประมาณ 300 – 500 ต่อครั้ง” (ครูหมื่น. 2552)

และข้าราชการครูให้เหตุผลเดียวกันว่า มีความเชื่อมั่นว่าคุณภาพของวัตถุดิบนั้นไม่ได้อยู่ที่สถานที่ แต่อยู่ที่ตนเองมากกว่าที่เลือกซื้อของที่มีคุณภาพหรือไม่ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ของดีไม่ดีขึ้นอยู่กับเราเลือก ไม่ได้อยู่ที่สถานที่หรอก” (ครูหมื่น. 2552)

“เราก็ต้องเลือกของที่ดีมีคุณภาพดี เลือกพลาสติก ผักสด” (ครูใจดี. 2552)

- การรับประทานอาหารนอกบ้าน

ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินที่ไม่ปรุงอาหารรับประทานเองที่บ้าน จะเลือกมารับประทานอาหารนอกบ้านกับครอบครัว ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ไม่ปรุงอาหารเอง ภัทรรวมส่วนใหญ่จะกินนอกบ้าน จะกินในร้านเป็นส่วนใหญ่มากับลูก” (ครูอ้วน. 2552) และบางส่วนก็รับประทานอาหารนอกบ้านกับเพื่อนฝูง ดังผู้ให้ข้อมูลบางท่านกล่าวว่า “จะไม่ได้กินข้าวพร้อมกัน

เลยกับครอบครัว ต่างคนต่างกิน เพราะมีภาระกัน จะไปกินกับเพื่อนฝูงเป็นส่วนใหญ่” (ครูอาร์ต. 2552)

จากการสัมภาษณ์ พบว่าข้าราชการครูที่ปรุงอาหารรับประทานเองที่บ้านจะมีการรับประทานอาหารนอกบ้านเช่นกันไม่ว่าจะเป็นกับครอบครัวหรือเพื่อนฝูง ซึ่งข้าราชการครูชายกับข้าราชการครูหญิงจะมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารนอกบ้านที่แตกต่างกัน คือ ข้าราชการครูหญิงจะไปรับประทานอาหารนอกบ้านพร้อมกับครอบครัวมากกว่าเพื่อนฝูง ในระยะเวลา 6 เดือน จะรับประทานอาหารนอกบ้านประมาณ 5-6 ครั้ง มีค่าใช้จ่ายประมาณ 100-1,000 บาทต่อครั้ง ลักษณะร้านที่เลือกนั้นไม่จำเป็นต้องหรูหรา มีระดับ แต่จะต้องเป็นร้านที่สะอาดและอาหารอร่อย ยกตัวอย่าง เช่น ร้านหมูกระทะ ร้านอาหารทั่วไป รวมไปถึง MK (สุกี้) และ KFC ตามห้างสรรพสินค้า เป็นต้น ตามแต่โอกาสและความต้องการของบุคคลที่ไปร่วมรับประทานอาหารด้วย ดังผู้ให้ข้อมูลที่เป็นข้าราชการครูหญิงกล่าวว่า

“ไม่บ่อย เดือนนึงบางทีไม่สักครั้ง ส่วนมากที่ไปกินจะเป็นร้านอาหารพื้นบ้าน ร้านไหนเค้าบอกว่าอร่อยก็ไป ๆ กับครอบครัวก็มี ไปกับเพื่อนสองสามคนก็มี จะกินกันประมาณ 1,000 กว่าบาท” (ครูใจดี. 2552)

“ร้านข้าวต้ม อย่าง KFC ก็มีบ้างตามประสาว่าเด็กชอบ มันก็มีบ้างนาน ๆ ครั้ง เดือนนึงสักครั้งนึง แล้วเวลาสั่งก็จะไม่เกิน 120 บาท” (ครูหญิง. 2552)

“อาหารตามสั่งก็มี หมูกระทะก็มี พวก MK อะไรก็มีแล้วแต่โอกาสแล้วแต่บุคคลแล้วแต่ความต้องการ” (ครูสมใจ. 2552)

“ร้านก็ไม่ไช่จะจัดว่าหรู แต่ก็เป็นที่เน้นว่าความสะอาด ไปประมาณสัก 2 ครั้ง หรือว่าครั้งนึง แล้วแต่ภาวะในตอนนั้น ครั้งนึงก็จะประมาณไม่เกิน 500 ส่วนใหญ่จะไปกับครอบครัว” (ครูสร้อย. 2552)

ในขณะที่ข้าราชการครูชาย จะมีการรับประทานอาหารนอกบ้านบ่อยกว่าข้าราชการครูหญิง และจะรับประทานอาหารกับครอบครัวบ้าง แต่จะรับประทานอาหารนอกบ้านกับเพื่อนฝูงเป็นส่วนใหญ่ ประมาณ 4-5 คน โดยจะเน้นการสังสรรค์และพูดคุย ปรีกษาหารือกันเกี่ยวกับการทำงาน ลักษณะร้านอาหารจะเป็นร้านธรรมดา ไม่หรูหรา อาหารอร่อย ราคาไม่แพงมากนัก ซึ่งลักษณะการจ่ายเงินจะขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้เชิญให้มารับประทานอาหาร ถ้าใครเชิญคนนั้นจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่าย ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายในแต่ละครั้งประมาณ 1,000 บาทขึ้นไป ขึ้นอยู่กับร้านอาหารที่นั่งรับประทาน ดังผู้ให้ข้อมูลที่เป็นข้าราชการครูชายกล่าวว่า

“กินก็จะไปกินกับเพื่อนฝูง จะเป็นพวก ร้านอาหาร อาหารทั่วไป จะไม่ไช่ที่หรูอะไร ร้านอาหารตามสั่ง ไปกินแต่ละครั้งจะไปกับ 4-5 คน จะไปคุยกันเรื่องงาน คน

ที่จ่ายก็ขึ้นอยู่กับว่างานใคร งานใครคนนั้นจ่าย ไม่ค่อยได้หารกัน ใครชวนคนนั้นจ่าย มีหนึ่งเฉลี่ยแล้ว ก็เป็น 1,000 นะ” (ครูอาร์ต. 2552)

“เพื่อนฝูงเฉลี่ยเป็นส่วนใหญ่ จะมีบ้างที่จะพาครอบครัวไป เดือนหนึ่งเฉลี่ยแล้วก็ประมาณ 2 ครั้งได้ บางทีก็เป็นร้านอีสาน หรือบางทีก็เป็นสวนอาหาร ร้านอีสานก็จะไม่แพง แต่ถ้าเป็นสวนอาหารก็จะแพง ไปกินทีก็จะต้องเป็น 1,000 บางร้านก็ไม่ถึง บางทีก็ 500-600” (ครูชาย. 2552)

- ภาระทางการเงินเกี่ยวกับพฤติกรรมกรบริโภคอาหาร

จากการสัมภาษณ์พบว่า พฤติกรรมกรบริโภคอาหาร ส่งผลให้ข้าราชการครูมีภาระทางการเงินเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะพฤติกรรมกรรับประทานอาหารนอกบ้าน อย่างไรก็ตามการเพิ่มภาระทางการเงินดังกล่าว ก็จะเพิ่มแต่เฉพาะช่วงเดือนที่ไปรับประทานอาหารนอกบ้านเท่านั้น ซึ่งไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสถานะทางการเงินหรือรายจ่ายของข้าราชการครูในส่วนอื่น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ก็เพิ่มแต่เราถือว่าเราไม่ได้กินประจำ นานๆ ครั้ง สวรรค์กัน พุดคุยกัน” (ครูใจดี. 2552)

“เพิ่ม แต่มันมีความจำเป็น คือเราอยู่ในสังคม การกินอาหารกับเพื่อนฝูงเป็นเรื่องธรรมดา” (ครูชาติ. 2552)

“เพิ่ม แต่เราไม่ได้ไปบ่อยนะนานๆ ครั้ง แต่ก่อนไปนั้นเราต้องมีเงินพร้อมอยู่แล้วถ้าไม่มีเงินแล้วเราไปกินเท่ากับว่าเราต้องประหยัดส่วนอื่นแต่นี้มีเงินพร้อม” (ครูหมื่น. 2552)

2. พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข

จากการสัมภาษณ์ พบว่า พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข ประกอบด้วย การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่และการเล่นการพนันของข้าราชการครูนอกจากจะทำให้ข้าราชการครูมีภาระทางการเงินเพิ่มขึ้นแล้ว ยังส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครูบางท่านอีกด้วย โดยสามารถแยกเป็นรายละเอียดได้ดังนี้

- การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จะพบแต่ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นข้าราชการครูชาย การดื่มนั้นมักจะดื่มสุรา โดยจะดื่มร่วมกับเพื่อนฝูงทั้งดื่มที่บ้านหรือตามร้านที่ไปรับประทานอาหารร่วมกัน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“มานั่งกินกันที่บ้าน ผลัดกันบ้านเราบ้าง บ้านเพื่อนบ้าง” (ครูสมัคร. 2552)

“เวลาไปนั่งกินข้าวกัน ก็จะกินเหล้าไปด้วย ดึกว่ากินน้ำเปล่า เพราะจะมีอัตราการกิน” (ครูชาย. 2552)

การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จึงถือว่าเป็นเรื่องปกติสำหรับข้าราชการครูชาย ซึ่งการดื่มจะเป็นลักษณะของการดื่มเพื่อสังสรรค์มากกว่าการดื่มเป็นกิจวัตรประจำวัน จะมีรายจ่ายอยู่ที่ 200 – 2,000 บาทต่อเดือน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า

“เสียค่าเหล้าเยอะเหมือนกัน ก็เกือบ 2,000 ไป กินเหล้าก็กินไม่มาก ไม่ใช่เมานะ กินเพื่อสังสรรค์กัน นั่งคุยงานกัน ไม่ถึงกับเมา” (ครูอาร์ต. 2552)

“ประมาณสามครั้งอย่างน้อยสาม สามสี่อะไรประมาณนี้ต่อสัปดาห์ จะไม่ค่อยหารกัน เป็นที่รู้กันว่าอย่าออกซ้ำคนอื่นบ้าง ค่าใช้จ่ายไม่มาก คนบ้านกินอาหารไม่เหมือนในเมือง กินก็ประมาณไม่เกินร้อยหรือหก” (ครูสมัคร. 2552)

“บางทีเราก็เอาติดไม้ติดมือไป เหล้าสักแบริ่น เอาไปเพื่อจะได้ไม่ต้องสั่งที่ร้าน เอาเหล้าไปมันก็จะเซฟด้วยในตรงนั้น คือแทนที่จะเป็น 1,000 ค่าเหล้าค่าอะไรก็จะเหลือแค่ 400 – 500 ก็ไม่หนัก” (ครูชาย. 2552)

- การสูบบุหรี่

จากการสัมภาษณ์ พบว่า มีเฉพาะข้าราชการครูชายเท่านั้นที่สูบบุหรี่บางส่วน สูบบ้างเพียงเล็กน้อยเวลาสังสรรค์กับเพื่อนฝูง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “สูบบ้าง เวลาอยู่กับเพื่อน แต่ไม่บ่อย” (ครูอาร์ต. 2552) และมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่สูบเป็นกิจวัตรประจำวัน ซึ่งจะมีรายจ่ายเป็นจำนวนไม่มากนัก เพราะบุหรี่ที่ใช้สูบนั้นเป็นของหนีภาษี ซึ่งจะมีราคาถูกกว่าบุหรี่ตามท้องตลาด ดังผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวว่า

“สูบบุหรี่วัน จดติดเลย ตอนนี้จะใช้บุหรี่ที่ว่ามันมีคุณภาพแต่ว่าราคาต่ำกว่าราคามือปอด คือถ้าเราไปซื้อก็ของ 19 บาทเอง มันเป็นของหนีภาษี” (ครูชาติ. 2552)

- การเล่นการพนัน

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการครูชายและหญิงที่มีภาวะหนี้สินพบว่า จะมีการซื้อพวกหวยใต้ดินหรือสลากกินแบ่งรัฐบาล บางส่วนจะมีการซื้อนานๆ ครั้ง โดยมีการซื้อในแต่ละครั้งตั้งแต่ 50 – 300 บาท ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ก็มีบ้าง เค้าก็บอกแล้ว ว่าคนจนเล่นหวย คนรวยเล่นหุ้น” (ครูชาติ. 2552)

“มีน้อย ไม่ค่อยนิยมเท่าไร 6 เดือนนี้ ประมาณสักครั้งนึงได้ หรือว่าสัก 2 ครั้ง” (ครูสร้อย. 2552)

“ถ้า 6 เดือนที่ผ่านมาซื้อหวยใต้ดิน 2 งวดแล้ว ประมาณ 100 กว่าบาท 50 บาท 200 ก็ถึงวันนั้น 300 กว่าบาท” (ครูใจดี. 2552)

“ซื้อลอตเตอรี่ แต่ไม่ทุกงวด นอกจากนิกสนุกกว่าวันนี้ซื้อเลขท้ายรถ ประมาณ 2 ใบ งวดหนึ่งก็ประมาณ 1 ใบหรือ 2 ใบ แต่ไม่ทุกงวด แต่ถ้าซื้อจะไม่เกิน 2 ใบ ประมาณ 200 บาท” (ครูหงษ์. 2552)

แต่ขณะที่บางส่วนจะซื้อเกือบทุกงวด จะมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อทั้งหวยและสลากกินแบ่งรัฐบาลตั้งแต่ 200–1,000 บาท ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เรามีเราซื้อ มีอยู่ครั้งหนึ่งซื้อหลายบาทอยู่นะ คนบ้าน ๆ จะซื้อหวยบ่อย” (ครูสมัค. 2552)

“ถ้าลอตเตอรี่ซื้อทุกเดือน อย่างน้อย 2 ใบทุกเดือน แต่เบอร์ไม่เล่น” (ครูอ้วน. 2552)

“ถ้าพูดจริงๆ แล้วก็เล่น ซื้อบ่อย พวกหวยมาเล ชอบหวยมาเล จะมีทุกอาทิตย์ พุธ เสาร์ อาทิตย์ จะโทรสั่ง ไม่ต้องไปซื้อเอง พอ 3-4 งวดแล้วค่อยไปเซ็คบิล 3 งวดก็ไปจ่ายทีก็ประมาณ 1,500 - 1,600” (ครูชาย. 2552)

นอกจากการซื้อหวยใต้ดินและสลากกินแบ่งรัฐบาลแล้ว บางส่วนยังมีการเล่นไพ่อีกด้วย แต่เป็นการเล่นในช่วงเวลาที่ไปศึกษาดูงาน เพื่อความสนุกสนานเท่านั้น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เล่น ไพ่ร้อยเปอร์เซ็นต์เลย ส่วนใหญ่ก็จะเล่นกันร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่จะเล่นกันไม่มาก เล่นสนุก ๆ เพื่อฆ่าเวลาครั้งละ 20 บาท 30 บาท” (ครูอาร์ต. 2552)

“ศึกษาดูงานกลางคืนว่าง ๆ เล่นด้อมมีกับเพื่อน ๆ กลางคืนไม่รู้ทำอะไร เล่นกันบางทีก็ไม่หนีค่น้อย บางทีเล่นกันถ้าไม่เกมเลยบางที 4,000 – 5,000 ไม่ทันรู้ตัวชั่วโมงเดียวหมด บางครั้งเป็น 1,000” (ครูอ้วน. 2552)

“มีที่เล่นไพ่ ก็วันก่อนก็แพ้ไปหลายตั้งค์ แพ้ไป 10,000 กว่าบาท” (ครูชาย. 2552)

- ภาระทางการเงินเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขเป็นการเพิ่มภาระทางการเงิน โดยเฉพาะการเล่นการพนัน จะเป็นการเพิ่มภาระทางการเงินให้ข้าราชการครูเป็นอย่างมาก ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เพิ่ม ถ้าไม่ถูกมันก็เพิ่มหนี้สิน มันก็เพิ่มค่าใช้จ่าย” (ครูชาติ. 2552)

“หนี้สินจากการเล่นนี่เยอะนะ เล่นจา กล๊อตเตอร์อะไรเยอะนะ แต่ตอนนี้ทุเลาแล้วละวางแล้ว ไม่สนุกด้วยแล้ว มันถูกกินมากกว่า” (ครูสมศรี. 2552)

“ก็เพิ่มเหมือนกัน แต่ก็เคยมีโชคเหมือนถูก 2 ครั้งก็ประมาณ 400,000 แต่ทั้งหมด” (ครูชาย. 2552)

ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลบางท่านนำเงินที่ติดตัวอยู่ในกระเป๋าซื้อหาขี้ดินจนหมด ส่งผลให้ไม่มีเงินในการใช้จ่ายอย่างอื่น จนต้องไปกู้หนี้ยืมสินมาเพื่อใช้จ่ายในการอุปโภคและบริโภค ดังผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวว่า

“ไม่ค่อยมีนะที่กู้เงินมาเล่น แต่ถ้ามีในกระเป๋าเท่าไรก็ซื้อเท่านั้น แต่ต้องกู้เงินมาใช้ส่วนอื่นในเรื่องการอุปโภคบริโภคถ้าไม่มีในกระเป๋าแล้ว เราก็ต้องหา ค่าใช้จ่ายบางทีก็มีขึ้นปกติ บางทีก็มีนอกเส้นทางด้วย” (ครูชาติ. 2552)

3. พฤติกรรมการเที่ยวเตร่

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การเที่ยวในเวลาว่างจะมีเฉพาะผู้ให้ข้อมูลที่เป็นข้าราชการครูชาย ด้านข้าราชการครูหญิงให้เหตุผลที่ไม่เที่ยวกลางคืนว่าไม่ชอบเที่ยวเป็นการส่วนตัว และมีครอบครัว มีลูกให้ดูแล ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ไม่ชอบเที่ยวกลางคืน” (ครูใจดี. 2552)

“ไปไม่ได้ เพราะมีลูก แต่ตอนอยู่กับแฟนสองคนยังได้ไปบ้าง” (ครูหญิง. 2552)

ขณะที่ข้าราชการครูผู้ชายจะมีการสังสรรค์กับเพื่อนฝูงมากกว่า แต่การเที่ยวนั้นจะเป็นลักษณะนานๆ ครั้ง โดยจะเลือกนั่งฟังเพลงตามโรงแรมต่างๆ หรือร้านคาราโอเกะ จะมีรายจ่ายในแต่ละครั้งไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“นั่งฟังเพลงกันกับเพื่อนๆ นาน ๆ สักครั้ง เดือนนึงสักครั้ง ตามโรงแรมต่าง ๆ นั่งคุยงานที่เงียบ ๆ ครั้งหนึ่งก็ไม่ต่ำกว่า 1,000 อยู่แล้ว” (ครูอาร์ต. 2552)

“เพื่อนฝูงไปนั่งอยู่ก่อนโทรไปหรือนั่ง ๆ โทรไป ถามว่าที่ไหนบ้างบางทีก็เป็นคาราโอเกะแต่จะไปไม่นาน” (ครูฮ้วน. 2552)

“นาน ๆ ครั้งไปกับเพื่อนฝูง ไปเที่ยวกันไปร้องคาราโอเกะกันธรรมดา แต่ถ้าอยู่เฉย ๆ แล้วอยากจะไปนั่นไม่มี” (ครูหมื่น. 2552)

“ส่วนใหญ่ข้างบ้านเรามีคาราโอเกะอยู่ ดีกว่าร้องเพลงที่บ้านไม่มีเครื่องวีดีโอไม่มีเครื่องคาราโอเกะ” (ครูสมักร. 2552)

การเที่ยวในเวลากลางคืนเป็นการเพิ่มภาระทางการเงินของข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สิน แต่ถือเป็นภาระทางการเงินที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสถานะภาพทางการเงินหรือค่าใช้จ่ายในส่วนอื่นๆ เพราะไม่ได้เที่ยวเป็นประจำ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เพิ่ม แต่นาน ๆ ไปที ไม่มีปัญหา” (ครูหมื่น. 2552)

“เพิ่ม เป็นเรื่องปกติ ถ้าเที่ยวก็ต้องจ่ายเงิน” (ครูชาติ. 2552)

“รายจ่ายเพิ่มขึ้น เพื่อนฝูงก็รู้จักก็ไม่ท้อถมเท่าไร เราสักอีกทีไปร้องเพลงอะไรกัน” (ครูสมักร. 2552)

4. พฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน

การซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อนของข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินนั้น คือ จะซื้อสินค้าที่มีความจำเป็นจำพวกเครื่องใช้ไฟฟ้า โน้ตบุ๊ก รวมไปถึงอุปกรณ์กีฬา เพราะสิ่งของเหล่านี้มีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ซื้อเครื่องซักผ้า เกือบ 20,000” (ครูใจดี. 2552)

“มีแหละ เต่าที่ผ่อนกัน” (ครูสมใจ. 2552)

“แอร์ ไมโครเวฟ” (ครูหญิง. 2552)

“มีเงินผ่อนก็มีอยู่หลายแหละ เงินผ่อนก็ถนัดอยู่เหมือนกัน ความอยากได้ของคนก็เช่นมือถือบ้าง เคยผ่อนมือถือนะ ผ่อนเครื่องซักผ้า อยากได้เครื่องใหม่ผ่อน มือถือบ้าง” (ครูสมักร. 2552)

“โน้ตบุ๊ก 1 เครื่องกับเครื่องออกกำลังกายอีก 1 ชิ้น” (ครูหงษ์. 2552)

“เครื่องดูดฝุ่น จะเป็นพวกพัดลม แอร์ จะเป็นพวกเครื่องใช้ในบ้าน” (ครูชาติ. 2552)

“ก็มีของใช้ในบ้าน ก็มีเหมือนกันซื้อเงินผ่อน อย่างเช่นพวกทีวี พวกแอร์” (ครูสร้อย. 2552)

“เคยมี หม้ออบอะไอย่างนี้” (ครูหมื่น. 2552)

แต่จากการสัมภาษณ์ก็พบว่า สินค้าบางอย่างซื้อไปแล้วก็ไม่คุ้มกับการใช้งาน ใช้ได้เพียงไม่กี่ครั้งก็ต้องเก็บไว้ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เข้คแล้วไม่เอาแล้ว ซื้อไปไม่ใช่” (ครูสมใจ. 2552)

“ซื้อมาใช้ครั้งเดียวก็เก็บ” (ครูหมื่น. 2552)

สินค้าที่ซื้อนั้นจะมีตัวแทนจำหน่ายสินค้าต่างๆ มานำเสนอขายสินค้าถึงที่ทำงาน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “เค้มาที่โรงเรียนเนียแหละ จะมีเซลเค้มา” (ครูหญิง. 2552) และ “เค้มาขายที่โรงเรียน แล้วเคยไปหลงคารมพนักงานขาย” (ครูหมื่น. 2552)

รวมไปถึงการซื้อผ่านบัตรเครดิตต่าง ๆ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ผ่อนกับอ๊ออนเป็นส่วนใหญ่ ผ่อนหมดก็โอเคผ่อนใหม่อีก” (ครูสมักร. 2552) และ “ตอนนี้ก็ผ่อนอยู่กับอ๊ออน ผ่อนในนามเพื่อนอยู่” (ครูหงษ์. 2552)

ซึ่งจะมีทั้งที่ผ่อนชำระหมดไปนานแล้ว ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “แอร์ นานแล้ว ผ่อนหมดแล้ว ไมโครเวฟก็นานแล้วเหมือนกัน ผ่อนหมดแล้ว” (ครูหญิง. 2552) และบางส่วนก็ยังคงกำลังผ่อนชำระอยู่ รวมราคาสินค้าที่ผ่อนชำระประมาณเดือนละ 500–4,000 บาท ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ผ่อน 4,000 กว่าบาท แต่ไม่มีดอกเบี้ย” (ครูใจดี. 2552)

“โน้ตบุ๊กเนียเหลืออีก 6 เดือน เดือนละ 1,500 กว่าบาท เครื่องออกกำลังกาย 1,580 บาท อีก 4 เดือน” (ครูหงษ์. 2552)

“รู้สิทีว่าจะเหลืออีกงวดนึง” (ครูชาติ. 2552)

“ก็ผ่อนประมาณเดือนนึง ก็ผ่อนไปที่ละชิ้น ก็ประมาณบางทีตั้งแต่ 600 ไปโดยประมาณ บางที 1,200 ประมาณต่อชิ้น” (ครูสร้อย. 2552)

นอกจากนี้ยังให้เหตุผลในการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อนว่า ผ่อนสบายไม่มีดอกเบี้ยและดีกว่าการซื้อด้วยเงินสด เพราะต้องใช้จ่ายเงินก้อนใหญ่แทนที่ได้นำเงินนั้นไปใช้จ่ายในส่วนอื่น ๆ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เราไม่อยากจ่ายดอกเบี้ย แต่เราอยากได้ของ เรื่องอะไรเราจะจ่ายตั้งค้ทีเดียว เกือบ 20,000” (ครูใจดี. 2552)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเพิ่มภาระทางการเงินที่เป็นผลมาจากการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อนพบว่า ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน คือ บางส่วนกล่าวว่าไม่เป็นการเพิ่มภาระทางการเงิน แต่การซื้อด้วยเงินสดเสียอีกที่เป็นการเพิ่มภาระ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ไม่เคือรื้อนเรื่องตั้งค้ผ่อน ไม่มี” (ครูสมักร. 2552)

“ไม่เพิ่มเพราะไม่มีดอกเบี้ย แล้วมันก็จำเป็นกับเรา” (ครูใจดี. 2552)

“ไม่เพิ่ม เพราะตั้งใจจะซื้อตั้งใจจะผ่อนถ้าซื้อสค้ออาจจะเพิ่มเพราะต้องจ่ายเงินก่อนเราก็กะดูเราพออยู่ได้” (ครูหมื่น. 2552)

ขณะที่บางส่วนกล่าวว่า การซื้อสินค้าเงินผ่อนเป็นการเพิ่มภาระทางการเงิน แต่จะเลือกซื้อสินค้าช่วงที่ไม่มีภาระค่าใช้จ่ายในด้านอื่นๆ มากนัก ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ก็เพิ่ม แต่เราจะซื้อก็ต่อเมื่อ เราคำนวณเงิน หมดภาระอย่างอื่น ก็รับได้ แต่ถ้ายังเยอะอยู่ เราก็ไม่ซื้อ” (ครูสร้อย. 2552)

และมีความจำเป็นต้องใช้งาน จึงจำเป็นต้องผ่อนแม้ว่าจะมีภาระเพิ่มขึ้น ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “เพิ่ม แต่ว่ามันเป็นปัจจัยหนึ่งที่เราต้องใช้งาน” (ครูชาติ. 2552) และ “พอซื้อมันก็เป็นภาระ” (ครูชาย. 2552) รวมถึงการลดค่าใช้จ่ายส่วนอื่น ๆ เพื่อนำเงินส่วนนั้นมาชำระสินค้าเงินผ่อนอีกด้วย ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เราก็ว่าเราก็ได้ประหยัดจากส่วนอื่นมา แล้วเราได้ของมาเป็นชิ้นเป็นอัน” (ครูหญิง. 2552)

“เพิ่ม เบื่อเลยไม่เอาแล้ว ราคามากแบบว่าวันไหนลูกอยากกินขึ้นมา เรามีมัยในกระเป๋า ในกระเป๋าเรามีพอมัย เคี้ยวเราต้องคิดว่าเค้ามาเก็บค่านั้นค่านี่ มันจะซื้อได้ไง เราก็เลยอย่าไปผ่อนมันเลย แบบว่ามันจะได้อะไรไม่เครียด” (ครูสมใจ. 2552)

กรณีที่มีการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อนเป็นการเพิ่มภาระทางการเงิน ผู้ให้ข้อมูลบางท่านเลือกที่จะแก้ไขปัญหาเกิดขึ้นด้วยการนำเงินที่ต้องผ่อนชำระในเดือนนี้ไปรวมไว้กับเดือนถัดไปและหากเดือนถัดไปไม่มีเงินนำมาชำระอีก ก็จำเป็นต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำเงินมาใช้ตรงส่วนนี้ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“เดือนไหนที่ไม่มีเงินไปผ่อน ก็บอกว่าให้มาเองวดหน้า เพิ่มเป็นสองงวดหนักขึ้นแต่เราต้องหาวิธีการยัง ینگก็ได้ให้มาเคลียร์ตรงนี้ เป็นเรื่องปกติที่ต้องกู้ คือทำยัง ینگก็ได้แต่อย่างให้เสียตรงนี้ ไปเอาตรงอื่นมา” (ครูชาติ. 2552)

2. ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ภาวะหนี้สินที่เกิดขึ้นนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อข้าราชการครูทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ โดยสามารถแยกเป็นรายละเอียดได้ดังนี้

2.1 ด้านร่างกาย

ภาวะหนี้สินที่ข้าราชการครูกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบต่อร่างกายของข้าราชการครู คือ จะมีอาการนอนไม่หลับ เพราะต้องคิดหาวิธีการต่างๆ เพื่อที่จะให้ภาวะหนี้สินที่ตนเองมีอยู่นั้นเบาบางลงและให้หมดไป ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ช่วงนั้นจะมีนอนไม่หลับอยู่ เพราะต้อง คิดว่า จะทำยังไงให้หนี้สินที่เรา มีน้อยลง” (ครูใจดี. 2552)

“มันเป็นเรื่องปกตินั้น นี่เป็นคนทีนอนดึกเพราะว่า หนึ่งนอนไม่หลับ คิด มาก” (ครูชาติ. 2552)

ด้านการแก้ไขปัญหามาภาวะหนี้สินที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายนั้น จะใช้วิธีการอ่านหนังสือ ปรึกษาเพื่อนฝูง รวมถึงการยืมเงินจากเพื่อนฝูงมาใช้ในการแก้ไขปัญหามาภาวะหนี้สินที่เกิดขึ้นก่อน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ใช้การอ่านหนังสือ ปรึกษาพรรคพวก บางครั้งพรรคพวกให้ยืมก่อนไม่ เอาดอกเบี้ย” (ครูชาติ. 2552)

2.2 ด้านจิตใจ

จากการสัมภาษณ์ภาวะหนี้สินที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อจิตใจของข้าราชการ ครู คือ ข้าราชการครูจะมีความเครียด เหนื่อยใจเกี่ยวกับภาระทางการเงินที่เพิ่มขึ้นจากการมีภาวะหนี้สิน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“แต่ส่วนใหญ่แล้วจะไม่ค่อยเครียด แต่มีบ้างบางครั้งนาน ๆ ที ถ้าสะดุด เรื่องเงินก็จะต้องใช้หัวนึก ๆ ว่าจะทำอย่างไรตรงนี้ ก็เครียดบ้าง ” (ครูหงษ์. 2552)

“แต่ถ้าเราคิดขึ้นมาก็เครียด แต่ถ้าไม่คิดก็ไม่เครียด” (ครูสร้อย. 2552)

“เครียดหาวิธีการมากกว่า เช่น สหกรณ์ของเราแพงกว่า ก็ไปเอาของ แพนมาโปะแทน เครียดหาวิธีการว่าจะทำยังไงให้เราหลุดหนี้ ว่าเราจะหารายได้เพิ่มเพื่อจะให้หนี้ เบาบางและหมด” (ครูใจดี. 2552)

“เหนื่อยใจนั่นแหละ แต่ว่าเราต้องอดทน เพราะเราต้องสร้างฐานะเราขึ้นมา” (ครูหญิง. 2552)

ด้านการแก้ปัญหาภาวะหนี้สินที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจ ส่วนใหญ่จะใช้วิธีปรึกษากับคู่สมรสหรือเพื่อนๆ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ยืมที่หนึ่งมาให้อีกที่หนึ่งด้วย ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“สามีภรรยาสองคน ไม่ค่อยปรึกษาคคนอื่น เพราะปรึกษาไปก็ไม่มีการช่วยเราได้ แต่ถ้ามีปัญหาที่จะกู้ยืมที่เพื่อไปโปะอีกที่” (ครูใจดี. 2552)

“ถ้าเครียดจะปรึกษากับเพื่อนมากกว่า” (ครูหงษ์. 2552)

2.3 ด้านสังคม

การมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู จากการสัมภาษณ์ พบว่า บางส่วนภาวะหนี้สินไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ครูสามารถที่จะแยกเรื่องส่วนตัวออกจากเรื่องงานได้ ส่งผลให้ภาวะหนี้สินของครูไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ไม่เคยคิดว่าวันนี้เราปวดหัวเรื่องหนี้แล้วเราไม่สอน เพราะเราไม่คิดว่ามันเป็นปัญหา เราคิดว่าตราบดีที่เรายังทำงานอยู่ มีกำลังถ้าเราเป็นหนี้เป็นสินเราก็ใช้เค้าไป เราก็อย่าเครียดตรงนั้น นอกจากว่าเราพิกลพิการทำอะไรไม่ได้แล้วตรงนั้นน่าจะเครียด ในเมื่อหนี้สินเราเป็นแล้ว เราก็ต้องหาทางให้ได้” (ครูชาย. 2552)

“ถ้าเครียดมาจากบ้านก็จะจบแค่นั้น พอเข้าโรงเรียนแล้วก็คือโรงเรียน เด็กเราก็เด็กเล็ก แล้วอารมณ์เรามันจะพาลไปหาเด็ก ถ้าเราเครียดๆ จริงว่าจะทำยังไง แต่พอมาถึงโรงเรียนก็จะลืมหมด พอกลับไปถึงบ้านก็ไปเครียดที่บ้านใหม่” (ครูหงษ์. 2552)

แต่ขณะที่บางส่วนภาวะหนี้สินได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานโดยตรงคือ ความสามารถในการปฏิบัติงานจะลดลง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ในเรื่องงานจะมีบ้าง เพราะว่าเราบางทีงานมันขึ้นอยู่กับความสามารถของคน คือเหมือนกับว่าเรามีสัก 10 ถ้ามีปัญหาเยอะ ๆ ก็จะเหลือสัก 8 แทนที่เราคิดว่าจะทำวันนี้ให้เสร็จก็ไม่เสร็จ เพราะถ้าทำไปมากก็ผิดพลาดมาก งานตัวหนังสือถ้าเราเบลอล่ะ มันก็จะผิดพลาดมาก” (ครูชาติ. 2552)

รวมถึงการนำเวลาบางส่วนหรือกลางานเพื่อไปใช้ในการติดต่อเอกสารเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินของตนเอง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“กระทบมันก็คงจะมีบ้างนั่นแหละ อย่างครูไปติดต่อเรื่องออมสินอย่างนี้ มันก็ต้องทิ้งเด็กไว้บ้าง บางทีเราไปติดต่อเอกสารบ้างเราก็ทิ้งไปเลย” (ครูหญิง. 2552)

“ที่ผ่านมามีก็ต้องฝากเพื่อน เคยฝาก คือ เราไปกู้แล้วเค้าให้ไปเช่นอย่างนี้ ไปเอาเงินในชั่วโมงนั้นหรือสองชั่วโมง บางครั้งถ้าเกินสามชั่วโมงก็ต้องลาแล้วละ เป็นหน้าที่ที่เราต้องลาแล้ว ถ้าจะไปครึ่งวันหรือหนึ่งวันก็แล้วแต่ ถ้าครึ่งชั่วโมงไม่ค่อยมีส่วนใหญ่จะลามากกว่าแต่ลากี่ลำน้อย” (ครูสมักร. 2552)

จากการสัมภาษณ์ พบว่าข้าราชการครูที่ได้รับผลกระทบจะปรับตนเองให้สามารถที่จะทำงานได้ โดยจะพยายามแยกแยะเรื่องงานกับเรื่องส่วนตัวออกจากกัน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“พยายามทำในส่วนของหน้าที่ให้ดีที่สุด คือ พยายามแยกเรื่องงานกับเรื่องส่วนตัว” (ครูชาติ. 2552)

2.4 ด้านเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์ พบว่าภาวะหนี้สินที่ข้าราชการครูกำลังประสบอยู่ส่งผลให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต เพราะหลังจากหักชำระหนี้สินแล้ว เงินเดือนที่เหลือก็ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ไม่พอเลยตรงนั้น” (ครูชาติ. 2552)

“ถ้าพูดถึงก็ไม่พอ แต่ส่วนใหญ่งานจะหมุนไปหมุนมา เมื่อก่อนเงินเดือนก็เหลือเยอะ แต่ตั้งแต่ซื้อที่ดินไป สิบไร่ หักหนี้แล้วเหลือ 4,000 กว่าบาทจากเงินเดือน 40,000 กว่า ดีว่าแฟนทำงานด้วย ถ้าคนเดียวเครียดตาย” (ครูใจดี. 2552)

“ไม่พอ ถามว่าใช้จ่ายประจำวันไม่พอหรอก” (ครูหงษ์. 2552)

แม้ว่าจะมีเงินเหลืออยู่บ้าง ก็จะพอแต่การดำรงชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ไม่มีเงินเหลือเก็บ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ยังมีพอใช้แต่ไม่ค่อยพอเก็บตอนนี้แค่พอใช้” (ครูหมื่น. 2552)

“ไม่พอ แต่เราก็ต้องทำให้มันพอ” (ครูสมใจ. 2552)

“เรามีจำกัด ใช้แบบฟุ่มเฟือยไม่ได้ นอกประเด็นนี้ไม่ได้ ทุกอย่างต้องเบะหมด” (ครูหญิง. 2552)

“ก็พอใช้จ่าย ก็พอเหลือ แต่ก็ไม่ใช่ว่า เหลือเยอะ มันก็พอที่จะเหลือแล้วก็พอที่จะอยู่ได้” (ครูสร้อย. 2552)

ด้านวิธีการแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ พบว่าจะมีการทำงานเพื่อเพิ่มรายได้ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “เดี๋ยวนี้แม่บ้านก็ต้องกรีดยางแต่เช้า แทนที่แต่ก่อนให้คนอื่นกรีดยางก็ต้องไปกรีดยาง บางทีก็ไปช่วยด้วย ไม่เคยทำเลยก็ต้องทำ” (ครูชาติ. 2552)

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างให้ลดลง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ต้องลด เราต้องลดในสิ่งที่เราอยากได้ เหมือนนาฬิกาเราอยากซื้อใหม่ 5,000-6,000 เราก็อย่าไปเอาเลย เสื้อผ้าเรามีแล้ว เราพอที่จะใส่ได้ เราก็อย่าไปซื้อใหม่” (ครูชาย. 2552)

“เราก็ต้องเซฟรายจ่ายส่วนอื่น เช่น อย่างเราคิดจะไปเที่ยวต่างประเทศ ก็ต้องรอให้ส่วนนี้เบาก่อน พยายามลดรายจ่าย พวกเสื้อผ้าก็ไม่ยัดคิ้วย้อ ใครให้ได้ก็ดี เอาทั้งนั้น มีสองอะไรชอบไม่มีปัญหา” (ครูใจดี. 2552)

“ก่อนมีหนี้กับหลังมีหนี้พฤติกรรมต่างกันเลย” (ครูหญิง. 2552)

แต่บางส่วนก็เลือกที่จะแก้ไขโดยการยืมญาติพี่น้องหรือเพื่อนๆ เพราะสามารถยืมได้โดยไม่มีข้อกำหนดใดๆ ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“จะยืมแม่ประจำแม่ไม่เอาคอกอยู่แล้ว แต่เราให้กินเมื่อไหร่ก็ได้” (ครูสมใจ. 2552)

“ก็จะเพื่อนๆ ถ้าไม่ไหวแล้ว ก็เพื่อนๆ” (ครูหงษ์. 2552)

หรืออาจจะกู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ครูเพิ่มด้วย ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ถ้ามีเรื่องเดือดร้อนขึ้นมาจริงๆ ก็ต้องใช้วิธีกู้สหกรณ์ กู้แหล่งเงินกู้” (ครูใจดี. 2552)

บางส่วนก็เลือกที่ใช้ทรัพย์สินที่มีไปจำนำ เพื่อนำเงินมาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น “ก็จะพึ่งแหล่งเงินทุนที่เรามีไปวางแล้ว ดอกน้อยๆ หน่อย เข้าโรงจำนำมาแล้วนะ เข้าหน้าตาเฉยเลย แล้วถามว่าดอกเท่าไร? เดินออกมาหัวแม่โป้งนำเงินเฉยเลย” (ครูหงษ์. 2552)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาภาวะหนี้สิน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน และศึกษาผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา รายละเอียดได้กล่าวเป็นลำดับดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูสายงานการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 45 แห่ง โดยมีจำนวนข้าราชการครูทั้งหมด 555 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2, 2551)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูสายงานการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1967 อ้างถึงใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544: 127) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 233 คน และเพื่อป้องกันการสูญหายและไม่ได้รับการตอบกลับของแบบสอบถามจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 300 คน และจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนพบว่า เป็นผู้มีภาวะหนี้สิน 247 ฉบับ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินจำนวน 247 คน ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนั้น ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาจึงมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทของการเก็บข้อมูล ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการแบบการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2550 อ้างถึงใน เบญจมาศ จงกล, 2551: 55) ดังนี้ แบ่งตำบลภายในอำเภอหาดใหญ่ ออกเป็น 13 ตำบล คือ ตำบลพะตง ตำบลบ้านพรุ ตำบลบ้านควนลัง ตำบลทุ่งใหญ่ ตำบลคองหงส์ ตำบลท่าข้าม ตำบลน้ำน้อย ตำบลคลองแห ตำบลคูเต่า ตำบลฉลุง ตำบลคลองอู่ตะเภา ตำบลหาดใหญ่ หลังจากนั้นแบ่งโรงเรียนประถมศึกษาตามตำบล แล้วแจกแจงจำนวนประชากรในแต่ละโรงเรียน เทียบสัดส่วนจำนวนประชากรกับขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแต่ละโรงเรียน เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด จากขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน มีจำนวนข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงไม่เท่ากัน จึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก (กานดา พูนลาภทวี, 2539: 68) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่กระจาย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในที่นี้เน้นเฉพาะผู้ที่มีภาวะหนี้สินที่ส่งผลกระทบต่อด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ในระดับมากถึงระดับมากที่สุด จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นหลัก เพื่อให้ข้อมูลที่ได้สามารถช่วยอธิบายและเสริมข้อมูลเชิงปริมาณให้สามารถเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น แต่จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา พบว่า ภาวะหนี้สินไม่ได้ส่งผลกระทบต่อด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจในระดับมากถึงระดับมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบในระดับน้อย จำนวน 11 คนเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาจึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะข้อคำถามเป็นข้อคำถามแบบสอบถามรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ลักษณะข้อคำถามเป็นข้อคำถามแบบสอบถามรายการ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีภาวะหนี้สิน ลักษณะข้อคำถามเป็นข้อคำถามแบบสอบถามรายการและแบบ

ประเมินค่า 5 อันดับ และตอนที่ 4 แบบสอบถามผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ลักษณะข้อคำถาม เป็นคำถามแบบประเมินค่า 5 อันดับ

ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้ช่วยอธิบายและเสริมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ซึ่งประเด็นในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ประกอบด้วย ชุดที่ 1 การแนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์ ทำความรู้จักพูดคุยเรื่องทั่วไป เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจประเด็นในการสัมภาษณ์และรู้จักคุ้นเคยกับผู้สัมภาษณ์ ชุดที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน ชุดที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ประกอบด้วย ผลกระทบด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และหลังจากผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มข้าราชการครูที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับข้าราชการครูที่ทำการวิจัย จำนวน 30 คน และนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคหาค่า α -coefficient (ประคอง วรรณสุด, 2538: 47–48) ซึ่งแบบสอบถามเกี่ยวกับค่านิยมที่มีความสัมพันธ์กับการมีภาวะหนี้สิน และแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ได้ค่า α -coefficient เท่ากับ .87 และ .96 ตามลำดับ

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการพัฒนาแล้วไปทดลอง (try out) กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แต่ไม่ใช่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจริง จำนวน 2 คน โดยแบ่งเป็นข้าราชการครูชายที่มีภาวะหนี้สิน 1 คน และข้าราชการครูหญิงที่มีภาวะหนี้สิน 1 คน เพื่อตรวจสอบความตรงและความเชื่อถือได้ของเครื่องมือและตัวผู้วิจัย ซึ่งผลของการวิเคราะห์ข้อมูลได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบอีกครั้ง ก่อนสรุปว่ามีความเข้าใจหรือตรงกับการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลหรือไม่ เพื่อยืนยันความถูกต้อง ซึ่งถือเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผู้วิจัยไปด้วย การตรวจสอบความตรงของตัวผู้วิจัยนั้น นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบกับองค์ความรู้ที่ผู้วิจัยได้ทบทวนความรู้แนวทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยมีหลักฐานข้อมูลยืนยันที่แน่ชัด ซึ่งได้นำข้อมูลที่ได้จาก

การบันทึก การสัมภาษณ์ และการถอดเทปทุกครั้งจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 11 คน มาจัดพิมพ์ ให้ อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบข้อมูลเป็นระยะ จนกระทั่งได้ข้อมูลหรือผลการวิเคราะห์ฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้ หลังจากนั้นเดินทางไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมหนังสือแนะนำตัว เพื่อขอหนังสือนำส่งขอความอนุเคราะห์จากโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ

ส่วนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเป็นการส่วนตัว โดยผู้วิจัยมารับแบบสอบถามคืนภายหลัง ตรวจสอบแบบสอบถามในกรณีที่ตอบว่าเป็นผู้มีภาวะหนี้สิน ผู้วิจัยใส่รหัสของแบบสอบถามไว้ เพื่อให้ง่ายต่อการตามไปเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ หลังจากวิเคราะห์ผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยลงพื้นที่อีกครั้งเพื่อทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างในระดับน้อยเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistic Package for the Social Science for Windows) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้ค่าไคสแควร์ (Chi-square) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินและผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) (นิตา ชู โด,

2545) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เพื่อนำมาแยกแยะและเขียนข้อสรุป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถจำแนกผลการศึกษาออกเป็นประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ข้อมูลส่วนบุคคล

พบว่าข้าราชการครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.6 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.7 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 86.6 ระดับเงินเดือนมากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.1 มีอายุราชการมากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 82.2 ไม่มีรายได้เสริม คิดเป็นร้อยละ 63.6

ในส่วนของข้าราชการครูที่มีรายได้เสริม พบว่าประเภทของงานเสริม คือ การทำสวนยางพารามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.5 และต้องนำเงินมาลงทุนเพื่อรายได้เสริม คิดเป็นร้อยละ 71.1 แหล่งเงินในการลงทุนสำหรับรายได้เสริมมาจากการกู้ยืมทั้งหมดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.0 โดยกู้จากธนาคารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.6 วงเงินที่กู้ยืม 500,001-1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.6 มีรายรับจากรายได้เสริมต่อเดือนมากกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.1 เหตุผลในการมีรายได้เสริม เนื่องจากต้องการใช้เวลาว่างที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 43.5

สถานภาพของข้าราชการครูส่วนใหญ่ คือ สมรส โดยมีการจดทะเบียน คิดเป็นร้อยละ 83.4 คู่สมรสส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 61.8 โดยคู่สมรสมีรายได้มากกว่า 30,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.2 ส่วนใหญ่มีบุตรจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 58.4 มีบุตรที่กำลังศึกษา คิดเป็นร้อยละ 79.1 โดยศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.5 รายจ่ายเกี่ยวกับการศึกษาบุตรเฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.2

นอกจากนี้ข้าราชการที่มีบุคคลอื่นในการอุปการะ พบว่ามีบุคคลในอุปการะ 1 คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.5 ซึ่งส่วนใหญ่บุคคลในอุปการะ คือ มารดา คิดเป็นร้อยละ 63.8 และมีรายจ่ายเกี่ยวกับบุคคลในอุปการะเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 73.0

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลและภาวะหนี้สิน

ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเงินเดือน อาชวาระการ รายได้เสริม การนำเงินมาลงทุนสำหรับรายได้เสริม สถานภาพสมรส อาชีพคู่สมรส รายได้คู่สมรส จำนวนบุตร การศึกษาของบุตรและบุคคลในอุปการะ ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันและด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน

ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู

พบว่าข้าราชการครูมีจำนวนหนี้สินในปัจจุบันมากกว่า 1,000,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.8 โดยกู้ยืมเงินจาก สหกรณ์ออมทรัพย์ครู คิดเป็นร้อยละ 39.1 มีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.5 แต่ข้าราชการครูส่วนใหญ่ยังคงมีรายรับเพียงพอกับรายจ่าย คิดเป็นร้อยละ 66.0

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ความต้องการ

1.1 ความต้องการทางด้านปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าข้าราชการครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.7 อาศัยอยู่บ้านพักของตนเอง เงินที่ใช้สำหรับการสร้างบ้านพัก ใช้การกู้ยืมทั้งหมดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.3 โดยส่วนใหญ่กู้ยืมจากธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 61.5 วงเงินกู้ยืม 500,000-1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.7 ส่วนใหญ่มีการผ่อนบ้านพัก คิดเป็นร้อยละ 65.1 ค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระบ้านพัก คือ 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.3

ส่วนข้าราชการครูที่ไม่มีบ้านพักเป็นของตนเอง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 พบว่า ต้องการที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 91.3 ระดับราคาที่อยู่อาศัยที่สามารถผ่อนหรือซื้อได้ คือ 500,000 – 1,000,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 39.1

เมื่อข้าราชการครูเจ็บป่วย มักเลือกไปรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 81.0 โดยมีเหตุผลที่สำคัญ คือ เบิกค่ารักษาพยาบาลได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.4 ข้าราชการครูมีรายจ่ายต่อเดือนเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลในครอบครัวประมาณ 200-400 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.3 ข้าราชการครูส่วนใหญ่มีการทำประกันชีวิต คิดเป็นร้อยละ 79.4 มีรายจ่ายเกี่ยวกับการทำประกันชีวิตต่อเดือนมากกว่า 3,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.1

1.2 ความต้องการทางด้านสวัสดิภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่มียานพาหนะส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 93.1 ประเภทของพาหนะส่วนตัว คือ รถยนต์ คิดเป็นร้อยละ 56.9 เงินที่ใช้สำหรับการควานรถ คือ เงินเก็บส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 58.7 ในกรณีกู้ยืมมาควานรถจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ กู้ยืมทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 15.0 โดยส่วนใหญ่กู้จากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู คิดเป็นร้อยละ 51.4 วงเงินที่กู้ยืม 400,001-600,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.3 และกู้ยืมบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 21.5 โดยกู้จากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 37.7 วงเงินกู้ยืม 200,001-400,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.3 มีการผ่อนชำระยานพาหนะ คิดเป็นร้อยละ 37.0เงินในการผ่อนชำระต่อเดือน คือ 5,001-10,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 56.5 เหตุผลในการซื้อยานพาหนะส่วนใหญ่ คือ เพื่อความสะดวกในการเดินทางไปทำงาน คิดเป็นร้อยละ 60.6

1.3 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่เมื่อเข้ารับราชการจะมีการศึกษาต่อเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 50.2 โดยศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 70.8 เงินที่ใช้ในการศึกษาต่อมาจากเงินเก็บส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 73.7

ในกรณีกู้ยืมมาเพื่อการศึกษาต่อจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ กู้ยืมทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 4.5 โดยกู้จากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู คิดเป็นร้อยละ 33.3 วงเงินที่กู้ยืม 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.3 และกู้ยืมบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 12.8 โดยกู้จากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 52.9 วงเงินกู้ยืม 100,000-200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.4

ในระยะเวลา 1 ปี ข้าราชการครูส่วนใหญ่เข้าร่วมการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 98.0 โดยการเข้าร่วมการฝึกอบรมนั้น เป็นทั้งความต้องการส่วนตัวและเป็นความต้องการของโรงเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.4 ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรม ส่วนใหญ่ข้าราชการครูจะต้องรับผิดชอบเองบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 57.9 เหตุผลที่ต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถของตัวเองเพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน คิดเป็นร้อยละ 49.8

2. ค่านิยม

ค่านิยมในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.56 เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่ามีค่านิยมอยู่ในระดับสูง 2 ด้าน คือ ค่านิยมทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ย 4.12 และค่านิยมทางสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.90 ส่วนค่านิยมทางเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.67 สามารถแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

2.1 ค่านิยมทางวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.12 และเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าค่านิยมทางวิชาการทุกข้ออยู่ในระดับสูง โดยค่านิยมที่มองว่าการศึกษาทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ 4.16 รองลงมา คือ การแสวงหาความรู้อยู่เสมอทำให้มีทางเลือกในชีวิตมากขึ้น คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.14 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการศึกษาช่วยให้มีเกียรติ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.07

2.2 ค่านิยมทางเศรษฐกิจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 และเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าค่านิยมทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อยกเว้นค่านิยมทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับต่ำ คือ ผู้ที่มีทรัพย์สิน เงินทอง มากมาย จะเป็นผู้ที่มีความสุขมากกว่าบุคคลทั่วไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38

2.3 ค่านิยมทางสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.90 และเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าค่านิยมทางสังคมที่อยู่ในระดับสูงทุกข้อ ยกเว้นการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้มีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.46

3. พฤติกรรม

3.1 พฤติกรรมบริโภคอาหารของข้าราชการครูส่วนใหญ่ คือ ปรุงอาหารเอง คิดเป็นร้อยละ 68.0 จำนวนเงินที่จ่ายสำหรับอาหารรับประทานที่บ้านต่อวัน คือ 200-400 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.4

ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา มีความถี่ในการรับประทานอาหารนอกบ้าน คือ ไม่น่าแน่นอน คิดเป็นร้อยละ 73.7 ประเภทของร้านอาหารที่ข้าราชการครูชอบใช้บริการบ่อยที่สุดคือ ร้านอาหารตามสั่งหรือร้านทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 61.5 จำนวนเงินที่จ่ายสำหรับการรับประทานอาหารนอกบ้านต่อครั้ง คือ 500-1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.9

3.2 พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข พบว่าในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ข้าราชการครูส่วนใหญ่ไม่มีการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 73.7 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มักจะดื่มเบียร์ คิดเป็นร้อยละ 46.2 ความถี่ในการดื่ม คือ เฉพาะเมื่อมีงานเลี้ยง คิดเป็นร้อยละ 36.9 สาเหตุหรือโอกาสที่ทำให้ดื่ม ส่วนใหญ่เนื่องจากเป็นมารยาททางสังคม คิดเป็นร้อยละ 53.8 และในการดื่มมักจะช่วยกันจ่ายกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 81.5

นอกจากนี้ ยังพบว่าในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ข้าราชการครูส่วนใหญ่ไม่มีการสูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 91.5 แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีการสูบบุหรี่ พบว่ามีค่าบุหรี่ต่อสัปดาห์ประมาณ 100-200 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.9 และยังพบว่าข้าราชการครูส่วนใหญ่ไม่มีการเล่นพนันในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 74.5 แต่สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีการเล่นการ

พนัน ประเภทของการพนันที่เล่น ส่วนใหญ่เป็นสลากกินแบ่งรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 50.9 และมีวงเงินการเล่นในแต่ละครั้ง 100-200 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.8

3.3 พฤติกรรมการเที่ยวเตร่ พบว่าข้าราชการครูส่วนใหญ่ไม่ได้มีการไปเที่ยวสถานบันเทิงในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 85.0 แต่สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไปเที่ยวสถานบันเทิง พบว่ามักจะเป็นการไปเที่ยวนานๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 45.9 สถานบันเทิงที่ข้าราชการครูชอบไปมากที่สุด คือ คาราโอเกะ คิดเป็นร้อยละ 64.9 สาเหตุที่เลือกไปสถานบันเทิงเพื่อสังสรรค์กับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 54.1 ระยะเวลาที่ใช้ไปกับการเที่ยวสถานบันเทิงต่อครั้ง ประมาณ 3 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 48.6 ค่าใช้จ่ายในการไปเที่ยวสถานบันเทิง อยู่ในช่วง 200-400 บาท และในกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายมากกว่า 1,000 บาท ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 27.0

3.4 พฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน พบว่าข้าราชการครูส่วนใหญ่ไม่ได้มีการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อนในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 64.0 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน พบว่า ประเภทของสินค้าที่ซื้อด้วยระบบเงินผ่อนมากที่สุด คือ รถยนต์ คิดเป็นร้อยละ 22.1 มีจำนวนเงินผ่อนเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.2 สาเหตุที่เลือกซื้อข้าวของเครื่องใช้ด้วยระบบเงินผ่อนส่วนใหญ่ เพราะมีความจำเป็นต้องใช้ คิดเป็นร้อยละ 62.4

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินกับภาวะหนี้สิน
ความต้องการปัจจัยพื้นฐานด้านการผ่อนชำระบ้านพัก ความต้องการทางสวัสดิภาพ
 ด้านจำนวนเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะและความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองด้านการศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้นมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขด้านการเล่นการพนันในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และส่วนปัจจัยอื่นๆ อันได้แก่ บ้านพักที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน ที่อยู่อาศัยในแบบที่ต้องการ (ในกรณีที่ไม่ใช่บ้านพักเป็นของตนเอง) สถานที่ในการรักษาพยาบาล รายจ่ายในการรักษาพยาบาลของครอบครัวต่อเดือน การทำประกันชีวิต รายจ่ายในการทำประกันชีวิตต่อเดือน การมียานพาหนะ การผ่อนชำระยานพาหนะ การเข้าร่วมการฝึกอบรมในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการฝึกอบรม ค่านิยมทางวิชาการ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ ค่านิยมทางสังคม การรับประทานอาหารประจำวันที่บ้าน ค่าใช้จ่ายสำหรับการรับประทานอาหารประจำวันที่บ้าน ความถี่ในการรับประทานอาหารนอกบ้านในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ค่าใช้จ่ายสำหรับการรับประทานอาหารนอกบ้านต่อการครั้ง การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา การสูบบุหรี่ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา การ

ไปเที่ยวในสถานบันเทิงในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและการซื้อสินค้าเงินผ่อนในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบัน

นอกจากนี้พบว่าความต้องการปัจจัยพื้นฐานด้านรายจ่ายในการรักษาพยาบาลของครอบครัวต่อเดือน พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขด้านการสูบบุหรี่ในช่วงเดือน 6 เดือนที่ผ่านมา และการซื้อสินค้าเงินผ่อนในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความต้องการทางสวัสดิภาพด้านการผ่อนชำระยานพาหนะและจำนวนเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่วนปัจจัยอื่นๆ อันได้แก่ บ้านที่พักอาศัยอยู่ในปัจจุบัน การผ่อนชำระบ้านพัก ที่อยู่อาศัยในแบบที่ต้องการ (ในกรณีที่ไม่บ้านพักเป็นของตนเอง) สถานที่ในการรักษาพยาบาล การทำประกันชีวิต รายจ่ายในการทำประกันชีวิตต่อเดือน การมียานพาหนะ การศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้นเมื่อเข้ารับราชการ การเข้าร่วมการฝึกอบรมในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการฝึกอบรม ค่านิยมทางวิชาการ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ ค่านิยมทางสังคม การรับประทานอาหารประจำวันที่บ้าน ค่าใช้จ่ายสำหรับการรับประทานอาหารประจำวันที่บ้าน ความถี่ในการรับประทานอาหารนอกบ้าน ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ค่าใช้จ่ายสำหรับการรับประทานอาหารนอกบ้านต่อครั้ง การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา การเล่นการพนันในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและการไปเที่ยวสถานบันเทิงในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน

ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู

ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.15 เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ผลกระทบทุกด้าน ล้วนมีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยเช่นเดียวกัน ในการจัดลำดับผลกระทบ พบว่า ผลกระทบด้านเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 2.46 ในขณะที่ผลกระทบด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 1.83 สามารถแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านร่างกายมีภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.39 เมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ คือ ข้าราชการครูมีความรู้สึกกล้ามเนื้อตึงตามคอ ไหล่ และหลังหรือปวดเมื่อยที่คอ หลังและบั้นเอวในขณะที่ปฏิบัติงานหรือทำการสอน และมีความรู้สึกเหนื่อยล้า อ่อนเพลีย ไม่กระฉับกระเฉงในการปฏิบัติงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 2.78 และ 2.51 ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีความรู้สึกอ่อนนุชวบตามแขน ขา และมีอาการเช่นนี้ขณะปฏิบัติงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 2.04

2. พบว่าผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านจิตใจมีภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.93 เมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยทุกข้ออยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 2 ข้อ คือ ข้าราชการครูรู้สึกกระวนกระวายใจ หรือกระสับกระส่าย โดยไม่ทราบสาเหตุในขณะที่ปฏิบัติงาน และขาดสมาธิในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.97 ในขณะที่ความรู้สึกกังวลใจตลอดเวลา แม้ในขณะที่ปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 1.88

3. ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านสังคมมีภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.83 เมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยทุกข้ออยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ มีค่าเฉลี่ย 2.07 ขณะที่การใช้เวลาราชการบางส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สิน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคิดเป็น 1.49

4. ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านเศรษฐกิจมีภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.46 เมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ข้าราชการครูต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยการลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค และต้องชะลอการซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 สำหรับค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับน้อย คือ ภาวะหนี้สินมีผลกระทบต่อการเงินในครอบครัวอย่างต่อเนื่องและหลังจากหักชำระหนี้ เงินเดือนเหลือไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28 และกรณีที่มีเงินเดือนเหลือไม่เพียงพอ หลังจากหักชำระหนี้ ข้าราชการครูจำเป็นต้องกู้ยืมเงินเพื่อมาใช้จ่ายในครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 2.05

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน

ภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันและภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านร่างกายและด้านสังคม แต่พบว่าภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ ยังพบว่าภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ผลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน และผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. จากการสัมภาษณ์ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้ ซึ่งประกอบด้วยความต้องการปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการทำประกันชีวิต ความต้องการสวัสดิภาพ ได้แก่ ด้านยานพาหนะ ด้านการมีรายได้เสริม ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองด้านการศึกษาเพิ่มเติม ค่านิยมทางเศรษฐกิจ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขด้านการเล่นการพนัน และพฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน ล้วนเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน นอกจากนี้ยังพบว่า ความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองด้านการฝึกอบรม ค่านิยมทางวิชาการ ค่านิยมทางสังคม พฤติกรรมการบริโภคอาหาร โดยเฉพาะการรับประทานอาหารนอกบ้าน พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขด้านการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และด้านการสูบบุหรี่ และพฤติกรรมการเที่ยวเตร่ แม้ว่าจะไม่ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินโดยตรง แต่ปัจจัยดังกล่าวก็ส่งผลให้ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินมีรายจ่ายในแต่ละเดือนเพิ่มขึ้น

2. จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินมี 4 ด้าน ได้แก่ ผลกระทบด้านร่างกาย ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินจะมีอาการนอนไม่หลับ โดยจะแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายโดยการปรึกษากับเพื่อนและบางครั้งก็หยิบยืมเงินจากเพื่อนฝูงเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไปก่อน ผลกระทบด้านจิตใจ โดยจะมีอาการเครียดและเหนื่อยใจกับปัญหาภาวะหนี้สินที่ตนเองกำลังประสบอยู่ ซึ่งจะมียุทธวิธีแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจ โดยการปรึกษากับเพื่อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นหรือกู้ยืมเงินจากอีกที่หนึ่งมาชำระอีกที่หนึ่ง กลายเป็นวัฏจักรหนี้ที่ไม่มีที่สิ้นสุด ผลกระทบด้านสังคม ข้าราชการครูสามารถจะแยกแยะเรื่องภาวะหนี้สินที่ตนเองประสบอยู่กับการปฏิบัติงานได้ แม้ว่าบางครั้งภาวะหนี้สินนั้นจะทำให้ข้าราชการครูเครียด วิตกกังวลจนส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานลดลง แต่ข้าราชการครูก็จะพยายามปรับตัวไม่ให้อาการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการทำงาน ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ หลังจากชำระหนี้สินแล้ว ข้าราชการครูส่วนใหญ่จะมีเงินเดือนเหลือไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน หรือมีเหลือพอใช้แต่มีไม่เหลือเก็บ โดยจะแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ โดยการหารายได้เสริมหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำรงชีวิต เช่น การลดรายจ่ายเกี่ยวกับการอุปโภคและบริโภคบางอย่างลง เป็นต้น รวมไปถึงการหยิบยืมเงินจากเพื่อนหรือกู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สามารถอภิปรายผลตามคำถาม การวิจัยและสมมติฐาน ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเงินเดือน อายุราชการ รายได้เสริม การกรำเงินมาลงทุนสำหรับรายได้เสริม สถานภาพสมรส อาชีพคู่สมรส รายได้คู่สมรส จำนวนบุตร การศึกษาบุตรและบุคคลในอุปการะ ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันและด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน ผลดังกล่าวนำไปสู่การปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน กล่าวคือ ไม่ว่าจะข้าราชการครูจะเป็นเพศชายหรือหญิง อายุต่ำกว่า 40 ปี 41-50 ปี หรือ 51- 60 ปี มีระดับการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีหรือปริญญาโท มีระดับเงินเดือนไม่เกิน 25,000 บาท 25,001-30,000 บาท หรือมากกว่า 30,000 บาท อายุราชการไม่เกิน 15 ปี 16-20 ปี หรือมากกว่า 20 ปี มีรายได้เสริมหรือไม่ มีการนำเงินมาลงทุนสำหรับรายได้เสริมหรือไม่ลงทุน มีสถานภาพสมรสหรือโสด คู่สมรสรับราชการหรือประกอบอาชีพอื่น คู่สมรสมีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาทหรือมากกว่า 20,000 บาท มีบุตรหรือไม่มีบุตร บุตรกำลังศึกษา ยังไม่ได้ศึกษาหรือจบการศึกษาแล้ว รวมไปถึงมีบุคคลในอุปการะหรือไม่มีบุคคลในอุปการะก็ตาม ข้าราชการครูจะมีภาวะหนี้สินและจะมีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน คือ จะมีจำนวนหนี้สินในปัจจุบันตั้งแต่ ไม่เกิน 100,000 บาท 100,000– 500,000 บาท 500,001-1,000,000 บาท และมากกว่า 1,000,000 บาท และมีวงเงินที่จะต้องผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน ตั้งแต่ไม่เกิน 10,000 บาท 10,001-15,000 บาทและ มากกว่า 15,000 บาท สอดคล้องกับการศึกษาของสมมาตุ มหารักษ์ (2547) เรื่องภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545 พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีเพศแตกต่างกัน ระดับการศึกษาแตกต่างกัน สถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับบุญชู ไตรรัตน์รังษี (2539) ศึกษาเรื่องทัศนคติต่อการเป็นหนี้ ค่านิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนเอกชน ในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า เพศ เงินเดือน ระดับการศึกษาของครูแตกต่างกันจะมีหนี้สินไม่แตกต่างกัน

2. ข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีภาระหนี้สินเป็นอย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูมีหนี้สินมากกว่า 1,000,000 บาทมากที่สุด กู้เงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท และมีสภาพรายรับเพียงพอกับรายจ่าย จะเห็นได้ว่าข้าราชการครูถือครองหนี้เป็นจำนวนมาก ส่วนหนึ่งมาจากครูพยายามที่จะดำรงชีวิตให้สมกับฐานะทางสังคม ทำให้ครูมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นมาก (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2540: 61) รวมถึงรายได้ของครูค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับข้าราชการครูของประเทศใกล้เคียง ด้วยเหตุนี้ข้าราชการครูจำนวนไม่น้อยจึงมีหนี้สิน (สมยศ มิเทศน์ 2545: 5 อ้างถึงใน ธีระพล จงไกลจักร, 2547: 14) และจากการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานกองทุนและสวัสดิการทางการศึกษา, 2545: 39 อ้างถึงใน ทิพพาศรี อินทะกุล, 2547: 14 -15) พบว่า ข้าราชการครูเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญสำหรับแหล่งหนี้ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงินของรัฐหรือของเอกชน เนื่องจากเก็บเงินคืนได้สะดวก และมีหน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้เก็บเงินส่งให้ทุกเดือน จึงมีข้าราชการครูจำนวนมากที่เป็นหนี้กับแหล่งหนี้หลายแห่งด้วยกัน สอดคล้องกับการศึกษาของสำรวม จงเจริญ (2546) พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ครูเป็นแหล่งเงินกู้ที่ข้าราชการครูนิยมสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ เช่นเดียวกับจากการศึกษาของดาว นามบัณฑิต (2542) พบว่า แหล่งหนี้สินที่มากที่สุด คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู รองลงมา คือ ธนาคารของรัฐบาล บุคคลทั่วไป และแหล่งหนี้สินที่น้อยที่สุด คือ สวัสดิการของครูสภา ซึ่งในทุกๆ เดือนข้าราชการครูจะต้องผ่อนชำระหนี้สินเกือบครึ่งหนึ่งของเงินเดือนให้กับแหล่งเงินกู้นี้เหล่านั้น อย่างไรก็ตามจากการศึกษา พบว่า โดยทั่วไปสภาพรายรับของข้าราชการครูยังคงเพียงพอกับรายจ่าย สอดคล้องกับการศึกษาของพิชชากร แจ่มศรี (2550) พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนพอใช้กับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับเมรีนา ปลื้มปัญญา (2544) พบว่า ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่มีรายได้สมดุลกับรายจ่ายคือมีพอกินพอใช้ การที่ข้าราชการครูมีรายรับเพียงพอกับรายจ่าย อาจเป็นเพราะข้าราชการครูบางส่วนมีการเก็บสะสมเงินในรูปแบบต่างๆ เช่น การเล่นแชร์กับเพื่อนฝูง รวมถึงการหารายได้เสริม เมื่อมีความต้องการใช้เงินขึ้นมาก็สามารถนำเงินส่วนนั้นออกไปใช้จ่ายได้ (ส.สินธร, 2538: 41 อ้างถึงใน สามารท เตชะวงศ์, 2545: 24-25

3. ปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการปัจจัยพื้นฐานด้านการผ่อนชำระบ้านพัก และด้านรายจ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ความต้องการสวัสดิภาพด้านการผ่อนชำระยานพาหนะและด้านจำนวนเงินในการผ่อนชำระค่ายานพาหนะ ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของตนเองด้านการศึกษาเพิ่มเติม พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขด้านการสูบบุหรี่และการเล่นการพนัน รวมถึงการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการครู ผลดังกล่าวนำไปสู่การยอมรับสมมุติฐานที่ว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ซึ่งสามารถอภิปรายได้ตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ความต้องการปัจจัยพื้นฐาน

ความต้องการปัจจัยพื้นฐาน สามารถอภิปรายเป็นรายประเด็นได้ ดังนี้

- ด้านการผ่อนชำระบ้านพัก

ด้านการผ่อนชำระบ้านพัก พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากความต้องการเกี่ยวกับการความเป็นอยู่และความสุขสบายทางกายทั้งปวง ซึ่งจัดว่าเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Human Basic Need) (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545: 166-167) ที่อยู่อาศัยถือเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทุกคน รวมถึงข้าราชการครูมีความต้องการที่จะมีเป็นของตนเอง พยายามขวนขวายทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของตน แม้ว่าจะต้องกู้หนี้ยืมสินก็ตาม ข้าราชการครูส่วนใหญ่จึงมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง โดยกู้ยืมเงินจากธนาคาร สหกรณ์ออมทรัพย์ครูหรือแหล่งการเงินอื่นๆ มีวงเงินกู้ 100,000-1,000,000 บาท เพื่อสร้าง ซ่อมแซม และต่อเติมที่อยู่อาศัย เนื่องจากบ้านพักของทางราชการมีไม่เพียงพอ ถึงมีก็คับแคบ ซึ่งเมื่อครูแต่งงานมีครอบครัวก็ยิ่งลำบาก อีกทั้งสวัสดิการค่าเช่าบ้านก็ไม่สามารถช่วยเหลือครูได้เท่าที่ควร เนื่องจากกำหนดว่าการบรรจุครั้งแรกและการย้ายตามคำร้องของตัวเองไม่มีสิทธิเบิกค่าเช่าบ้าน กอปรกับสถาบันการเงินเปิดโอกาสให้กู้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ก็ยังเป็นเหตุจูงใจให้ครูอยากมีบ้านเป็นของตัวเองมากขึ้น (เพชรดำ ธนุศรี, 2544-2545: 39) จากเหตุผลดังกล่าวข้าราชการครูส่วนใหญ่จึงกู้เงินมาเพื่อสร้างหรือซื้อที่อยู่อาศัย ส่งผลให้ข้าราชการครูที่ผ่อนชำระที่อยู่อาศัยจะมีหนี้สินอยู่เป็นจำนวนมาก คือ ตั้งแต่ 100,000-มากกว่า 1,000,000 บาท และในแต่ละเดือนต้องผ่อนชำระค่าที่อยู่อาศัย 5,000-10,000 บาท สอดคล้องกับทิพพาศรี อินทะกุล (2547) พบว่า มูลเหตุสำคัญที่ทำให้ข้าราชการครูเป็นหนี้ คือ เพื่อ

ซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย เช่นเดียวกับธีระพล จงไกรจักร (2547) พบว่าข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงเป็นหนี้เนื่องจากใช้สำหรับที่อยู่อาศัยมากที่สุด นอกจากนี้ดาว นามบัณฑิต (2542) ศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า สาเหตุการเกิดหนี้สินที่มากที่สุด คือ ซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ พบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่จะไม่มีปัญหาเรื่องการผ่อนชำระค่าที่อยู่อาศัย เพราะจะหักค่าที่อยู่อาศัยผ่านบัญชีเงินเดือนของข้าราชการครูทุกเดือนๆ และบางส่วนก็สามารถเบิกค่าเช่าบ้านได้ ด้านข้าราชการครูที่ไม่มีบ้านพักเป็นของตนเอง พบว่า บ้านเดี่ยวเป็นลักษณะที่อยู่อาศัยที่ต้องการมากที่สุด โดยมีราคา 500,000–1,000,000 บาท ซึ่งเป็นระดับราคาบ้านที่สามารถผ่อนหรือซื้อได้ สอดคล้องกับการศึกษาของธนู ทองงาม (2547) พบว่า ความต้องการอาคารที่อยู่อาศัยของพนักงานมีความต้องการบ้านเดี่ยวมากที่สุด

- ด้านรายจ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล

ด้านรายจ่ายในการรักษาพยาบาล พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่มีรายจ่ายในการรักษาพยาบาลของครอบครัวมากกว่า 1,000 บาทต่อเดือน จะมีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่าข้าราชการครูที่มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลน้อยกว่า 1,000 บาท แม้ว่าข้าราชการครูทุกคนจะได้รับสิทธิในการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล แต่ในกรณีรักษาที่โรงพยาบาลเอกชน คลินิก หรือแม้กระทั่งโรงพยาบาลของรัฐด้วยบางชนิดไม่สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ ทำให้ข้าราชการครูนั้นๆ ต้องมีค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มมากขึ้น และเมื่อรวมค่ารักษาพยาบาลและหนี้สินในด้านอื่นๆ ที่ต้องผ่อนชำระในแต่ละเดือนเข้าด้วยกันแล้ว ทำให้ในแต่ละเดือนข้าราชการครูต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และจากการสัมภาษณ์พบว่า หากในกรณีที่บุคคลในครอบครัวเป็นโรคร้ายแรง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลก็จะเพิ่มมากขึ้นเป็นเท่าตัว ทำให้ข้าราชการครูบางคนหาทางออกด้วยการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ เพื่อนำเงินส่วนนั้นมาใช้ในการหมุนเวียนแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าไปก่อน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกาญจนา พูลแก้ว (2544) พบว่า วัตถุประสงค์หรือสาเหตุของการก่อหนี้ส่วนหนึ่งมาจากค่ารักษาพยาบาล และทิพพาศรี อินทะกุล (2547) พบว่า มูลเหตุสำคัญที่ทำให้ข้าราชการครูเป็นหนี้ เพื่อการรักษาสุขภาพตนเอง

ความต้องการสวัสดิภาพด้านการผ่อนชำระยานพาหนะและด้านจำนวนเงินในการผ่อนชำระค่ายานพาหนะ

ด้านการผ่อนชำระยานพาหนะ พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านจำนวนเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะมีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันและภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือข้าราชการ ครูจะมียานพาหนะเป็นของตนเองทั้งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เพื่อใช้ในการเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือติดต่องานที่อำเภอ เนื่องจากครูส่วนใหญ่มีบ้านพักอยู่ห่างจากที่ทำงานมากเพราะโรงเรียนมีบ้านพักครูไม่เพียงพอหรือมีความทรุดโทรมมากแล้วจนไม่สามารถอยู่อาศัยได้ (เพชรดำ ธนุศรี, 2544-2545: 39) โดยส่วนหนึ่งจะใช้เงินเก็บส่วนตัวในการซื้อหรือดาวน์ยานพาหนะ แต่บางส่วนก็ยืมเงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ธนาคาร รวมถึงแหล่งการเงินต่างๆ โดยกู้ยืมในวงเงิน 200,001-400,000 บาท ซึ่งข้าราชการครูที่มีวงเงินในการผ่อนชำระยานพาหนะต่ำกว่า 10,000 บาท มีจำนวนหนี้สินมากกว่าและมีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าข้าราชการครูที่มีวงเงินในการผ่อนชำระมากกว่า 10,000 บาท จะเห็นได้ว่าข้าราชการครูที่ผ่อนชำระยานพาหนะในวงเงินที่น้อยกว่าจะมีจำนวนหนี้สินมากกว่าข้าราชการครูที่ผ่อนชำระในจำนวนมากๆ เพราะข้าราชการครูที่มียานพาหนะบางส่วนจะผ่อนชำระค่ายานพาหนะหมดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ยังคงมีภาระเรื่องการผ่อนชำระค่ายานพาหนะอยู่ และข้าราชการครูนอกจากจะมีภาระในเรื่องการผ่อนชำระค่ายานพาหนะแล้ว ยังมีภาระค่าใช้จ่ายในด้านอื่นๆ อีก อย่างไรก็ตามยานพาหนะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สิน สอดคล้องกับการศึกษาของทิพพาศรี อินทะกุล (2547) เรื่อง การศึกษามูลเหตุภาวะหนี้สินและความต้องการในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู ผลการวิจัยพบว่า มูลเหตุสำคัญที่ทำให้ข้าราชการครูเป็นหนี้ คือ ซื้อหรือผ่อนรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ และจากการศึกษาของดาว นามบัณฑิต (2542) พบว่า สาเหตุการเกิดหนี้สิน คือนำไปซื้อหรือผ่อนรถยนต์

ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของตนเองด้านการศึกษาเพิ่มเติม

การศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้น เมื่อเข้ารับราชการครู พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ข้าราชการครูที่ศึกษาเพิ่มเติมมีจำนวนหนี้สินมากกว่าข้าราชการครูที่ไม่ได้ศึกษา จะเห็นได้ว่าข้าราชการครูเมื่อเข้ารับราชการแล้วจะมีการศึกษาต่อเพิ่มเติมทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก เหตุผล

ที่ข้าราชการครูเลือกที่จะศึกษานั้นเพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของสุทธิกุล ศรีสุทธิ (2540) พบว่า สิ่งที่เป็นความต้องการในระดับมากของข้าราชการสาย ข (ผู้ช่วยวิชาการ) ได้แก่ การศึกษาต่อในประเทศและต่างประเทศในสาขาวิชาที่ตรงกับหน้าที่ที่ปฏิบัติ การศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาต่อ ได้แก่ การเพิ่มคุณวุฒิให้สูงขึ้น นำความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์กร เปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น เสนอผลงานทางวิชาการ เพื่อเปลี่ยนตำแหน่งวิชาชีพ และปรับขึ้นเงินเดือนตามคุณวุฒิที่เพิ่มขึ้น ซึ่งการศึกษาต่อเพิ่มเติมนั้นเป็นการเพิ่มภาระทางการเงิน โดยเฉพาะการศึกษาในระบบ เพราะจะมีค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ทั้งค่าเทอม ค่าเอกสารต่างๆ ส่งผลให้ข้าราชการครูบางส่วนต้องนำเงินเก็บส่วนตัวมาใช้ และบางส่วนต้องกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู และธนาคาร รวมถึงแหล่งการเงินต่างๆ มาเพื่อใช้ในการศึกษาต่อ โดยมีวงเงินในการกู้ยืม 100,000-200,000 บาท สอดคล้องกับการศึกษาของพิชชากร แจ่มศรี (2550) เรื่องภาวะหนี้สินและแนวทางการบริหารหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนนทบุรี จำกัด พบว่า สมาชิกสหกรณ์จะกู้เงินเพื่อการศึกษาของตนเอง ร้อยละ 65.31 โดยกู้เงินเพื่อการศึกษาสูงสุด 360,000 บาท ต่ำสุด 15,000 บาท เช่นเดียวกับทิพพาศรี อินทะกุล (2547) ผลการวิจัยพบว่า มูลเหตุสำคัญที่ทำให้ข้าราชการครูเป็นหนี้ คือ การเป็นหนี้เพื่อการพัฒนาตนเอง อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ข้าราชการครูให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่า การศึกษาต่อเพิ่มเติมถึงจะเป็นการเพิ่มภาระทางการเงิน แต่คุ้มค่ากับความรู้ที่ได้รับกลับคืนมา

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข สามารถอภิปรายเป็นรายประเด็นได้ ดังนี้

- ด้านการสูบบุหรี่

ด้านการสูบบุหรี่ พบว่า มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่ไม่ได้สูบบุหรี่มีแนวโน้มว่าจะมีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าข้าราชการครูที่สูบบุหรี่ อาจเนื่องมาจากข้าราชการครูที่ไม่พฤติกรรมการสูบบุหรี่นั้นมีทั้งข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิง ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วจะมีมากกว่าข้าราชการครูที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ประกอบกับข้าราชการครูที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่จะมีภาวะหนี้สินอันเนื่องมาจากสาเหตุอื่นๆ โดยเฉพาะการมีหนี้สินอันเนื่องมาจากที่อยู่อาศัย เพราะข้าราชการครูส่วนใหญ่ยังคงมีภาระเรื่องการผ่อนชำระหนี้สินในเรื่องนี้อยู่ รวมถึงการมีภาวะหนี้สินอันเนื่องมาจากสาเหตุอื่นๆ แต่ในขณะที่ข้าราชการครูที่สูบบุหรี่ ซึ่งมี

เฉพาะข้าราชการครูชายเท่านั้นที่มีจำนวนน้อย ซึ่งการสูบบุหรี่อาจจะไม่ได้ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินโดยตรง และจากการสัมภาษณ์พบว่า ข้าราชการครูชายบางส่วนสูบบุหรี่บ้างเพียงเล็กน้อยเวลาสังสรรค์กับเพื่อนฝูง และมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่สูบบุหรี่เป็นประจำทุกวัน ซึ่งจะมีรายจ่ายเป็นจำนวนไม่มากนัก เพราะบุหรี่ที่ใช้สูบนั้นเป็นของหนีภาษี ซึ่งจะมีราคาถูกกว่าบุหรี่ตามท้องตลาด อย่างไรก็ตาม ข้าราชการครูที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่จะมีรายจ่ายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่สัปดาห์ละ 100-200 บาท ทำให้ในแต่ละเดือน ข้าราชการครูกลุ่มนี้จะมีรายจ่ายต่อเดือนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของสมภพ ห่วงทอง (2538) พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่สูบบุหรี่จะสูบบุหรี่เป็นประจำ/ทุกวัน มากกว่า/เท่ากับ 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 23.6 สูบนานๆ ครั้ง/ไม่สม่ำเสมอ ร้อยละ 42.5 เช่นเดียวกับสมชาย ลัดดาแย้ม และพิลาสถักษ์ บัญญัติ (2534) พบว่า ข้าราชการจะสูบบุหรี่บางครั้งบางคราว ร้อยละ 24.66 สำหรับสาเหตุการสูบบุหรี่เพื่อคลายเครียด และเพื่อเข้าสังคม ปริมาณการสูบบุหรี่ใน 1 วัน ข้าราชการที่สูบบุหรี่วันละ 6-10 มวน มีร้อยละ 41.09 รองลงมาสูบบุหรี่วันละ 1-5 มวน ร้อยละ 19.18

- ด้านการเฝ้าระวังหนี้สิน

ด้านการเฝ้าระวังหนี้สิน พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่ไม่ได้เฝ้าระวังหนี้สินมีจำนวนหนี้สินมากกว่าข้าราชการครูที่เฝ้าระวังหนี้สิน อาจเนื่องมาจากข้าราชการครูที่ไม่เฝ้าระวังหนี้สินเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมากกว่า ประกอบกับข้าราชการครูที่ไม่เฝ้าระวังหนี้สินมีภาวะหนี้สินอันเนื่องมาจากสาเหตุอื่นๆ ด้วย ทำให้ข้าราชการครูที่ไม่เฝ้าระวังหนี้สินมีหนี้สินมากกว่าข้าราชการครูที่เฝ้าระวังหนี้สิน นอกจากนี้ ข้าราชการครูที่เฝ้าระวังหนี้สิน จะเล่นกันในวงเงินที่ไม่สูงมากนักประมาณ 100-200 บาท ซึ่งไม่มากพอที่จะก่อให้เกิดหนี้สินได้ อย่างไรก็ตามข้าราชการครูบางคนก็มีค่านิยมที่ไม่เหมาะสม หวังรวยทางลัด เช่น เล่นหวย เล่นการพนัน ชอบพบปะสังสรรค์ ไม่มีการวางแผนในการใช้เงิน (เพชรคำ ธนุศรี, 2544-2545: 39) ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลให้เกิดภาวะหนี้สินได้ และจากการสัมภาษณ์พบว่า ข้าราชการครูบางคนมีการเล่นการพนันจำพวกหวยใต้ดินและสลากกินแบ่งรัฐบาล จนก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน โดยนำเงินที่ติดตัวอยู่ในกระเป๋าซื้อหวยใต้ดินจนหมด ส่งผลให้ไม่มีเงินในการใช้จ่ายอย่างอื่น จนต้องไปกู้หนี้ยืมสินมาเพื่อใช้จ่ายในการอุปโภคและบริโภค ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกนกพร มณเฑียรประเสริฐ (2547) ศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่ามีพฤติกรรมในการเล่นไพ่ เล่นสล็อตเตอร์ เล่นหวยใต้ดิน เช่นเดียวกับสามารถ เตชะวงศ์ (2545) พบว่า พฤติกรรมของข้าราชการครูที่ทำให้ตนเองและครอบครัวต้องเดือดร้อน มีความลำบากยากจน มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การพบปะสังสรรค์ที่หวัดเร่กับกลุ่ม

เพื่อนเป็นประจำ เล่นการพนันจนติด ซื้อห่วยเถื่อน หวยรัฐบาล จนทำให้บางรายต้องลาออกจากงาน ถูกสอบสวนทุจริตในหน้าที่ หรือรับโทษจำคุกในที่สุด

การซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน

การซื้อสินค้าเงินด้วยระบบเงินผ่อน พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สิน ด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่ไม่ได้ซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อนมีแนวโน้มว่าจะมีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าข้าราชการครูที่ซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน อาจเนื่องมาจากข้าราชการครูที่ซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อนมีรายจ่ายเกี่ยวกับสินค้าเงินผ่อนต่ำกว่า 2,000 บาทต่อเดือน โดยสินค้าที่ข้าราชการครูซื้อด้วยเงินผ่อนมากที่สุด คือ รถยนต์ รองลงมา คือ คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ข้าราชการครูสามารถที่จะผ่อนชำระได้ ขณะที่ข้าราชการครูที่ไม่มีภาระในเรื่องดังกล่าว กลับมีภาวะหนี้สินอันเนื่องมาจากสาเหตุอื่นๆ ส่งผลให้มีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์พบว่า การซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน นำไปสู่การมีภาวะหนี้สินได้ หากเดือนไหนไม่มีเงินไปผ่อนชำระก็จำเป็นต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำเงินมาใช้ตรงส่วนนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ นฤกุล ศรีเจริญ (2548) พบว่า พฤติกรรมในการบริโภค และการใช้จ่ายในครอบครัวนั้น มีส่วนที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สิน คือ ความต้องการที่จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานไว้ใช้ในครัวเรือน เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น เครื่องเสียง เครื่องซักผ้า เป็นต้น เช่นเดียวกับจากการศึกษาของบุญชู ไตรรัตน์รังษี (2539) พบว่า การเป็นหนี้ในระบบเงินผ่อนเพื่อซื้อสินค้า เรียงลำดับรายการสินค้าที่นิยมซื้อเงินผ่อนมากที่สุดได้ดังนี้ คือ โทรทัศน์ ตู้เย็น เตาแก๊ส เครื่องเล่นวีดีโอ และรถยนต์ ตามลำดับ สาเหตุที่ก่อหนี้ในระบบเงินผ่อน คือ ไม่มีเงินสด แต่ต้องการของมาใช้ก่อน อีกทั้งเสียค่าใช้จ่ายเป็นเงินผ่อนชำระรายเดือนไม่มากนัก และจากการศึกษาของธิดา ว่องวันดี (2550) พบว่า ข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลางส่วนใหญ่มีทรัพย์สินที่ได้จากการซื้อเป็นเงินผ่อน ส่วนใหญ่เป็นโทรศัพท์มือถือ รองลงมา เป็นโทรทัศน์

จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูส่วนใหญ่ นั้นมีปัจจัยและสาเหตุมาจากการลงทุนเพื่ออนาคตของตนเองและครอบครัว กล่าวคือ ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูจะมาจากการสร้างฐานะประกอบด้วยการซื้อสินทรัพย์ต่างๆ เช่น บ้านและรถยนต์ เพื่อความเป็นปึกแผ่น มั่นคงของครอบครัว ร้อยละ 50 จะเห็นได้ว่าข้าราชการครูนั้นมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายในด้านที่อยู่อาศัย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพาหนะ รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่ารักษาพยาบาล การศึกษาของตนเองและบุตรอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งพบว่าข้าราชการครูมีค่าใช้จ่ายดังกล่าวมากกว่า ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ (ทิพพาศรี

อินทะกุล, 2547: 15) จึงกล่าวได้ว่าภาวะหนี้สินที่ข้าราชการครูกำลังประสบอยู่นั้น เป็นภาวะที่ข้าราชการครูเต็มใจให้เกิดขึ้น เพราะแม้ว่าจะมีภาระทางการเงินที่เพิ่มขึ้นจากการมีภาวะหนี้สินก็ตาม ข้าราชการครูก็จะมีการวางแผนและเตรียมความพร้อมให้กับตนเองที่จะเผชิญกับภาวะหนี้สินที่จะเกิดขึ้นตามมา แม้ว่าข้าราชการครูจะต้องมีภาวะหนี้สิน แต่ก็มีที่อยู่อาศัยและรถยนต์ รวมถึงการมีทรัพย์สินเป็นของตนเอง ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสุขสบาย จึงนับได้ว่าภาวะหนี้สินที่มีนั้นเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

4. ข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้รับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินอย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะหนี้สินส่งผลกระทบต่อข้าราชการอยู่ในระดับน้อย อาจกล่าวได้ว่าข้าราชการครูถึงแม้ว่าจะมีหนี้สิน รวมถึงการผ่อนชำระหนี้สินเป็นจำนวนมาก แต่ภาวะดังกล่าวก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อข้าราชการครูในระดับมากถึงมากที่สุด เนื่องด้วยข้าราชการครูส่วนใหญ่จะมีเงินเดือนมากกว่า 30,000 บาท มีคู่สมรสที่มีอาชีพรับราชการ และคู่สมรสมีรายได้มากกว่า 30,000 บาทเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่าแม้ข้าราชการครูจะมีหนี้สิน รวมถึงการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนเป็นจำนวนมากก็ตาม แต่ก็มีความสามารถในการผ่อนชำระหนี้สิน และบริหารจัดการหนี้สินที่ตนเองมีอยู่ได้ เพราะเงินเดือนที่ได้รับในแต่ละเดือนนั้น มากพอที่จะผ่อนชำระหนี้ได้ หากในกรณีที่มีปัญหาในการผ่อนชำระ ก็สามารถที่จะนำเงินเดือนของคู่สมรสมาใช้ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินได้ เพราะส่วนใหญ่คู่สมรสก็มีอาชีพรับราชการและมีเงินเดือนเป็นจำนวนมากเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม ภาวะหนี้สินก็มีความสัมพันธ์กับผลกระทบต่อข้าราชการครู ผลดังกล่าวนำไปสู่ทั้งการยอมรับและการปฏิเสธสมมุติฐานที่ว่า ภาวะหนี้สินมีความสัมพันธ์กับผลกระทบต่อข้าราชการครู ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ กล่าวคือ ภาวะหนี้สินไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบทางด้านร่างกาย และด้านสังคม อาจเนื่องมาจากไม่ว่าข้าราชการครูจะมีภาวะหนี้สินทั้งจำนวนหนี้สินในปัจจุบันและวงเงินที่ต้องผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมากหรือน้อยก็ตาม ภาวะหนี้สินดังกล่าวก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อด้านร่างกายและด้านสังคมของข้าราชการครู และจากการสัมภาษณ์พบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่จะไม่ได้รับผลกระทบด้านร่างกาย มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่จะมีอาการนอนไม่หลับ และผลกระทบด้านสังคมพบว่า ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินสามารถแยกเรื่องภาวะหนี้สินที่ตนเองประสบอยู่กับเรื่องการปฏิบัติงานได้ อย่างไรก็ตามภาวะหนี้สินมีความสัมพันธ์กับผลกระทบต่อข้าราชการครู ด้านจิตใจและเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ผลกระทบด้านจิตใจ

จากผลการศึกษาพบว่า ภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านจิตใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ข้าราชการครูที่มีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท มีผลกระทบด้านจิตใจมากกว่าข้าราชการครูที่มีการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนในวงเงินที่น้อยกว่า 15,000 บาท จะเห็นได้ว่าข้าราชการครูที่มีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมากจะมีความเครียด ความวิตกกังวล มีอาการกระวนกระวาย กระสับกระส่ายโดยไม่ทราบสาเหตุ รวมถึงรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง หดหู่และซึมเศร้าบ่อยๆ ซึ่งจะมีอาการเหล่านี้มากกว่าข้าราชการครูที่มีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนน้อย และจากการสัมภาษณ์พบว่า ข้าราชการครูจะมีความเครียด เหนื่อยใจ เกี่ยวกับภาระทางการเงินที่เพิ่มขึ้นจากการมีภาวะหนี้สิน สอดคล้องกับการศึกษาของบุญชู ไตรรัตน์รังษี (2539) พบว่า ครูส่วนใหญ่ยอมรับว่า การเป็นหนี้เป็นภาระที่ทุกข์ใจ (ร้อยละ 92.6) และจากการศึกษาของกาญจนา พูลแก้ว (2544) พบว่า ปัญหาการก่อหนี้และความสามารถในการชำระหนี้สินมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านจิตใจทำให้ขาดสมาธิในการทำงาน มีความกังวล มีความเครียด และจากการศึกษาของ Ohio State University ในกรณีของการเป็นหนี้ พบว่า คนที่เป็นหนี้ในวงเงินจำนวนมากมีความตึงเครียดทางจิตใจมากกว่าคนที่เป็นหนี้ที่น้อยๆ จะเห็นได้ว่าคนที่มียารับน้อยกว่าจะรู้สึกเครียดมากกว่า เนื่องจากความสามารถที่จะหาเงินมาใช้หนี้มีน้อยกว่า สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่าน มาพบว่า ผู้มีหนี้สินจะมีความเครียดในด้านหนี้สิน โดยร้อยละ 25 กล่าวว่า มีอาการนอนไม่หลับ และอีกร้อยละ 20 มีจิตใจไม่อยู่กับเนื้อกับตัว เพราะเป็นกังวลเรื่องหนี้สิน (การเป็นหนี้บั่นทอนจิตใจทำให้สุขภาพเสื่อม, 2551) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเป็นหนี้เป็นเรื่องอันตราย ไม่เพียงแต่ต่อสถานภาพทางการเงินเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพทางจิตอีกด้วย

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ภาวะหนี้สินด้านจำนวนหนี้สินในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภาวะหนี้สินด้านวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน ด้านเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยข้าราชการครูที่มีจำนวนหนี้สินมากกว่า 1,000,000 บาท ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจในระดับมากและระดับปานกลาง ส่วนข้าราชการครูที่มีจำนวนหนี้สิน 100,000 – 500,000 ได้รับผลกระทบด้านเศรษฐกิจในระดับน้อย และข้าราชการครูที่มีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท มีระดับผลกระทบด้านเศรษฐกิจในระดับมาก และระดับปานกลาง ส่วนข้าราชการครูที่มีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 100,000 บาท

มีระดับผลกระทบด้านเศรษฐกิจในระดับน้อย กล่าวคือ ข้าราชการครูที่มีจำนวนหนี้สินและวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนเป็นจำนวนมากจะมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจมากกว่า ข้าราชการครูที่มีจำนวนหนี้สินและวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนเป็นจำนวนน้อย และจากการสัมภาษณ์ พบว่าภาวะหนี้สินส่งผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของข้าราชการครู คือ รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต เพราะหลังจากหักชำระหนี้สินแล้ว เงินเดือนที่เหลือก็ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน แม้ว่าจะมีเงินเหลืออยู่บ้าง ก็จะพอแต่การดำรงชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ไม่มีเงินเหลือเก็บ จะเห็นได้ว่ายิ่งข้าราชการครูเป็นหนี้มากเท่าไร ก็เท่ากับว่าในแต่ละเดือนการผ่อนชำระหนี้ รวมถึงดอกเบี้ยในแต่ละเดือนย่อมที่จะสูงตามไปด้วย ส่งผลให้รายได้ที่ได้รับต้องนำไปหักชำระหนี้เกือบทั้งหมด ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในชีวิตประจำวันต้องลดลง หรือไม่เพียงพอจนต้องไปกู้หนี้ยืมสินเพิ่มขึ้น กลายเป็นหนี้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ประกอบกับเงินเดือนของครูเองที่ไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีปัญหาเรื่องนี้คือครูในระดับประถม (วิระ ไชยศรีสุข, 2533: 62-63) ที่มีรายได้น้อย และเมื่อหักชำระหนี้สินแล้วเงินเดือนที่เหลือไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เหตุที่ครูเป็นหนี้กันมาก ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะข้าราชการครูเป็นกลุ่มบุคลากรที่มีขนาดใหญ่ จึงดึงดูดใจให้มีผู้มาเสนอขายสินค้ากับครูจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องความเสี่ยงที่ครูจะไม่ชำระหนี้ไม่มี เนื่องจากการผ่อนชำระหนี้ของครูนั้น ใช้วิธีหักจากบัญชีเงินเดือนโดยตรง ที่ผ่านมาครูจึงเป็นลูกหนี้ชั้นดีมาโดยตลอด โดยที่ไม่รู้ว่าเมื่อหักเงินเดือนครูไปแล้วครูจะมีเงินเหลือใช้หรือไม่ หากพิจารณาตัวเลขหนี้แล้ว วันนี้ครูส่วนใหญ่จึงมีรายได้ชักหน้าไม่ถึงหลัง (หนี้ท่วมหัวครูยกกระทรวงเฉลี่ยคนละ 7 แสนประถมมากที่สุด, 2551) นอกจากนี้ ส.สินธร (2538: 41 อ้างถึงใน สามารถ เตชะวงศ์, 2545: 22) กล่าวว่า ความเป็นทุกข์จากการเป็นหนี้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้กู้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ หรือชำระหนี้ได้อย่างฝืดเคืองเต็มที และยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว เพราะเมื่อนำรายได้ที่มีอยู่มาหักผ่อนชำระหนี้รายเดือนแล้ว ไม่มีเงินเหลือพอสำหรับการดำรงชีวิต ทำให้ต้องกู้ยืมเงินเพื่อมาบริโภค เพราะรายได้ชักหน้าไม่ถึงหลัง และสอดคล้องกับการศึกษาของดาว นามบัณฑิต (2542) และ ศิริพร กิจเกื้อกุล (2540 อ้างถึงใน ทิพพาศรี อินทะกุล, 2547: 36) พบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนไม่พอใช้ โดยมีเงินคงเหลือหัก ณ ที่จ่าย น้อยกว่าร้อยละ 50 ของเงินเดือน โดยมีวิธีการแก้ไขกรณีที่ไม่พอใช้โดยการกู้ยืมเงินระยะสั้น หรือระยะยาว เช่น กู้เงินจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู และสถาบันการเงินต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงสำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดสงขลา (สนง.สกสค.สงขลา)และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับภาวะหนี้สินของข้าราชการครูพบว่า ข้าราชการครูมีจำนวนหนี้สินในปัจจุบันต่อคนมากกว่า 1,000,000 บาทมากที่สุด และมีวงเงินในการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 15,000 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่าข้าราชการครูจะมีหนี้สินอยู่ในครอบครองเป็นจำนวนมาก อีกทั้งต้องผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนเป็นจำนวนมากเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีภาวะหนี้สินแบ่งเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้ ความต้องการปัจจัยพื้นฐาน ความต้องการสวัสดิภาพ ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข ได้แก่ การสูบบุหรี่และการเล่นพนัน และการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีภาวะหนี้สิน แม้ว่าภาวะหนี้สินจะส่งผลกระทบต่อข้าราชการอยู่ในระดับน้อย แต่อย่างไรก็ตามภาวะหนี้สินก็มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินด้านจิตใจและด้านเศรษฐกิจของข้าราชการครู ซึ่งผลการศึกษานี้จะช่วยทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของปัญหาภาวะหนี้สินและสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินของข้าราชการครูต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ ดังนั้นการศึกษารายต่อไปควรมีการศึกษาภาวะหนี้สินกับกลุ่มครูในโรงเรียนเอกชน หรือในระดับอื่นๆ
2. การศึกษานี้เป็นการศึกษาภาวะหนี้สินของข้าราชการครูในภาพรวม ดังนั้นในการศึกษารายต่อไป ควรศึกษาแบบเชิงคุณภาพ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจปัจจัยหรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในเชิงลึก

บรรณานุกรม

- กนกพร มณเฑียรประเสริฐ 2547 “การศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนารัพยากรรมมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- กมลมาลย์ ศิริพูนสวัสดิ์ 2550 “พฤติกรรมการดื่มสุรากับการขาดงานและการมาทำงานสายของ พนักงาน” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ 2524 **สุขภาพจิตในโรงเรียน** กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- กรุงเทพธุรกิจ 2551 **กรม.อนุมัติแพ็คกองบรรเทา ‘ค่าครองชีพ’** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: http://www.pitlokcenter.com/news/topic_view.php?n_id=992&PHPSESSID=7d409f5314fd803a19dc8b443f9542aa (15 กรกฎาคม 2551)
- กานดา พูนลาภทวี 2539 **สถิติเพื่อการวิจัย** กรุงเทพฯ: ฟิสสิกส์เซ็นเตอร์
- กาญจนา พูลแก้ว 2544 “พฤติกรรมการก่อหนี้และความสามารถในการชำระหนี้สินที่มี ความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดภูธรจังหวัด ขอนแก่น (The Debt-Incurring and Loan-Repaying Behaviour Related to The Task of Non – Commissioned Police Officers in Khon Kaen Provincial Police)” วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- การปรับตัว** (ออนไลน์) 2551 เข้าถึงได้จาก: <http://www.crma.ac.th/cadet/training%20manual/L/103/7.doc> (15 ตุลาคม 2551)
- การเป็นหนี้บัตรเครดิต ทำให้สุขภาพเสื่อม** (ออนไลน์) 2551 เข้าถึงได้จาก : <http://www.thai parent.com/news017.html> (10 สิงหาคม 2551)

การศึกษาคุณลักษณะและผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่มีปัญหาหนี้สิน (ออนไลน์) 2551

เข้าถึงได้จาก : <http://www.moe.go.th/webtcs/fund/ffund/research3.pdf> (8 มิถุนายน 2551)

กิตติ สมสนั่น 2548 “ตัวแบบพยากรณ์ภาวะหนี้สินของกำลังพลนายทหารชั้นประทวน : กรณีศึกษา

กองพันทหารสื่อสารที่ 101 กรมทหารสื่อสารที่ 1 ค่ายกำแพงเพชรอัครโยธิน” ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา

เกษม เกลิมธนะกิจ โสภล 2543 “การปรับตัวในการทำงานของพนักงานบริษัทผู้ให้บริการระบบ

โทรศัพท์เคลื่อนที่ (Work Adjustment of Employees in Mobile Phone Service Company)” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข่าวปฏิรูปการศึกษา (ออนไลน์) 2551 เข้าถึงได้จาก : http://www.thaiedresearch.Org/thaied_new/index1.php? = 25714 (30 พฤษภาคม 2551)

จรรยาพร ธรณินทร์ 2547 แนวทางการแก้ปัญหาหนี้สินครูของกระทรวงศึกษาธิการ (ออนไลน์)

เข้าถึงได้จาก: <http://www.charuaypontorranin.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=249492&Ntype=6 - 299k> (13 สิงหาคม 2550)

จินตนา ศิลปะรัตน์ 2545 “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับระดับความพร้อมใน

การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของครูโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยศิลปากร

เจริญ ภูวิจิตร 2550 ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว.ข้าราชการครู

และบุคลากรทางการศึกษา 27, 1 (2550) 31 - 32

ชนานิศ ผุดผ่องและรุจิกร จันทะโร 2548 “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแต่งเครื่องแบบตามสมัยนิยมของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่” สงขลา : ภาควิชาสารัตถ
ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ชุกดา จิตพิทักษ์ 2525 **พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น** พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สารมวลชน

ดาว นามบัณฑิต 2542 “การศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สิน
ของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู (A Study of Debt
Condition and Opinion Towards Means For Solving The Problems of The Teachers
Under The Department of General Education in Nongbualumphu Province)”
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น

ถวิล น้อยเขียว 2546 เจ้าหนี้เค้น “อดิษฐ์” เบรคหักเงินเดือน สคท.ชี้แก้ปลายเหตุ เนะเสริมอาชีพครู
สยามรัฐ 21 พฤศจิกายน, 1

ทฤษฎีการจูงใจ (ออนไลน์) 2551 เข้าถึงได้จาก : <http://mkpayap.payap.ac.th/course/mk210/f3.3.htm> (4 มิถุนายน 2551)

ทิพพาศรี อินทะกุล 2547 “การศึกษามูลเหตุภาวะหนี้สินและความต้องการในการแก้ไขปัญหา
หนี้สินของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในโครงการ
เงินทุนหมุนเวียน เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู” วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์
อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวและเทคนิคการศึกษา ภาควิชาบริหาร
เทคนิคการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

เทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ 2529 **พฤติกรรมองค์กร** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนา
พานิช

ธัชพร พรหมพันธุ์ 2547 “ภาวะผู้นำ ความเครียดในการทำงานและการปรับตัวในการทำงานของ
พนักงาน : กรณีศึกษา บริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล (บางปะอิน) จำกัด (Leadership, Work

Stress and Work Adjustment of Employees : A Case Study of Western Didital (Bang-Pain) Company Limited)” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยา
อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ธนุ ทองงาม 2547 “ศึกษาความต้องการอาคารที่อยู่อาศัยของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางชัน
เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยี
อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ธิดา ว่องวันดี 2550 “การวิเคราะห์ภาวะหนี้สินของข้าราชการตำรวจ กรณีศึกษาข้าราชการตำรวจ
ในสังกัดส่วนกลาง” วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ธีระพล จงไกรจักร 2547 “ความคิดเห็นของข้าราชการครูภายใต้โครงการเงินทุนหมุนเวียนที่อยู่ใน
เขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อหลักเกณฑ์และวิธีการให้กู้ยืมเงินเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน
(Opinions of Bangkok Metropolis Official Teachers under the Revolving Fund Project
towards Criteria and Methods of Solving Debt-Problem Loans)” วิทยานิพนธ์ศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นิตา ชูโต 2545 การวิจัยเชิงคุณภาพ กรุงเทพฯ: แม่ทาส์ปอยส์

นุกูล ตรีเจริญ 2548 “การศึกษาภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวน สังกัดกองบัญชาการกองพล
ทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน” ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
นโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา

บุญชู ไตรรัตน์รัมย์ 2539 “ทัศนคติต่อการเป็นหนี้ ค่านิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียน
เอกชนในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร (Attitude Toward Indebtedness, Materialistic
Value and Indebtedness of Teachers at Private Schools in Bungkum District,
Bangkok)” วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บุศรา สุกใส 2547 “พฤติกรรมกรรชื้อห่วยไต้ดิน : ศึษากรณึประชชนที่อศึยในเขตเทศบาล
คลองตำหรุ” ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณชิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป
มหาวิทยาลัยบูรพา

เบญจมาศ จงกล 2551 “ความเครียดและการจัดการความเครียดในการปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงภัย
ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 (Stress and Coping for
Teachers Working in the Risk of Pattani Education Service Area Office 1)”
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณชิต สาขาวิชาการพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประคอง กรรณสูต 2538 สถิติเพื่อการวิจัย ทางพฤติกรรมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประไพ สิทธิเลิศ 2542 ความเป็นครู กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2535 การบริหารงานวิชาการ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหมิตรออฟเซต

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 2546 กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น

พจนารถ นามวงศ์ 2537 “การศึกษาการปฏิบัติตามขอบเขตของค่านิยม ของครูและผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี”
ปริญญาการศึกษามหาบัณชิต สาขาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พนม พงษ์ไพบูลย์ 2540 การศึกษาปัจจัยที่ 5 ของชีวิต กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา

พนม พงษ์ไพบูลย์ 2540 แนวคิดการพัฒนาอาชีพครู ว.ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 18,
1 (ต.ค. – พ.ย.) 9 – 10

พฤติกรรม (ออนไลน์) 2551 เข้าถึงได้จาก : http://www.pharmanet.co.th/articles.php?action=1&article_no=66 (5 มิถุนายน 2551)

พฤติกรรมมนุษย์ (Human Behaviour) (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : http://www.geocities.com/article_index/BEHAVIOUR.html. (5 มิถุนายน 2551)

พิชชากร แจ่มศรี 2550 “ภาวะหนี้สินและแนวทางการบริหารหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู นนทบุรี จำกัด” ปัญหาพิเศษวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เพชรคำ ธนุศรี 2544-2545 ทำอย่างไรหนี้สินครูไทย...จะลดลง **ว.ศึกษาศาสตร์** 25, 2 (ต.ค. 2544 – ม.ค. 2545) 39

เพชรรัชต์ แก้วสุวรรณ 2537 “การพัฒนาแบบวัดค่านิยมเพื่อใช้กับข้าราชการครู ในจังหวัดสระแก้ว” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวัดและประเมินผลทางการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เพ็ญศรี พิทักษ์ธรรม มัชฌิมากิโร 2551 **ทฤษฎีองค์การ (Organization Theory)** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

มณีรัตน์ กัทรจินดา 2551 **ค่านิยมที่พึงประสงค์และลักษณะคนไทยที่ดี** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: <http://home.kku.ac.th/genedu/000131/docfile/papercontent06/untt02/unit2-3.doc>. (4 มิถุนายน 2551)

เมธี ปีลันธนานนท์ 2523 **ปรัชญาการศึกษาสำหรับครู** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช

เมรีนา ปลื้มปัญญา 2544 “ความต้องการสินเชื่อและภาวะหนี้สินของข้าราชการครูสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่” เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต ภาคพายัพ

ยงยุทธ สอนไม้ 2550 “การพัฒนาภาวะผู้นำนายทหารประทวนกองพลทหารราบที่ 3 กับการลด ภาวะหนี้สินครัวเรือน” วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ยนต์ ชุมจิต 2539 **ความเป็นครู** พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์

รุ่ง แก้วแดง 2540 ครูแห่งชาติ : เพื่อแก้ปัญหาครูไทยในอนาคต **มติชน** 16 ธันวาคม, 1-8

ลักษณะของครูดีตามทัศนะของบุคคลต่าง ๆ (ออนไลน์) 2551 เข้าถึงได้จาก: <http://board.dserver.org/s/satitchula/00000065.html> (10 กรกฎาคม 2551)

ลัดดาวัลย์ พิรพัฒน์กุล 2543 “การจัดสวัสดิการเพื่อผ่อนคลายภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา (Welfare Provided for Debt Liberation of Primary School Teachers under the Nakhon Ratchasima Provincial Primary Education Office)” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เลือดตาแทบกระเด็น (ออนไลน์) 2551 เข้าถึงได้จาก: <http://www.komchadluek.net/column/kkk/2005/07/16.php-14k-> (9 สิงหาคม 2551)

วัฒนพงศ์ นนทวงศ์ 2549 “ความวิตกกังวลและปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ต่อโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชน” การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาวิทยาลัย สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วันชัย ธรรมสังข์ กานดา จันทร์เยี่ยม และดารณี กาญจนสุวรรณ 2544 **พฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science)** สงขลา : ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

วาริรัตน์ วากะมะ 2551 **ครู-อาจารย์ (Teachers Tutors Lecturers)** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: http://202.29.138.91/bs/ex_bs/G9/Dream_new/so12.htm (10 กรกฎาคม 2551)

วินัย เพชร 2551 การจูงใจในการทำงาน (2) (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : [http:// www. geocities.com/ vinaip/knowledge/wmotive02.htm](http://www.geocities.com/vinaip/knowledge/wmotive02.htm) (4 มิถุนายน 251)

วิภาณีย์ อัจฉาทร 2540 หนี้สินครูปัญหาท้าทายรัฐบาลทันตะวัน ว.วิทยากรย์ 95 (มี.ค.) 78

วิรงรอง ภูวิชัย 2548 “ค่านิยมและการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยของนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน (Value and Decision Making on Purchasing Luxurious Goods of Kasetsart University Students at Bangkhen Campus)” ปรินญาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิระ ไชยศรีสุข 2533 สุขภาพจิต (Mental Health) กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์

วิริยาภรณ์ เจริญชีพ 2545 “พฤติกรรมกรบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏธนบุรี

วิษณุ อิมสำราญ 2549 “การปรับตัวในการทำงานของพยาบาลจิตเวชโรงพยาบาลสวนสราญรมณ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (Working Adjustment of Psychiatric Nurses at Suansaranrom Psychiatric Hospital, Suratthani Province)” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

วีรนุช ปิณฑวนิช 2544 วิกฤตหนี้สินปัญหาท้าทาย : ครูในยุคปฏิรูป สารปฏิรูปการศึกษา 38 (พ.ค.) 22 – 25

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร 2545 จิตวิทยาสังคม ทฤษฎีและปฏิบัติการ กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น

ศิริพร กิจเกื้อกูล 2544 การแก้ไขปัญหาหนี้สินราชการครู ว.ข้าราชการครู 21, 6 (ส.ค.– ก.ย.) 19 -29

ศิริพร รัตนบุษยาพร 2546 “การจัดสวัสดิการเพื่อผ่อนคลายภาวะหนี้สินของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี (Welfare Provided for Debt

Releasing of Primary School Teachers in Amphoe Phrasaeng, Changwat Surat Thani)
 วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย 2551 หนี้สินของคนกรุงเทพฯ : ท่ามกลางปัญหาเศรษฐกิจรุนแรง (ออนไลน์)
 เข้าถึงได้จาก: http://www.thailand_china.com/th/welcome_thaitoday_hot1.html?language=TH&d=815&key=cio61107 (20 กรกฎาคม 2551)

เศรษฐสยาม 2540 ลัทธิบริโภคนิยมกับชุมชน กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์

สมชาย ลัดดาเข็ม และพิลาศลักษณ์ บุญวัฒน์ 2534 “การศึกษาสภาพการสูญบุหรีของข้าราชการ
 โรงเรียนการกำลังสำรอง กรมการกำลังสำรองทหารบก” เพชรบุรี: สหวิทยาลัยทวารวดี
 เพชรบุรี

สมนึก ปฏิทานนท์ 2547 คุณลักษณะของครูสังคมศึกษายุคใหม่ ว.ข้าราชการครูและบุคลากร
 ทางการศึกษา 24, 4 (ปีงบประมาณ 2547) 33

สมบุญ เกียรติกุล 2550 “ภาวะหนี้สินและแนวทางการบริหารหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู
 สุโขทัย จำกัด” ปัญหาพิเศษวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
 มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สมบูรณ์ ดันยะ 2542 “ค่านิยมทางการศึกษาของไทย : อดีต ปัจจุบัน อนาคต” นครราชสีมา:
 คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา

สมภพ ห่วงทอง 2538 “ปัจจัยที่มีผลต่อการสูญบุหรีของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานีนอนมัย
 จังหวัดราชบุรี” การค้นคว้าแบบอิสระสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
 เชียงใหม่

สมมาตุ มหารักษ์ 2547 ภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545 (Debt of
 personnel's of burapha University in 2002) ว.ศึกษาศาสตร์ 16, 1 (มิ.ย. – ต.ค.) 108

สมศรี เพชรโชติ 2540 “ค่านิยมเกี่ยวกับการบริโภคอาหารของนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
รามคำแหง (Food consumption Value of Students in the Demonstration School of
Ramkhamhaeng University)” กรุงเทพฯ ๑ : ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สามารถ เตชะวงศ์ 2545 “ค่านิยมและพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของข้าราชการครูที่มีหนี้สิน”
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่

สามารถ มั่งสัง 2544 การเป็นหนี้ : การนำเงินในอนาคตมาใช้เพื่อสนองความต้องการในปัจจุบัน
(ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: <http://www.kachon.com/horoscope/detail.asp?id=53-50k>
(13 สิงหาคม 2551)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 2551 ข้อมูลภาระหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา
เขตพื้นที่การศึกษา 2551 สงขลา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ม.ป.ป. ข้อมูลภาระหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา
เขตพื้นที่การศึกษา ปี พ.ศ. 2547 – พ.ศ. 2550 สงขลา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สงขลา เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 2 2551 ทะเบียนโรงเรียนภาครัฐ ปีการศึกษา 2551 สงขลา:
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู 2534 การศึกษาข้าราชการครูกระทำผิดวินัย กรณีละทิ้ง
หน้าที่ราชการกับภาวะหนี้สิน กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2525 “การสำรวจฐานะทางเศรษฐกิจของครู” กรุงเทพฯ: แผนกวิจัยและ
ประเมินผล กองมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

สำรวม จงเจริญ 2546 การศึกษาวิจัยปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 2544 (A Study of Government
School Teacher’s Debt Problem 2001) ว.พัฒนบริหารศาสตร์ 43, 1 (2546) 187-212

สิริมา เกตุพงศ์สุดา 2547 “พฤติกรรมกรรณที่วสถานบริการของประชาชนในสังคมเมือง
กรณีศึกษา : เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการวิจัยและพัฒนาเมือง มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2544 ระเบียบวิธีการวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เฟื่องฟ้า
พรินติ้ง

สุญารินทร์ สิทธิวงศ์ 2544 “ความเครียดในบทบาทหน้าที่ครูและการให้คุณค่าในงานของครู กลุ่ม
โรงเรียนนางแดด สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ
(Teacher Role Stress and Work Valued States among Teachers in Nangdan School
Cluster Under Nongbuadang Primary Education Office at Changwat Chaiyaphum)”
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแนะแนวและให้คำปรึกษา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สุทธิกุล ศรีสุทธิ 2540 “ศึกษาปัญหาและความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของข้าราชการสาย ข
(ผู้ช่วยวิชาการ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
การศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สุปรียา ต้นสกุล 2544 กระบวนการเรียนรู้กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ (ออนไลน์) เข้าถึง
ได้จาก : <http://advisor.anamai.moph.go.th/244/24404.html> (12 ตุลาคม 2551)

สุรพล สุพวงค์ 2548 ครู...วิชาชีพชั้นสูง ว.ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 25, 1
(ปีงบประมาณ 2548) 34

สุรศักดิ์ หลาบมาลา 2541 เสริมพลังบทบาทครูในโลกที่เปลี่ยนแปลงในมุมมองของเอเชียแปซิฟิก
กรุงเทพฯ: ฟีนีქซ์พับลิชชิ่ง

เสถียร ชาวไทย 2551 คุณธรรมความเป็นครู (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : http://202.28.52.4/article/article-file/dhamma_teach/004.html (4 มิถุนายน 2551)

เสถียร ยุระชัย 2546 สุขภาพจิต (Mental Health) พิมพ์ครั้งที่ 2 อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏ
อุบลราชธานี

เสนะ สมานหมู่ 2540 กฎระเบียบและหลักเกณฑ์ใหม่...การแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู
ว.ข้าราชการครู 18, 1 (ต.ค. – พ.ย.) 7

โสภณ นุ่มทอง 2540 ครูควรอยู่อย่างไรในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ว.ข้าราชการครู 18, 1 (ต.ค. – พ.ย.)
7

หน้ท่วมหัวครูยกรกระทรวงเฉลี่ยคนละ 7 แสนประมมมากที่สุด (ออนไลน์) 2551 เข้าถึงได้จาก:
http://www.thaiedresearch.org/thaied_news/index1.php?id=10937 (6 กันยายน 2551)

อมรรักษ์ เล็งกลิ่น 2548 “ผลกระทบของนโยบายการลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารต่อ
พฤติกรรมดำรงชีวิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์รัฐ
ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

อำไพ สุจริตกุล 2534 “ครู” การศึกษา ชุดความคิดและปัญญาไทย เล่ม 1 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

อุดม นิยมคำ วรณา ศรีเพ็ชรพร และวรรณภรณ์ ชันชพัทธ์ 2548 “การศึกษาปัจจัยที่มีความ
เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารฟาสต์ฟู้ดของนักศึกษาในเขตเทศบาล
นครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (Factors Relating to Western Fast-Food

Consuming Behavior of Students in Ayutthaya Municipal Area)” พระนครศรีอยุธยา:
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา วาสุกีรี

เอนก ศรีสำราญรุ่งเรือง 2550 “ภาวะหนี้สินและแนวทางการบริหารหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์
ครู กรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย จำกัด” ปัญหาพิเศษวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Podatelna 2551 ภาวะการเป็นหนี้ (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/state_debt_13275.html (28 มิถุนายน 2551)

ข้อมูลสัมภาษณ์

ใจดี (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์, นันทรัตน์ จิโรภาส เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านของใจดี ต.หาดใหญ่
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา. 5 กุมภาพันธ์ 2552.

ชาติ (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์, นันทรัตน์ จิโรภาส เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านของชาติ ต.ควนลัง
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา. 9 กุมภาพันธ์ 2552.

ชาย (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์, นันทรัตน์ จิโรภาส เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านชาย ต.คอหงส์
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา. 6 กุมภาพันธ์ 2552.

สมใจ (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์, นันทรัตน์ จิโรภาส เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านของสมใจ ต.หาดใหญ่
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา. 8 กุมภาพันธ์ 2552.

สมัคร (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์, นันทรัตน์ จิโรภาส เป็นผู้สัมภาษณ์, โรงเรียนบ้านบึงพิชัย
ต.ทุ่งตำเสา อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา. 5 กุมภาพันธ์ 2552.

สร้อย (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์, นันทรัตน์ จิโรภาส เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านของสร้อย ต.ควนลัง
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา. 9 กุมภาพันธ์ 2552.

หงษ์ (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์, นันทรัตน์ จิโรภาส เป็นผู้สัมภาษณ์, โรงเรียนบ้านทุ่งเสียว
ต.ทุ่งตำเสา อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา. 6 กุมภาพันธ์ 2552.

หญิง (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์, นันทรัตน์ จิโรภาส เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านของหญิง ต.ควนลัง
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา. 9 กุมภาพันธ์ 2552.

หมื่น (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์, นันทรัตน์ จิโรภาส เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านของหมื่น ต.ท่าข้าม
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา. 10 กุมภาพันธ์ 2552.

อ้วน (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์, นันทรัตน์ จิโรภาส เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านของอ้วน ต.บ้านพรุ
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา. 8 กุมภาพันธ์ 2552.

อาร์ต (นามสมมติ) ผู้ให้สัมภาษณ์, นันทรัตน์ จิโรภาส เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านของอาร์ต ต.หาดใหญ่
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา. 7 กุมภาพันธ์ 2552.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินและไม่มีภาวะหนี้สิน

จำนวน และร้อยละของข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินและไม่มีภาวะหนี้สิน

(n = 287)

ข้าราชการครู	จำนวน	ร้อยละ
1. มีภาวะหนี้สิน	247	86.1
2. ไม่มีภาวะหนี้สิน	40	13.9

จากตารางพบว่าข้าราชการครูส่วนใหญ่มีภาวะหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 86.1 และไม่มีภาวะหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 13.9

ภาคผนวก ข

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิง

ตำบล	โรงเรียน	จำนวนประชากร (คน)			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)		
		ประชากร	ชาย	หญิง	กลุ่ม ตัวอย่าง	ชาย	หญิง
พะตง	วัดควนเนียง	8	4	4	4	2	2
	วัดทุ่งลุงมิตรภาพที่ 198	21	4	17	11	3	8
	บ้านทุ่งจิ่ง	5	2	3	3	1	2
บ้านพรุ	บ้านคลองปอม	9	2	7	5	1	4
	วัดเทพชุมนุม	29	6	23	16	2	14
	บ้านโปะหมอ	26	10	16	15	7	8
ควนล้ง	บ้านหน้าควนล้ง	10	2	8	5	1	4
	วัดควนล้งมิตรภาพที่ 11	21	4	17	11	2	9
	บ้านวังหรั่ง	7	2	5	4	2	2
	บ้านบางแพบ	23	7	16	12	6	6
	บ้านบึงพิชัย	10	3	7	5	3	2
	วัดม่วงค่อม	11	4	7	6	3	3
ทุ่งใหญ่	บ้านทุ่งงาย	8	3	5	4	2	2
	วัดพรเตาะ	6	2	4	3	1	2
	บ้านทุ่งใหญ่	7	1	6	4	1	3
คอหงส์	เสนาณรงค์วิทยา	14	3	11	8	3	5
	บ้านคลองหวะ (ทวิรัตน์ราษฎร์บำรุง)	25	5	20	13	4	9
	บ้านคลองเปด	9	-	9	5	-	5

ตำบล	โรงเรียน	จำนวนประชากร (คน)			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)		
		ประชากร	ชาย	หญิง	กลุ่ม ตัวอย่าง	ชาย	หญิง
ท่าข้าม	วัดเขากลอย	7	3	4	4	2	2
	วัดแม่เตย	10	4	6	5	3	2
	วัดท่าข้าม	6	2	4	3	2	1
	วัดหินเกลี้ยง	11	9	2	6	4	2
น้ำน้อย	วัดท่านางหอม	13	4	9	7	3	4
	วัดศิระศิรี	13	3	10	7	2	5
คลองแห	วัดคลองแห	10	2	8	5	2	3
	บ้านทุ่งน้ำ	12	6	6	6	3	3
	บ้านหนองนายขุย	6	1	5	3	1	2
	บ้านท่าไทร	6	2	4	3	2	1
คูเต่า	วัดดอน	9	3	6	5	2	3
	บ้านเกาะนก	10	3	7	5	2	3
	บ้านควน	11	4	7	6	3	3
	วัดบางลึก	5	2	3	3	1	2
	บ้านใต้	27	6	21	16	6	10
	วัดชลธารประสิทธิ์	9	2	7	5	2	3
ฉลุง	วัดเจริญราษฎร์	9	3	6	5	2	3
	บ้านฉลุง	28	6	22	16	6	10
คลองอู่ตะเภา	วัดท่าแซ	11	3	8	6	3	3
หาดใหญ่	วัดโคกสมานคุณ	26	4	22	14	2	12

ตำบล	โรงเรียน	จำนวนประชากร (คน)			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)		
		ประชากร	ชาย	หญิง	กลุ่ม ตัวอย่าง	ชาย	หญิง
ทุ่งตำเสา	บ้านวังพา	10	4	6	5	3	2
	บ้านนาแสน	9	-	9	5	-	5
	บ้านทุ่งเลียบ	9	3	6	5	3	2
	บ้านท่าหมอไชย	7	2	5	4	2	2
	บ้านหินผุด	11	1	10	6	1	5
	บ้านทุ่งตำเสา	10	4	6	5	2	3
	รักเมืองไทย 6 (โตนงาช้าง)	11	2	9	6	2	4
รวม		555	152	403	300	110	190

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม

เรื่อง ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ของนางสาวนันท์รัตน์ จิโรภาส นักศึกษาปริญญาโท สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เพื่อให้ทราบถึงภาวะหนี้สิน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน และผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่าน ในการกรอกแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง และตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ซึ่งคำตอบที่ได้รับจากท่านในครั้งนี้จะนำไปวิเคราะห์ในการทำวิทยานิพนธ์ และเสนอเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ โดยคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครู รวมถึงผู้ที่สนใจทั่วไป ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม และข้อมูลของท่านจะได้รับการรักษาเป็นความลับ ซึ่งจะไม่กระทบต่อสถานภาพของท่านและหน่วยงานแต่ประการใด

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ภาวะหนี้สินของข้าราชการครู

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีหนี้สิน

ตอนที่ 4 ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากทุกท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
ผู้ทำการวิจัย

นันท์รัตน์ จิโรภาส

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ตอนที่ 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องสี่เหลี่ยม () ของคำตอบในแต่ละข้อตามความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 30 ปี

30-40 ปี

41-50 ปี

51-60 ปี

3. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

4. ระดับเงินเดือน

ต่ำกว่า 8,000 บาท

8,000-12,000 บาท

12,001-16,000 บาท

16,001-20,000 บาท

20,001- 25,000 บาท

25,001-30,000 บาท

มากกว่า 30,000 บาท

5. อายุราชการ

ต่ำกว่า 5 ปี

5-10 ปี

11-15 ปี

16-20 ปี

มากกว่า 20 ปี

6. รายได้เสริม

ไม่มี

มี

(ถ้าตอบว่าไม่มีให้ข้ามไปตอบข้อ 12)

7. รายได้เสริมของท่านคืออะไร (ได้ตอบมากกว่า 1 ข้อ)

สอนพิเศษ

ทำสวนยางพารา

รับจ้าง

ค้าขาย

อื่นๆ ระบุ.....

8. ท่านต้องใช้เงินเพื่อการลงทุนสำหรับรายได้เสริมหรือไม่
- ไม่ลงทุน ลงทุน
- (ถ้าตอบว่าไม่ลงทุนให้ข้ามไปตอบข้อ 10)
9. เงินที่ท่านใช้เพื่อการลงทุนสำหรับรายได้เสริมท่านได้มาจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- เงินเก็บส่วนตัว กู้ยืมทั้งหมด แหล่งเงินกู้.....
วงเงินกู้.....
- กู้ยืมบางส่วน แหล่งเงินกู้..... อื่น ๆ ระบุ.....
วงเงินกู้.....
10. ท่านมีรายรับจากรายได้เสริมเฉลี่ยต่อเดือน
- ต่ำกว่า 2,000 บาท 2,000-4,000 บาท
- 4,001-6,000 บาท 6,001-8,000 บาท
- 8,001-10,000 บาท มากกว่า 10,000 บาท
11. ท่านต้องการที่จะมีรายได้เสริมเพราะอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- เงินเดือนที่ได้รับในแต่ละเดือนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย
- หาประสบการณ์ในการทำงาน นอกเหนือไปจากงานประจำ
- ต้องการใช้เวลาว่างที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์
- อื่น ๆ ระบุ.....
12. สถานภาพสมรส
- โสด สมรส (จดทะเบียน)
- แยกกันอยู่ หย่า
- หม้าย (เสียชีวิต)
13. อาชีพคู่สมรส
- รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- ค้าขาย ทำงานบริษัท
- แม่บ้าน/พ่อบ้าน เกษตรกร
- อื่น ๆ ระบุ.....
14. รายได้คู่สมรส
- ต่ำกว่า 8,000 บาท 8,000-12,000 บาท
- 12,001-16,000 บาท 16,001-20,000 บาท
- 20,001- 25,000 บาท 25,001-30,000 บาท
- มากกว่า 30,000 บาท

15. จำนวนบุตร

☐ ไม่มีบุตร	☐ 1 คน
☐ 2 คน	☐ มากกว่า 2 คน

16. บุตรของท่านกำลังศึกษาอยู่หรือไม่

☐ ไม่ศึกษา	☐ ศึกษา ระดับ.....

(ถ้าตอบว่าไม่ศึกษาให้ข้ามไปตอบข้อ 18)

17. ท่านมีรายจ่ายเกี่ยวกับการศึกษานูตรเฉลี่ยต่อเดือน

☐ ไม่มี	☐ ต่ำกว่า 2,000 บาท
☐ 2,000-4,000 บาท	☐ 4,001-6,000 บาท
☐ 6,001-8,000 บาท	☐ 8,001-10,000 บาท
☐ มากกว่า 10,000 บาท	

18. บุคคลในอุปการะ (นอกเหนือจากบุตร)

☐ ไม่มี	☐ 1 คน ระบุ.....
☐ 2 คน ระบุ.....	☐ มากกว่า 2 คน ระบุ.....

(ถ้าตอบว่าไม่มีให้ข้ามไปตอบตอนที่ 2 ภาชนะนี้สิ้น)

19. ท่านมีรายจ่ายเกี่ยวกับบุคคลในอุปการะ (นอกเหนือจากบุตร) เฉลี่ยต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า 200 บาท	☐ 200-400 บาท
☐ 401-600 บาท	☐ 601-800 บาท
☐ 801-1,000 บาท	☐ มากกว่า 1,000 บาท

ตอนที่ 2

ตอนที่ 2 ภาวะหนี้สิน

ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องสี่เหลี่ยม () ของคำตอบในแต่ละข้อตามความเป็นจริง

1. ปัจจุบันท่านมีหนี้สินที่เป็นตัวเงินจำนวนเท่าไร

☐ ไม่มี	☐ ต่ำกว่า 50,000 บาท
☐ 50,000-100,000 บาท	☐ 100,001- 500,000 บาท
☐ 500,001-1,000,000 บาท	☐ มากกว่า 1,000,000 บาท

2. ท่านมีหนี้สินจากแหล่งการเงินที่ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- สหกรณ์ออมทรัพย์ครู
- โครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู
- ธนาคารของรัฐ ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทย และ ธนาคารอาคารสงเคราะห์
- ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ
- บุคคลทั่วไป
- อื่น ๆ ระบุ.....

3. ท่านผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท	☐ 5,000-10,000 บาท
☐ 10,001-15,000 บาท	☐ มากกว่า 15,000 บาท

4. สภาพรายรับกับรายจ่ายของท่าน โดยทั่วไปเป็นอย่างไร

☐ รายรับมากกว่ารายจ่าย	☐ รายรับเพียงพอกับรายจ่าย
☐ รายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย	☐ อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ 3

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

1. ความต้องการที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องสี่เหลี่ยม () ของคำตอบในแต่ละข้อตามความเป็นจริง

1.1 ปัจจัยพื้นฐาน

(1) ปัจจุบันบ้านที่ท่านพักอาศัยเป็นของใคร

 บ้านพักของตัวเอง

 บ้านพักของทางราชการ

 บ้านเช่า/หอพัก

 อาศัยบ้านคนอื่นอยู่

(ถ้าท่านไม่ได้มีบ้านพักของตัวเองให้ข้ามไปตอบข้อ 5)

(2) เงินที่ท่านใช้สำหรับการสร้างบ้านพัก ท่านได้มาจากที่ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 เงินเก็บส่วนตัว

 กู้ยืมทั้งหมด แหล่งเงินกู้.....

วงเงินกู้.....

 กู้ยืมบางส่วน แหล่งเงินกู้.....

 อื่น ๆ ระบุ.....

วงเงินกู้.....

(3) ท่านต้องผ่อนชำระบ้านพักของท่านอีกหรือไม่

 ไม่ผ่อน

 ผ่อน

(ถ้าตอบว่าไม่ผ่อนให้ข้ามไปตอบข้อ 7)

(4) ท่านผ่อนชำระเดือนละเท่าใด

 ต่ำกว่า 5,000 บาท

 5,000-10,000 บาท

 10,001-15,000 บาท

 15,001-20,000 บาท

 มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป

(ข้ามไปตอบข้อ 7)

(5) ท่านต้องการที่อยู่อาศัยประเภทใด

 บ้านเดี่ยว

 ทาวน์เฮาส์

 อพาร์ทเมนต์/แฟลต/คอนโดมิเนียม

 อื่น ๆ ระบุ.....

- (6) ระดับราคาที่อยู่อาศัยที่ท่านคิดว่าสามารถผ่อนหรือซื้อได้
☐ ต่ำกว่า 500,000 บาท	☐ 500,000-1,000,000 บาท
☐ 1,000,000-1,500,000 บาท	☐ มากกว่า 1,500,000 บาท
- (7) โดยส่วนใหญ่เวลาเจ็บป่วยท่านและสมาชิกในครอบครัวไปรักษาที่
☐ ซื้อมากินเอง	☐ คลินิก/โรงพยาบาลเอกชน
☐ โรงพยาบาลของรัฐ	☐ อื่น ๆ ระบุ.....
- (8) ท่านและสมาชิกในครอบครัวใช้บริการในสถานพยาบาลนั้น ๆ เพราะเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ ประหยัด	☐ สะดวก/รวดเร็ว
☐ บริการดีและเป็นกันเอง	☐ หมอและพยาบาลมีความสามารถ
☐ หรุกราน	☐ เบิกค่ารักษาพยาบาลได้
☐ อื่น ๆ ระบุ.....	
- (9) รายจ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลในครอบครัวของท่านประมาณเดือนละเท่าใด
☐ ต่ำกว่า 200 บาท	☐ 200-400 บาท
☐ 401-600 บาท	☐ 601-800 บาท
☐ 801-1,000 บาท	☐ มากกว่า 1,000 บาท
- (10) ครอบครัวของท่านได้ทำประกันชีวิตไว้หรือไม่
☐ ไม่ได้ทำ	☐ ได้ทำ
- (ถ้าตอบว่าไม่ได้ทำให้ข้ามไปตอบข้อ 1.2 ความต้องการสวัสดิภาพ)
- (11) ท่านมีรายจ่ายเกี่ยวกับการทำประกันชีวิตเดือนละเท่าใด
☐ ต่ำกว่า 500 บาท	☐ 500-1,000 บาท
☐ 1,001-1,500 บาท	☐ 1,501-2,000 บาท
☐ 2,001-2,500 บาท	☐ 2,501-3,000 บาท
☐ มากกว่า 3,000 บาท	

1.2 ความต้องการสวัสดิภาพ

- (1) ปัจจุบันท่านมียานพาหนะส่วนตัวหรือไม่
☐ ไม่มี	☐ มี
- (ถ้าตอบว่าไม่มีให้ข้ามไปตอบข้อ 6)
- (2) ยานพาหนะส่วนตัวที่มีคืออะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ รถยนต์	☐ จักรยานยนต์
☐ อื่น ๆ ระบุ.....	

- (3) เงินที่ท่านใช้สำหรับค่าน้ำรถ ท่านได้มาจากที่ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ เงินเก็บส่วนตัว	☐ กู้ยืมทั้งหมด แหล่งเงินกู้.....
วงเงินกู้.....
☐ กู้ยืมบางส่วน แหล่งเงินกู้.....
วงเงินกู้.....	☐ อื่น ๆ ระบุ.....
- (4) ยานพาหนะของท่านต้องผ่อนชำระอีกหรือไม่
☐ ไม่ผ่อน	☐ ผ่อน
- (ถ้าตอบว่าไม่ผ่อนให้ข้ามไปตอบข้อ 6)
- (5) ท่านผ่อนชำระเดือนละเท่าใด
☐ ต่ำกว่า 1,000 บาท	☐ 1,000-5,000 บาท
☐ 5,001-10,000 บาท	☐ 10,001-15,000 บาท
☐ 15,001-20,000 บาท	☐ มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป
- (6) เหตุผลสำคัญที่ท่านต้องการซื้อยานพาหนะ คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- เพื่อเกียรติ และศักดิ์ศรีของครู
 - ซื้อตามเพื่อน
 - เพื่อความสะดวกในการเดินทางไปทำงาน
 - ความอยากทันสมัย
 - คำนวณน้อย ผ่อนสบาย
 - การโฆษณาผ่านทางสื่อต่าง ๆ
 - รับส่งลูกไปโรงเรียน
 - เพื่อหารายได้พิเศษ
 - อื่น ๆ ระบุ.....

1.3 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

- (1) เมื่อเข้ารับราชการแล้วท่านได้ศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้นหรือไม่
☐ ไม่
☐ ศึกษาต่อ ในระดับ.....
- (ถ้าตอบว่าไม่ให้ข้ามไปตอบข้อ 3)
- (2) ท่านได้รับงบประมาณเพื่อใช้ในการศึกษาต่อจากที่ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ เงินเก็บส่วนตัว	☐ ทุนจากหน่วยงานของท่าน
☐ กู้ยืมทั้งหมด แหล่งเงินกู้.....
วงเงินกู้.....	☐ กู้ยืมบางส่วน แหล่งเงินกู้.....
วงเงินกู้.....
☐ อื่น ๆ ระบุ.....	

- (3) ในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมาท่านเข้าร่วมการฝึกอบรมตามโครงการต่าง ๆ หรือไม่
- ไม่เข้าร่วม เข้าร่วม
- (ถ้าตอบว่าไม่เข้าร่วมให้ข้ามไปตอบข้อ 6)
- (4) การเข้าร่วมการฝึกอบรม
- เป็นความต้องการส่วนตัว เป็นความต้องการของโรงเรียน
- อื่น ๆ ระบุ.....
- (5) ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรม
- ท่านรับผิดชอบเองทั้งหมด โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด
- ท่านรับผิดชอบเองบางส่วน อื่น ๆ ระบุ.....
- (6) ท่านต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองเพราะเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- เพิ่มคุณวุฒิให้สูงขึ้น
- นำความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียน
- เปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่ให้สูงขึ้น
- เสนอผลงานทางวิชาการเพื่อเปลี่ยนเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น
- ปรับขึ้นเงินเดือนตามคุณวุฒิที่เพิ่มขึ้น

2. ค่านิยมที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

ให้ท่านอ่านหัวข้อข้างล่างนี้แล้วสำรวจดูว่า ท่านมีลักษณะตามข้อใด ถ้าลักษณะใดตรงกับตัวท่าน ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ตรงช่องตามที่ท่านประเมิน โดยแต่ละช่องตามตัวเลขมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีค่านิยมอยู่ในระดับสูงที่สุด
- 4 หมายถึง มีค่านิยมอยู่ในระดับสูง
- 3 หมายถึง มีค่านิยมอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีค่านิยมอยู่ในระดับต่ำ
- 1 หมายถึง มีค่านิยมอยู่ในระดับต่ำที่สุด

ข้อ	ค่านิยมที่มีความสัมพันธ์ ต่อการมีภาวะหนี้สิน	สูง ที่สุด (5)	สูง (4)	ปาน กลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำ ที่สุด (1)	สำหรับ ผู้วิจัย
	1. ค่านิยมทางวิชาการ						
1.	การศึกษาทำให้ท่านมีงานและมีรายได้ เพิ่มขึ้น						
2.	การศึกษาทำให้ท่านได้รับการยอมรับจาก สังคม						
3.	การศึกษาช่วยให้ท่านมีเกียรติ						
4.	การแสวงหาความรู้อยู่เสมอทำให้ท่านมี ทางเลือกในชีวิตมากขึ้น						
5.	2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ ท่านยินดีที่จะแลกเปลี่ยนเป็นส่วนตัวหรือสิ่ง ต่าง ๆ ในชีวิตของท่านกับการได้ครอบครอง ในสิ่งที่ท่านต้องการ						
6.	การได้ครอบครองและเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ต่าง ๆ เป็นความต้องการและสิ่งสำคัญที่สุด ในชีวิตของท่าน						
7.	ท่านใช้เวลาส่วนใหญ่ในการคิดวางแผนหา รายได้เสริม เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิต ของท่าน						
8.	ท่านเชื่อว่าการมีทรัพย์สิน เงินทอง มากมาย จะทำให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อนและญาติ พี่น้อง						
9.	ท่านคิดว่าผู้ที่มีทรัพย์สิน เงินทอง มากมาย จะเป็นผู้ที่มีความสุขมากกว่าบุคคลทั่วไป						
10.	ท่านเชื่อว่าการครอบครองทรัพย์สินเงินทอง เป็นจำนวนมากแสดงถึงฐานะและชนชั้นทาง สังคมของผู้นั้น						

ข้อ	ค่านิยมที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน	สูงที่สุด (5)	สูง (4)	ปานกลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำที่สุด (1)	สำหรับผู้วิจัย
3.ค่านิยมทางสังคม							
11.	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ						
12.	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ						
13.	ท่านเชื่อว่าการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้ท่านเป็นที่รู้จักและยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป						
14.	ท่านมักถูกเชิญไปร่วมงานบุญงานกุศลอย่างสม่ำเสมอ						
15.	ท่านมีความสุขเมื่ออยู่ท่ามกลางเพื่อนฝูงและบุคคลที่ท่านรู้จัก						
16.	ท่านคิดว่าการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้ท่านมีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น						

3. พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องสี่เหลี่ยม () ของคำตอบในแต่ละข้อตามความเป็นจริง

3.1 พฤติกรรมการบริโภคอาหาร

(1) โดยส่วนใหญ่อาหารประจำวันที่ท่านรับประทานที่บ้านได้มาจาก

☐ ปรุงอาหารเอง	☐ ซื้ออาหารสำเร็จรูปหรืออาหารถุง
☐ อาหารปิ่นโต	☐ อื่น ๆ ระบุ.....

(2) ท่านจ่ายเงินสำหรับอาหารรับประทานที่บ้านวันละเท่าใด

☐ ต่ำกว่า 200 บาท	☐ 200-400 บาท
☐ 401-600 บาท	☐ 601-800 บาท
☐ 801-1,000 บาท	☐ มากกว่า 1,000 บาท

(3) ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมาท่านรับประทานอาหารนอกบ้านบ่อยแค่ไหน

☐ ไม่เคยเลย	☐ ทุกวัน
☐ สัปดาห์ละวัน	☐ สัปดาห์ละ 3-5 วัน
☐ ไม่แน่นอน	

(ถ้าตอบว่าไม่เคยเลยให้ข้ามไปตอบ 3.2 พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข)

(4) ประเภทร้านอาหารที่ท่านชอบใช้บริการบ่อยที่สุด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ฟาสต์ฟู้ด/อาหารจานด่วน	☐ ร้านอาหารบุฟเฟต์
☐ ร้านอาหารตามสั่ง/ร้านทั่วไป	☐ ภัตตาคาร/ร้านอาหารขนาดใหญ่
☐ ศูนย์อาหาร	☐ สุกี้/หมูกระทะ
☐ สวนอาหาร	☐ อื่น ๆ ระบุ.....

(5) ท่านจ่ายเงินสำหรับการรับประทานอาหารนอกบ้านครั้งละเท่าใด

☐ ต่ำกว่า 500 บาท	☐ 500-1,000 บาท
☐ 1,001 – 1,500 บาท	☐ 1,500-2,000 บาท
☐ มากกว่า 2,000 บาท	

3.2 พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข

(1) ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมาท่านดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือไม่

☐ ไม่ดื่ม	☐ ดื่ม

(ถ้าตอบว่าไม่ดื่มให้ข้ามไปตอบข้อ 6)

(2) ปกติท่านดื่ม

☐ สุรา	☐ เบียร์
☐ บรั่นดี	☐ ไวน์
☐ อื่น ๆ ระบุ.....	

(3) การดื่มของท่านตามข้อ 2 บ่อยครั้งแค่ไหน

☐ นานๆ ครั้ง	☐ 2-3 วันครั้ง
☐ ทุกวัน	☐ เฉพาะเมื่อมีงานเลี้ยง

(4) สาเหตุหรือโอกาสที่ทำให้ท่านดื่มมากที่สุดคืออะไร

☐ เพื่อมารยาททางสังคม	☐ ชอบดื่ม
☐ คลายเครียด	☐ มีปัญหาเรื่องงาน
☐ มีปัญหาครอบครัว	☐ อื่น ๆ ระบุ.....

(5) ทุกครั้งที่ท่านดื่มกับเพื่อน

☐ ท่านเป็นคนจ่าย	☐ เพื่อนเป็นคนจ่าย
☐ ช่วยกันจ่าย	

(6) ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมาท่านสูบบุหรี่หรือไม่

- ไม่สูบบุหรี่ สูบบุหรี่

(ถ้าตอบว่าไม่สูบบุหรี่ให้ข้ามไปตอบข้อ 8)

(7) ท่านเสียเงินค่าบุหรี่ประมาณสัปดาห์ละเท่าใด

- ต่ำกว่า 100 บาท 100-200 บาท
 201-300 บาท 301-400 บาท
 401-500 บาท มากกว่า 500 บาท

(8) ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมาท่านเล่นการพนันหรือไม่

- ไม่เล่น เล่น

(ถ้าตอบว่าไม่เล่นให้ข้ามไปตอบข้อ 3.3 พฤติกรรมการเที่ยวเตร่)

(9) การพนันที่ท่านเล่นคืออะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ไพ่ ครั้งละ.....บาท
 ไฮโล ครั้งละ.....บาท
 หว่ยใต้ดิน งวดละ..... บาท
 สลากกินแบ่งรัฐบาล งวดละ..... บาท
 พนันบอล ครั้งละ.....บาท
 อื่น ๆ ระบุ.....

3.3 พฤติกรรมการเที่ยวเตร่

(1) ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมาท่านไปเที่ยวสถานบันเทิงหรือไม่

- ไม่เคยไป ไป

(ถ้าตอบว่าไม่เคยไปให้ข้ามไปข้อ 3.4 พฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน)

(2) ท่านไปเที่ยวสถานบันเทิงกี่ครั้ง

- 1 ครั้ง/เดือน 2 ครั้ง/เดือน
 3 ครั้ง/เดือน 4 ครั้ง/เดือน
 มากกว่า 4 ครั้ง/เดือน อื่น ๆ ระบุ.....

(3) สถานบันเทิงใดที่ท่านชอบไปเที่ยวมากที่สุด

- คาเฟ่ อาบ อบ นวด
 คาราโอเกะ ผับ ไนต์คลับ ดิสโก้เทค
 บาร์ อื่น ๆ ระบุ.....

- (4) ท่านเที่ยวสถานบันเทิงเพราะเหตุใดมากที่สุด
☐ พักผ่อนหย่อนใจ	☐ สังสรรค์กับเพื่อน
☐ หนีความจำเจ	☐ หนีความเหงา
☐ รู้จักผู้คนมากขึ้น	☐ อื่น ๆ ระบุ.....
- (5) ท่านใช้เวลาในการเที่ยวสถานบันเทิงประมาณกี่ชั่วโมงต่อครั้ง
☐ 2 ชั่วโมง	☐ 3 ชั่วโมง
☐ 4 ชั่วโมง	☐ 5 ชั่วโมง
☐ มากกว่า 5 ชั่วโมง	
- (6) ค่าใช้จ่ายต่อครั้งที่ท่านใช้เมื่อไปเที่ยวสถานบันเทิง
☐ ต่ำกว่า 200 บาท	☐ 200-400 บาท
☐ 401-600 บาท	☐ 601-800 บาท
☐ 801-1,000 บาท	☐ มากกว่า 1,000 บาท

3.4 พฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน

- (1) ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อนหรือไม่
☐ ไม่เคยซื้อ	☐ ซื้อ
- (ถ้าตอบว่าไม่เคยซื้อให้ข้ามไปตอบตอนที่ 4 ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน)
- (2) สินค้าประเภทไหนบ้างที่ท่านซื้อด้วยระบบเงินผ่อน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ รถยนต์	☐ จักรยานยนต์
☐ โทรทัศน์	☐ วีดีโอ/สเตอริโอ
☐ คอมพิวเตอร์	☐ ตู้เย็น
☐ เครื่องซักผ้า	☐ เครื่องดูดฝุ่น
☐ เครื่องทำน้ำอุ่น	☐ เครื่องปรับอากาศ
☐ โทรศัพท์มือถือ	☐ อื่น ๆ ระบุ.....
- (3) เมื่อรวมสินค้าทั้งหมดแล้ว ท่านมีรายจ่ายเงินผ่อนเฉลี่ยต่อเดือนเท่าใด
☐ ต่ำกว่า 2,000 บาท	☐ 2,000-4,000 บาท
☐ 4,001-6,000 บาท	☐ 6,001-8,000 บาท
☐ 8,001-10,000 บาท	☐ มากกว่า 10,000 บาท
- (4) ท่านซื้อข้าวของ เครื่องใช้ด้วยระบบเงินผ่อน มีสาเหตุมาจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ มีความจำเป็นต้องใช้
☐ เกรงว่าจะไม่ทันสมัย
☐ ผ่อนสบาย ไม่รู้สึกว่าจะเสียเงินมาก
☐ ญาติ เพื่อน เป็นพนักงานขาย ช่วยเขาซื้อ เพื่อให้เขามีผลงาน
☐ อื่น ๆ ระบุ.....

4. ท่านคิดว่าภาวะหนี้สินที่ท่านกำลังประสบอยู่ มีสาเหตุมาจากอะไร และเพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแก้ไขหรือช่วยเหลือปัญหาภาวะหนี้สินของท่านอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4

ตอนที่ 4 ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน

ให้ท่านอ่านหัวข้อข้างล่างนี้แล้วสำรวจดูว่าในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา มีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นกับตัวท่านบ้าง ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นกับตัวท่าน ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ตรงช่องตามที่ท่านประเมิน โดยแต่ละช่องตามตัวเลขมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีผลกระทบมากที่สุด
 4 หมายถึง มีผลกระทบมาก
 3 หมายถึง มีผลกระทบปานกลาง
 2 หมายถึง มีผลกระทบน้อย
 1 หมายถึง มีผลกระทบน้อยที่สุด

ข้อ	ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	สำหรับ ผู้วิจัย
	1. ด้านร่างกาย						
1.	ท่านรู้สึกเหนื่อยล้า อ่อนเพลีย ไม่กระฉับกระเฉงในการปฏิบัติงาน						
2.	ท่านเฉื่อยชาในการปฏิบัติงานมากกว่าแต่ก่อน						
3.	ท่านรู้สึกกล้ามเนื้อตึงตามคอ ไหล่ และหลังหรือปวดเมื่อยที่คอ หลังและบั้นเอวในขณะที่ปฏิบัติงานหรือทำการสอน						
4.	ขณะปฏิบัติงานท่านเคยปวดหัวข้างเดียว หรือปวดบริเวณขมับทั้ง 2 ข้าง						
5.	ท่านรู้สึกร้อนวูบวาบตามแขน ขา และมีอาการเช่นนี้ขณะปฏิบัติงาน						

ข้อ	ผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	สำหรับ ผู้วิจัย
2. ด้านจิตใจ							
6.	ท่านกระวนกระวายใจ หรือกระสับกระส่าย โดยไม่ทราบสาเหตุในขณะที่ปฏิบัติงาน						
7.	ท่านมักขาดสมาธิในการปฏิบัติงาน						
8.	ท่านรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง หดหู่ใจ ซึมเศร้าบ่อย ๆ						
9.	ท่านรู้สึกกังวลใจตลอดเวลาแม้ในขณะที่ปฏิบัติงาน						
10.	เมื่อท่านต้องติดต่อกับผู้บังคับบัญชาท่านจะรู้สึก อึดอัดใจและวิตกกังวล						
3. ด้านสังคม							
11.	ท่านขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ						
12.	ท่านอุทิศเวลาให้กับราชการน้อยลง						
13.	ท่านไม่สามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานได้						
14.	การปฏิบัติงานของท่านมีข้อผิดพลาดและล่าช้า						
15.	ท่านใช้เวลาราชการบางส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินของท่าน						
4. ด้านเศรษฐกิจ							
16.	ภาวะหนี้สินของท่านมีผลกระทบต่อการเงินในครอบครัวอย่างต่อเนื่อง						
17.	หลังจากหักชำระหนี้ เงินเดือนท่านเหลือไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน						
18.	กรณีที่เงินเดือนเหลือไม่เพียงพอ หลังจากหักชำระหนี้ ท่านจำเป็นต้องกู้ยืมเงินเพื่อมาใช้จ่ายในครอบครัว						
19.	ท่านต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยการลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค						
20.	ท่านต้องชะลอการซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ						

ภาคผนวก ง

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างประกอบการทำวิทยานิพนธ์

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินและผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ช่วยอธิบายและเสริมข้อมูลเชิงปริมาณให้สามารถเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามดังนี้

1. เพศ

 ชาย

 หญิง

2. อายุ.....ปี

3. อายุการทำงาน.....ปี

4. คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

ความต้องการที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

1. ปัจจัยพื้นฐาน

- 1.1 ท่านมีบ้านพักส่วนตัวเป็นของตนเองหรือไม่ บ้านพักของท่านต้องผ่อนชำระอีกหรือไม่ ท่านมีปัญหาในเรื่องการผ่อนชำระค่าบ้านหรือไม่ อย่างไร และท่านมีวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง
- 1.2 ถ้าท่านไม่มีบ้านพักส่วนตัวเป็นของตนเอง ท่านต้องการที่อยู่อาศัยลักษณะใด เพราะอะไร และท่านมีวิธีการใดเพื่อให้ได้ที่อยู่อาศัยตามที่ท่านต้องการ
- 1.3 เมื่อท่านและสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย สถานพยาบาลที่ท่านและครอบครัวไปรักษา คือ ที่ใด เหตุผลสำคัญที่ท่านไปรักษา ณ สถานพยาบาลนั้นๆ คือ อะไร ท่านมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาลหรือไม่ และท่านแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการใด

- 1.4 ท่านทำประกันชีวิตหรือไม่ เหตุผลสำคัญที่ท่านทำประกันชีวิตคืออะไร ท่านทำประกันในวงเงินเท่าไร ส่งเงินค่าเบี้ยประกันเดือนละเท่าไร และท่านมีปัญหาเรื่องการชำระค่าเบี้ยประกันหรือไม่ ท่านแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการใด

2. ความต้องการสวัสดิภาพ

- 2.1 ท่านมีพาหนะส่วนตัว (รถยนต์/รถจักรยานยนต์) เป็นของตนเองหรือไม่ ท่านตัดสินใจซื้อรถเพราะอะไร เงินที่ท่านใช้ในการซื้อหรือค่าน้ำมันรถท่านได้มาจากที่ไหน ท่านมีปัญหาในการผ่อนชำระเงินค่ารถหรือไม่ อย่างไร และท่านแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง
- 2.2 ท่านมีรายได้เสริมหรือไม่ รายได้เสริมของท่าน คือ อะไร รายได้เสริมของท่านต้องใช้เงินในการลงทุนหรือไม่ ท่านได้เงินลงทุนจากที่ไหน และท่านคิดว่ารายได้เสริมนั้นสามารถช่วยเหลือและจุนเจือตัวท่านและครอบครัวอย่างไรบ้าง

3. ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

- 3.1 ท่านเริ่มบรรจุเข้ารับราชการครูวุฒิใด และท่านได้ศึกษาต่อเพิ่มหรือไม่ ท่านต้องการศึกษาต่อเพราะอะไร ท่านคิดว่าการศึกษาต่อเพิ่มเติมของท่านเป็นการเพิ่มภาระทางการเงินของตัวท่านและครอบครัวหรือไม่ อย่างไร และท่านมีวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร
- 3.2 ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้เข้าร่วมการฝึกอบรมตามโครงการต่างๆ หรือไม่ ใช้เงินส่วนตัวหรืองบประมาณของทางราชการ หากใช้เงินส่วนตัวท่านคิดว่า การเข้าร่วมการฝึกอบรมเป็นการเพิ่มภาระทางการเงินของตัวท่านและครอบครัวหรือไม่ อย่างไร และท่านมีวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร

ค่านิยมที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

1. ค่านิยมทางวิชาการ

- 1.1 ท่านคิดว่าการศึกษาและการแสวงหาความรู้ทางวิชาการมีความสำคัญต่อตัวท่านอย่างไร
- 1.2 ท่านคิดว่าการศึกษาและการแสวงหาความรู้ทางวิชาการของท่าน เป็นการเพิ่มภาระทางการเงินของท่านและครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ

- 2.1 ท่านคิดว่าทรัพย์สิน เงินทอง มีความสำคัญต่อตัวท่านอย่างไร
- 2.2 ท่านมีวิธีการใดบ้างที่จะทำให้ท่านได้ครอบครองในทรัพย์สิน เงินทองที่ท่านต้องการ

3. ค่านิยมทางสังคม

- 3.1 ท่านคิดว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมีความสำคัญต่อตัวท่านอย่างไร
- 3.2 ท่านคิดว่าการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นมีความสำคัญต่อตัวท่านอย่างไร
- 3.2 ท่านคิดว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นของท่าน เป็นการเพิ่มภาระทางการเงินของท่านและครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สิน

1. พฤติกรรมการบริโภคอาหาร

- 1.1 ท่านนิยมปรุงอาหารรับประทานเองหรือไม่ เพราะอะไร ท่านซื้อวัตถุดิบเพื่อปรุงอาหารในแต่ละครั้งอย่างไร (อาทิ ความถี่ในการซื้อ สถานที่ในการซื้อ ปริมาณอาหารที่ซื้อ และคุณภาพของอาหาร) และท่านมีค่าใช้จ่ายในการซื้อวัตถุดิบครั้งละเท่าไร
- 1.2 ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมาท่านรับประทานอาหารนอกบ้านหรือไม่ อย่างไร และท่านมีพฤติกรรมในการรับประทานอาหารนอกบ้านอย่างไร
- 1.3 ท่านคิดว่าพฤติกรรมการบริโภคอาหารของท่าน เป็นการเพิ่มภาระทางการเงินของท่านและครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

2. พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข

- 2.1 ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขหรือไม่ อย่างไร (ยกตัวอย่างอบายมุขที่ท่านได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง)
- 2.2 ท่านคิดว่าการที่ท่านเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข เป็นการเพิ่มภาระทางการเงินของท่านและครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

3. พฤติกรรมการเที่ยวเตร่

- 3.1 ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านเที่ยวในเวลากลางคืนหรือไม่ อย่างไร
- 3.2 ท่านคิดว่าการเที่ยวในเวลากลางคืนของท่านเป็นการเพิ่มภาระทางการเงินของท่านและครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

4. พฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน

- 4.1 ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อนหรือไม่ อย่างไร และมีสินค้าประเภทใดบ้างที่ท่านซื้อด้วยระบบเงินผ่อน
- 4.2 ท่านคิดว่าการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อนของท่าน เป็นการเพิ่มภาระทางการเงินของท่านและครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

5. คำถามเกี่ยวกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน

1. ด้านร่างกาย

- 1.1 ภาวะหนี้สินที่ท่านกำลังประสบอยู่ในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อร่างกายของท่านมากน้อยเพียงใด และอย่างไร
- 1.2 ท่านมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายของท่านอย่างไร

2. ด้านจิตใจ

- 2.1 ภาวะหนี้สินที่ท่านกำลังประสบอยู่ในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อจิตใจของท่านมากน้อยเพียงใด และอย่างไร
- 2.2 ท่านมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของท่านอย่างไร

3. ด้านสังคม

- 3.1 ภาวะหนี้สินที่ท่านกำลังประสบอยู่ในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อการทำงานของท่านมากน้อยเพียงใด และอย่างไร
- 3.2 ท่านมีการปรับตัวอย่างไร เพื่อให้ไม่ให้อาการหนี้สินที่ท่านกำลังประสบอยู่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของท่าน

4. ด้านเศรษฐกิจ

- 4.1 ภาวะหนี้สินที่ท่านกำลังประสบอยู่ส่งผลให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของท่านหรือไม่ อย่างไร
- 4.2 ท่านมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของท่านอย่างไร

ภาคผนวก จ**รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ**

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม

1. รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ จุฑาวัตร	ภาควิชาสารัตถศึกษา
คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. รองศาสตราจารย์นิรันดร์ จุลทรัพย์	ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
3. คุณสงวน ศรีสุข	ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2

ภาคผนวก จ

ดัชนีความเที่ยงของแบบสอบถาม

ดัชนีความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย หาความเที่ยงของเครื่องมือโดยการนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ดังกล่าว มาหาความเที่ยงกับข้าราชการครูในโรงเรียนที่สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 จำนวน 30 ราย และนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟาของครอนบาคค่า α - coefficient (ประคอง กรรณสูต, 2538: 47–48) ดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับค่านิยมที่มีความสัมพันธ์กับการมีภาวะหนี้สิน เท่ากับ .87

แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สิน เท่ากับ .96

